

Journal of Spatial Development and Policy

ISSN: 2985-220x (Online)

September-October 2025
Vol. 3 No. 5

Journal of Spatial Development and Policy ปีที่ 3 ฉบับที่ 5

JSDP

ISSN: 2985-220X (Online)

Journal of Spatial Development and Policy Vol. 3 No. 5

Journal of Spatial Development and Policy

3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

โทร. 080-224-1454, 081-601-5934 อีเมล: ajsdp9900@gmail.com

Journal of Spatial Development and Policy

เจ้าของ: ปัญญาพัฒน์ 3/1273 ตำบลเมืองเก่า อำเภอเมืองขอนแก่น จังหวัดขอนแก่น 40000

บรรณาธิการ:

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประยูร แสงใส

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

กองบรรณาธิการ:

ศาสตราจารย์ สุวิทย์ อธิศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

รองศาสตราจารย์ ดร.เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

รองศาสตราจารย์ ดร.ธีระภัทร เอกผาชัยสวัสดิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์

รองศาสตราจารย์ ดร.กัมปนาท วิจิตรศรีกรม

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อรรณพ ศรีโสมพันธ์

มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.วินิจ ผาเจริญ

มหาวิทยาลัยแม่โจ้

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อภิรักษ์ นานา

มหาวิทยาลัยนครพนม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์สิทธิ์ ชารเลิศ

มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ทัศนีย์ ปัทมสนธิ์

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อนันต์ แยมเย็น

มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรดิตถ์

ผู้จัดการวารสาร:

นางสาวศิริรัตน์ ประศรี

กำหนดออกเผยแพร่วารสาร:

Journal of Spatial Development and Policy มีกำหนดวงรอบการเผยแพร่ปีละ 6 ฉบับ ดังนี้

ฉบับที่ 1 มกราคม – กุมภาพันธ์

ฉบับที่ 2 มีนาคม – เมษายน

ฉบับที่ 3 พฤษภาคม – มิถุนายน

ฉบับที่ 4 กรกฎาคม – สิงหาคม

ฉบับที่ 5 กันยายน – ตุลาคม

ฉบับที่ 6 พฤศจิกายน – ธันวาคม

การส่งบทความพิจารณาตีพิมพ์:

ผู้เขียนเตรียมต้นฉบับบทความตามเกณฑ์เงื่อนไขของวารสารและส่งในระบบที่เว็บไซต์วารสาร <https://so16.tci-thaijo.org/index.php/JSDP/index> เปิดรับพิจารณาบทความเพื่อตีพิมพ์ตลอดทั้งปี

จุดมุ่งหมายและขอบเขต (Aim and Scope)

Journal of Spatial Development and Policy ได้มีจุดมุ่งหมายเพื่อเผยแพร่บทความวิจัย บทความวิชาการ และบทความปริทัศน์ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับการพัฒนาเชิงพื้นที่ตั้งแต่ระดับองค์กร กลุ่มหมู่บ้าน ตำบล จังหวัด ภูมิภาค ระดับประเทศ และระหว่างประเทศ วารสารมุ่งเน้นส่งเสริมงานวิชาการที่มีลักษณะเป็นการสร้างองค์ความรู้ด้านการพัฒนาพื้นที่ในมิติต่าง ๆ แบบบูรณาการข้ามศาสตร์ที่ผลักดันไปสู่การสร้างนโยบายของพื้นที่ โดยเปิดรับบทความทางด้านการพัฒนาพื้นที่ที่บูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เกษตรศาสตร์ และงานทางด้านสหวิทยาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่และผลักดันสู่การสร้างกรอบนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่ ปีละ 6 ฉบับ โดยทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน ทั้งนี้จะมีรูปแบบที่ผู้พิจารณาบทความไม่ทราบชื่อผู้นิพนธ์บทความและผู้นิพนธ์บทความไม่ทราบชื่อผู้พิจารณาบทความ เช่นเดียวกัน (Double-Blind Peer Review) เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสาร

- 1) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่นำเสนอการค้นคว้าวิจัย เกี่ยวกับด้านสังคมศาสตร์ และรวมถึงสหวิทยาการเชิงประยุกต์ด้านสังคมศาสตร์
- 2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความวิเคราะห์ วิจัยหรือเสนอแนวคิดใหม่
- 3) บทวิจารณ์หนังสือ (Book Review) เป็นบทความในลักษณะวิจารณ์หรืออธิบายเหตุผลสนับสนุนในประเด็นที่เห็นด้วย และ มีความเห็นแตกต่างในมุมมองวิชาการ

บทบรรณาธิการแถลง

Journal of Spatial Development and Policy ฉบับนี้เป็นปีที่ 3 ฉบับที่ 5 (กันยายน – ตุลาคม 2568) มุ่งเน้นการเผยแพร่ บทความทางด้านการพัฒนาพื้นที่ที่บูรณาการกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ สังคมศาสตร์ รัฐศาสตร์ รัฐประศาสนศาสตร์ เศรษฐศาสตร์ สังคมวิทยาและมานุษยวิทยา เกษตรศาสตร์ และงานทางด้านสหวิทยาการที่มุ่งเน้นการพัฒนาพื้นที่และผลักดันสู่การสร้างกรอบนโยบายการพัฒนาเชิงพื้นที่ จากหลากหลายหน่วยงานและสถาบันการศึกษาต่าง ๆ ทั้งนี้ ทางกองบรรณาธิการยินดีเป็นสื่อกลาง สำหรับ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต นักศึกษาทุกท่าน ที่ประสงค์จะตีพิมพ์เผยแพร่บทความของท่าน ซึ่งจะต้องผ่านการประเมินโดยผู้ทรงคุณวุฒิในแต่ละสาขาวิชาทางด้านสังคมศาสตร์อย่างเข้มข้น จำนวน 3 ท่าน จึงกล่าวได้ว่า บทความที่ทาง Journal of Spatial Development and Policy ได้เผยแพร่ไปนั้น มีมาตรฐานทางวิชาการ

กระผมในฐานะบรรณาธิการวารสาร จึงขอขอบคุณท่านผู้มีส่วนในการสร้างงานวิชาการเหล่านี้ นับตั้งแต่เจ้าของผลงาน ผู้ทรงคุณวุฒิ ผู้จัดการวารสาร และคณะกรรมการ บรรณาธิการ วารสารนี้ยังคงเป็นแหล่ง รวบรวมผลงานดี ๆ ที่สร้างสรรค์เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นที่เกี่ยวข้องทางวิชาการ แก่นักวิชาการ และวิญญูชนผู้สนใจโดยทั่วไป เพื่อเป็นประโยชน์แก่แวดวงวิชาการต่อไป ด้วยจิตคารวะ และขอบคุณทุกท่าน

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ประยูร แสงใส

บรรณาธิการ Journal of Spatial Development and Policy

สารบัญ

บทความวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานคร จรรยาพร วุฒิสุมบูรณ์พันธุ์, ปิยะพรรณ ช่างวัฒนชัย	1-12
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด กรณีศึกษาตามแนวรถไฟฟ้าสายสีชมพู ในจังหวัดนนทบุรี สลิลภัสสร วิเศษสิงห์, นนทร์ วรพาณิชย์	13-24
ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร รัฐนรินทร์ กริมวิรัตน์กุล, ธนารักษ์ เหล่าสุทธิ	25-34
อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจดำรงสมณเพศในคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน นนท์ปวิธ ศรีเทพ, อีระ สิ้นเดชารักษ์	35-50
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานในการทำงาน กลุ่มงานด้านงานสินเชื่อในธนาคารพาณิชย์ ชญัญญา กุลจิตต์เจือวงศ์, ญัฐธิดา ฉายรัมย์	51-66
การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาธุรกิจโรงแรม จังหวัดชลบุรี วิศรา เจริญสุข, สมหมาย อุดมวิทิต	67-76
พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ชญานิ์ ต่ายลำยองค์, สายัณห์ อินนันใจ, พระครูโสภณกิตติบัณฑิต	77-88
การบูรณาการหลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่น ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ กรวิทย์ พุ่มพวง, พระครูโสภณกิตติบัณฑิต, สายัณห์ อินนันใจ	89-100
การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง ภัทรพล บุญมัน, สายัณห์ อินนันใจ, สมจิต ขอนวงศ์	101-112
การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พระครูใบฎีกาเผด็จ สำเร็จผล, สมจิต ขอนวงศ์, สายัณห์ อินนันใจ	113-124

Factors affecting tourism in the Eastern Economic Corridor (EEC) of Bangkok tourists

Janyaporn Wuttisomboonphun^{1*} and Piyaphan Changwatchai²

¹ Master's degree student, Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: janyaporn.wu@ku.th

ABSTRACT

This article aimed to study of (1) the general demographic characteristics and travel behavior of Bangkok tourists traveling to the Eastern Economic Corridor (EEC), (2) the importance level of Marketing Mix Factors of Bangkok tourists traveling to the Eastern Economic Corridor (EEC), and (3) the relationship between demographic factors and marketing mix factors of Bangkok tourists traveling to the Eastern Economic Corridor (EEC). This study is a quantitative analysis. The data collection instrument used in this study was a structured questionnaire. The statistical methods employed for data analysis included descriptive statistics such as percentage, mean, standard deviation, and Likert scale rating. Inferential statistics were also utilized, including t-test, F-test, and Fisher's Least Significant Difference (LSD) method for pairwise mean comparison. The result of this study found that most respondents traveled primarily to Chonburi Province within the Eastern Economic Corridor, with beaches being the most favored attractions. Preferred accommodations were hotels or resorts rated no higher than four stars. Most of respondents chose to travel on weekends (Saturday–Sunday), typically staying for 1–2 nights, with a travel frequency of 2–3 times per year and an average expenditure per trip ranging from 5,001 to 8,000 Baht. Most expressed an intention to revisit the Eastern Economic Corridor. In addition, respondents placed the highest level of importance on the marketing mix factors of product, price, place (distribution channels), physical evidence, and process. The study also revealed that demographic characteristics significantly influenced the perceived importance of these market mix elements, with occupation and marital status showing the most statistically significant differences at the 95% confidence level. The public sector should consider developing facilities that cater to the needs of working people by providing charging stations for electronic devices in tourist areas, such as high-speed Wi-Fi and dedicated workspaces for those who need to work while traveling. Additionally, a “Tourist Assistance Center” should be established with female staff on duty to increase the sense of safety and comfort for solo travelers, particularly women and divorced individuals. The private sector should invest in small-scale accommodation with a standard not exceeding 4 stars, offering easy access and services tailored to solo travelers. This includes 24-hour shuttle services to enhance safety for solo travelers, especially women. Female-only dormitories, security cameras, adequate lighting, and female staff should be provided to ensure a secure and welcoming environment.

Keywords: Tourism, Tourist Behavior, Eastern Economic Corridor (EEC)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก ของนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานคร

จรรยา วุฒิสมนุรักษ์พันธุ์^{1*} และ ปิยะพรรณ ช่างวันชัย²

¹ นิติศาสตรบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: janyaporn.wu@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ และพฤติกรรม การท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนกรุงเทพมหานคร (2) ศึกษาระดับความสำคัญตามปัจจัย ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนในกรุงเทพมหานคร และ (3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และมาตราส่วนประเมินค่าของลิเคอร์ท รวมถึงสถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ t-test F-test และการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรรายคู่วิธีการของฟิชเชอร์ ผลการศึกษาพบว่า 1) ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรีมากที่สุด โดยแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม คือ ชายหาด สถานที่พัก คือ โรงแรม/รีสอร์ท ไม่เกิน 4 ดาว ช่วงเวลาที่เลือกเดินทางมา คือ วันเสาร์-อาทิตย์ ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว คือ 1-2 คืน จำนวนการเดินทางมาท่องเที่ยวคือ 2-3 ครั้งต่อปี ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ 5,001 – 8,000 บาทต่อครั้ง โดยส่วนมากจะกลับมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอีก และ 2) ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกายภาพ และด้านกระบวนการ มากที่สุด 3) นอกจากนี้ปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ยังส่งผลต่อการให้ระดับความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยปัจจัยประชากรศาสตร์ที่ส่งผลให้ระดับความสำคัญต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่แตกต่างกันมากที่สุด คือ อาชีพ และสถานภาพ ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยภาครัฐจึงควรพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกที่ตอบโจทย์กลุ่มคนทำงาน โดยจัดให้มี จุดชาร์จไฟ สำหรับอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น Wi-Fi ความเร็วสูง และพื้นที่ทำงานสำหรับ ผู้ที่ยังต้องทำงานระหว่างท่องเที่ยว หรือ จัดตั้ง “ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว” โดยมีเจ้าหน้าที่หญิงประจำเพื่อเพิ่มความอุ่นใจ ให้กลุ่มที่เดินทางคนเดียว โดยเฉพาะผู้หญิง/ผู้หย่าร้าง ส่วนภาคเอกชน ควรลงทุนในที่พักขนาดเล็กที่มาตรฐานไม่เกิน 4 ดาว เข้าถึงง่าย มีบริการสำหรับนักท่องเที่ยวคนเดียว เช่น รถรับ-ส่ง 24 ชั่วโมง เพิ่มความปลอดภัยสำหรับผู้เดินทางคนเดียว โดยเฉพาะผู้หญิง เช่น ห้องพักหญิงล้วน, กล้องวงจรปิด, แสงสว่างเพียงพอ, พนักงานหญิงให้บริการ

คำสำคัญ: การท่องเที่ยว, พฤติกรรมนักท่องเที่ยว, เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก

บทนำ

อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวถือเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทย ทั้งในด้านการสร้างรายได้ และการจ้างงาน โดยในปี พ.ศ. 2562 ผลิตภัณฑ์มวลรวมด้านการท่องเที่ยว (Tourism Gross Domestic Product: TGDP) มีมูลค่า 3,008,837 ล้านบาท อย่างไรก็ตาม ในปี พ.ศ. 2563 ทั่วโลกเผชิญกับสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โควริดา (โควิด-19) ส่งผลให้มูลค่า TGDP ลดลงอย่างต่อเนื่อง ซึ่งรัฐบาลประเทศไทยได้พยายามกระตุ้นการท่องเที่ยว ผ่านมาตรการ และโครงการต่าง ๆ ทำให้ในปี พ.ศ. 2566 รายได้จากภาคการท่องเที่ยวเริ่มฟื้นตัวเพิ่มขึ้นกว่า ร้อยละ 80

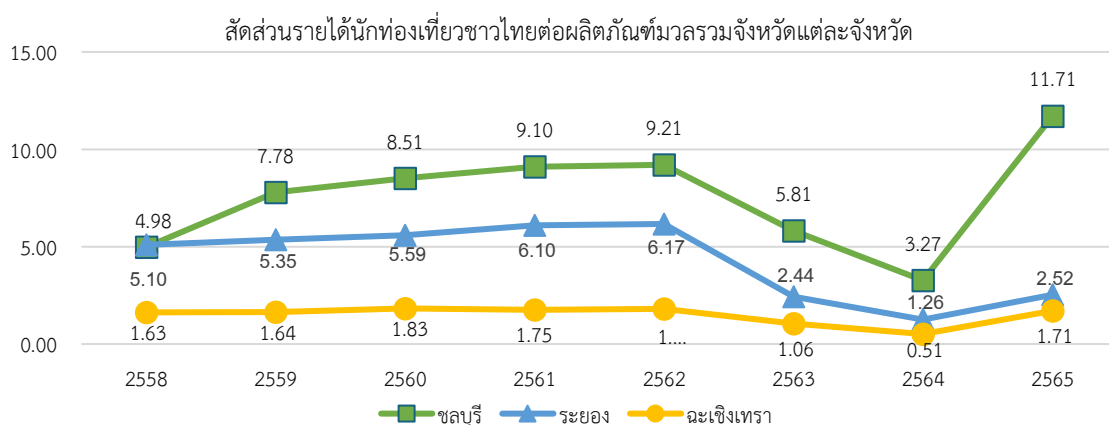
แต่สัดส่วนรายได้ส่วนใหญ่มาจากนักท่องเที่ยวต่างชาติประมาณร้อยละ 60 เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2565 ภาครัฐจึงเริ่มให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศมากขึ้น (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567)

เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก หรือ EEC เป็นพื้นที่เศรษฐกิจสำคัญของไทย มีแหล่งท่องเที่ยวระดับชาตินานาชาติ ซึ่งเมื่อพิจารณาสัดส่วนรายได้นักท่องเที่ยวชาวไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด (Gross Provincial Product หรือ GPP) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567) พบว่า ช่วงก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 ในปี พ.ศ. 2562 จังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรามีสัดส่วนรายได้นักท่องเที่ยวชาวไทยต่อ GPP ประมาณร้อยละ 9 ร้อยละ 6 และร้อยละ 2 ตามลำดับ ซึ่งเพิ่มขึ้นเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2558 แสดงให้เห็นว่า รายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยมีส่วนสำคัญต่อการขับเคลื่อน GPP ในแต่ละจังหวัดมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่หากพิจารณาจากสถานการณ์การท่องเที่ยวแยกรายจังหวัดในพื้นที่ EEC (ตารางที่ 1) พบว่า จังหวัดชลบุรี แม้จะมีนักท่องเที่ยวและรายได้นักท่องเที่ยวชาวไทยมากกว่าช่วงก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19 ประมาณร้อยละ 50 แต่สัดส่วนรายได้นักท่องเที่ยวต่างชาติยังมากถึงร้อยละ 63 จึงยังเป็นการพึ่งพารายได้จากนักท่องเที่ยวต่างชาติเป็นส่วนใหญ่ จังหวัดระยอง มีนักท่องเที่ยวชาวไทย และมีรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทย ต่ำกว่าช่วงก่อนที่จะเกิดสถานการณ์โควิด-19 ประมาณร้อยละ 50 และยังไม่สามารถกลับมาเทียบเท่าช่วงก่อนโควิด-19 ได้ ขณะที่จังหวัดฉะเชิงเทรา มีสัดส่วนรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยต่อ GPP ของจังหวัดฉะเชิงเทราน้อยเมื่อเทียบกับจังหวัดชลบุรีและระยองที่มีรายได้นักท่องเที่ยวชาวไทยต่อ GPP สูงสุดเกินร้อยละ 6 แต่จังหวัดฉะเชิงเทรามีรายได้นักท่องเที่ยวชาวไทยต่อ GPP สูงสุดไม่เกินร้อยละ 2 (ภาพที่ 1) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2567)

ตารางที่ 1 จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยและรายได้จากนักท่องเที่ยวชาวไทยของจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา

จังหวัด	นักท่องเที่ยวชาวไทย/รายได้	ก่อนเกิดสถานการณ์โควิด-19(2562)	เกิดสถานการณ์โควิด (2564)	สถานการณ์โควิดคลี่คลาย (2566)	อัตราการเติบโตของปี 2566 เทียบกับ 2562
ชลบุรี	นักท่องเที่ยวชาวไทย : คน	8,636,346	3,375,258	13,717,882	58.83
	รายได้ : ล้านบาท	55,499.48	19,663.25	85,565.99	54.17
ระยอง	นักท่องเที่ยวชาวไทย : คน	7,310,599	1,611,200	4,191,746	-42.66
	รายได้ : ล้านบาท	32,004.44	6,264.52	16,119.47	-49.63
ฉะเชิงเทรา	นักท่องเที่ยวชาวไทย : คน	3,434,559	1,182,999	5,667,188	65.00
	รายได้ : ล้านบาท	5,026.03	1,458.20	7,136.19	41.98

ที่มา: ผู้วิจัย โดยใช้ข้อมูลอ้างอิงจากการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2566)

ภาพที่ 1 สัดส่วนรายได้นักท่องเที่ยวชาวไทยต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดของจังหวัดชลบุรี ระยอง และฉะเชิงเทรา

ที่มา: ผู้วิจัย โดยใช้ข้อมูลอ้างอิงจากสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2565)

ดังนั้น จึงเห็นได้ว่าพื้นที่ EEC ยังคงต้องมีการสร้างความเข้มแข็งจากนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยมีเป้าหมายคือนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการศึกษาการเดินทางไปท่องเที่ยวด้วยการเคลื่อนที่โทรศัพท์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และสำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ (2565) พบว่า นักท่องเที่ยวที่เดินทางเข้าจังหวัดชลบุรี และจังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานครมากที่สุดซึ่งเท่ากับร้อยละ 42.17 และ 36.86 ตามลำดับ ส่วนจังหวัดระยองมีนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานครเป็นอันดับ 2 ซึ่งเท่ากับร้อยละ 28.69 (อันดับที่ 1 คือจังหวัดชลบุรีอยู่ที่ร้อยละ 30.46)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้ประกอบการในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ประกอบการดำเนินธุรกิจ การแก้ไข พัฒนาหรือปรับปรุงกลยุทธ์ธุรกิจการตลาดเพื่อเพิ่มศักยภาพ และสร้างความสามารถในการแข่งขันกับธุรกิจรายอื่นได้อย่างเหมาะสม ซึ่งรวมถึงการกำหนดกลยุทธ์ให้สอดคล้องแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 3 (พ.ศ. 2566 – 2570) ให้พร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงและความเสี่ยงทุกรูปแบบ รวมถึงสร้างความเข้มแข็งจากภายในมุ่งส่งเสริมการท่องเที่ยวภายในประเทศ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของนักท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาระดับความสำคัญตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของนักท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของนักท่องเที่ยวกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative) มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่างแบบ ไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) จากนักท่องเที่ยวชาวกรุงเทพมหานครที่เคยไปเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกหลังสถานการณ์โควิด-19 (2565-2567) เนื่องจากกลุ่มประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น จึงกำหนดกลุ่มตัวอย่างอ้างอิงจากวิธีการคำนวณแบบไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ Cochran (1997) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 สามารถคำนวณได้ดังนี้

$$n = \frac{P(1-P)Z^2}{e^2}$$

โดยที่ n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

P คือ โอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์หรือสัดส่วนของลักษณะที่สนใจในประชากรที่ผู้วิจัยกำหนดจะสุ่ม (กรณีไม่ทราบ สัดส่วนของประชากรกำหนดให้เท่ากับ 0.50)

e คือ ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าเฉลี่ยประชากรที่ยอมให้เกิดขึ้นได้ทางสถิติ

Z คือ ค่ามาตรฐานของการแจกแจงปกติ

การศึกษาครั้งนี้ได้กำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยมีค่า $Z = 1.96$ และสามารถ ยอมรับ ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าได้ร้อยละ 5 ตามเกณฑ์การกำหนดค่ากรณีไม่ทราบ จำนวนประชากรที่แน่นอนของ Cochran แทนค่าจะได้

$$n = \frac{0.5(1-0.5)1.96^2}{0.05^2}$$

$$n = 384.16 \approx 385$$

จากผลการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอนมีค่าเท่ากับ 385 ตัวอย่าง แต่เพื่อป้องกันกรณีในกลุ่มตัวอย่างให้ข้อมูลไม่ครบถ้วนหรือไม่สามารถให้ข้อมูลได้ งานวิจัยนี้จึงกำหนดใช้จำนวนตัวอย่างทั้งหมดเท่ากับ 400 ตัวอย่าง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม นำมาใช้วิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ ซึ่งแบบสอบถามมีส่วนสำคัญ ดังนี้

2.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.2 พฤติกรรมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC)

2.3 ระดับความสำคัญการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกต่อส่วนประสมทางการตลาด

ทั้งนี้ได้มีการดำเนินการควบคุมคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และการทดสอบหาความน่าเชื่อถือของชุดแบบสอบถาม ได้แก่ 1. ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ซึ่งพบว่า แบบสอบถาม มีความเหมาะสมของการใช้ภาษาที่เป็นกลางไม่ชี้นำความคิดของผู้ตอบแบบสอบถาม และสามารถเข้าใจได้ง่าย และ 2. การทดสอบหาความน่าเชื่อถือของชุดแบบสอบถาม (Reliability) ก่อนการใช้งานจริง (Pre-Test) กับกลุ่มตัวอย่าง ที่มีลักษณะใกล้เคียงกับประชากรที่ใช้ในการศึกษา จำนวน 30 ตัวอย่าง โดยใช้สูตรการทดสอบความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามของค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach's Coefficient ไม่ต่ำกว่า 0.7 ซึ่งจากการทดสอบค่าความเชื่อมั่นอยู่ในระดับ 0.82 ซึ่งสูงกว่า 0.70 แสดงให้เห็นว่าสามารถยอมรับในความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามและสามารถนำไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไปได้

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานหลัก : ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครที่เคยไปท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกช่วงหลังจากสถานการณ์โควิดคลี่คลาย (พ.ศ. 2565 – 2567) มีผลต่อการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดไม่แตกต่างกัน

สมมติฐานรอง : ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันของนักท่องเที่ยวกรุงเทพมหานครที่เคยไปท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกช่วงหลังจากสถานการณ์โควิดคลี่คลาย (พ.ศ. 2565 – 2567) มีผลต่อการให้ความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดแตกต่างกัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยจะต้องการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) จากนักท่องเที่ยวชาวไทยที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยไปเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกหลังสถานการณ์โควิด-19 (2565-2567) จึงใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งกลุ่มตามระดับชั้น (Stratified Sampling) ช่วงเวลาการเก็บแบบสอบถาม คือ พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 – มีนาคม พ.ศ. 2568 โดยใช้จำนวนเขตการปกครองในจังหวัดกรุงเทพมหานครจำนวน 50 เขต และกำหนดสัดส่วนเพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างของประชากรในแต่ละเขตการปกครอง ดังตารางที่ 2 ซึ่งแบ่งตามเขตการปกครอง 3 ระดับ ได้แก่ 1) เขตเมืองชั้นใน จำนวน 21 เขต 2) เขตเมืองชั้นกลาง จำนวน 18 เขต 3) เขตเมืองชั้นนอก จำนวน 11 เขต ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละเขต

ระดับเขตการปกครอง	จำนวนเขต	สัดส่วน (ร้อยละ)	กลุ่มตัวอย่าง
เขตเมืองชั้นใน	21	42	168
เขตเมืองชั้นกลาง	18	36	144
เขตเมืองชั้นนอก	11	22	88
รวม	50	100	400

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษานี้แบ่งการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาดังนี้

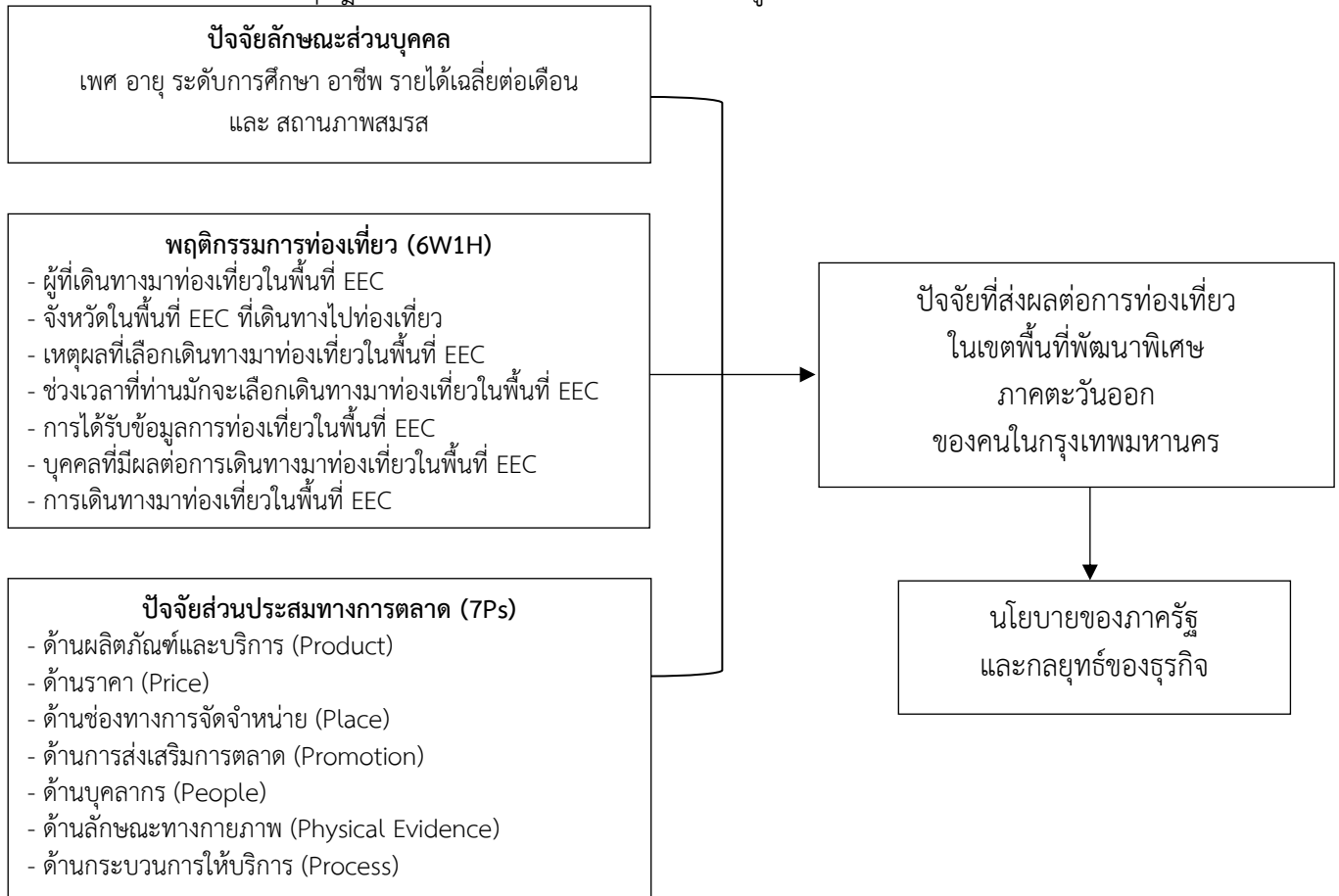
5.1 วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์และพฤติกรรม การท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งนำข้อมูลมาวิเคราะห์เป็นสถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลในรูปแบบค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean)

5.2 วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาระดับความสำคัญตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนในกรุงเทพมหานคร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยมาตราส่วนประมาณค่าตามเกณฑ์วิธีของลิเคิร์ท (Likert Scale) กำหนดเป็นลักษณะคำถามตามค่าระดับความสำคัญ 5 ระดับ โดยแปลผลระดับความสำคัญด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation, S.D.)

5.3 วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งนำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยจำแนกออกเป็น 2 กลุ่ม จะทดสอบสมมติฐานด้วย t-test คือ เพศ และโดยตัวแปรที่มีข้อมูลจำแนกออกมากกว่า 2 กลุ่มขึ้นไป จะใช้การทดสอบสมมติฐานด้วย F-test คือ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และสถานภาพสมรส โดยหากพบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของตัวแปรอย่างมีนัยสำคัญจะบอกได้เพียงว่ามีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ที่มีค่าแตกต่างกัน แต่จะไม่สามารถบอกได้ว่าเป็นคู่ใด จึงต้องทำการทดสอบหลังการวิเคราะห์ (Post hoc test) ซึ่งในงานวิจัยนี้จะใช้การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยตัวแปรรายคู่วิธีการของฟิชเชอร์ (Fisher's Least Significant Difference, LSD) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการรวบรวม ทฤษฎี วรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยนำมาสร้างเป็นกรอบความคิดในการวิจัยดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ และพฤติกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนกรุงเทพมหานคร

ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากเป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,000 – 30,000 บาท และมีสถานภาพโสด ในส่วนของพฤติกรรมการท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนมากเดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรีมากที่สุด โดยแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความสนใจ คือ ชายหาด สถานที่พัก คือ โรงแรม/รีสอร์ท ไม่เกิน 4 ดาว ช่วงเวลาที่เลือกเดินทางมา คือ วันเสาร์-อาทิตย์ ระยะเวลาที่ใช้ในการท่องเที่ยว คือ 1-2 คืน การเดินทางสะดวกเป็นเหตุผลที่ผู้ตอบแบบสอบถามมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ข้อมูลข่าวสารที่ได้รับ คือ โฆษณาสื่อโทรทัศน์/อินเทอร์เน็ต วิธีการจัดทริปมาท่องเที่ยว คือ จัดท่องเที่ยวด้วยตนเอง บุคคลที่มีผลต่อการท่องเที่ยว คือ ตัวของผู้ตอบแบบสอบถามเอง ยานพาหนะที่ใช้ในการเดินทาง คือ รถยนต์ส่วนตัว จำนวนการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ 2-3 ครั้งต่อปี ค่าใช้จ่ายในการเดินทางมาท่องเที่ยว คือ 5,001 – 8,000 บาทต่อครั้ง โดยส่วนมากจะกลับมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกอีก

2. ระดับความสำคัญตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนในกรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์กับการท่องเที่ยวใน EEC พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญต่อส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อแยกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา ได้แก่ ด้านราคา ด้านกายภาพ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการ ด้านบุคลากร และด้านส่งเสริมการตลาด ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสำคัญในปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการท่องเที่ยวใน EEC	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.42	0.45	มากที่สุด
2. ด้านราคา	4.40	0.45	มากที่สุด
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.27	0.62	มากที่สุด
4. ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.11	0.67	มาก
5. ด้านบุคลากร	4.17	4.17	มาก
6. ด้านกายภาพ	4.32	0.57	มากที่สุด
7. ด้านกระบวนการ	4.22	0.60	มากที่สุด
รวม	4.27	0.41	มากที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนกรุงเทพมหานคร

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสำหรับการท่องเที่ยวในพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกของคนกรุงเทพมหานคร โดยสรุปแล้ว เพศหญิง ให้ความสำคัญกับด้านบุคลากร กายภาพ กระบวนการ มากกว่าเพศชาย ผู้ที่อายุมาก (50 ปีขึ้นไป) ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมท่องเที่ยวจากการประชาสัมพันธ์ที่สนับสนุนโดยองค์กรรัฐบาล/เอกชน มากกว่า อายุ 20 – 30 ปี ผู้ที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ให้ความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์ กายภาพ กระบวนการ ส่วนผู้ที่มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา/ปวช. ให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการตลาด ผู้ที่มีงานทำแล้ว โดยเฉพาะอาชีพพนักงานบริษัท ให้ความสำคัญกับด้านกายภาพมากกว่า อาชีพอื่น โดยให้ความสำคัญกับการส่งเสริมท่องเที่ยวจากการประชาสัมพันธ์ที่สนับสนุนโดยองค์กรรัฐบาล/เอกชน ผู้มีรายได้ต่ำกว่า 15,000 บาทต่อเดือน ให้ระดับความสำคัญต่อด้านส่งเสริมการตลาด และด้านบุคลากร ส่วนผู้ที่มีรายได้สูงกว่า 75,000 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญด้านกายภาพ ผู้ที่มีสถานภาพหย่าร้าง ให้ระดับความสำคัญกับด้านผลิตภัณฑ์ และด้านกายภาพ มากกว่าผู้ที่มีสถานภาพอื่น ๆ สามารถสรุปดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	sig
เพศ	อรรถาธิบายของพนักงานที่ให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านบุคลากร)	0.018*
	สถานที่ท่องเที่ยว/ที่พักมีความปลอดภัย ทันสมัย (ด้านกายภาพ)	0.003*
	บรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านกายภาพ)	0.026*
	การชำระเงินค่าบริการที่สะดวก น่าเชื่อถือ และปลอดภัย (ด้านกระบวนการ)	0.031*
อายุ	ส่งเสริมการท่องเที่ยวจากการประชาสัมพันธ์ที่สนับสนุนโดยองค์กรรัฐบาล/เอกชน(ด้านการส่งเสริมการตลาด)	0.023*
ระดับการศึกษา	ทำเลที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พักมีความสะดวกในการเดินทาง (ด้านผลิตภัณฑ์)	0.011*
	ความหลากหลายของสื่อที่ใช้โฆษณาสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านการส่งเสริมการตลาด)	0.038*
	บรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านกายภาพ)	0.002*
	ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านกระบวนการ)	0.034*

ตารางที่ 4 สรุปผลการทดสอบสมมติฐานปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (ต่อ)

ปัจจัยลักษณะส่วนบุคคล	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	sig
อาชีพ	ทำเลที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พักมีความสะดวกในการเดินทาง (ด้านผลิตภัณฑ์)	0.023*
	อัตราค่าของพนักงานที่ให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านบุคลากร)	0.021*
	ความสามารถในการแก้ไขปัญหาของ พนักงานที่ให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านบุคลากร)	0.044*
	ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานของสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านกายภาพ)	0.037*
	สถานที่ท่องเที่ยว/ที่พักมีความปลอดภัย ทันสมัย (ด้านกายภาพ)	0.010*
	บรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านกายภาพ)	0.000*
	ความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านกระบวนการ)	0.004*
	การชำระเงินค่าบริการที่สะดวก น่าเชื่อถือ และปลอดภัย (ด้านกระบวนการ)	0.011*
รายได้	การติดต่อสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พักง่ายและสะดวก (ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย)	0.042*
	ความหลากหลายของสื่อที่ใช้โฆษณาสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านการส่งเสริมการตลาด)	0.025*
	การจัดกิจกรรมตามเทศกาล ณ สถานที่ท่องเที่ยว เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว (ด้านการส่งเสริมการตลาด)	0.005*
	ส่งเสริมการท่องเที่ยวจากการประชาสัมพันธ์ที่สนับสนุนโดยองค์กรรัฐบาล/เอกชน (ด้านการส่งเสริมการตลาด)	0.009*
	ความเพียงพอของพนักงานที่ให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านบุคลากร)	0.040*
	บรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านกายภาพ)	0.009*
สถานภาพ	ความมีชื่อเสียงของสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านผลิตภัณฑ์)	0.029*
	ทำเลที่ตั้งของสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พักมีความสะดวกในการเดินทาง(ด้านผลิตภัณฑ์)	0.041*
	ความเหมาะสมของราคาค่าบริการสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านราคา)	0.027*
	การติดต่อสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พักง่ายและสะดวก (ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย)	0.007*
	อัตราค่าของพนักงานที่ให้บริการในสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านบุคลากร)	0.006*
	ความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานของสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก (ด้านกายภาพ)	0.004*
	สถานที่ท่องเที่ยว/ที่พักมีความปลอดภัย ทันสมัย (ด้านกายภาพ)	0.009*
	การชำระเงินค่าบริการที่สะดวก น่าเชื่อถือ และปลอดภัย (ด้านกระบวนการ)	0.014*

หมายเหตุ: *มีระดับความสำคัญที่ร้อยละ 95

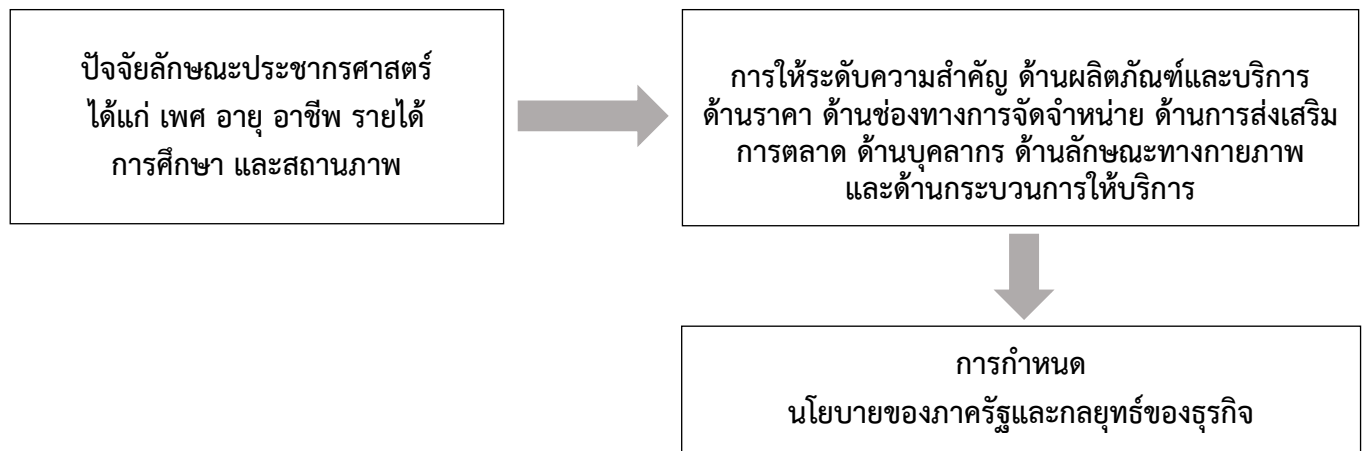
อภิปรายผล

ข้อมูลระดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญต่อส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งหากแยกรายด้านจะพบว่า ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านบุคลากร ให้ระดับความสำคัญต่อส่วนประสมทางการตลาดอยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะการส่งเสริมการตลาดอาจถูกมองว่าเป็นเพียงส่วนเสริมที่ไม่ได้มีผลต่อการตัดสินใจอย่างแท้จริง และด้านบุคลากรก็อาจมีบทบาทน้อยในกรณีที่ลูกค้าไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์โดยตรงกับพนักงานมากนัก เช่น ในระบบออนไลน์หรือการบริการตนเอง จึงทำให้ทั้งสองด้านนี้ได้รับระดับความสำคัญน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนินทร์ เก่งกล้า และธิดิมีปัส (2555) และยังสอดคล้องกับ กชกร จุลศิลป์ (2561) ในขณะที่ด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านกายภาพ และด้านกระบวนการ ให้ระดับความสำคัญต่อส่วนประสมทางการตลาดในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ส่วนปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และสถานภาพ ต่างกันของผู้ตอบแบบสอบถามให้ระดับความสำคัญกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดแตกต่างกัน โดยสามารถอธิบายได้ว่าปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลด้าน เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อการเลือกมาท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก อาจเป็นเพราะปัจจัยประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันมีส่งผลต่อความต้องการและรูปแบบการท่องเที่ยวของแต่ละบุคคล ทำให้แต่ละกลุ่มให้ความสำคัญกับปัจจัยทางการตลาดไม่เหมือนกัน เช่น กลุ่มที่มีรายได้สูงอาจเน้นคุณภาพมากกว่าราคา หรือกลุ่มวัยรุ่นอาจสนใจโปรโมชั่นและช่องทางออนไลน์มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับ พิชาวีร์ ศักดิ์ทวีพิชากุล (2554) ได้ศึกษาพฤติกรรมการตัดสินใจท่องเที่ยวภายในประเทศไทยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร ซึ่งจากผลการศึกษาพบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีพฤติกรรมการตัดสินใจท่องเที่ยวในประเทศไทยแตกต่างกัน รวมถึงสอดคล้องกับ ชนินทร์ เก่งกล้า และธิดิมีปัส (2555) ได้ศึกษาพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว

ชาวไทยที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี ซึ่งผลการศึกษา พบว่า อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ มีผลต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 3 องค์ความรู้ใหม่

ปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา และสถานภาพ มีอิทธิพลต่อระดับความสำคัญที่ผู้บริโภคให้ต่อองค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาดในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการให้บริการ ซึ่งนับเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่ช่วยชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างของความต้องการและการรับรู้คุณค่าของนักท่องเที่ยวแต่ละกลุ่ม โดยสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มประชากร ไม่ได้มีพฤติกรรมการเลือกใช้บริการที่เหมือนกัน ส่งผลให้ผู้ประกอบการหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ไม่สามารถใช้กลยุทธ์ทางการตลาดแบบเดียวกันกับทุกกลุ่มได้ คำนี้ถึงลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย เช่น กลุ่มวัยทำงานที่มีรายได้ปานกลางอาจให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าและช่องทางการเข้าถึงที่สะดวก ขณะที่กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูงอาจให้ความสำคัญกับคุณภาพของบริการและประสบการณ์ที่ได้รับมากกว่า

องค์ความรู้ที่ได้สามารถนำไปต่อยอด ในการออกแบบแพ็คเกจท่องเที่ยว การวางแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่ การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (EEC) และการพัฒนาบริการให้ตอบโจทย์กลุ่มนักท่องเที่ยวในลักษณะที่เหมาะสมกับศักยภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของแต่ละกลุ่ม นอกจากนี้ยังมีประโยชน์ในการกำหนดนโยบายภาครัฐด้านการส่งเสริมการลงทุนในอุตสาหกรรมท่องเที่ยว โดยเน้นการกระจายโอกาสและสร้างความคุ้มค่าในมิติต่าง ๆ อย่างครอบคลุม

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง พบว่า ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31 – 40 ปี อยู่ในสถานภาพโสด โดยชลบุรีเป็นจังหวัดที่ได้รับความนิยมสูงสุด ทั้งในแง่ของจำนวนผู้เคยไปและความถี่ในการเดินทาง โดยมีนักท่องเที่ยวเคยเดินทางไปมากถึง 343 คน คิดเป็นร้อยละ 85.75 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด แสดงให้เห็นว่าชลบุรีเป็นศูนย์กลางด้านการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC รองลงมาเป็นจังหวัดระยอง และฉะเชิงเทรา ตามลำดับ ด้านพฤติกรรมการเดินทาง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เลือกเดินทางในช่วงวันเสาร์-อาทิตย์ คิดเป็น ร้อยละ 64.25 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ประกอบกับใช้ระยะเวลาในการท่องเที่ยว 1-2 คืน สะท้อนลักษณะของการท่องเที่ยวระยะสั้นที่เน้นการพักผ่อนในช่วงวันหยุดสุดสัปดาห์ นอกจากนี้ นักท่องเที่ยวส่วนมากจะจัดทริปด้วยตนเอง และรับข้อมูลการท่องเที่ยว

จากโฆษณาทางทีวี/อินเทอร์เน็ต แสดงให้เห็นถึงบทบาทของสื่อออนไลน์และการท่องเที่ยวแบบอิสระที่เพิ่มมากขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวมีความตั้งใจจะกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ และการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC

ผลการศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการท่องเที่ยวในพื้นที่ EEC มากที่สุด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ และราคา สะท้อนว่านักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับทำเลที่ตั้ง ความสวยงาม ความหลากหลาย และความมีชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงราคาที่เหมาะสมและชัดเจน ขณะที่ด้านกายภาพ และกระบวนการบริการ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องของบรรยากาศ ความปลอดภัย ความสะดวกรวดเร็ว และช่องทางการชำระเงิน นอกจากนี้ จากการศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยลักษณะประชากรศาสตร์และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า ปัจจัยประชากรศาสตร์มีผลต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านกายภาพมากที่สุด โดยเฉพาะปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอาชีพที่อาชีพพนักงานบริษัท/ข้าราชการ/ค้าขาย มักให้ระดับความสำคัญต่อความเพียงพอของสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน ความปลอดภัย และบรรยากาศของสถานที่ มากกว่าอาชีพอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านการท่องเที่ยวอย่างครอบคลุม พัฒนาสถานที่ท่องเที่ยวให้มีความหลากหลายทั้งด้านวัฒนธรรม ธรรมชาติ สุขภาพ และเกษตร โดยหน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มเติมการบูรณาการแผนผังการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวร่วมกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมพัฒนาหรือส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว/ที่พักที่ตั้งอยู่ใกล้ระบบขนส่งสาธารณะ เช่น สถานีรถไฟฟ้าความเร็วสูง สนามบินอู่ตะเภา ท่าเรือ หรือถนนสายหลักเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ โดยเฉพาะผู้ที่หย่าร้างมักต้องเดินทางคนเดียว โดยในส่วนของผู้ประกอบการกิจการสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พักควรเลือกทำเลที่เข้าถึงง่ายอยู่ใกล้ระบบขนส่งสาธารณะของรัฐ

1.2 ควรให้ความสำคัญกับความเหมาะสมของราคาร่วมกับความชัดเจนของราคาสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก โดยให้มีการแสดงราคาค่าบริการอย่างถูกต้อง ชัดเจน และโปร่งใส ในช่องทางการจองต่าง ๆ เพื่อสร้างความมั่นใจแก่นักท่องเที่ยวลดโอกาสในการเกิดความเข้าใจผิดหรือความไม่พึงพอใจภายหลังการใช้บริการ โดยหน่วยงานภาครัฐ เช่น กรมการท่องเที่ยวควรมีบทบาทในการกำกับดูแลมาตรฐานราคาค่าบริการด้านการท่องเที่ยว เช่น การพัฒนาแพลตฟอร์มที่ช่วยเปรียบเทียบราคาสถานที่ท่องเที่ยวและที่พักเพื่อให้ราคามีความเหมาะสมและเป็นธรรมต่อนักท่องเที่ยว ส่วนผู้ประกอบการกิจการสถานที่ท่องเที่ยว/ที่พัก ควรจัดทำโปรโมชั่นหรือแพ็คเกจที่เหมาะสมกับผู้เดินทางคนเดียว เช่น ส่วนลดสำหรับการจองห้องพักเดี่ยวหรือแพ็คเกจทัวร์ที่เหมาะสมกับการเดินทางเพียงคนเดียว โดยมีราคาที่เหมาะสมและไม่สูงเกินไป เช่น ส่วนลดร้อยละ 10-20 สำหรับการจองแบบ 1 คน

1.3 หน่วยงานภาครัฐควรติดตั้งระบบรักษาความปลอดภัยในสถานที่ท่องเที่ยวสนับสนุนให้มีกล้องวงจรปิด (CCTV) ในพื้นที่ท่องเที่ยวสำคัญ โดยเฉพาะในจุดที่มีนักท่องเที่ยวพลุกพล่านให้มีการจัดเวร โดยเฉพาะนักท่องเที่ยวหญิงหรือผู้ที่หย่าร้างที่เดินทางมาคนเดียว เช่น จัดตั้ง “ศูนย์ช่วยเหลือนักท่องเที่ยว” รวมถึงช่วยผู้ประกอบการในการลงทุนพัฒนาที่ตรงกับมาตรฐานความหรูหราและทันสมัยให้มีระดับตรงกับความคาดหวังของกลุ่มกำลังซื้อสูง หรือ การจัดกิจกรรมหรืออีเวนต์ให้ตอบโจทย์แต่ละกลุ่ม เช่น กลุ่มนักท่องเที่ยวเพศหญิงที่มีกำลังซื้อสูง เช่น งานแฟชั่นโชว์ (Luxury Fashion Show) งานแสดงเครื่องประดับ หรือเวิร์กช็อปเกี่ยวกับไลฟ์สไตล์ที่เน้นการดูแลสุขภาพ ความงาม และการใช้ชีวิตอย่างมีระดับ ส่วนผู้ประกอบการ ควรจัดให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานอย่างเพียงพอในที่พัก เช่น ห้องน้ำสะอาด อุปกรณ์อาบน้ำครบครัน อีกทั้งควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความทันสมัยของห้องประชุม โดยมีการติดตั้งระบบภาพและเสียงที่มีคุณภาพสูง การเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ตที่มีความเสถียร รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกที่ครบครัน เพื่อรองรับการจัดประชุมอย่างมืออาชีพและมีประสิทธิภาพสูงสุด โดยเฉพาะอย่างยิ่งเพื่อสนับสนุนกลุ่มข้าราชการซึ่งมักมีภารกิจในการเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการในต่างจังหวัดเป็นประจำ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรเปรียบเทียบพฤติกรรมกรรมการท่องเที่ยวก่อนและหลังโควิด-19 การวิจัยควรเก็บข้อมูลเปรียบเทียบในช่วงก่อนสถานการณ์โควิด (ก่อนปี พ.ศ. 2563) กับหลังโควิดคลี่คลาย (พ.ศ. 2565 เป็นต้นไป) เพื่อศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลง เช่น การหันไปใช้ระบบจองออนไลน์มากขึ้น การลดการเดินทางแบบกลุ่มใหญ่ หรือการเลือกจุดหมายที่เน้นความปลอดภัยและเป็นส่วนตัวมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาแนวโน้ม “การท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ” ของกลุ่มรายได้ปานกลาง-สูง จากแนวโน้มที่นักท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ปานกลางถึงสูงให้ความสำคัญกับบรรยากาศ ประสบการณ์ และความปลอดภัยในการชำระเงิน การวิจัยในอนาคตอาจมุ่งเน้นการศึกษาการใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยวเชิงคุณภาพ (Quality Tourism) เช่น ที่พักระดับพรีเมียม การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ หรือการท่องเที่ยวแบบส่วนตัว (Private Travel) ซึ่งสะท้อนความเปลี่ยนแปลงในมุมมองของการ “ลงทุนเพื่อชีวิต”

เอกสารอ้างอิง

- กชกร จุลศิลป์. (2561). *กลยุทธ์การจัดการการตลาดเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอาหารของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตบริหารศาสตร์).
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). *สถิติด้านการท่องเที่ยว*. สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/news/category/758>.
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และ สำนักงานคณะกรรมการดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *การเดินทางท่องเที่ยวจากการเคลื่อนที่โทรศัพท์*. สืบค้นจาก <https://dtac.co.th/mobility-data/dashboard/?srsltid=AfmBOoqSmvxzQSzNOBNFp3NRCLb33AR0CNSjSifHN0STGURM-y8c-Kn0>.
- ชนินทร์ เก่งกล้า และ ธิติมีป्लीม. (2555). *พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีต่อสถานที่ท่องเที่ยวในเขตจังหวัดเพชรบุรี*. (บริหารธุรกิจบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร).
- พิชาวีร์ ศักดิ์ทวีพิชากุล. (2554). *การตัดสินใจต่อการท่องเที่ยวในประเทศไทยของประชาชนในกรุงเทพมหานคร*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง).
- สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2567). *ผลิตภัณฑ์มวลรวมรายจังหวัด*. สืบค้นจาก https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=gross_regional.
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques*. (3rd ed). New York: John Wiley & Sons.

Factors Influencing the Appraised Value of Condominium Units: A Case Study Along the MRT Pink Line in Nonthaburi Province

Salinpas Visadsingha^{1*} and Non Vorlapanit²

¹ Master's degree student, Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: salin.vi79@gmail.com

ABSTRACT

This article aims to (1) identify the most influential factors affecting the appraised value of condominium units, and (2) compare the study methods to determine which method is the most appropriate. The study utilized population data from the Nonthaburi Treasury Office, comprising a total of 432 data points, and analyzed the regression equations using the Regression Analysis method. The statistical processing model was established to examine the direction and relationship of various independent variables. The results indicate that the variable with the most influence on the assessed value of condominium units is “interior decoration materials,” which has a high standard coefficient (Beta) and is statistically significant at the 0.00 level. Although this variable was included in the “factors of building and condominium quality” group in the previous model, when analyzed separately, it was found to be the most significant variable clearly affecting the price. Model 3, which employs multiple regression analysis by separating 22 independent variables, can explain the highest variance of the appraised price (R-Squared = 0.793) compared to Models 1 and 2, which use only 4–5 main variables (R-Squared approximately 0.68). Therefore, Model 3 is considered more accurate and provides more in-depth results, making it the most appropriate approach. The findings can serve as a guideline to support the Treasury Department’s property appraisal policy by incorporating location, quality, and amenity factors to ensure more accurate valuations that reflect actual market values.

Keywords: Factors Affecting The Appraised Price of Condominium Assets,
 Factors of Building and Condominium Quality, Appraised Price Condominium Assets

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด กรณีศึกษาตามแนวรถไฟฟ้าสายสีชมพู ในจังหวัดนนทบุรี

สลิลภัสร์ วิเศษสิงห์^{1*} และ นนทร์ วรพาณิชย์²

¹ นิสิตปริญญาโท ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: salin.vi79@gmail.com

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุดตามแนวรถไฟฟ้า สายสีชมพู ในจังหวัดนนทบุรี และ (2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยจำนวน 3 โมเดล เพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมที่สุด โดยใช้ข้อมูลประชากรจากข้อมูลอาคารชุด ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่นนทบุรี จำนวน 432 ข้อมูล และทำการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) และได้กำหนดแบบจำลองที่ใช้ในการประมวลผลทางสถิติ เพื่อศึกษาทิศทางและความสัมพันธ์ของ ตัวแปรอิสระต่าง ๆ ผลการศึกษาพบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดมากที่สุด คือ “วัสดุตกแต่งภายใน” ซึ่งให้ค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Beta) สูงและมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.00 ทั้งนี้แม้ตัวแปรนี้จะถูกรวมอยู่ในกลุ่ม “ปัจจัยด้านคุณภาพอาคารและห้องชุด” ในโมเดลก่อนหน้า แต่เมื่อแยกออกมาวิเคราะห์เฉพาะ พบว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อราคามากที่สุดอย่างชัดเจน และโมเดลที่ โดยแยกตัวแปรอิสระย่อยออกเป็น 22 ตัวแปร สามารถอธิบายความแปรปรวนของราคาประเมินได้สูงที่สุด (ค่า R-Squared = 0.793) เมื่อเปรียบเทียบกับโมเดลที่ 1 และ 2 ซึ่งใช้ตัวแปรหลักเพียง 4-5 ด้าน (ค่า R-Squared ประมาณ 0.68) จึงถือว่าเป็นโมเดลที่แม่นยำและให้ผลเชิงลึกมากกว่า ซึ่งเป็นแนวทางที่เหมาะสมที่สุด ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางสนับสนุนการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์ของกรมธนารักษ์ให้สอดคล้องกับปัจจัยด้านทำเล คุณภาพ และสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อให้การประเมินมีความแม่นยำและสะท้อนมูลค่าตลาดมากขึ้น

คำสำคัญ: ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด, ปัจจัยด้านคุณภาพอาคารและห้องชุด, ราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ในปัจจุบัน ระบบขนส่งมวลชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องตามยุคสมัย ภาครัฐจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่ง เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตประชาชน ส่งเสริมเศรษฐกิจ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้มีการเร่งดำเนินโครงการรถไฟฟ้าตามแผนพัฒนาคมนาคมขนส่ง พ.ศ. 2558 – 2565 (กระทรวงคมนาคม, 2559) ซึ่งก็ได้มีการเร่งดำเนินโครงการสร้างรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ใน 7 เส้นทาง (การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย, 2566)

สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นการศึกษากรณีศึกษาตามแนวรถไฟฟ้าสายสีชมพู (แคราย – มีนบุรี) โดยเป็นโครงการระบบขนส่งมวลชนรองทำหน้าที่เป็นตัวเชื่อมในเขตพื้นที่กรุงเทพฯ ผังเหนือ และเขตพื้นที่ของจังหวัดนนทบุรีจำนวน 10 สถานี (การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย, 2566) ซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานนี้ทำให้ที่ดินและอสังหาริมทรัพย์มีการพัฒนามากขึ้น ศูนย์ข้อมูลวิจัยและประเมินค่าอสังหาริมทรัพย์ไทย บจก.เอเจนซี ฟอร์ เรียลเอสเตท แอฟแฟร์ส หรือ AREA (www.area.co.th) ซึ่งได้สำรวจพบว่าราคาที่ดินตามแนวรถไฟฟ้าสายสีชมพูมีการปรับเพิ่มขึ้นเป็นอย่างมาก แม้ว่าจะไม่เท่ารถไฟฟ้าสายอื่น ๆ โดยราคาที่ดินรอบรถไฟฟ้าสายสีชมพูเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 11.7 ระหว่าง

ปี พ.ศ. 2564 - 2565 สูงกว่าอัตราเฉลี่ยของราคาที่ดินที่เพิ่มขึ้นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ ร้อยละ 4.7 (โรงเรียนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไทย, 2566)

จากความสำคัญของปัญหาข้างต้น แม้ราคาที่ดินตามแนวเส้นทางรถไฟฟ้าสายสีชมพูจะปรับตัวเพิ่มขึ้น แต่ในเชิงการอยู่อาศัยจริงในเขตเมือง โดยเฉพาะในบริเวณที่ได้รับอิทธิพลจากการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานอย่างรถไฟฟ้า กลุ่มอสังหาริมทรัพย์ประเภท “ห้องชุด” หรือ “คอนโดมิเนียม” กลับเป็นรูปแบบการพัฒนาที่เติบโตอย่างชัดเจนและตอบโจทย์การใช้พื้นที่อย่างคุ้มค่าที่สุด ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด กรณีศึกษาตามแนวรถไฟฟ้าสายสีชมพู ในจังหวัดนนทบุรี เป็นหลัก โดยผลที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้จะทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด เพื่อใช้เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด ในพื้นที่ศึกษา ได้อย่างถูกต้องแม่นยำ และมีความเป็นธรรมต่อประชาชน อีกทั้งเป็นแนวทางในการพัฒนาเทคนิคและวิธีการประเมินราคาทุนทรัพย์ห้องชุด เพื่อให้นักประเมินราคาทรัพย์สิน สามารถวิเคราะห์ราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด ตามแนวรถไฟฟ้า สายสีชมพู ในจังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยจำนวน 3 โมเดล ว่าแบบจำลองใดสามารถอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด ตามแนวรถไฟฟ้า สายสีชมพู ในจังหวัดนนทบุรี ได้เหมาะสมที่สุด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ มีการนำแบบจำลอง Hedonic Price มาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยหรือคุณลักษณะต่าง ๆ ของคอนโดมิเนียมกับราคาคอนโดมิเนียม โดยใช้วิธี Regression Analysis และได้กำหนดแบบจำลองที่ใช้ในการประมวลผลทางสถิติ เพื่อศึกษาทิศทางและความสัมพันธ์ของ ตัวแปรอิสระต่าง ๆ ที่เป็นตัวกำหนดราคาคอนโดมิเนียม โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลใช้ในการศึกษา

อาคารชุดที่มีการยื่นขอจดทะเบียนอาคารชุดในจังหวัดนนทบุรี และมีราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดทั้งหมด ซึ่งเป็นอาคารชุดที่อยู่ระหว่าง พ.ศ. 2564 - 2567 ของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่นนทบุรี ในพื้นที่ที่มีเส้นทางของรถไฟฟ้าสายสีชมพูพาดผ่าน จำนวน 432 โครงการ โดยใช้วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลชุดเดียวแบบช่วงเวลาเดียว (Time Series) ข้อมูลอาคารชุดของสำนักงานธนารักษ์พื้นที่นนทบุรีระหว่าง พ.ศ. 2564 - 2567

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตารางการวัดระดับความสำคัญตัวแปรที่ใช้สำหรับอาคารชุด ด้วยการวิเคราะห์ถ่วงน้ำหนักกับปัจจัย ด้วยเทคนิคการให้คะแนนคุณภาพถ่วงน้ำหนัก (Weighted Quality Score: WQS) (กรมธนารักษ์, 2566)

3. สมมติฐานการวิจัย

เพื่อทำการทดสอบสมมติฐานและหาความสัมพันธ์ของปัจจัย (ตัวแปรอิสระ) ที่มีอิทธิพลต่อตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด ในจังหวัดนนทบุรี ว่าปัจจัยด้านทำเลที่ตั้ง และปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก จะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด ในจังหวัดนนทบุรี ในทิศทางเดียวกัน

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบจำลองของ Hedonic Price Model และการตรวจเอกสารในการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด ในจังหวัดนนทบุรี โดยสร้างแบบจำลองในการศึกษาค้างครั้งนี้ เพื่อใช้ในการประมวลผลทางสถิติด้วยสมการลอการิทึม (Log Linear Equation) โดยที่ $\ln$ หมายถึงลอการิทึมธรรมชาติ (Natural logarithms) ดังนี้

1. $\ln(\text{PRICE}) = \beta_0 + \beta_1\text{LOCA} + \beta_2\text{QUALITY} + \beta_3\text{FACILITIES} + \beta_4\text{NATURE} + \epsilon$
2. $\ln(\text{PRICE}) = \beta_0 + \beta_1\text{LOCA} + \beta_2\text{QUALITY} + \beta_3\text{FACILITIES} + \beta_4\text{NATURE} + \beta_5\text{LOCA6} + \epsilon$
3. $\ln(\text{PRICE}) = \beta_0 + \beta_1\text{LOCA1} + \beta_2\text{LOCA2} + \beta_3\text{LOCA3} + \beta_4\text{LOCA4} + \beta_5\text{LOCA5} + \beta_6\text{LOCA6}$
 $+ \beta_7\text{AREASIZE} + \beta_8\text{INSIDE} + \beta_9\text{BATHROOM} + \beta_{10}\text{AREA} + \beta_{11}\text{COMMON}$
 $+ \beta_{12}\text{POOL} + \beta_{13}\text{FITNESS} + \beta_{14}\text{SERVICES} + \beta_{15}\text{GREEN} + \beta_{16}\text{PARK} + \beta_{17}\text{LIFT}$
 $+ \beta_{19}\text{SECURITY} + \beta_{20}\text{NATU1} + \beta_{21}\text{NATU2} + \beta_{22}\text{NATU3} + \beta_{23}\text{NATU4} + \epsilon$

โดยแต่ละตัวแปรในแบบจำลองข้างต้นมีความหมายดังนี้

ตัวแปรตาม $\ln(\text{PRICE})$ คือ ราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด

ตัวแปรอิสระ

1. ปัจจัยด้านทำเลที่ตั้ง (LOCATION)

LOCA1	คือ ที่ตั้ง
LOCA2	คือ ระยะห่างของอาคารชุดจากถนนหลัก (เมตร)
LOCA3	คือ ความกว้างถนน (เมตร)
LOCA4	คือ พื้นผิวถนน
LOCA5	คือ การคมนาคม
LOCA6	คือ ระยะห่างของการคมนาคม (เมตร)

2. ปัจจัยด้านคุณภาพอาคารและห้องชุด (QUALITY)

AREASIZE	คือ ขนาดพื้นที่ส่วนใหญ่ (ตารางเมตร)
INSIDE	คือ วัสดุตกแต่งภายใน
BATHROOM	คือ สภาพห้องน้ำ
AREA	คือ การแบ่งสัดส่วนพื้นที่ใช้สอย
COMMON	คือ อัตราส่วนทรัพย์ส่วนกลาง

3. ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (FACILITIES)

POOL	คือ สระว่ายน้ำ (ตารางเมตร)
FITNESS	คือ ห้องออกกำลังกาย (ตารางเมตร)
SERVICES	คือ ส่วนบริการภายในโครงการ
GREEN	คือ พื้นที่สีเขียว
PARK	คือ ที่จอดรถ
LIFT	คือ ลิฟต์โดยสาร
SECURITY	คือ ระบบรักษาความปลอดภัย

4. ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อม (NATURE)

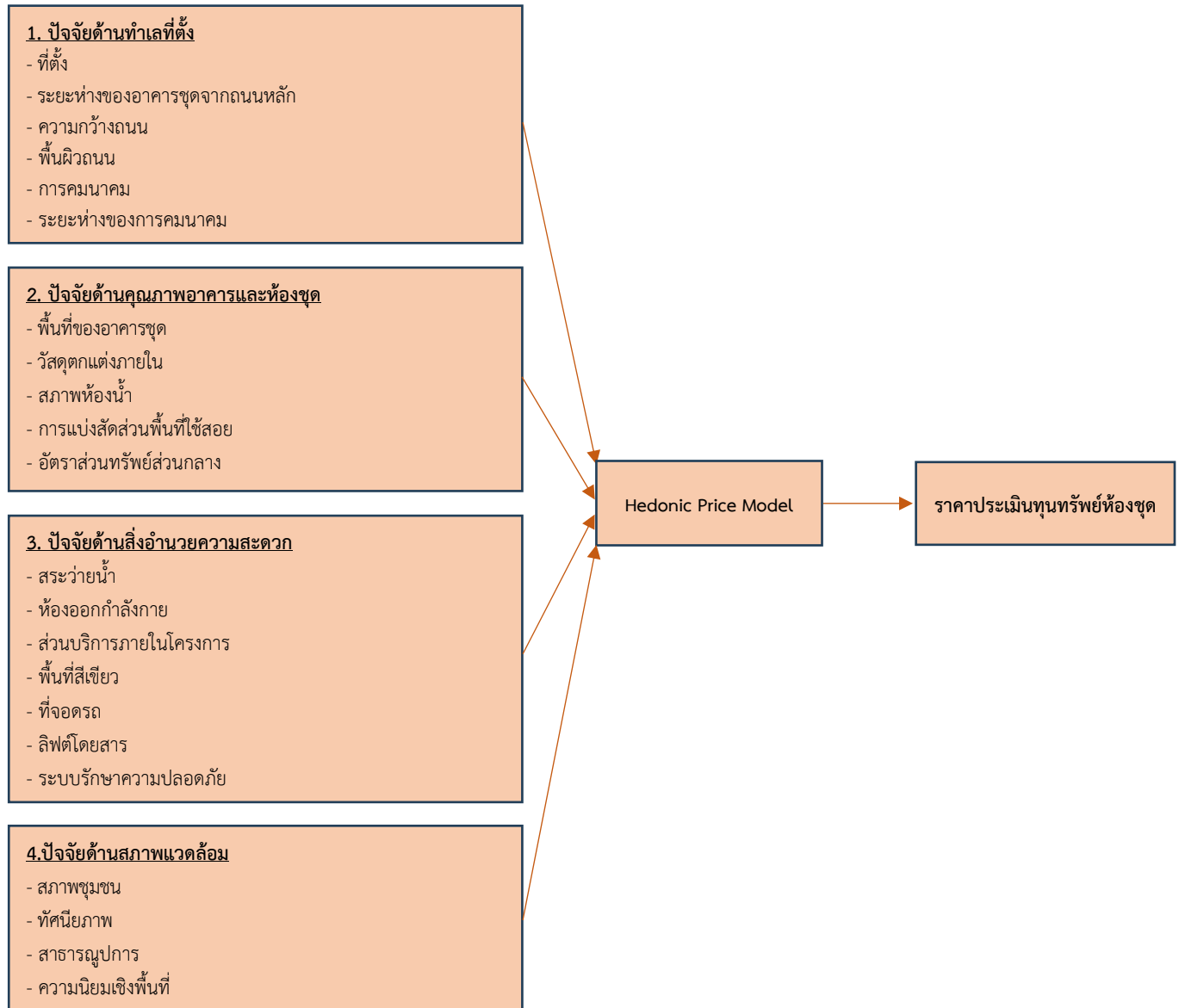
NATU1	คือ สภาพชุมชน
NATU2	คือ ทัศนียภาพ
NATU3	คือ สาธารณูปการ
NATU4	คือ ความนิยมเชิงพื้นที่

β_0	คือ ค่าคงที่ (Constant)
ε	คือ ค่าความคลาดเคลื่อน (Error or Residual)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทำให้ผู้วิจัยสามารถกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 3 กรอบแนวคิด ดังนี้

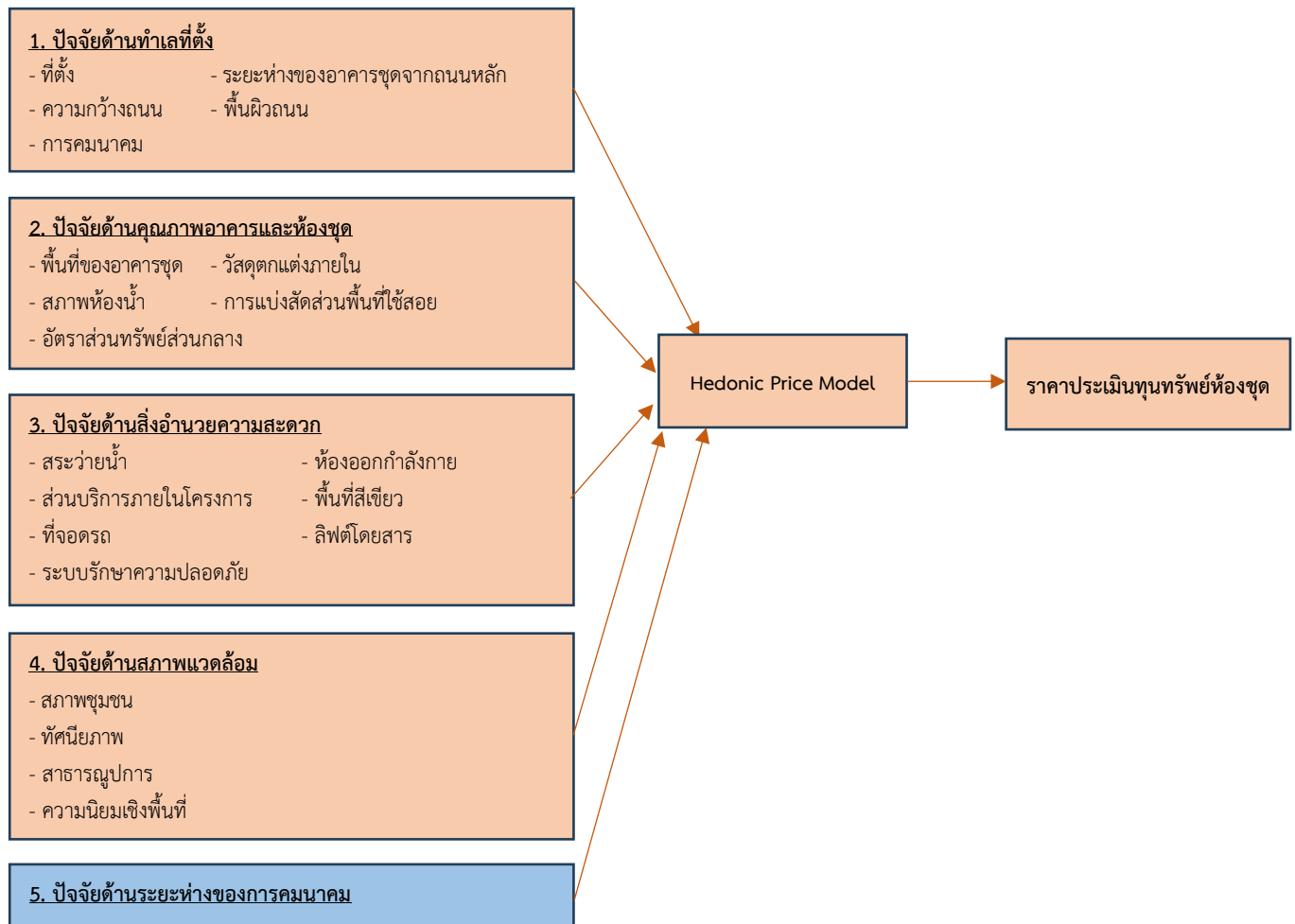
กรอบแนวคิดที่ 1 การทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยทั้ง 4 ด้าน คือ

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดโมเดลที่ 1

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

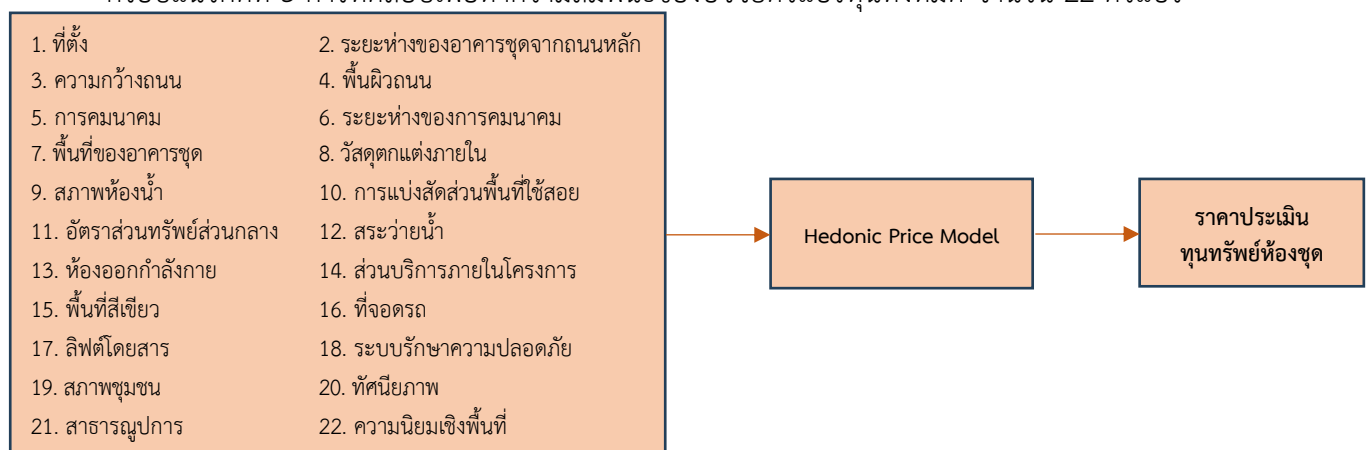
กรอบแนวคิดที่ 2 เพิ่มปัจจัยด้านที่ 5 คือ ปัจจัยด้านระยะห่างของการคมนาคม โดยแยกออกจากปัจจัยด้านทำเลที่ตั้ง เพื่อเป็นการทดสอบหาความสัมพันธ์ ของปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ดังนี้

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดโมเดลที่ 2

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

กรอบแนวคิดที่ 3 การทดสอบเพื่อหาความสัมพันธ์ของปัจจัยตัวแปรหุ่นทั้งหมด จำนวน 22 ตัวแปร

ภาพที่ 3 กรอบแนวคิดโมเดลที่ 3

ที่มา: ผู้วิจัย (2568)

ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด ตามแนวรถไฟฟ้า สายสีชมพู ในจังหวัดนนทบุรี

ผลการศึกษาแบบจำลองที่ 1

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด (การศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ 4 ด้าน) พบว่า แบบจำลองมีความเหมาะสมในการใช้อธิบายค่าของตัวแปรตามได้ในระดับที่ดี โดยมีค่า F เท่ากับ 233.353, มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.000 และตัวแปรที่ส่งผลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (β เท่ากับ 0.644) ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลเชิงบวกมากที่สุดและมีนัยสำคัญ ส่วนปัจจัยคุณภาพอาคารและห้องชุด และปัจจัยด้านทำเลที่ตั้งก็มีผล แต่ในระดับรองลงมา แต่ในส่วนปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมไม่มีผลในเชิงสถิติ

ผลการศึกษาแบบจำลองที่ 2

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด (การศึกษาถึงปัจจัยต่าง ๆ 5 ด้าน)

พบว่า แบบจำลองมีความเหมาะสมในการใช้อธิบายค่าของตัวแปรตามได้ในระดับที่ดี โดยมีค่า F เท่ากับ 186.689, มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.000 และตัวแปรที่ส่งผลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (β เท่ากับ 0.650) ปัจจัยรองลงมาคือ ปัจจัยด้านคุณภาพอาคารและห้องชุด (β เท่ากับ 0.170) และปัจจัยด้านทำเลที่ตั้ง (β เท่ากับ 0.132) อีกทั้งแบบจำลองนี้สามารถอธิบายความแปรปรวนของราคาประเมินทุนทรัพย์ของห้องชุดได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่า Adjusted R Square เท่ากับ 0.684 แสดงให้เห็นว่าโมเดลสามารถอธิบายราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดได้ในระดับที่ดี และไม่มีการใช้ตัวแปรอิสระเกินความจำเป็น

ผลการศึกษาแบบจำลองที่ 3

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด (การศึกษาโดยใช้ตัวแปรอิสระจำนวน 22 ตัวแปร) พบว่า แบบจำลองมีความเหมาะสมในการใช้อธิบายค่าของตัวแปรตามได้ในระดับที่ดี โดยมีค่า F เท่ากับ 65.548, มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.000 และตัวแปรที่ส่งผลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดมากที่สุด (β เป็นบวก, มีนัยสำคัญที่ระดับ < 0.05) คือ วัสดุตกแต่งภายใน (β เท่ากับ 1.474) ตัวแปรรองลงมาคือ อัตราส่วนทรัพย์ส่วนกลาง สระว่ายน้ำ ห้องออกกำลังกาย พื้นที่สีเขียว ระยะห่างจากการคมนาคม และที่จอดรถ ตามลำดับ อีกทั้งตัวแปรที่ส่งผลเชิงลบมากที่สุด (β เป็นลบ, มีนัยสำคัญที่ระดับ > 0.05) คือ สภาพห้องน้ำ (β เท่ากับ -1.324) รองลงมาคือ สภาพชุมชน และขนาดพื้นที่ส่วนใหญ่ ตามลำดับ ส่วนตัวแปรอื่น ๆ (ที่มีนัยสำคัญที่ระดับ > 0.05) เช่น ที่ตั้ง ความกว้างถนน ทศนิยมภาพ ระบบรักษาความปลอดภัย ฯลฯ ไม่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ ต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดในแบบจำลองนี้

2. ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยทั้ง 3 โมเดล ว่าแบบจำลองใดสามารถอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด ตามแนวรถไฟฟ้า สายสีชมพู ในจังหวัดนนทบุรี ได้เหมาะสมที่สุด

ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยทั้ง 3 โมเดล ว่าแบบจำลองใดสามารถอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด ตามแนวรถไฟฟ้า สายสีชมพู ในจังหวัดนนทบุรี ได้เหมาะสมที่สุดพบว่า ความสามารถในการอธิบาย (R^2) ประสิทธิภาพของโมเดล (Model Performance) และตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนี้

แบบจำลองที่ 1 (พิจารณา 4 ด้านหลัก) มีค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.683

แบบจำลองที่ 2 (พิจารณา 5 ด้านหลัก) มีค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.684

แบบจำลองที่ 3 (ใช้ตัวแปรอิสระทั้งหมด 22 ตัว) มีค่า Adjusted R^2 เท่ากับ 0.767

แสดงให้เห็นว่าแบบจำลองที่ 3 มีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดได้ดีที่สุด โดยอธิบายได้ถึง ร้อยละ 76.7 และมีค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานลดลง (9,670.562) ซึ่งบ่งชี้ถึงความแม่นยำที่เพิ่มขึ้นของแบบจำลองเมื่อใช้ตัวแปรอย่างละเอียดในการวิเคราะห์

ตารางที่ 1 แสดงการเปรียบเทียบผลการศึกษาทั้งสามโมเดล

รายการเปรียบเทียบ	โมเดลที่ 1 (4 ปัจจัย)	โมเดลที่ 2 (5 ปัจจัย)	โมเดลที่ 3 (22 ตัวแปรย่อย)	ข้อสังเกต
จำนวนตัวแปรอิสระ	4 ตัวแปรหลัก	5 ตัวแปรหลัก (แยกระยะห่างๆ ออกจากทำเล)	22 ตัวแปรย่อย	ความละเอียดของตัวแปรเพิ่มขึ้น ตามลำดับ
ค่า R	0.828	0.829	0.891	โมเดลที่ 3 อธิบายความสัมพันธ์ ได้ดีที่สุด
ค่า R Square (R^2)	0.686	0.688	0.793	ความแปรปรวนที่อธิบาย ได้ในโมเดลที่ 3 สูงกว่ามาก
Adjusted R Square	0.683	0.684	0.780	ค่า Adjusted R^2 สะท้อนความ แม่นยำของโมเดล ที่เพิ่มขึ้นชัดเจน
ค่า F และ Sig. (ANOVA)	F = 233.353, Sig. = 0.000	F = 186.698, Sig. = 0.000	F = 65.548, Sig. = 0.000	ทุกโมเดลมีนัยสำคัญ แต่โมเดล 3 มี df มากขึ้น ค่า F ลดลงตามคาด
ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด (Beta)	สิ่งอำนวยความสะดวก (β = 0.644)	สิ่งอำนวยความสะดวก (β = 0.638)	วัสดุตกแต่งภายใน (β = 1.474)	เมื่อวิเคราะห์เชิงลึก ปัจจัยของ วัสดุตกแต่งภายในส่งผลมาก ที่สุด
ปัจจัยที่ไม่มีความสำคัญ	สภาพแวดล้อม (Sig. = 0.108)	สภาพแวดล้อม, ระยะห่าง จากการคมนาคม	หลายตัวแปร เช่น พื้นที่จอดรถ, พื้นที่ส่วนกลาง, จำนวน ห้องน้ำ	แสดงว่าบางตัวแปรย่อย อาจไม่จำเป็นในโมเดลจริง

จากการเปรียบเทียบผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณระหว่างแบบจำลองทั้งสาม พบว่าแบบจำลองที่ 3 ซึ่งประกอบด้วยตัวแปรอิสระย่อยจำนวน 22 ตัวแปร มีความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดได้ดีที่สุด โดยมีค่า R Square เท่ากับ 0.793 และ Adjusted R Square เท่ากับ 0.780 ซึ่งสูงกว่าแบบจำลองที่ 1 (R^2 = 0.686) และแบบจำลองที่ 2 (R^2 = 0.688) อย่างมีนัยสำคัญในเชิงเชิงเปรียบเทียบ การแยกตัวแปรเชิงองค์ประกอบหลักออกเป็นปัจจัยย่อยในแบบจำลองที่ 3 ทำให้สามารถวิเคราะห์เชิงลึกเพื่อระบุปัจจัยที่มีผลกระทบอย่างแท้จริงได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะ “วัสดุตกแต่งภายใน” ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Standardized Coefficient: Beta) สูงสุดในกลุ่มตัวแปรทั้งหมด (β = 1.474, Sig. < 0.00) บ่งชี้ว่าเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ของห้องชุดมากที่สุดในเชิงสถิติ นอกจากนี้ยังพบว่า โมเดลที่ 3 ช่วยจำแนกความสำคัญของตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เช่น จำนวนห้องน้ำ พื้นที่จอดรถ หรือวัสดุปูพื้นบางประเภท ซึ่งไม่แสดงผลต่อราคาห้องชุดอย่างมีนัยสำคัญในบริบทพื้นที่ศึกษา นำไปสู่ข้อเสนอในการปรับปรุงเกณฑ์การประเมินราคาทุนทรัพย์ของภาครัฐให้มีความละเอียดและแม่นยำยิ่งขึ้น โดยเน้นที่ตัวแปรซึ่งได้รับการพิสูจน์แล้วว่ามีความสัมพันธ์เชิงสถิติ โดยสรุป พบว่าแบบจำลองที่ 3 มีความแม่นยำและความสามารถในการอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าแบบจำลองที่ 1 และ 2 จึงเหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการนำไปใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาแนวทางการประเมินราคาทรัพย์สินในเชิงนโยบาย ทั้งในด้านการวิชาการและภาคปฏิบัติ

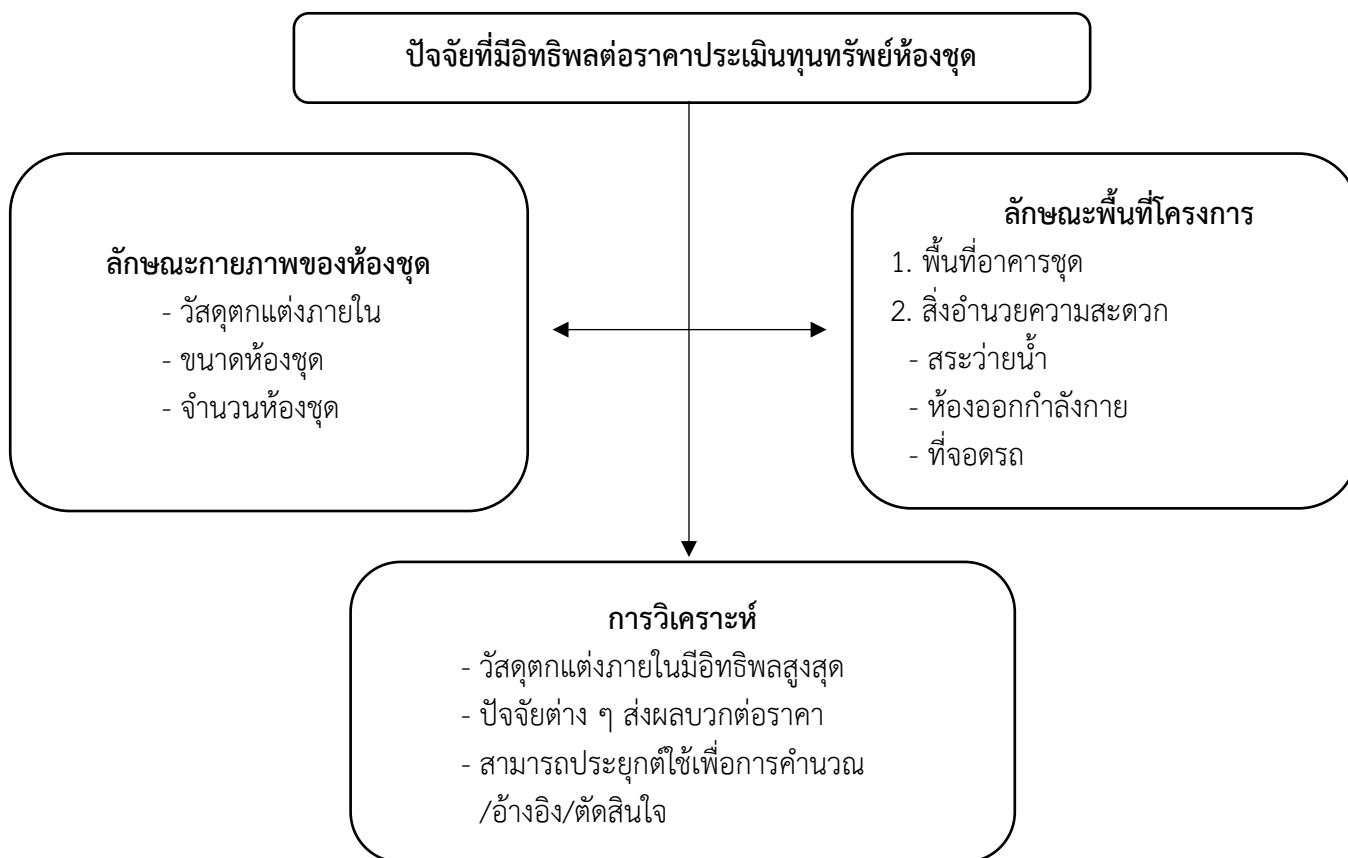
อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่า ตัวแปรที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ “วัสดุตกแต่งภายใน” โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ β (1.474) สูงสุด และมีนัยสำคัญทางสถิติในระดับ 0.00 โดยเป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด ในทิศทางที่เป็นบวก ซึ่งก็สอดคล้องกับ วิไลวรรณ สิริโรจนพุดิ (2558) ที่พบว่า ห้องคอนโดมิเนียมที่มีการตกแต่งเฟอร์นิเจอร์ (วัสดุตกแต่งภายใน) ที่ครบครันพร้อมเข้าอยู่ได้จะมีราคาแพงกว่าห้องคอนโดมิเนียมที่ไม่มีการตกแต่ง เนื่องจากการตกแต่งจะทำให้มีราคาเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย อีกทั้งในการวิจัยนี้ยังจะใช้ตัวแปร พื้นที่ของอาคารชุด จำนวนห้องชุด ขนาดห้องชุด ลักษณะของห้องชุด ตำแหน่งชั้น และวัสดุตกแต่งภายใน (เฟอร์นิเจอร์) เพื่อหาความสัมพันธ์ โดยคาดการณ์ว่าตัวแปรด้านพื้นที่ของอาคารชุด เป็นตัวแปรที่บอกถึงว่าในโครงการที่มีพื้นที่จำนวนมากจะมีสิ่งอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้พักอาศัยได้มากกว่าพื้นที่ที่มีจำนวนน้อย และราคาของห้องชุดในโครงการเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ซึ่งผลการศึกษาพบว่ามิติทิศทางเดียวกับราคาหรือมิติทิศทางเป็นบวก นอกจากนี้ก็สอดคล้องกับ ศรีธัญญา หอมแก่นจันทร์ (2566) ที่พบว่า หากห้องชุดมีสระว่ายน้ำ มูลค่าของห้องชุดจะสูงกว่าห้องชุดที่ไม่มีสระว่ายน้ำ และห้องชุดที่มีที่จอดรถมาก จะมีราคาที่สูงกว่ากลุ่มตัวอย่างห้องชุดที่มีที่จอดรถน้อย ห้องชุดที่มีห้องออกกกำลังกายมูลค่าก็จะสูงกว่าห้องชุดที่ไม่มีห้องออกกกำลังกายและยังสอดคล้องกับผล การศึกษาของ Paniagua-Molina, J., et al. (2021) ที่ได้ศึกษาราคาสีโตนิกสำหรับสิ่งอำนวยความสะดวกในคอนโดมิเนียมที่อยู่อาศัยในเขตชนบทและเขตเมืองของประเทศคอสตาริกา พบว่า สิ่งอำนวยความสะดวก 9 รายการสามารถอธิบายพฤติกรรมของราคารวมได้ ผลการศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าตัวแปรทั้งภายในและภายนอกโครงการมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อราคาขายและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ตัวแปรที่มีความสำคัญมากที่สุด ได้แก่ รายได้ พื้นที่ก่อสร้าง การเข้าถึงสระว่ายน้ำ และห้องออกกกำลังกาย และประเภทของคอนโดมิเนียม

ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 แบบจำลองที่ 3 ใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงลึกโดยแยกตัวแปรอิสระย่อยทั้งหมด 22 ตัวแปร ซึ่งครอบคลุมรายละเอียดจากทั้ง 5 ด้าน ผลการวิเคราะห์พบว่าแบบจำลองนี้มีค่า R^2 สูงถึง 0.793 ซึ่งมากกว่าแบบจำลองที่ 1 และ 2 อย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการอธิบายความแปรปรวนของราคาห้องชุดได้มากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ที่ได้จากการวิเคราะห์ยังช่วยให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการคำนวณมูลค่าห้องชุดเพื่อใช้อ้างอิงกับราคาตลาด และใช้เป็นข้อมูลในการประกอบการพิจารณาด้านราคาสำหรับการตัดสินใจซื้ออาคารชุดของผู้บริโภคได้อีกด้วย สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ข้อมูลดังกล่าวยังสามารถนำไปใช้ในการประเมินราคาห้องชุดในเบื้องต้น เพื่อประมาณการค่าธรรมเนียมในการจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรม ในการโอนกรรมสิทธิ์ห้องชุด ณ กรมที่ดิน ซึ่งเป็นประโยชน์ในการให้ข้อมูลเบื้องต้นแก่ผู้บริโภคที่สนใจซื้ออาคารชุด

ภาพที่ 4 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดมากที่สุด คือ วัสดุตกแต่งภายใน โดยจากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณในแบบจำลองที่ 3 ซึ่งแยกตัวแปรอิสระออกเป็นรายตัวจำนวน 22 ตัว พบว่า “วัสดุตกแต่งภายใน” มีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐาน (Standardized Coefficient: $\beta = 1.474$) สูงที่สุด และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.00 แสดงถึงความสัมพันธ์เชิงบวกที่ชัดเจนและมีอิทธิพลมากที่สุดในการกำหนดราคาประเมินทุนทรัพย์ของห้องชุดในพื้นที่ศึกษาตามแนวรถไฟฟ้าสายสีชมพู จังหวัดนนทบุรี ซึ่งสอดคล้องกับหลักการประเมินค่าทรัพย์สินตามวิธีเปรียบเทียบราคาตลาดที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพวัสดุภายในในการพิจารณา

ผลการศึกษาการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองการวิเคราะห์ถดถอยทั้ง 3 โมเดล ว่าแบบจำลองใดสามารถอธิบายถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดของอาคารชุด ตามแนวรถไฟฟ้า สายสีชมพู ในจังหวัดนนทบุรี ได้เหมาะสมที่สุด พบว่า แบบจำลองที่ 3 ซึ่งใช้การวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยแยกตัวแปรอิสระออกเป็นรายตัวจำนวน 22 ตัวแปร เป็นแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดในการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด เนื่องจากสามารถอธิบายความแปรปรวนของราคาประเมินได้สูงที่สุด ($R^2 = 0.793$) และให้ผลการวิเคราะห์ที่ละเอียดและแม่นยำมากกว่าแบบจำลองที่ 1 และ 2

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

1.1 กรมธนารักษ์ ควรนำปัจจัยที่มีนัยสำคัญต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด ไปใช้ในการพัฒนาหลักเกณฑ์การประเมินราคาทรัพย์สิน ได้แก่ สภาพแวดล้อม คุณภาพของอาคาร สิ่งอำนวยความสะดวก ทำเลที่ตั้ง อัตราส่วนพื้นที่ส่วนกลาง วัสดุภายใน และสภาพของห้องน้ำ โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากผลของโมเดลที่ 3 ซึ่งแสดงความสามารถในการอธิบายตัวแปรตามได้สูงสุด จึงควรนำมาเป็นแนวทางหลัก โดยเฉพาะตัวแปรวัสดุตกแต่งภายใน เช่น การกำหนดมาตรฐานการประเมินวัสดุ การพิจารณาถึงความคงทนของวัสดุ เป็นต้น จะช่วยให้ราคาประเมินมีความใกล้เคียงกับราคาตลาดมากขึ้น และสามารถจับได้กับภาษีหรือค่าธรรมเนียมได้อย่างเป็นธรรม

1.2 ผู้ประกอบการสามารถใช้ผลการวิเคราะห์นี้เป็นเครื่องมือในการออกแบบและวางแผนโครงการโดยผลวิเคราะห์จากแบบจำลองแสดงให้เห็นว่า วัสดุตกแต่งภายในมีค่าสัมประสิทธิ์มาตรฐานสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ อัตราส่วนพื้นที่ส่วนกลาง และสระว่ายน้ำ ในขณะที่สภาพห้องน้ำมีผลในเชิงลบอย่างมีนัยสำคัญ ผู้ประกอบการจึงสามารถที่จะใช้ข้อมูลนี้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพโครงการ เช่น การเลือกใช้วัสดุคุณภาพดี การออกแบบพื้นที่ส่วนกลางให้เหมาะสม และการลงทุนในสิ่งอำนวยความสะดวก เพื่อเพิ่มมูลค่าให้โครงการและกำหนดราคาขายที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดเป้าหมาย

1.3 ผู้บริโภคสามารถใช้ข้อมูลตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด เช่น วัสดุตกแต่งภายใน ทำเลที่ตั้ง และสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นองค์ประกอบในการพิจารณาตัดสินใจเลือกซื้อห้องชุด เพื่อให้ได้รับความคุ้มค่าทั้งในแง่ของการลงทุนและการอยู่อาศัยในระยะยาว

1.4 นักลงทุนสามารถคาดการณ์แนวโน้มมูลค่าอสังหาริมทรัพย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยใช้ผลการวิเคราะห์ของแบบจำลอง เพื่อประเมินความคุ้มค่าของการลงทุนในอสังหาริมทรัพย์โดยพิจารณาจากองค์ประกอบเชิงโครงสร้างและสิ่งอำนวยความสะดวกในโครงการได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากพื้นที่จังหวัดนนทบุรี เช่น กรุงเทพมหานครหรือจังหวัดสมุทรปราการ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุดในแต่ละพื้นที่

2.2 ควรทดสอบโดยการเพิ่มตัวแปรอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด เช่น จำนวนห้องชุด ขนาดของโครงการ หรืออัตราค่าส่วนกลาง เพื่อทดสอบความแม่นยำของแบบจำลองที่หลากหลายขึ้น

2.3 ควรพัฒนาแบบจำลองเชิงพื้นที่ (Spatial Analysis) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์อิทธิพลของปัจจัยด้านทำเลที่ตั้งอย่างละเอียดมากขึ้น และช่วยอธิบายการกระจายของราคาประเมินทุนทรัพย์ห้องชุด ในระดับพื้นที่ได้อย่างแม่นยำยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กรมธนารักษ์. (2566). คู่มือและหลักเกณฑ์การประเมินราคาทรัพย์สินเพื่อประโยชน์แห่งรัฐ. สืบค้นจาก <https://dep-assess.treasury.go.th/th/guide-guidelines/>.
- กระทรวงคมนาคม. (2559). แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านคมนาคมขนส่งของประเทศไทย พ.ศ. 2558–2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนการขนส่งและจราจร (สนข.).
- การรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนแห่งประเทศไทย. (2566). ข้อมูลโครงการรถไฟฟ้าในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล. สืบค้นจาก <https://www.mrta.co.th>.
- โรงเรียนธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ไทย. (2566). ส่องราคาที่ดินรอบรถไฟฟ้าสายสีชมพู เพิ่มขึ้นเฉลี่ย ร้อยละ 11.7 จากปีก่อนหน้า. สืบค้นจาก https://www.trebs.ac.th/th/news_detail.php?nid=249.
- วิไลวรรณ สิริโรจนพุด. (2558). การประเมินมูลค่าทัศนียภาพของชายหาดหัวหินโดยแบบจำลองราคาแบบฮิโดนิค. วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 2(1), 1-10.

ศรัญญา หอมแก่นจันทร์. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อราคาประเมินห้องชุด ในอำเภอเมืองชลบุรีจังหวัดชลบุรี.
(เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช).

Paniagua-Molina, J., Solórzano-Thompson, J., González-Blanco, C., & Barboza-Navarro, D. (2021). Hedonic price for amenities in rural and urban residential condominiums in Costa Rica. *Real Estate Management and Valuation*, 29(3), 52-64.

Factors Affecting Decision Making of Using Pawnshop in Bangkok

Ratthanin Krimwiratkul^{1*} and Thanarak Laosuthi²

¹ Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: ratthanin.kr@ku.th

ABSTRACT

This study aims to (1) examine the behavior of using pawnshop services in Bangkok and (2) investigate the factors influencing the decision to use such services. The study employed a quantitative research method, with data collected from 400 pawnshop users in Bangkok via questionnaires. The analysis was based on demographic factors and the marketing mix, utilizing descriptive statistics and the Chi-square test. The results indicate that promotional interest rate discounts were the primary motivation for using pawnshop services. The main reasons for seeking these services were for consumption and to improve financial liquidity. The study also found that most users were self-employed, typically pawned valuable items such as gold, and used the service approximately once a month. Regarding the factors influencing decision-making, demographic factors such as age, education level, marital status, occupation, and average monthly income were significantly associated with consumer behavior. Additionally, influence from reference groups was found to be a significant factor. Among the marketing mix factors, only promotions had a significant influence, while loan amount, interest rate, and location did not show a significant relationship.

Keywords: Consumer Behavior, Pawnshop, Marketing Mix

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร

รัฐนิทร์ กรัณวิรัตน์กุล^{1*} และ ธนารักษ์ เหล่าสุทธิ²

¹ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: ratthanin.kr@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร และ (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือผู้ที่เคยใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามและการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ปัจจัยทางประชากรศาสตร์และส่วนประสมทางการตลาด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา และสถิติไคสแควร์ (Chi-square) ผลการศึกษาพบว่า 1) โปรโมชันส่วนลดของดอกเบี้ยเป็นแรงจูงใจหลักที่ทำให้ผู้บริโภคใช้บริการโรงรับจำนำ และเหตุผลที่ใช้บริการมากที่สุดคือเพื่อการบริโภคและเพิ่มสภาพคล่องทางการเงิน พฤติกรรมการใช้งานส่วนใหญ่พบว่านำสินค้าประเภท ทอง นาค เพชร โดยประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัว ค่าขายเลือกใช้บริการช่วงเวลาแล้วแต่สะดวก โดยเฉลี่ยใช้บริการ 1 ครั้งต่อเดือน 2) ปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภค ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อแรงจูงใจ ส่วนปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ โปรโมชัน ส่วนวงเงินและอัตราดอกเบี้ย รวมถึงสถานที่ตั้งไม่มีความสัมพันธ์

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้บริโภค, โรงรับจำนำ, ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

© 2025 JS DP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหานี้คร่ำเรื้อรังในระดับสูงอย่างต่อเนื่อง อันเป็นผลมาจากภาวะเศรษฐกิจที่ชะลอตัวจากผลกระทบของโรคระบาดโควิด-19 ส่งผลให้ประชาชนจำนวนมากรายได้ลดลง และไม่สามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนในระบบได้โดยง่าย (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) โดยข้อมูล ณ สิ้นไตรมาส 1 ปี 2567 ระบุว่าหนี้ครัวเรือนของไทยยังอยู่ในระดับสูงกว่า ร้อยละ 90 ต่อ GDP ซึ่งสะท้อนถึงภาวะความเปราะบางทางการเงินของประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มผู้มีรายได้น้อยและกลุ่มอาชีพอิสระที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงสินเชื่อจากธนาคารพาณิชย์ (Krungsri Research, 2566)

โรงรับจำนำจึงกลายเป็นแหล่งเงินทุนสำรองที่สำคัญของประชาชน เนื่องจากมีเงื่อนไขการเข้าถึงที่ง่าย ไม่จำเป็นต้องตรวจสอบเครดิตบูโร และสามารถแปลงทรัพย์สินเป็นเงินสดได้อย่างรวดเร็ว จึงตอบสนองต่อความต้องการสภาพคล่องระยะสั้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่อย่างกรุงเทพมหานคร ที่มีจำนวนโรงรับจำนำมากที่สุดในประเทศ (กรมการปกครอง, 2566; ชัย เลิศภาสกรวัฒน์, 2560)

อย่างไรก็ตาม แม้โรงรับจำนำจะมีบทบาทสำคัญในด้านการเงินระดับฐานราก แต่ก็ยังคงมีความจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันต่อพฤติกรรมผู้บริโภคและบริบททางเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในด้านอัตราดอกเบี้ย การส่งเสริมการตลาด และช่องทางให้บริการ ทั้งนี้ การศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการโรงรับจำนำ ตลอดจนปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4P) และปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ รายได้ หรืออาชีพ จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการวางแผนพัฒนาและกำหนดนโยบายที่ตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริง (Kotler & Armstrong, 2014; วาสนี เสถียรกาล, 2559)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงรับจำนำในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งในแง่ลักษณะทางประชากรศาสตร์และปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด รวมถึงพฤติกรรม

การใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงบริการให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และตอบโจทย์ผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศุวดี วิเศษยา, 2558; Kotler & Keller, 2016)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่เคยใช้บริการโรงรับจำนำในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่ชัด ผู้วิจัยจึงคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ Cochran (1977) สำหรับการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ซึ่งได้ขนาดตัวอย่างขั้นต่ำจำนวน 385 ราย อย่างไรก็ตาม เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากแบบสอบถามที่ไม่สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเป็น 400 ราย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) จัดทำผ่าน Google Form ประกอบด้วยคำถามแบบปลายปิดที่แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่ (1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (2) พฤติกรรมของผู้ที่ใช้บริการโรงรับจำนำ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด โดยแบบสอบถามผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และได้นำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างเบื้องต้น 30 ราย เพื่อทดสอบความชัดเจนและความเข้าใจของผู้ตอบ ก่อนจะนำไปปรับปรุงเพื่อใช้เก็บข้อมูลจริง เครื่องมือจึงถือว่ามีความเหมาะสมและเชื่อถือได้ในการนำไปใช้ในการวิจัย

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ที่เก็บรวบรวมโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) โดยเริ่มจากการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive or Judgmental Sampling) และสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากผู้ใช้บริการโรงรับจำนำกระจายตัวในหลายพื้นที่ โดยมุ่งเน้นผู้ที่เคยใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นกลุ่มเป้าหมายตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ทั้งสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมาน ดังนี้

4.1 การวิเคราะห์เชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

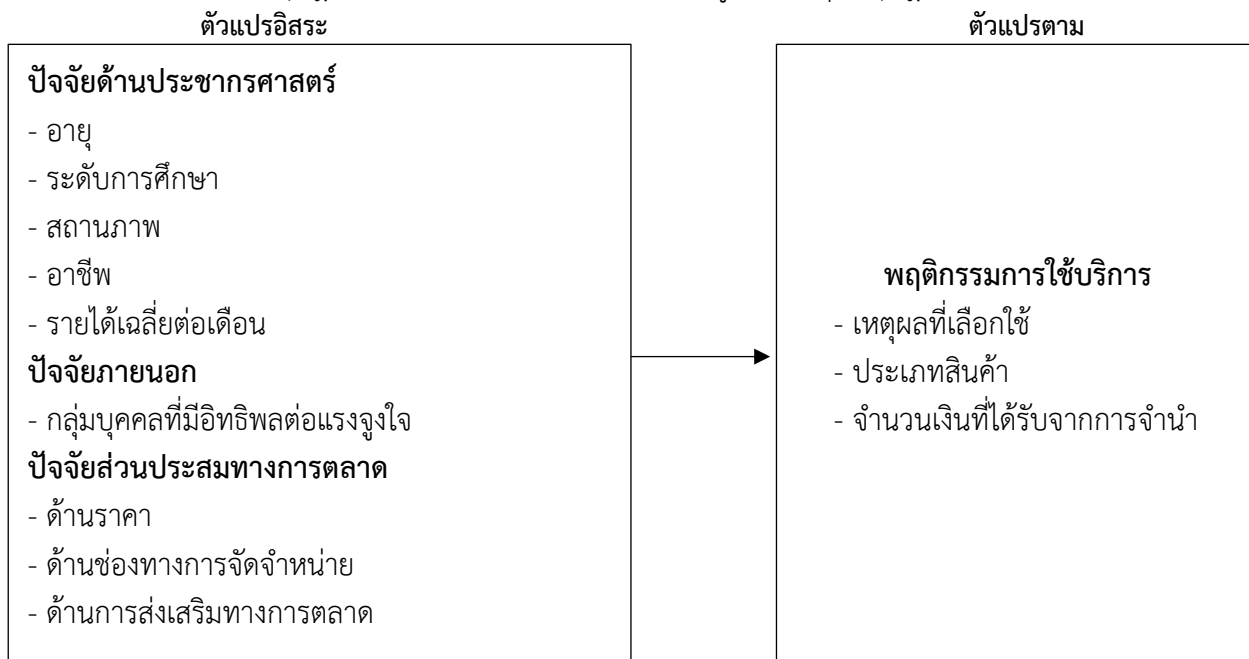
4.2 การวิเคราะห์เชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การทดสอบสถิติไคสแควร์ (Chi-square Test) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำ โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตามตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

Buyer's Black Box โมเดล Buyer's Black Box อธิบายกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยเปรียบเทียบจิตใจของผู้บริโภคเป็น “กล่องดำ” (Black Box) ที่ไม่สามารถมองเห็นได้โดยตรง แต่จะรับข้อมูลจากสิ่งกระตุ้น (Stimuli) และแปลงเป็นการตอบสนอง (Responses) โมเดลนี้ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก คือ (1) สิ่งกระตุ้นทางการตลาด (Marketing Stimuli) เช่น ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด (2) สิ่งกระตุ้นอื่น ๆ (Other Stimuli) เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยี และ (3) กล่องดำของผู้ซื้อ (Buyer's Black Box) ซึ่งรวมถึงลักษณะของผู้ซื้อ (Buyer Characteristics) และกระบวนการตัดสินใจซื้อ (Buyer Decision Process) ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นคือพฤติกรรมตอบสนอง เช่น การเลือกผลิตภัณฑ์ ยี่ห้อ ร้านค้า หรือช่วงเวลาในการซื้อ (Kotler & Keller, 2016)

ในบริบทของการใช้บริการโรงรับจำนำ สิ่งกระตุ้นทางการตลาดอาจรวมถึงอัตราดอกเบี้ย โปรโมชั่น การตั้งสาขา และคุณภาพการบริการ ส่วนสิ่งกระตุ้นอื่น ๆ อาจเป็นภาวะเศรษฐกิจ ความเร่งด่วนทางการเงิน หรืออิทธิพลจากครอบครัว และกลุ่มเพื่อน ซึ่งทั้งหมดนี้จะถูกประมวลผลใน “กล่องดำ” ของผู้บริโภค โดยขึ้นอยู่กับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ รายได้ อาชีพ รวมถึงค่านิยมและทัศนคติ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจเลือกใช้บริการหรือไม่ใช้บริการโรงรับจำนำ การใช้ Buyer's Black Box Model ในการวิจัยนี้จะช่วยให้เข้าใจความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งกระตุ้น ปัจจัยส่วนบุคคล และพฤติกรรมตอบสนองได้อย่างเป็นระบบ

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ผู้วิจัยจึงสรุปทฤษฎีและแนวคิดเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. พฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษาข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31-45 ปี คิดเป็นร้อยละ 44.75 โดยมีระดับการศึกษาในระดับต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 68.25 สถานภาพส่วนใหญ่อยู่ในสถานะสมรส ร้อยละ 64.75 ประกอบอาชีพเป็นธุรกิจส่วนตัว/ค้าขาย/รับจ้าง คิดเป็นร้อยละ 75 และมีรายได้ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 10,000 - 25,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 52.00

ผลการศึกษาข้อมูลด้านพฤติกรรมของผู้บริโภคในใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้บริการโรงรับจำนำเพื่อการบริโภค คิดเป็นร้อยละ 58.50 ซึ่งส่วนใหญ่ใช้บริการในช่วงเวลาแล้วแต่สะดวก

คิดเป็นร้อยละ 36.50 ส่วนใหญ่ใช้บริการ เฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 58.25 โดยจำนวนเงินที่ได้จากการใช้บริการ เฉลี่ยอยู่ที่ ไม่เกิน 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 62.25 ทั้งนี้ส่วนใหญ่ใช้ประเภทของทรัพย์สินที่นำมาใช้บริการเป็นประเภท ทอง นาค เพชร คิดเป็นร้อยละ 80.00 โดยมีกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการใช้บริการคือ ครอบครัว คิดเป็นร้อยละ 79.00 และมีแรงจูงใจในการใช้บริการโรงรับจำนำจากการโฆษณาหรือโปรโมชั่น คิดเป็นร้อยละ 55.00

ผลการศึกษาข้อมูลด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้ใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร ของกลุ่ม ตัวอย่างส่วนใหญ่ พบว่า ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ความรวดเร็วในการให้บริการ 1-5 นาที คิดเป็นร้อยละ 83.25 ปัจจัยด้านราคา โดยพิจารณาจากอัตราดอกเบี้ยเป็นหลักในการใช้บริการ คิดเป็นร้อยละ 90.75 และต้องการวงเงินและอัตราดอกเบี้ย ที่เหมาะสม คิดเป็นร้อยละ 96.50 ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่วนใหญ่ต้องการให้โรงรับจำนำตั้งอยู่ที่ เดินทางสะดวกและมีที่จอดรถ คิดเป็นร้อยละ 89.25 ปัจจัยด้านการส่งเสริมทางการตลาด ส่วนใหญ่ต้องการให้มีโปรโมชั่น ส่วนลดดอกเบี้ย คิดเป็นร้อยละ 79.25

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร

ผลการทดสอบสมมติฐานด้วยไคสแควร์พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์และส่วนประสมทางการตลาด มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับพฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำในหลายด้าน ในด้านเหตุผลในการเลือกใช้บริการ พบว่ามีความสัมพันธ์กับปัจจัยส่วนบุคคลหลายด้าน ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน รวมถึงกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล และโปรโมชั่นของโรงรับจำนำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภค ได้รับผลจากพื้นฐานชีวิต สังคมรอบตัว และแรงจูงใจทางการตลาด ส่วนปัจจัยอื่น เช่น วงเงิน อัตราดอกเบี้ย และสถานที่ตั้ง ไม่พบความสัมพันธ์กับเหตุผลในการใช้บริการ ในด้านประเภทสินค้าที่นำมาจำนำ พบว่ามีความสัมพันธ์กับกลุ่มบุคคลที่มี อิทธิพล อายุ และอาชีพ โดยเฉพาะครอบครัวหรือคนใกล้ชิดมีผลต่อการตัดสินใจเลือกสินค้าที่จะนำมาจำนำ ส่วนปัจจัยอื่น เช่น ระดับการศึกษา รายได้ สถานะที่ตั้ง และโปรโมชั่น ไม่แสดงความสัมพันธ์อย่างชัดเจนกับการเลือกประเภทสินค้า สำหรับ ด้านจำนวนเงินที่ได้รับจากการจำนำ พบว่ามีความสัมพันธ์กับระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ โดยผู้ที่มี การศึกษาและรายได้สูงมักได้รับวงเงินจำนำสูงกว่ากลุ่มอื่น ส่วนปัจจัยอื่น เช่น อายุ กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล สถานที่ตั้ง และโปรโมชั่น ไม่พบความสัมพันธ์ที่ชัดเจนกับจำนวนเงินที่ได้รับ ซึ่งปัจจัยที่มีความสัมพันธ์นั้นสามารถอธิบายความสัมพันธ์ ได้ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำ ด้านเหตุผลที่เลือกใช้

ตัวแปรอิสระ	χ^2	P-Value
ด้านประชากรศาสตร์		
อายุ	27.39	0.00***
ระดับการศึกษา	36.43	0.00***
สถานภาพ	31.01	0.00***
อาชีพ	20.22	0.00***
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	26.96	0.00***
กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล	20.30	0.00***
ด้านส่วนประสมทางการตลาด		
วงเงินและอัตราดอกเบี้ย	0.20	0.65
สถานที่ตั้ง	0.81	0.67
โปรโมชั่น	20.83	0.00***

หมายเหตุ : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

จากตารางที่ 1 พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลที่เลือกใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล และโปรโมชั่น โดยเฉพาะระดับการศึกษา มีค่า Chi-Square สูงที่สุดเท่ากับ 36.43 แสดงให้เห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับเหตุผลในการเลือกใช้บริการที่สุด ในขณะที่ปัจจัยด้านวงเงินและอัตราดอกเบี้ย รวมถึงสถานที่ตั้ง ไม่พบความสัมพันธ์กับเหตุผลที่เลือกใช้บริการ

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำ ด้านประเภทสินค้าที่นำมาจำนำ

ตัวแปรอิสระ	χ^2	P-Value
ด้านประชากรศาสตร์		
อายุ	12.79	0.01**
ระดับการศึกษา	4.40	0.11
อาชีพ	5.38	0.02**
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	4.95	0.18
กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล	11.72	0.00***
ด้านส่วนประสมทางการตลาด		
สถานที่ตั้ง	0.42	0.52
โปรโมชั่น	0.76	0.68

หมายเหตุ : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

จากตารางที่ 2 พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับประเภทสินค้าที่นำมาจำนำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 ได้แก่ กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล และปัจจัยด้านอายุและอาชีพมีความความสัมพันธ์กับประเภทสินค้าที่นำมาจำนำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน สถานที่ตั้ง รวมถึงโปรโมชั่น ไม่มีความสัมพันธ์กับประเภทสินค้าที่นำมาจำนำ

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์ด้วยสถิติไคสแควร์ (Chi-Square Test) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดกับพฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำ ด้านจำนวนเงินที่ได้รับจากการจำนำ

ตัวแปรอิสระ	χ^2	P-Value
ด้านประชากรศาสตร์		
อายุ	11.59	0.17
ระดับการศึกษา	37.67	0.00***
อาชีพ	12.66	0.01**
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	15.09	0.00***
กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล	1.70	0.43
ด้านส่วนประสมทางการตลาด		
สถานที่ตั้ง	1.22	0.54
โปรโมชั่น	1.20	0.88

หมายเหตุ : *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10

จากตารางที่ 3 พบว่าปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .10 ได้แก่ ระดับการศึกษาและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ระดับการศึกษา มีค่า Chi-Square สูงที่สุดเท่ากับ 38.46 แสดงให้เห็นว่าเป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายมากที่สุด นอกจากนี้ ยังพบว่าอาชีพมีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินที่ได้รับจากการจำหน่ายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และอายุไม่มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินที่ได้รับจากการจำหน่าย

อภิปรายผล

พฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกใช้บริการโรงรับจำนำเพื่อ “การบริโภค” และ “เพิ่มสภาพคล่องทางการเงิน” โดยมีพฤติกรรมการใช้บริการเฉลี่ย 1 ครั้งต่อเดือน และมักใช้บริการในเวลาที่สะดวก สะท้อนถึงลักษณะการให้บริการที่เป็นไปตามความจำเป็นเฉพาะหน้าและการแก้ปัญหาทางการเงินในระยะสั้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับ Buyer’s Black Box Model ซึ่งอธิบายว่าผู้บริโภคตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นทางการตลาดและแรงจูงใจภายในอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในกรณีที่เกี่ยวข้องกับความอยู่รอดทางการเงิน นอกจากนี้ ยังพบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ประกอบอาชีพอิสระ ค้าขาย หรือรับจ้าง และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 10,000 – 20,000 บาท ซึ่งบ่งชี้ว่ากลุ่มคนที่มีรายได้ไม่แน่นอนหรือรายได้ต่ำมีแนวโน้มใช้บริการโรงรับจำนำมากกว่ากลุ่มอื่น

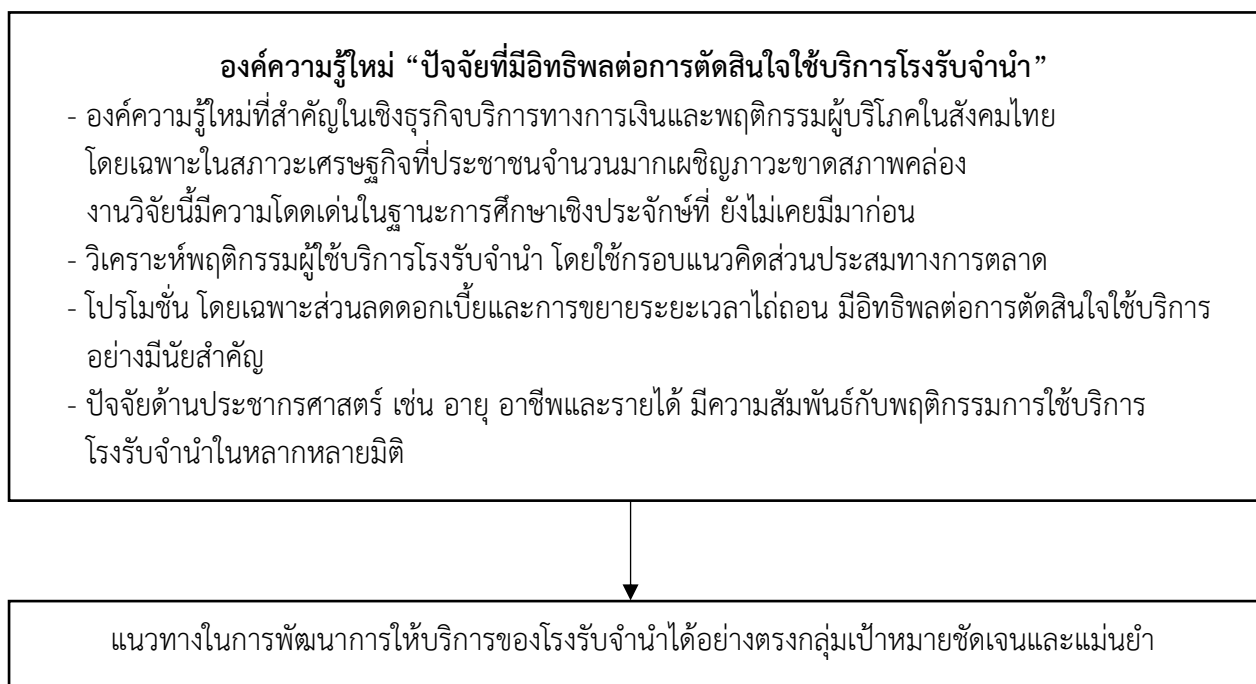
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการตัดสินใจใช้บริการโรงรับจำนำ ได้แก่ ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพอาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน รวมถึงปัจจัยทางการตลาด โดยเฉพาะด้าน โปรโมชัน ซึ่งเป็นแรงจูงใจหลักที่ส่งผลต่อการตัดสินใจอย่างเด่นชัด การค้นพบนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler & Armstrong (2014) ในเรื่องส่วนประสมทางการตลาด (4P) ที่ระบุว่า “Promotion” เป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการกระตุ้นการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะในบริบทของตลาดที่มีการแข่งขันสูงและกลุ่มเป้าหมายมีข้อจำกัดด้านรายได้

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ยังพบว่า “ครอบครัว” เป็นกลุ่มอิทธิพลหลักในการตัดสินใจ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Reference Group ของ Solomon (2011) ที่ชี้ว่า กลุ่มอ้างอิง เช่น ครอบครัว มีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อสินค้าหรือบริการ โดยเฉพาะในบริบทที่เกี่ยวข้องกับการเงินหรือภาวะวิกฤตส่วนบุคคล ในแง่ของอาชีพกลุ่มธุรกิจส่วนตัวและค้าขายมีแนวโน้มใช้บริการสูงกว่ากลุ่มอื่น ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดและออกแบบบริการที่ตรงตามความต้องการเฉพาะกลุ่มได้อย่างมีประสิทธิภาพ เช่น การตั้งแคมเปญส่งเสริมการตลาดที่เหมาะสมกับพฤติกรรมและช่วงรายได้ของกลุ่มอาชีพเป้าหมาย

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงรับจำนำในกรุงเทพมหานคร” ได้สร้างองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญในเชิงธุรกิจบริการทางการเงินและพฤติกรรมผู้บริโภคในสังคมไทย โดยเฉพาะในสถานะเศรษฐกิจที่ประชาชนจำนวนมากเผชิญภาวะขาดสภาพคล่อง งานวิจัยนี้มีความโดดเด่นในฐานะการศึกษาเชิงประจักษ์ที่ ยังไม่เคยมีมาก่อนในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้ใช้บริการโรงรับจำนำโดยใช้กรอบแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix – 4P) ร่วมกับการพิจารณาอิทธิพลจากกลุ่มบุคคลอ้างอิง (Reference Group) อย่างเป็นระบบ

หนึ่งในองค์ความรู้ใหม่ที่สำคัญ คือ การค้นพบว่า ปัจจัยด้าน “โปรโมชั่น” โดยเฉพาะส่วนลดดอกเบี้ยและการขยายระยะเวลาไถ่ถอน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ใช้บริการอย่างชัดเจน ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้ใช้บริการไม่ได้เลือกโรงรับจำนำจากอัตราดอกเบี้ยเพียงอย่างเดียว แต่ยังให้ความสำคัญกับสิ่งจูงใจเชิงกลยุทธ์ทางการตลาดอีกด้วย นอกจากนี้ ผลการวิจัยยังแสดงให้เห็นถึงบทบาทของปัจจัยประชากรศาสตร์ เช่น อายุ อาชีพ และรายได้ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำในหลากหลายมิติ ซึ่งสามารถใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจนและแม่นยำ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 31–45 ปี มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และมีสถานภาพสมรส ประกอบอาชีพค้าขายหรือรับจ้าง และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 10,001–20,000 บาท โดยพฤติกรรมการใช้บริการโรงรับจำนำส่วนใหญ่จะเลือกนำทรัพย์สินประเภททองคำ นาฬิกา และเพชรมาจำนำเพื่อวัตถุประสงค์ด้านการบริโภคหรือเพื่อเพิ่มสภาพคล่องทางการเงิน โดยจะใช้บริการประมาณเดือนละหนึ่งครั้ง และได้รับวงเงินเฉลี่ยไม่เกิน 10,000 บาท โดยแรงจูงใจหลักที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการคือการโฆษณาและโปรโมชั่นจากโรงรับจำนำ และได้รับคำแนะนำจากครอบครัวหรือคนใกล้ชิด ซึ่งเป็นกลุ่มที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจมากที่สุด ในด้านของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด พบว่า กลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับความรวดเร็วในการให้บริการ โดยส่วนใหญ่สามารถดำเนินการธุรกรรมภายใน 1–5 นาที และให้ความสำคัญกับอัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสม รวมถึงต้องการให้โรงรับจำนำตั้งอยู่ในพื้นที่ที่เดินทางสะดวกและมีที่จอดรถ สำหรับการส่งเสริมการตลาดนั้น พบว่าการจัดโปรโมชั่นลดดอกเบี้ยเป็นกลยุทธ์ที่มีผลต่อการดึงดูดลูกค้ามากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติไคสแควร์ พบว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และกลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญกับเหตุผลในการเลือกใช้บริการโรงรับจำนำในระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 1% ขณะที่ปัจจัยด้านการตลาด พบว่า โปรโมชัน โดยเฉพาะการลดดอกเบี้ย มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญเช่นกัน อย่างไรก็ตาม ปัจจัยด้านวงเงิน อัตราดอกเบี้ย และสถานที่ตั้ง ไม่พบว่ามีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ยังพบว่า กลุ่มบุคคลที่มีอิทธิพล เช่น ครอบครัว มีความสัมพันธ์กับประเภทสินค้าที่นำมาจำนำ เช่นเดียวกับปัจจัยด้านอายุและอาชีพ ที่มีผลต่อการเลือกสินค้ามาจำนำในระดับนัยสำคัญ โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพค้าขายและวัยทำงานที่นิยมจำนำทองคำหรือของมีค่า ซึ่งพบว่าเป็นความจำเป็นในการจัดการสภาพคล่องทางการเงินระยะสั้น สุดท้ายปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับจำนวนเงินที่ได้รับจากการจำนำ ได้แก่ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า กลุ่มผู้มีรายได้และการศึกษาสูง มักมีโอกาสได้รับวงเงินจำนำที่สูงกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

โรงรับจำนำควรปรับปรุงการให้บริการได้หลายด้าน เช่น การปรับแผนโปรโมชันให้เหมาะกับกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มอาชีพอิสระหรือผู้มีรายได้น้อย อาจจัดทำแคมเปญลดอัตราดอกเบี้ย หรือขยายระยะเวลาไถ่ถอน เพื่อช่วยลดภาระทางการเงิน อีกทั้งควรมีระบบให้คำปรึกษาทางการเงิน หรือการให้ข้อมูลที่เข้าใจง่ายสำหรับผู้ที่มีการศึกษาน้อย รวมถึงพัฒนาการสื่อสารผ่านช่องทางที่เข้าถึงง่าย เช่น Social Media ซึ่งจะช่วยเพิ่มความเข้าใจและสร้างความเชื่อมั่นในการใช้บริการ นอกจากนี้การบริหารจัดการภายในองค์กรก็ควรให้ความสำคัญกับความรวดเร็วและความโปร่งใสของกระบวนการจำนำ เพื่อสร้างความพึงพอใจให้แก่ผู้ใช้บริการทุกกลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มที่ใช้บริการบ่อยหรือมีวงเงินน้อย ซึ่งมีแนวโน้มไวต่อประสบการณ์ที่ได้รับ หากได้รับบริการที่ดี จะช่วยส่งเสริมความภักดีและการบอกต่อ ในเชิงนโยบาย ภาครัฐและองค์กรที่เกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิเคราะห์นี้ไปใช้วางแผนสนับสนุนโรงรับจำนำให้สามารถดำเนินการเป็นแหล่งเงินทุนที่เข้าถึงง่าย เป็นธรรม และปลอดภัยแก่ประชาชน โดยเฉพาะกลุ่มที่เปราะบาง

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

ควรขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่อื่นนอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้บริการในแต่ละภูมิภาค และอาจศึกษาปัจจัยด้านจิตวิทยาหรือสังคมเพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจลึกซึ้งถึงแรงจูงใจและอุปสรรคของผู้ใช้บริการในมิติที่มากขึ้น อันจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบายสาธารณะหรือการวางกลยุทธ์ของสถานประกอบการโรงรับจำนำในระยะยาวอย่างยิ่ง

นอกจากนี้ การวิจัยครั้งนี้ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) ซึ่งแม้จะสะดวกและเหมาะสมต่อการดำเนินงานวิจัย แต่มีข้อจำกัดคือ ไม่สามารถอ้างอิงผลลัพธ์ไปยังประชากรทั้งหมดได้ ดังนั้นงานวิจัยในอนาคตควรพิจารณาใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบใช้ความน่าจะเป็น (Probability Sampling) เพื่อเพิ่มความครอบคลุมและความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย

เอกสารอ้างอิง

- กรมการปกครอง. (2566). *ข้อมูลโรงรับจำนำในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <https://www.dopa.go.th>.
- ชัย เลิศภานุวัฒน์. (2560). *ปัจจัยทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการโรงรับจำนำเอกชนในอำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยแม่โจ้).
- ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). *รายงานหนี้ครัวเรือนไตรมาส 1/2567*. สืบค้นจาก <https://www.bot.or.th>.
- วาสนี เสถียรกาล. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน)*. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).

- ศุวดี วิเศษยา. (2558). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อธุรกิจของผู้ประกอบการ SME ในกรุงเทพมหานคร. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- Cochran, W. G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). New York: John Wiley & Sons.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2014). *Principles of marketing*. (15th ed.). London: Pearson Education.
- Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management*. (15th ed.). London: Pearson.
- Krungsri Research. (2566). *Household Debt Outlook 2024*. Retrieved from <https://www.krungsri.com/en/research/research-intelligence/household-debt>.
- Solomon, M. R. (2011). *Consumer behavior: Buying, having, and being*. (9th ed.). London: Pearson Education.

Social Influences on the decision to maintain Monastic Status in Lamphun Province

Nonpawit Sreetape^{1*} and Teera Sindecharak²

¹ Master student, Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University, Thailand

² Professor, Faculty of Sociology and Anthropology, Thammasat University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: nonpawit.srt@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) examine motives for ordination in Lamphun Province; (2) explore long-term monastic commitment in Lamphun Province; and (3) analyze social influences on the decision to be ordained and maintain monastic status in Lamphun Province. Data were collected through a structured questionnaire administered to a sample of 160 Buddhist monks in Lamphun Province, and were statistically analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression to explore relationships among variables. The findings indicate that: 1) The primary motivations for ordination were repaying gratitude to parents and benefactors according to Thai Buddhist traditions and beliefs, studying the Vinaya and Buddhist teachings, as well as seeking educational opportunities and improving quality of life, (2) The reasons for long-term monastic retention included Buddhist and social ideals, and the influence of preceptors and respected senior monks, which played a crucial role in sustaining monastic life; and 3) The significant social factors influencing the decision to ordain and remain in monkhood were the monks' level of secular education (after ordination), social capital (before ordination), symbolic capital (before ordination), cultural capital (before ordination), as well as motivations to study the Vinaya and to pursue Nirvana as the ultimate liberation. These factors were found to have a statistically significant influence on the decision to ordain and sustain monastic status.

Keywords: Social Influences, Long-Term Monastic Retention, Motivations for Ordination

อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจดำรงสมณเพศในคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน

นนท์ปวิธ ศรีเทพ^{1*} และ อีระ สิ้นเดชารักษ์²

¹ นักศึกษาปริญญาโท คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

² ศาสตราจารย์ คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: nonpawit.srt@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาเหตุจูงใจในการตัดสินใจบวชของพระสงฆ์ในจังหวัดลำพูน (2) ศึกษาเหตุผลในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนานของพระสงฆ์ในจังหวัดลำพูน และ (3) ศึกษาอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวชและครองสมณเพศได้อย่างยาวนานของพระสงฆ์ในจังหวัดลำพูน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามจากพระสงฆ์กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ที่จำพรรษาในจังหวัดลำพูน จำนวน 160 รูป สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และอธิบายความสัมพันธ์หลายตัวแปรโดยใช้การทดสอบการถดถอยเชิงเส้นพหุ (Multiple Regression Analysis) ผลการศึกษาพบว่า 1) พระสงฆ์มีเหตุจูงใจในการบวชส่วนใหญ่มาจากการทดแทนบุญคุณตามประเพณีและความเชื่อทางพระพุทธศาสนา, การศึกษาพระธรรมวินัยและหลักคำสอน รวมถึงการแสวงหาโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาคุณภาพชีวิต 2) ในด้านเหตุผลในการครองสมณเพศได้ยาวนาน พบว่า อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา มีอุดมการณ์ทางสังคม การได้รับอิทธิพลจากพระอุปัชฌาย์และพระเถระที่เคารพนับถือ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความต่อเนื่องของการดำรงสมณเพศ 3) อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวชและครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาของพระสงฆ์ (หลังบวช), ต้นทุนทางสังคมของพระสงฆ์ (ก่อนบวช), ต้นทุนทางสัญลักษณ์ของพระสงฆ์ (ก่อนบวช), ต้นทุนทางวัฒนธรรมของพระสงฆ์ (ก่อนบวช), ปัจจัยด้านมูลเหตุจูงใจการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย และการบวชเพื่อมุ่งพระนิพพาน แสวงหาทางหลุดพ้นเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลการตัดสินใจบวชและครองสมณเพศได้อย่างยาวนานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: อิทธิพลทางสังคม, การครองสมณเพศ, เหตุจูงใจในการบวช

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

พระพุทธศาสนาได้เข้ามามีบทบาทในสังคมไทยอย่างกว้างขวาง ไม่เพียงแต่ในด้านศาสนาเท่านั้น แต่ยังปรากฏผ่านประเพณี วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมและศีลธรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทของพระสงฆ์ในฐานะตัวแทนของพระศาสดา ที่ทำหน้าที่เผยแผ่คำสอนทางพระพุทธศาสนา ใช้พระพุทธศาสนาในการขัดเกลาจิตใจและสังคม การบวชเป็นพระสงฆ์จึงต้องมีความพร้อม มีจิตใจที่สงบ มีจิตอุทิศตนเพื่อพระพุทธศาสนา เมื่อบวชแล้วต้องศึกษาพระธรรมวินัย พระไตรปิฎก เพื่อที่จะสามารถนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปถ่ายทอดสู่สังคม การเป็นที่พึ่งทางจิตใจ และจิตวิญญาณแก่สังคม อย่างไรก็ตามท่ามกลางความพลวัตที่เกิดขึ้นอย่างไม่หยุดนิ่งในสังคมปัจจุบัน ได้ส่งผลกระทบต่อสังคมอย่างหลีกเลี่ยงมิได้ สถาบันทางสังคมต่าง ๆ ล้วนต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่เกิดขึ้น สถาบันศาสนาเองก็ต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนำมาซึ่งการตั้งคำถามแก่พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำหน้าที่ของพระสงฆ์ในฐานะบทบาทผู้เป็นตัวแทนพระศาสดาในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา ที่ถูกตั้งคำถามเกี่ยวกับวิกฤตศรัทธาที่เกิดขึ้นจากการประพฤติปฏิบัติตนในฐานะสมณเพศ การทำหน้าที่พระสงฆ์ในฐานะที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจที่นับวันยิ่งถูกสื่อสารออกมาสู่สังคมในภาพลบอย่างต่อเนื่อง เป็นต้น แม้ว่าจะมีงานวิจัยจำนวนหนึ่งพยายามอธิบายถึงมูลเหตุจูงใจหรือสาเหตุของการบวช เช่น งานศึกษาของ พระมหาทวี วิสารโท (2560) ที่กล่าวถึงสาเหตุของการบวช พบว่า ผู้เข้ามา

บวชนส่วนใหญ่บวชเพื่อต้องการศึกษาพระธรรมวินัย บวชเพื่อต้องการทดแทนบุญคุณบิดามารดา บวชตามประเพณีความเชื่อ รวมไปถึงการบวชเพื่อโอกาสในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคม เช่น การบวชเพื่อต้องการศึกษาเล่าเรียน เป็นต้น ตลอดจนงานของ วรดิถีธรรมสาร อุทัยเรือง (ชาติบุญโญ) และเกียรติศักดิ์ บังเพลิง (2566) ที่ได้ชี้ให้เห็นถึงมูลเหตุปัจจัยการบวชที่สำคัญได้แก่ การบวชเพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดาและผู้มีพระคุณ การบวชเพื่อมุ่งแสวงหาการพ้นทุกข์ และบวชเพื่อตามประเพณีความเชื่อ จะเห็นได้ว่า จากงานวิจัยเหล่านี้ยังคงมุ่งเน้นไปที่สาเหตุของการ “เข้ามาบวช” เป็นพระสงฆ์มากกว่าการ “ดำรงสมณเพศอย่างยาวนาน” นอกจากนี้ มุมมองสะท้อนในประเด็นดังกล่าวนอกจากยังพบได้น้อยแล้วนั้น ส่วนใหญ่เป็นมุมมองที่สะท้อนจากพระสงฆ์ที่ดำรงสมณศักดิ์ในระดับสูงเท่านั้น ขาดความครอบคลุมเสียงสะท้อนจากพระสงฆ์ทั่วไปหรือพระสงฆ์ในพื้นที่บริบทอื่น ๆ ทำให้ยังมีข้อจำกัดในการอธิบายถึงเหตุปัจจัยในที่สุดต่อการตัดสินใจยังคงดำรงสมณเพศในวงกว้าง ดังนั้น จึงเกิดคำถามสำคัญที่ว่า “อะไรคือ” เหตุผล ที่ส่งผลให้พระสงฆ์สามารถครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน ยั่งยืน และ “อิทธิพลทางสังคม” มีบทบาทต่อการตัดสินใจบวชและดำรงสมณเพศของพระสงฆ์ในปัจจุบันมาน้อยเพียงใด

สำหรับการศึกษารุ่นนี้ ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษาในจังหวัดลำพูน เนื่องจากจังหวัดลำพูนเป็นจังหวัดหนึ่งที่พระพุทธศาสนาได้หยั่งรากลึกในวิถีชีวิตของคนในสังคมมาอย่างยาวนานตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยพระพุทธศาสนาได้เข้ามามีอิทธิพลและยึดโยงทั้งในด้านศิลปกรรม ประเพณี วัฒนธรรม และความเชื่อท้องถิ่นที่ยึดโยงกับพระพุทธศาสนาอย่างแน่นแฟ้น เช่น ประเพณีสลาภย้อม ประเพณีสงฆ์น้ำพระธาตุหริภุญชัย ประเพณีปอยหลวง เป็นต้น อีกทั้ง จังหวัดลำพูนยังเป็นถิ่นกำเนิดของพระเกจิอาจารย์ที่มีชื่อเสียง พระสงฆ์ต้นแบบที่ได้รับความนิยมศรัทธาอย่างกว้างขวาง อาทิ ครูบาศรีวิชัย พระสงฆ์ผู้เป็นต้นแบบในการพัฒนา, ครูบาเจ้าอภัยชัยชาวปี และครูบาชัยยะวงศาพัฒนา พระสงฆ์ต้นแบบผู้มีบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและยกระดับคุณภาพชีวิตในชุมชน นอกจากนี้ พระพุทธศาสนายังมีความเชื่อมโยงกับจังหวัดลำพูน ซึ่งแสดงออกผ่านบทบาทสำคัญต่อการดำเนินชีวิตของคนในสังคม ทั้งในมิติทางสังคมและวัฒนธรรม โดยวัดในท้องถิ่นยังทำหน้าที่เป็นศูนย์กลางของชุมชน เป็นพื้นที่นอกจากประกอบพิธีกรรมทางพระพุทธศาสนา และประเพณีท้องถิ่นแล้วนั้น วัดยังเป็นพื้นที่แห่งการเรียนรู้ทั้งในด้านคุณธรรมจริยธรรม การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น อีกทั้งพระสงฆ์ยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณที่คอยชี้แนะ ตลอดจนสงเคราะห์ช่วยเหลือชาวบ้านในชุมชนอย่างต่อเนื่อง ตัวอย่างที่ชัดเจนถึงบทบาทของพระพุทธศาสนาในจังหวัดลำพูน ได้แก่ ชุมชนพระบาทห้วยต้ม ซึ่งได้รับการยกย่องให้เป็นหมู่บ้านรักษาศีล 5 ต้นแบบแห่งแรกของประเทศไทย โดยเป็นชุมชนที่ปฏิบัติตนและรักษาศีล 5 อย่างเคร่งครัด อีกทั้งยกเลิกการฆ่าสัตว์เพื่อกินเนื้อ และไม่กินเนื้อสัตว์ทั้งหมู่บ้าน เป็นต้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทความสัมพันธ์ที่แนบแน่นระหว่างพระพุทธศาสนา พระสงฆ์ และวิถีชีวิตของชาวบ้านในชุมชนอย่างชัดเจน (กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์, 2561) ด้วยเหตุผลข้างต้น จังหวัดลำพูนจึงนับเป็นพื้นที่ศึกษาที่เหมาะสมในการสำรวจบทบาทของอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวช และการดำรงสมณเพศของพระสงฆ์ไทย ด้วยเหตุผลดังกล่าว งานศึกษาชิ้นนี้จึงมุ่งหวังที่จะเติมเต็มองค์ความรู้เกี่ยวกับมูลเหตุปัจจัยในการบวช และการครองสมณเพศของพระสงฆ์ โดยให้ความสำคัญกับการพิจารณา “อิทธิพลทางสังคม” ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวชและครองสมณเพศเป็นพระสงฆ์ได้อย่างยาวนานและยั่งยืน อันเป็นการขยายขอบเขตจากการศึกษาที่มีอยู่เดิม และนำไปสู่ข้อเสนอแนะแนวทางในการส่งเสริมและพัฒนาพระพุทธศาสนา รวมถึงบุคลากรทางพระพุทธศาสนาในสังคมไทยต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเหตุปัจจัยการตัดสินใจบวชของพระสงฆ์ในจังหวัดลำพูน
2. เพื่อศึกษาเหตุผลในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนานของพระสงฆ์ในจังหวัดลำพูน
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวช และการครองสมณเพศได้อย่างยาวนานของพระสงฆ์

ในจังหวัดลำพูน

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาค้างนี้ คือ พระสงฆ์ที่จำพรรษาในจังหวัดลำพูน มีจำนวนทั้งสิ้น 1,529 รูป (สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ, 2560) โดยดำเนินการสุ่มตัวอย่างแบบสี่ขั้นตอน (Stratified Four-stage Sampling) โดยเริ่มจากการแบ่งอำเภอออกเป็น 4 กลุ่ม ตามลักษณะภูมิศาสตร์ หลังจากนั้นจึงทำการสุ่มเลือกอำเภอกลุ่มละ 1 แห่ง และเมืองได้อำเภอในแต่ละกลุ่มแล้วจึงทำการสุ่มวัดจากอำเภอที่ได้มา โดยวิธีเดียวกัน และสุ่มเลือกพระสงฆ์จากวัดที่สุ่มได้ ทั้งนี้ หากวัดที่สุ่มได้ไม่มีพระสงฆ์จำพรรษาในช่วงเวลาที่เก็บข้อมูล จะสุ่มวัดใหม่ในลำดับถัดไปมาแทน และศึกษาค้างนี้ได้กำหนดขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมผ่านโดยอาศัยสูตรการคำนวณขนาดตัวอย่าง (สำนักนโยบายและวิชาการสถิติ อ่างใน พงศ์พัฒน์ อิศรกุล และคณะ, 2559) ได้ดังนี้

$$\frac{Nk^2\sigma_{x^2}}{k^2\sigma_{x^2} + NE^2}$$

ในการนี้ ได้กำหนดให้ค่าความคาดเคลื่อนของการเลือกตัวอย่างที่ระดับ 0.05, โดยจากประชากร $N = 1,104$ รูป จะได้ขนาดตัวอย่างพระสงฆ์จำนวนทั้งสิ้น 388 รูป

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในค้างนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ที่พัฒนาขึ้นจากการรวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย ปีที่เกิด ปี พ.ศ. ที่อุปสมบท ภูมิลำเนา สถานที่บวช วัดที่จำพรรษา ระดับการศึกษา (ทางธรรม) ระดับการศึกษา (ทางโลก) (ก่อนบวช และหลังบวช) สถานะครอบครัว (ก่อนบวช และหลังบวช) สถานภาพของบิดามารดาก่อนบวช อาชีพบิดาก่อนบวช อาชีพมารดาก่อนบวช ปัจจัยสนับสนุนขณะที่บวช สถานะทางการเงิน ตำแหน่งภาระหน้าที่ โรคประจำตัว สิทธิในการรักษาพยาบาล การมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น โดยข้อคำถามเกี่ยวกับคุณลักษณะส่วนบุคคลนี้ประกอบด้วยคำถามปลายปิด และคำถามปลายเปิด

ส่วนที่ 2 มูลเหตุจูงใจในการบวช ประกอบด้วย การบวชเพื่อทดแทนบุญคุณ การบวชตามประเพณี การบวชเพื่อโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน การบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย การบวชเพื่่อมุ่งหวังผลประโยชน์บางประการ และการบวชเพื่่อมุ่งพระนิพพาน แสวงหาทางหลุดพ้น โดยข้อมูลในส่วนนี้เป็นคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 3 แนวคิดเรื่องทุน (ก่อนบวช) ของพระสงฆ์ ประกอบด้วย ทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางสัญลักษณ์ และทุนทางสังคม โดยข้อมูลเป็นคำถามปลายปิด

ส่วนที่ 4 เหตุผลในการครองสมณเพศยาวนาน ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา ปัจจัยด้านอุดมการณ์ทางสังคม และปัจจัยด้านการเจริญรอยตามพระอุปัชฌาย์ โดยข้อมูลเป็นคำถามปลายปิด

สำหรับการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้นำมาทดสอบหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยเป็นการตรวจสอบว่าแบบสอบถามนั้นสามารถวัดได้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการจะวัด ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะต้องดำเนินการก่อนการเก็บข้อมูล โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เป็นผู้ประเมินตรวจสอบว่าแบบสอบถามสามารถวัดได้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ ผลการวิเคราะห์พบว่า ถ้ามีค่ามากกว่า 0.6 เนื้อหาคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ สามารถใช้วัดได้ (วีระ สันเดชารักษ์, 2558) และในการทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือวัด (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟา (Cronbach Alpha) จากพระสงฆ์กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 รูป ซึ่งจากผลการวิเคราะห์พบว่า แบบสอบถามนี้มีค่า Cronbach Alpha เท่ากับ 0.934 แสดงว่า แบบสอบถามมีความคงเส้นคงวาในการวัด เป็นเครื่องมือที่มีความเที่ยงตรง และมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษานี้ ผู้ศึกษาใช้การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ (Primary data) จากการสัมภาษณ์พระสงฆ์ในจังหวัดลำพูน เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องสำหรับการวิเคราะห์ผล ในการตอบวัตถุประสงค์ของการศึกษานี้ โดยมีกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูลออกเป็น 3 ขั้นตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

3.1 การจัดเตรียมแบบสอบถาม: โดยจัดทำแบบสอบถาม “อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจดำรงสมณเพศในคณะสงฆ์ไทย” ผ่านการศึกษาข้อมูลจากหนังสือ งานวิจัย วารสาร วิทยานิพนธ์ ตลอดจนเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3.2 การศึกษาข้อมูลในพื้นที่ ทั้งข้อมูลเกี่ยวกับวัด และพระสงฆ์ที่จำพรรษาในจังหวัดลำพูน เพื่อวางแผนในการเดินทางลงพื้นที่เก็บแบบสอบถาม พร้อมทั้งติดต่อประสานงานเพื่อขออนุญาตในการเก็บข้อมูล

3.3 การลงพื้นที่ภาคสนามเพื่อเก็บแบบสอบถาม โดยในขั้นตอนนี้ผู้ศึกษามีผู้ช่วยในการเก็บแบบสอบถาม จำนวน 2 คน เพื่อช่วยในการเก็บข้อมูลในภาคสนาม โดยผู้ช่วยแต่ละคนได้ผ่านการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อคำถามในแบบสอบถาม เพื่อให้มั่นใจว่าผู้ช่วยวิจัยมีความเข้าใจในประเด็นการศึกษา และข้อคำถามในแบบสอบถามอย่างแท้จริง

ในการเก็บแบบสอบถามครั้งนี้ ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บข้อมูลในเดือนตุลาคม 2566 แต่เนื่องด้วยข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในการเข้าถึงกลุ่มผู้ให้ข้อมูล และการปฏิเสธให้ข้อมูลจากกลุ่มเป้าหมายบางส่วน ทำให้สามารถเก็บแบบสอบถามคืนได้จำนวน 160 ชุดเท่านั้น อย่างไรก็ตามแบบสอบถามที่ได้คืนมามีความสมบูรณ์ สามารถนำไปใช้จริงได้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษานี้ ได้ทำการแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน โดยมีวิธีการดังนี้

4.1 การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

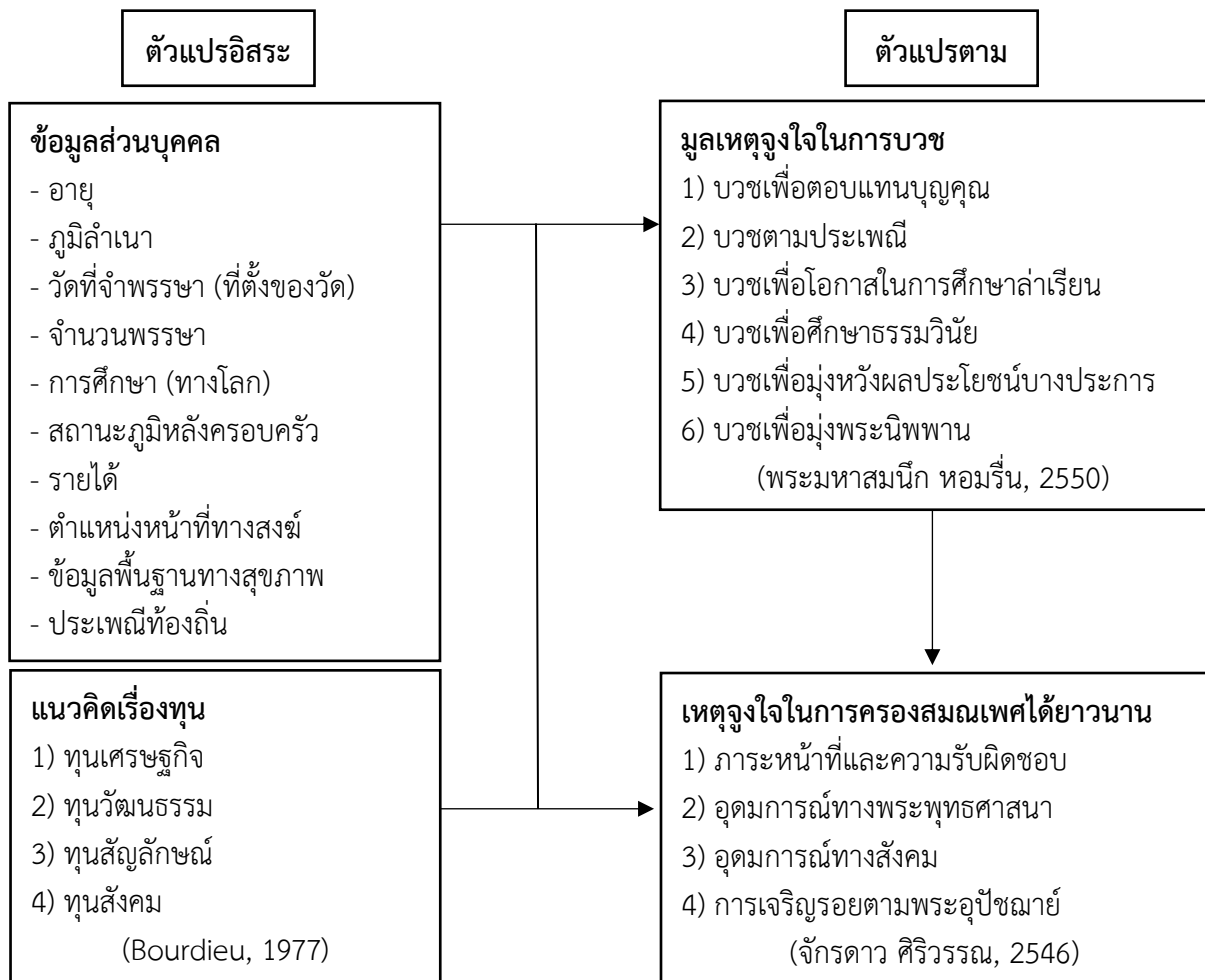
ส่วนที่ 1 การนำเสนอข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย อายุ จำนวนพรรษาที่บวช ระดับการศึกษา (ทางธรรม) ระดับการศึกษา (ทางโลก) (ก่อนบวช และหลังบวช) สถานะครอบครัว (ก่อนบวช และหลังบวช) สถานภาพของบิดามารดาก่อนบวช อาชีพบิดาก่อนบวช อาชีพมารดาก่อนบวช ปัจจัยสนับสนุนขณะที่บวช สถานะทางการเงิน ตำแหน่งภาระหน้าที่ โรคประจำตัว สิทธิในการรักษาพยาบาล การมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่นโดยใช้ตารางแจกแจงความถี่ (frequency) และร้อยละ percentage)

ส่วนที่ 2 การนำเสนอข้อมูลเหตุปัจจัยการตัดสินใจบวช, เหตุผลในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของคะแนนจากการตอบแบบสอบถามอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจดำรงสมณเพศในคณะสงฆ์ไทย

4.2 การวิเคราะห์อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวช และการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน โดยใช้สถิติทดสอบการถดถอยเชิงเส้นพหุ (Multiple Regression) ในการวิเคราะห์หาปัจจัยและอิทธิพลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวช และการครองสมณเพศได้อย่างยาวนานของพระสงฆ์

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษานี้ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาทบทวน แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้้นำแนวคิดเรื่อง ทุน (Capital) ของ Pierre Bourdieu (1977) ซึ่งอธิบายถึงทุนในรูปแบบต่าง ๆ ที่ส่งผลและเป็นปัจจัยที่เกื้อหนุนให้ปัจเจกดำรงอยู่ในบริบททางสังคมได้อย่างมั่นคง นอกจากนี้ ยังได้ประยุกต์ใช้แนวคิดเกี่ยวกับมูลเหตุปัจจัยในการบวช จากงานของพระมหาสมณึก หอมรินทร์ (2550) และเหตุปัจจัยในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน จากงานของจักรดาว ศิริวรรณ (2546) เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษา แม้ว่างานศึกษาบางส่วนเป็นงานศึกษาที่จัดทำขึ้นในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาแล้ว แต่ยังคงมีความเหมาะสมในเชิงเนื้อหา และสามารถนำไปใช้อธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวได้อย่างครอบคลุม โดยเฉพาะประเด็นเรื่อง เหตุผลในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน ซึ่งยังขาดงานศึกษาเชิงลึก และถือเป็นช่องว่างทางวิชาการที่จะสามารถต่อยอดได้ในงานวิจัยครั้งนี้ โดยมีรายละเอียดดังแผนภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. มูลเหตุจูงใจการตัดสินใจบวช

กลุ่มตัวอย่างพระสงฆ์ที่จำพรรษาในจังหวัดลำพูน จำนวน 160 รูป เมื่อพิจารณาเหตุจูงใจในการบวชเป็นรายด้าน พบว่า ในด้านมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อทดแทนบุญคุณ พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดามากที่สุด ร้อยละ 98.8 รองลงมาได้แก่การบวชเพื่อทดแทนผู้มีพระคุณ และการบวชเพื่อทดแทนบุญคุณครูอาจารย์ ร้อยละ 96.9 และร้อยละ 90.6 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันมีพระสงฆ์ร้อยละ 78.8 ที่มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อทดแทนบุญคุณแผ่นดิน สำหรับมูลเหตุจูงใจในการบวชตามประเพณี พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่บวชเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนา มากที่สุด ร้อยละ 93.1 รองลงมาคือการบวชเพื่อสืบสานประเพณี ร้อยละ 82.5 ในขณะที่เดียวกันมีพระสงฆ์บางส่วน ร้อยละ 43.1 และร้อยละ 39.4 บวชเป็นพระสงฆ์เพราะได้รับอิทธิพลจากเพื่อน ญาติพี่น้อง หรือคนรอบตัว รวมถึงการบวชเพื่อเตรียมตัวไปใช้ชีวิตคู่ในอนาคต และเพื่อให้เป็นที่ยอมรับในสังคม

สำหรับเหตุจูงใจในการบวชเพื่อโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่บวชเพื่อโอกาสในการศึกษาต่อทั้งในระดับโรงเรียนพระปริยัติธรรม ระดับมหาวิทยาลัยสงฆ์ และโอกาสในการศึกษาเพื่อเป็นมหาเปรียญ ร้อยละ 88.1 ร้อยละ 81.3 และร้อยละ 76.3 ตามลำดับ ซึ่งการบวชเป็นสมณเพศเป็นช่องทางหนึ่งที่จะช่วยให้เข้าถึงโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนได้มากยิ่งขึ้น ในขณะที่เมื่อพิจารณาถึงมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่บวชเพื่อต้องการศึกษาหลักคำสอนต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา บวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย รู้จักบาปบุญคุณโทษ และบวชเพื่อนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในอนาคต อยู่ในระดับใกล้เคียงกันร้อยละ 96.3 ร้อยละ 96.3

และร้อยละ 95.6 ตามลำดับ นอกจากนี้ ในด้านมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์บางประการ พบว่า พระสงฆ์ ร้อยละ 56.9 บวชเพื่อต้องการทราบความจริงเกี่ยวกับการบวช ต้องการพิสูจน์บางอย่าง ร้อยละ 24.4 สำหรับการบวชเพื่อมุ่งพระนิพพาน แสวงหาทางหลุดพ้น พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่บวชเพราะศรัทธาในพระพุทธศาสนา ต้องการชีวิตที่สงบสุข ร้อยละ 95.6 และร้อยละ 93.8 ตามลำดับ ในขณะที่เดียวกันมีพระสงฆ์บางส่วน ร้อยละ 45 ที่บวชเพราะพลัดพรากจากบุคคลที่ตนเองเคารพนับถือจนเกิดความทุกข์

2. เหตุผลในการครองสมณเพศได้ยาวนาน

จากการศึกษาเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนาน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ในด้านภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ การที่พระสงฆ์มีความประสงค์ที่จะก้าวหน้าในตำแหน่งทางวิชาการ ในสถาบันการศึกษาสงฆ์ในอนาคต เป็นเหตุจูงใจในการครองสมณเพศเป็นพระสงฆ์ได้ยาวนาน ร้อยละ 57.5 รองลงมาได้แก่การประสงค์จะก้าวหน้า ในตำแหน่งระดับพระสังฆาธิการ เจ้าคณะปกครองในอนาคต ร้อยละ 53.1 ในขณะเดียวกัน มีพระสงฆ์ร้อยละ 47.5 ที่มีเหตุจูงใจในการครองสมณเพศเพื่อประสงค์จะก้าวหน้า ได้ดำรงสมณศักดิ์ในอนาคต ถัดมาในด้านการมีเหตุจูงใจในการครองสมณเพศอันเนื่องมาจากการมีอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา พบว่า การให้ความสำคัญกับการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนาน ร้อยละ 99.4 รองลงมาได้แก่ การที่พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับการสร้างศาสนทายาทเพื่อสืบสานงานพระพุทธศาสนา การให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณร และการให้ความสำคัญกับการทำงานสนองงานกิจการคณะสงฆ์ ที่ร้อยละ 97.5 เท่ากัน

สำหรับเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนานในด้านอุดมการณ์ทางสังคม พบว่า การที่พระสงฆ์มีอุดมการณ์ทางสังคม ให้ความสำคัญกับการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน เป็นมูลเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนาน ร้อยละ 100 รองลงมาได้แก่ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตแก่ประชาชน, การให้ความสำคัญกับการสงเคราะห์สังคมช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และการให้ความสำคัญกับการเป็นที่พึ่งให้แก่ประชาชน ร้อยละ 98.8 เท่ากัน ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนานในด้านการเจริญรอยตามพระอุปัชฌาย์ พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.6 มีเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนาน เนื่องจากการได้รับอิทธิพลจากพระอุปัชฌาย์ พระเถระที่เคารพนับถือ รองลงมาได้แก่ การที่มีภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากพระอุปัชฌาย์ พระผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ และอิทธิพลจากคำสั่งเสียของพระอุปัชฌาย์ พระผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ร้อยละ 92.5 และร้อยละ 89.4 ตามลำดับ

3. อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวช และการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน

สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลายตัวแปรถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ และครองสมณเพศได้ยาวนานผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติทดสอบการถดถอยเชิงเส้นพหุ (Multiple Regression Analysis) โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็นสองส่วน ประกอบด้วย การวิเคราะห์ถึงอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ และอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน โดยมีผลการศึกษาดังนี้

3.1 อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวช จากการศึกษา พบว่า การที่พระสงฆ์ก่อนบวชมีต้นทุนทางสังคม (ก่อนบวช) ($B = .462, p < 0.01$) และทุนทางเศรษฐกิจ (ก่อนบวช) ($B = .220, p < 0.05$) ส่งผลต่อมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ และเมื่อพิจารณาจำแนกตามมูลเหตุจูงใจในการบวช พบว่า ในด้านการบวชตอบแทนบุญคุณ การที่พระสงฆ์ก่อนบวชมีต้นทุนทางสังคม (ก่อนบวช) ($B = .288, p < 0.05$) มีอิทธิพลส่งผลต่อเหตุจูงใจในการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ ในด้านการบวชตามประเพณี การที่พระสงฆ์ก่อนบวชมีต้นทุนทางสังคม (ก่อนบวช) ($B = .297, p < 0.01$), การเคยมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น อาทิ ประเพณีปอยหลวง ประเพณีตานกล้วยสลาก และประเพณีสลากย้อม เป็นต้น ($B = -.237, p < 0.01$) รวมถึงปัจจัยด้านทุนทางเศรษฐกิจของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ($B = .197, p < 0.05$) ส่งผลต่อมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์

สำหรับการบวชการบวชเพื่อโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน พบว่า อายุของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ($B = -.293, p < 0.01$) ปัจจัยด้านทุนทางสังคมของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ($B = .456, p < 0.01$), ระดับการศึกษาของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ระดับการศึกษา

ก่อนบวช ($B = .173, p < 0.05$), การเคยมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น ($B = -.150, p < 0.05$) รวมถึงสถานะครอบครัวก่อนบวช ($B = -.120, p < 0.1$) มีอิทธิพลส่งผลต่อเหตุจูงใจในการตัดสินใจการบวชเป็นพระสงฆ์ ในด้านการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย พบว่า การที่พระสงฆ์ก่อนบวชมีต้นทุนทางทุนทางสัญลักษณ์ (ก่อนบวช) ($B = .203, p < 0.1$) ส่งผลต่อมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ สำหรับการบวชเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์บางประการ พบว่า การที่พระสงฆ์ก่อนบวชมีปัจจัยด้านทุนทางเศรษฐกิจของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ($B = .421, p < 0.01$), การมีภูมิลำเนาที่อาศัยอยู่ในจังหวัดลำพูน ($B = .159, p < 0.05$) ตลอดจนการที่พระสงฆ์ก่อนบวชมีต้นทุนทางสังคม (ก่อนบวช) (ก่อนบวช) ($B = -.206, p < 0.5$) ส่งผลต่อมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจการบวชเป็นพระสงฆ์ ด้านมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อมุ่งพระนิพพาน แสวงหาทางหลุดพ้น พบว่า การที่พระสงฆ์ก่อนบวชเคยมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น ($B = .226, p < 0.01$) และมีทุนทางสังคม (ก่อนบวช) ($B = .293, p < 0.01$) มีอิทธิพลส่งผลต่อเหตุจูงใจในการตัดสินใจการบวชเป็นพระสงฆ์ (รายละเอียดดังตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อมูลเหตุในการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์

ตัวแปร	รวม	บวชเพื่อ ทดแทน บุญคุณ	บวชตาม ประเพณี	บวชเพื่อ โอกาสใน การศึกษา เล่าเรียน	บวชเพื่อ ศึกษาพระ ธรรมวินัย	บวชเพื่อ มุ่งหวัง ผลประโยชน์ บางประการ	บวชเพื่อมุ่ง พระนิพพาน แสวงหาทาง หลุดพ้น
อายุ	-.091	.005	-.023	-.293***	-.093	.112	.007
ภูมิลำเนา (Ref: ลำพูน)	.050	.026	.026	-.047	-.024	.159**	.036
จำนวนพรรษา (Ref: 11 พรรษาขึ้นไป)	.055	-.013	.013	.037	.047	.021	.100
ระดับการศึกษาก่อนบวช (Ref: ต่ำกว่าปริญญาตรี)	.083	.061	.078	.173**	-.028	-.044	.031
สถานะครอบครัวก่อนบวช (Ref: พ่อกินพอใช้)	-.034	.003	-.032	-.120*	-.021	.044	.028
การมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น	-.120	-.137*	-.237***	-.150**	-.100	-.013	.226***
ทุนทางเศรษฐกิจ (ก่อนบวช)	.220***	-.045	.197**	.106	.006	.421***	.034
ทุนทางวัฒนธรรม (ก่อนบวช)	.004	.125	-.111	.098	.008	-.136	-.027
ทุนทางสัญลักษณ์ (ก่อนบวช)	.011	.016	.083	-.131	.203*	-.005	-.054
ทุนทางสังคม (ก่อนบวช)	.462***	.288***	.297***	.456***	.083	.206**	.293***
R²	30.1	.148	.178	.390	.104	.255	.154

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

3.2 อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน จากการศึกษา พบว่า การที่พระสงฆ์มีปัจจัยด้านระดับการศึกษาหลังบวช (ทางโลก) ($B = .141, p < 0.05$), มีต้นทุนทางสังคม (ก่อนบวช) ($B = .324, p < 0.01$), ทุนทางสัญลักษณ์ (ก่อนบวช) ($B = .241, p < 0.01$) ทุนทางวัฒนธรรม (ก่อนบวช) ($B = .154, p < 0.05$) ตลอดจนการที่พระสงฆ์มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย ($B = .127, p < 0.1$), รวมถึงมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อมุ่งพระนิพพาน แสวงหาทางหลุดพ้น ($B = .115, p < 0.1$) มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อมูลเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน และเมื่อพิจารณาจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า

ในด้านภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ ปัจจัยด้านระดับการศึกษาทางโลกของพระสงฆ์ (หลังบวช) ($B = .156, p < 0.05$), สถานะของครอบครัว (ก่อนบวช) ($B = .154, p < 0.1$), ทุนทางสัญลักษณ์ของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ($B = .363,$

$p < 0.01$),, ทูทางสังคมของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ($B = .273, p < 0.05$), ทูทางเศรษฐกิจของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ($B = .151, p < 0.1$), การที่พระสงฆ์มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย ($B = -1.57, p < 0.1$) มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อมูลเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน

ด้านอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา ปัจจัยด้านระดับการศึกษาทางโลกของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ($B = .212, P < 0.01$), สถานะของครอบครัว (ก่อนบวช) ($B = -.172, p < 0.05$), การที่พระสงฆ์ก่อนบวชเคยมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น ($B = -.147, p < 0.05$), ต้นทุนทางเศรษฐกิจของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ($B = -.157, p < 0.05$), ต้นทุนทางวัฒนธรรม (ก่อนบวช) ($B = .211, p < 0.05$), ต้นทุนทางสังคม (ก่อนบวช) ($B = .173, p < 0.05$), การที่พระสงฆ์มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย ($B = .371, p < 0.01$) และบวชเพื่อมุ่งพระนิพพาน แสวงหาทางหลุดพ้น ($B = .236, p < 0.01$) มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อมูลเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน

ด้านอุดมการณ์ทางสังคม ปัจจัยด้านการที่พระสงฆ์ก่อนบวชเคยมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น ($B = .184, p < 0.01$),, ระดับการศึกษาทางโลกของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) ($B = .115, p < 0.1$), ระดับการศึกษาทางโลกของพระสงฆ์ (หลังบวช) ($B = .122, p < 0.1$) รวมถึงสถานะของครอบครัว (หลังบวช) ($B = .137, p < 0.1$), ทูทางวัฒนธรรม (ก่อนบวช) ($B = .259, p < 0.01$), ทูทางสังคม (ก่อนบวช) ($B = .145, p < 0.1$), การที่พระสงฆ์มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย ($B = .315, p < 0.01$) และบวชเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์บางประการ ($B = .145, p < 0.05$) มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อมูลเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน

ด้านการเจริญรอยตามพระอูปัชฌาย์ ปัจจัยด้านการที่เคยที่เคยมีส่วนร่วมหรือเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น ($B = .319, p < 0.01$),, จำนวนพรรษาที่บวช ($B = .146, p < 0.1$) สถานะของครอบครัว (หลังบวช) ($B = .162, p < 0.1$), ทูทางสังคม (ก่อนบวช) ($B = .223, p < 0.05$) ทูทางวัฒนธรรม (ก่อนบวช) ($B = .177, p < 0.1$), การที่พระสงฆ์มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน ($B = -.217, p < 0.05$) และการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย ($B = .143, p < 0.1$) มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อมูลเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน (รายละเอียดดังตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อมูลเหตุในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน

ตัวแปร	รวม	ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ	อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา	อุดมการณ์ทางสังคม	การเจริญรอยตามพระอูปัชฌาย์
อายุ	.028	.117	.007	.011	-.120
ภูมิลำเนา (Ref: ลำพูน)	.047	.065	.017	.022	-.003
จำนวนพรรษา (Ref: 11 พรรษาขึ้นไป)	.040	-.060	-.020	.105	.146*
ระดับการศึกษา ก่อนบวช (ทางโลก) (Ref: ต่ำกว่าปริญญาตรี)	.044	-.043	.212***	.115*	-.026
ระดับการศึกษา หลังบวช (ทางโลก) (Ref: ปริญญาตรีขึ้นไป)	.141**	.156**	.049	.122*	.022
สถานะครอบครัว ก่อนบวช (Ref: พอกินพอใช้)	.002	.154*	-.172**	-.082	-.072
สถานะครอบครัว หลังบวช (Ref: พอกินพอใช้)	.081	-.060	.091	.137*	.162*
ตำแหน่งปกครองคณะสงฆ์ (Ref: มีตำแหน่งปกครอง)	.048	.067	.830	.032	-.052
ดำรงสมณศักดิ์ (Ref: ดำรงตำแหน่งสมณศักดิ์)	.051	.122	-.044	-.072	.017
โรคประจำตัว	.113*	-.024	.091	.104	.210***
การมีส่วนร่วม หรือเข้าร่วมประเพณีท้องถิ่น	.088	-.066	-.147**	.184***	.319***

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์การถดถอยเพื่อพยากรณ์อิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อมูลเหตุในการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน (ต่อ)

ตัวแปร	รวม	ภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ	อุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา	อุดมการณ์ทางสังคม	การเจริญรอยตามพระอุปัชฌาย์
ทุนทางเศรษฐกิจ (ก่อนบวช)	.068	.151*	-.157**	.071	.001
ทุนทางวัฒนธรรม (ก่อนบวช)	.154**	-.045	.211**	.259***	.177*
ทุนทางสัญลักษณ์ (ก่อนบวช)	.241***	.363***	-.072	.047	.086
ทุนทางสังคม (ก่อนบวช)	.324***	.273***	.173**	.145*	.223**
บวชเพื่อทดแทนบุญคุณ	.026	-.059	.053	.100	.065
บวชตามประเพณี	.018	-.003	.049	-.016	.031
บวชเพื่อโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน	-.048	.152	-.129	-.101	-.217**
บวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย	.127*	-.157*	.371***	.315***	.143*
บวชเพื่อมุ่งหวังผลประโยชน์บางประการ	-.057	.027	-.086	-.145**	-.046
บวชเพื่อมุ่งพระนิพพานแสวงหาทางหลุดพ้น	.115*	.144*	.236***	.023	-.092
R²	.592	.399	.540	.533	.383

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.05

*** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01

อภิปรายผล

จากการศึกษาพบว่า ในด้านมูลเหตุจูงใจในการบวชเป็นพระสงฆ์เพื่อทดแทนบุญคุณ พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อทดแทนบุญคุณบิดามารดามากที่สุด ในขณะที่ด้านมูลเหตุจูงใจในการบวชตามประเพณี พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่บวชเพื่อสืบทอดพระพุทธศาสนามากที่สุด ทั้งนี้ สอดคล้องกับ วรรณดิษฐ์ธรรมสาร อุทัยเรือง (ชาติปญโญ) และเกียรติศักดิ์ บังเพลิง (2566) ที่ได้อธิบายถึงมูลเหตุจูงใจในการบวชไว้ว่า การบวชไม่เพียงแต่เป็นการสะท้อนถึงประเพณีและความเชื่อของสังคมไทยที่ยึดถือและเชื่อมโยงกับพระพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีต ที่ว่าการบวชเป็นการสร้างบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ ผู้บวชได้รับการยกย่องให้เป็นญาติกับพระพุทธศาสนา ในอีกมิติหนึ่ง การบวชเป็นการสะท้อนถึงความกตัญญู กตเวทิต่อบิดามารดา หรือผู้มีพระคุณโดยเฉพาะความเชื่อที่ว่า การบวชจะทำให้มารดาได้เกาะชายผ้าเหลืองขึ้นสวรรค์ ซึ่งถือเป็นบุญกุศลสูงสุดที่ครอบครัวจะได้รับนอกจากนี้ ในด้านมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่บวชเพื่อโอกาสในการศึกษาต่อทั้งในระดับโรงเรียนพระปริยัติธรรม ระดับมหาวิทยาลัยสงฆ์ รวมไปถึงโอกาสในการศึกษาเพื่อเป็นมหาเปรียญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการบวชเป็นพระสงฆ์มีส่วนช่วยในการเข้าถึงโอกาสในการศึกษาเล่าเรียนได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ ภาวิช สุวรรณดิษฐ์ (2560) ที่ว่าการบวชเป็นอีกช่องทางหนึ่งที่ช่วยให้เข้าถึงโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการให้โอกาสทางการศึกษาแก่ผู้ด้อยโอกาสและผู้ที่ขาดแคลนทุนทรัพย์ในการศึกษาเล่าเรียน อีกทั้งยังมีส่วนช่วยในการขัดเกลาและฝึกฝนพัฒนาตนเองทั้งด้านองค์ความรู้ สติปัญญา และด้านคุณธรรมจริยธรรมควบคู่กันไป ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่บวชเพื่อต้องการศึกษาหลักคำสอนต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา บวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย รู้จักบาปบุญคุณโทษ และบวชเพื่อนำหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในอนาคต สอดคล้องกับงานศึกษาของ พระมหาบุญศรี ญาณวุฑฒ และคณะ (2564) ที่อธิบายถึงมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย เป็นมูลเหตุปัจจัยแต่เดิมของการบวช ในการบวชเพื่อศึกษาและประพฤติตนตามหลักพระธรรมวินัย ตลอดจนเพื่อศึกษาหลักคำสอนต่าง ๆ ทางพระพุทธศาสนา ทั้งนี้ การศึกษาหลักคำสอน เป็นหน้าที่สำคัญประการหนึ่งของพระสงฆ์ที่นอกจากศึกษาพระธรรมวินัย และหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา จะต้องสามารถนำหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการทำหน้าที่สื่อสารหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาสู่ญาติโยมในวัดและชุมชน

และเมื่อพิจารณาถึงมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อมุ่งพระนิพพาน แสวงหาทางหลุดพ้น พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่บวช เพราะศรัทธาในพระพุทธศาสนา ต้องการชีวิตที่สงบสุข ซึ่งการบวชเพื่อมุ่งนิพพาน แสวงหาทางหลุดพ้น เป็นการบวช ที่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ดั้งเดิมของการบวชเป็นพระภิกษุสงฆ์ที่ไม่เพียงแต่มุ่งศึกษาพระธรรมวินัยและหลักคำสอน ทางพระพุทธศาสนาเพียงอย่างเดียว หากแต่ยังคงประพฤติปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด ละเว้นซึ่งกิเลส เพื่อไปสู่การแสวงหา หนทางดับทุกข์ ใช้ชีวิตอย่างสงบสุข สอดคล้องกับงานศึกษาของ พระครูอริยชัยธช (2568) ที่ได้อธิบายถึงการบวชในมิติ เชิงศาสนาที่ว่า เป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาจิตใจ ทั้งในด้านการรักษาศีล การทำสมาธิ ตลอดจนการฝึกตนเพื่อนำ สู่การแสวงหาทางดับทุกข์ มุ่งสู่นิพพาน ตามหลักคำสอนของของพระพุทธเจ้า

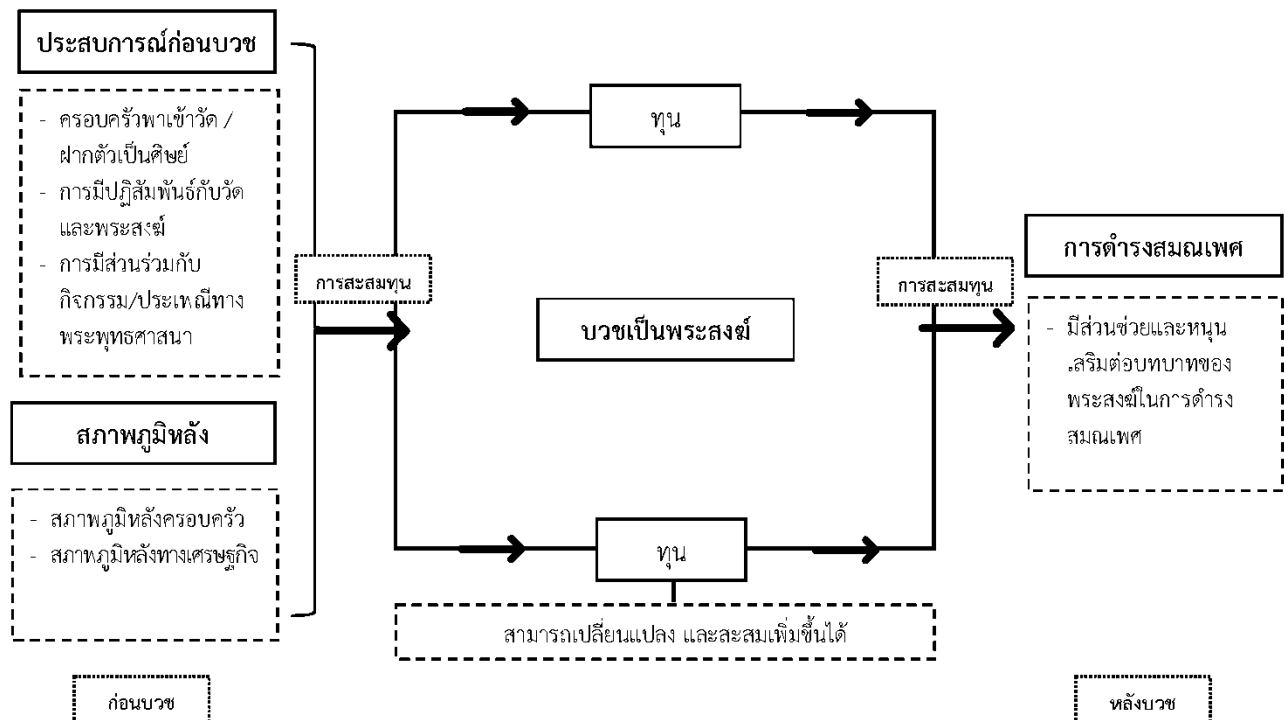
เหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนาน จากการศึกษาค้นพบว่า ในด้านภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ การที่พระสงฆ์มีความประสงค์ที่จะก้าวหน้าในตำแหน่งทางวิชาการ ในสถาบันการศึกษาสงฆ์ในอนาคต เป็นเหตุจูงใจ ในการครองสมณเพศเป็นพระสงฆ์ได้ยาวนาน รองลงมาได้แก่การประสงค์จะก้าวหน้า ในตำแหน่งระดับพระสังฆาธิการ เจ้าคณะปกครองในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ พระวิทย์ พรมพิงค์ (2566) ที่ชี้ให้เห็นว่า ภาระหน้าที่ และความรับผิดชอบต่อพระสงฆ์ ทั้งในระดับวัดและระดับคณะสงฆ์ เป็นปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อเหตุจูงใจในการครองสมณเพศ ได้ยาวนาน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากภาระหน้าที่และความรับผิดชอบดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยบทบาทพระสงฆ์ในการดำเนินการ เพื่อให้สำเร็จและบรรลุเป้าหมาย ในขณะที่ความรับผิดชอบดังกล่าวอาจมีส่วนช่วยส่งเสริมให้ท่าน มีโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ภายในวัดและคณะสงฆ์ต่อไปในอนาคต ถัดมาในด้านเหตุจูงใจในการครองสมณเพศ อันเนื่องมาจากการมีอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา พบว่า การให้ความสำคัญกับการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เป็นเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนาน รองลงมาได้แก่ การที่พระสงฆ์ให้ความสำคัญกับการสร้างศาสนทายาท เพื่อสืบสานงานพระพุทธศาสนา การให้ความสำคัญกับการสนับสนุนการศึกษาแก่พระภิกษุและสามเณร และการให้ ความสำคัญกับการทำงานสนองงานกิจการคณะสงฆ์ ซึ่งเหตุปัจจัยที่กล่าวมานั้นสอดคล้องกับงานกิจการของคณะสงฆ์ ที่พระสงฆ์นอกจากทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนา ยังต้องทำหน้าที่สังเคราะห์ชุมชน และเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณ ในการเป็นที่พึ่งให้แก่สังคม นอกจากนี้ เมื่อพิจารณาถึงเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนานในด้านอุดมการณ์ทางสังคม พบว่า การที่พระสงฆ์มีอุดมการณ์ทางสังคม ให้ความสำคัญกับการให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการศึกษาให้แก่เด็ก และเยาวชน เป็นมูลเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนาน รองลงมาได้แก่ การให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพชีวิต แก่ประชาชน การให้ความสำคัญกับการสังเคราะห์สังคมช่วยเหลือผู้ด้อยโอกาส และการให้ความสำคัญกับการเป็นที่พึ่ง ให้แก่ประชาชน ทั้งนี้ สอดคล้องกับ พระมหาพงศ์ทราทิพย์ ก้องเสียง และคณะ (2560) ที่ชี้ให้เห็นว่า บทบาทพระสงฆ์ มิได้จำกัดอยู่เพียงการเผยแผ่หลักธรรมคำสอน หรือการเป็นผู้นำและเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณของญาติโยมในสังคมเท่านั้น หากแต่ยังครอบคลุมถึงการเป็นผู้นำในการพัฒนาและสังเคราะห์ชุมชน ซึ่งแม้ว่าบทบาทในมิตินี้อาจดูไม่สอดคล้องกับ จุดมุ่งหมายของการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัยและมุ่งแสวงหาทางหลุดพ้นตามแนวทางพระพุทธศาสนาเถรวาท หากแต่สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทที่จำเป็นของพระสงฆ์ประการหนึ่งที่สอดคล้องกับบริบทสังคมร่วมสมัย ที่อาศัยภาพลักษณ์ ความศรัทธา และความน่าเชื่อถือของพระสงฆ์ ในการเป็นพลังสำคัญในการทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิตและศีลธรรมแก่ญาติ โยมในชุมชน ในทำนองเดียวกัน งานศึกษาของ พระมหาบุญศรี ญาณวุฑฒ์ และคณะ (2564) ที่ได้อธิบายถึงบทบาทหน้าที่ ของพระสงฆ์ในการทำหน้าที่ให้ความช่วยเหลือสังเคราะห์ประชาชนทั้งในรูปแบบวัตถุสิ่งของ การเป็นที่พึ่งทางจิตใจ ผ่านการเผยแผ่หลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา อีกทั้งยังมีภาระหน้าที่ตามพันธกิจของคณะสงฆ์ ซึ่งบทบาทดังกล่าว สะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาและอุดมการณ์ทางสังคมที่พระสงฆ์ยึดถือในการดำรงสมณเพศ นอกจากนี้ ในด้านการเจริญรอยตามพระอุปัชฌาย์ พบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีเหตุจูงใจในการครองสมณเพศได้ยาวนาน เนื่องจากการได้รับอิทธิพลจากพระอุปัชฌาย์ พระเถระที่เคารพนับถือ รองลงมาได้แก่ การที่มีภาระหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย จากพระอุปัชฌาย์ พระผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ และอิทธิพลจากคำสั่งเสียของพระอุปัชฌาย์ พระผู้ใหญ่ที่เคารพนับถือ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ เจนจิรา มะลาศรี (2565) ที่ชี้ให้เห็นถึงอิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง ทั้งจากบุคคลรอบข้าง รวมถึงบุคคลที่เรารู้จัก มีผลต่อการตัดสินใจกระทำการบางอย่าง ซึ่งในที่นี้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลของพระอุปัชฌาย์ หรือพระสงฆ์ที่เรานับถือเป็นต้นแบบที่มีผลต่อการตัดสินใจดำรงสมณเพศเป็นพระสงฆ์ได้อย่างยาวนาน

สำหรับอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวช และการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน จากการศึกษาพบว่า ในด้านอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อมูลเหตุในการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ จากการศึกษาพบว่า ต้นทุนทางสังคม (ก่อนบวช) และต้นทุนทางเศรษฐกิจ (ก่อนบวช) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ โดยเฉพาะทุนทางสังคม ซึ่งประกอบไปด้วยเครือข่ายความสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อนฝูง และพระสงฆ์ ล้วนเข้ามามีบทบาทและอิทธิพลที่ส่งผลต่อความคิด ความเชื่อ และแรงจูงใจในการบวชอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานศึกษาของ พระสนธยา อธิจิตโต (2564) ที่ได้อธิบายว่านอกจากปัจจัยภายในด้านการตัดสินใจบวชด้วยตนเองเพราะมีความศรัทธา เชื่อว่าการบวชจะช่วยให้ชีวิตดำเนินไปได้ดีขึ้นแล้วนั้น ยังมีปัจจัยที่เกิดขึ้นจากอิทธิพลของบุคคลรอบข้าง ซึ่งมีบทบาทต่อการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ ได้แก่ บิดา มารดา ปู่ย่าตายาย ญาติพี่น้อง ทั้งในลักษณะของการชักชวน การถูกรื้อขอรหรือถูกโน้มน้าวให้บวช ทั้งในรูปแบบเต็มใจและอาจไม่เต็มใจ เนื่องด้วยความเชื่อ ความศรัทธา รวมไปถึงการประพฤติปฏิบัติตามจารีตประเพณีที่ถือว่าการบวชเป็นการทดแทนบุญคุณบิดามารดา ส่งผลให้ชีวิตดำเนินไปในทิศทางดีขึ้น นอกจากนี้ ปัจจัยด้านอายุ (ก่อนบวช), ทุนทางสังคมของพระสงฆ์ (ก่อนบวช), ระดับการศึกษาของพระสงฆ์ (ก่อนบวช) และสถานะครอบครัวก่อนบวชล้วนมีอิทธิพลส่งผลต่อการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์เพื่อโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่มีอายุน้อยและอยู่ในครอบครัวที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ ทั้งนี้ สอดคล้องกับ ภาวิช สุวรรณดี (2560) ที่ว่าการบวชเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงระบบการศึกษาคณะสงฆ์ที่มีลักษณะเปิดกว้าง และส่งเสริมการเรียนรู้ในสมณเพศอย่างต่อเนื่อง การได้รับโอกาสดังกล่าวไม่เพียงแต่เอื้อให้เกิดการพัฒนาตนเอง แต่ยังช่วยให้พระสงฆ์สามารถต่อยอดบทบาทของตนเอง เช่น การสร้างเครือข่ายในกลุ่มพระสงฆ์, การได้รับมอบหมายภาระหน้าที่ในคณะสงฆ์, การเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณของชุมชน เป็นต้น ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงอิทธิพลที่ส่งผลต่อการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย พบว่า ทุนทางสัญลักษณ์ (ก่อนบวช) ได้เข้ามามีอิทธิพลที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย ซึ่งทุนทางสัญลักษณ์นี้อาจหมายถึง คุณสมบัติที่แสดงให้เห็นว่าปัจเจกมีความเหนือกว่าคนทั่วไป ได้รับการยอมรับ หรือภาพลักษณ์ทางสังคมที่ช่วยส่งผลให้เกิดประโยชน์หรือความได้เปรียบที่เหนือกว่าคนอื่น ๆ ในสังคม (Bourdieu, 1977) สำหรับบริบทของพระสงฆ์ ทุนประเภทนี้อาจถูกสะสมผ่านการมีประสบการณ์ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนาตั้งแต่ก่อนบวช เช่น การติดตามผู้ปกครองเข้าวัดเพื่อทำบุญ การถูกที่นำมาฝากตัวเป็นศิษย์หลวงพ่พระสงฆ์ที่เคารพนับถือ รวมไปถึงการมีส่วนร่วมกับกิจกรรม ประเพณีท้องถิ่นหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา และประเพณีท้องถิ่น เป็นต้น

ในขณะเดียวกัน เมื่อพิจารณาถึงด้านอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ระดับการศึกษาทางโลก (หลังบวช), ทุนทางสังคม (ก่อนบวช), ทุนทางสัญลักษณ์ (ก่อนบวช), ทุนทางวัฒนธรรม (ก่อนบวช) ตลอดจนการที่พระสงฆ์มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย และบวชเพื่อมุ่งพระนิพพาน แสวงหาทางหลุดพ้น ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการตัดสินใจครองสมณเพศได้อย่างยาวนานอย่างมีนัยสำคัญ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Bourdieu (1977) ที่ว่าทุนในมิติต่าง ๆ ทั้งทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสัญลักษณ์ ล้วนเป็นปัจจัยที่ทำหน้าที่สนับสนุน เกื้อหนุน ตลอดจนมีอิทธิพลต่อพระสงฆ์ให้สามารถปรับตัว และดำรงอยู่ในสมณเพศได้อย่างยาวนานต่อเนื่อง นอกจากนี้ ผลการศึกษายังสอดคล้องกับ พระมหาบุญศรี ญาณวุฑโฒ และคณะ (2564) ที่ได้อธิบายถึงบทบาทของพระสงฆ์ไม่ได้มีเพียงแต่การประพฤติตนตามหลักพระธรรมวินัย และฝึกฝนตนเพื่อแสวงหาทางหลุดพ้นเท่านั้น แต่ยังมีความสำคัญในการถ่ายทอดหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนา เป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและสงเคราะห์ช่วยเหลือประชาชน อีกทั้งยังต้องทำหน้าที่สนองงานตามพันธกิจของคณะสงฆ์ 6 ประการ ได้แก่ ด้านการปกครอง การเผยแผ่ การศึกษาสงเคราะห์ ศาสนศึกษา สาธารณสงเคราะห์ และสาธารณูปการ ซึ่งบทบาทเหล่านี้ไม่เพียงแต่เป็นหน้าที่ของพระสงฆ์เท่านั้น หากยังสะท้อนให้เห็นถึงอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนาและอุดมการณ์ทางสังคมที่พระสงฆ์ยึดถือในการดำรงสมณเพศในคณะสงฆ์อย่างต่อเนื่อง

องค์ความรู้ใหม่

จากการศึกษาครั้งนี้ทำให้ทราบถึง ปัจจัยหรือทุนก่อนบวชของพระสงฆ์ มีอิทธิพลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวช และครองสมณเพศเป็นพระสงฆ์อย่างยาวนาน โดยทุนก่อนบวชไม่ได้จำกัดอยู่ที่ทุนทางเศรษฐกิจเพียงอย่างเดียว อาทิ รายได้ สถานะของครอบครัว (ก่อนบวช) เป็นต้น หากแต่มีทุนทางสังคม ทุนทางวัฒนธรรม และทุนทางสัญลักษณ์เข้ามา มีส่วนเกี่ยวข้องด้วย สำหรับพระสงฆ์ก่อนบวชนั้น แต่ละบุคคลมีต้นทุนของตนเองที่แตกต่างกัน โดยอาจมีการสะสมต้นทุน ผ่านการมีประสบการณ์ใกล้ชิดกับพระพุทธศาสนา ซึ่งอาจเกิดขึ้นตั้งแต่การติดตามบิดามารดาเข้าวัดเพื่อทำบุญ การถูกที่บ้าน นำมาฝากตัวเป็นศิษย์หลวงพ่พระสงฆ์ที่เคารพนับถือ ให้หลวงพ่ช่วยอบรมขัดเกลาสั่งสอน ตลอดจนการมีส่วนร่วม กับกิจกรรม ประเพณีท้องถิ่นหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอยู่เสมอ นอกจากนี้ทุนดังกล่าวยังสามารถสะสม และหล่อหลอมตนเองซึ่งแสดงออกได้จากพฤติกรรม อาทิ การเป็นบุคคลที่เคารพนับถือพระสงฆ์ การประพฤติตนรักษาศีล ชอบเข้าวัดอยู่เสมอ ประจวบกับการมีเครือข่ายความสัมพันธ์ทั้งจากบิดามารดา ญาติพี่น้อง กลุ่มเพื่อนสนิท พระสงฆ์ หรือบุคคลที่เคารพนับถือ ซึ่งจากองค์ประกอบที่เกิดขึ้นมีส่วนช่วยหล่อหลอมให้เกิดทุนแก่พระสงฆ์ที่ติดตัวตั้งแต่อ่อนบวช เป็นพระสงฆ์ไปจนถึงการครองสมณเพศเป็นพระสงฆ์ และทุนดังกล่าวยังสามารถสะสมต่อไปได้อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ต้นทุนที่มีการสะสมมาตั้งแต่อ่อนบวชจนถึงบวชเป็นพระสงฆ์อาจมีส่วนช่วยหนุนเสริมตนเองในฐานะพระสงฆ์หรือมีอิทธิพล ที่ส่งผลต่อการครองสมณเพศเป็นพระสงฆ์ได้ยาวนาน หรือใช้บทบาทพระสงฆ์ในการกระทำการบางอย่างโดยอาศัยทุน ที่ตนเองมีได้ในอนาคต อาทิ การศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น, การทำกิจกรรมทางพระพุทธศาสนาภายในวัดและชุมชน การเป็นทางพึ่งทางจิตวิญญาณแก่ญาติโยม ตลอดจนการทำหน้าที่ซึ่งเคราะหช่วยเหลือพระภิกษุ สามเณร และผู้ด้อยโอกาส ผ่านบทบาทพระสงฆ์ลูกวัด หรือพระสังฆาธิการ เป็นต้น

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจดำรงสมณเพศในคณะสงฆ์จังหวัดลำพูน สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ด้านเหตุจูงใจในการบวชของพระสงฆ์ พบว่า พระสงฆ์มีเหตุจูงใจในการตัดสินใจบวชมาจากการบวชเพื่อทดแทนบุญคุณ ตามประเพณีและความเชื่อของสังคมไทยที่ยึดถือมาตั้งแต่อดีต ซึ่งมองว่าการบวชเป็นการสร้างบุญกุศลสูงสุด เป็นการแสดงถึงความกตัญญูต่อบิดามารดา และผู้มีพระคุณ นอกจากนี้ ยังพบว่า พระสงฆ์ส่วนใหญ่มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย และหลักคำสอนทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติและฝึกฝนตนเองในอนาคต ในขณะเดียวกัน มีพระสงฆ์ที่มีมูลเหตุจูงใจในการตัดสินใจบวชเพื่อโอกาสในการศึกษาเล่าเรียน ทั้งในระดับโรงเรียนพระปริยัติธรรม และระดับมหาวิทยาลัยสงฆ์ โดยมองว่าการบวชเป็นช่องทางหนึ่งในการเข้าถึงโอกาสทางการศึกษา รวมถึงโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนเองได้ในอนาคต

ด้านเหตุผลในการครองสมณเพศได้ยาวนาน พบว่า การที่พระสงฆ์มีอุดมการณ์ทางพระพุทธศาสนา และอุดมการณ์ทางสังคม อาทิ การให้ความสำคัญกับการศึกษาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา การให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการศึกษาให้แก่เด็กและเยาวชน ตลอดจนการได้รับอิทธิพลจากพระอุปัชฌาย์ พระเถระที่เคารพนับถือ ซึ่งทำหน้าที่เป็นแบบอย่างทั้งในด้านพฤติกรรมและคำสอน ล้วนเป็นเหตุผลในการครองสมณเพศได้ยาวนาน

สำหรับอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวช และการครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน เมื่อพิจารณาในด้านอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อมูลเหตุในการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ พบว่า ปัจจัยด้านทุนทางเศรษฐกิจ (ก่อนบวช) ทุนทางสังคม (ก่อนบวช) มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจบวช โดยทุนทางเศรษฐกิจ และทุนทางสังคมในที่นี้ หมายถึง สถานะทางเศรษฐกิจที่ไม่ดี การมีภาระหน้าที่ ตลอดจนเครือข่ายความสัมพันธ์กับครอบครัว ญาติพี่น้อง เพื่อน และพระสงฆ์ ซึ่งมีบทบาทในการชักชวนหรือโน้มน้าวในการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ ซึ่งปัจจัยเหล่านี้อาจช่องทางสู่การพัฒนาตนและความก้าวหน้าในอนาคต นอกจากนี้ ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา และสถานะครอบครัวก่อนบวช ล้วนมีอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวชด้วยเช่นกัน ในขณะที่ ด้านอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน พบว่า ปัจจัยด้านระดับการศึกษาทางโลก (หลังบวช), ทุนทางสังคม (ก่อนบวช), ทุนทางสัญลักษณ์ (ก่อนบวช), ทุนทางวัฒนธรรม (ก่อนบวช) ตลอดจนการที่พระสงฆ์มีมูลเหตุจูงใจในการบวชเพื่อศึกษาพระธรรมวินัย และการบวชเพื่อมุ่งพระนิพพาน แสวงหาทางหลุดพ้น ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลส่งผลต่อการตัดสินใจครองสมณเพศได้อย่างยาวนานอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ระดับการศึกษาทางโลก (หลังบวช) รวมถึงแรงจูงใจด้านการศึกษาพระธรรมวินัย และความปรารถนาในการแสวงหาความหลุดพ้นผ่านการบรรลุนิพพาน ล้วนต่างเป็นปัจจัยสำคัญที่เกื้อหนุนให้พระสงฆ์สามารถดำรงอยู่ในสมณเพศได้อย่างมั่นคง ปัจจัยดังกล่าวไม่เพียงช่วยเสริมสร้างองค์ความรู้และปัญญาแก่พระสงฆ์ แต่ยังช่วยหล่อหลอมให้เกิดความศรัทธา ความมุ่งมั่น และอุดมการณ์ทางสังคม ส่งผลให้พระสงฆ์สามารถปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมและความเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ พร้อมทั้งทำหน้าที่ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาและเป็นที่พึ่งทางจิตวิญญาณให้แก่คนในสังคมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 สำนักงานพระพุทธศาสนา ควรให้ความสนใจในการเก็บข้อมูลพระสงฆ์ ทั้งข้อมูลเหตุจูงใจที่ตัดสินใจเข้ามาบวชเป็นพระสงฆ์ รวมถึงเหตุผลในการบวชและครองสมณเพศได้อย่างยาวนาน ทั้งนี้ เนื่องจากข้อมูลดังกล่าวนอกจากเป็นการสำรวจเพื่อจัดเก็บเป็นข้อมูลพื้นฐานประชากรพระสงฆ์แล้วนั้น ในขณะเดียวกันข้อมูลดังกล่าวยังสามารถนำมาใช้ขับเคลื่อนพัฒนาเชิงนโยบายในการพัฒนาพระสงฆ์และสามเณรได้ในอนาคต อาทิ การพัฒนาด้านการศึกษาในสถาบันสงฆ์ การพัฒนาหรือการดูแลคุณภาพชีวิตของพระสงฆ์ที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยง ตลอดจนการนำข้อมูลไปประชาสัมพันธ์ และต่อยอดเพื่อการขับเคลื่อนนโยบายการทำงานขององค์กรพระพุทธศาสนาในอนาคต

1.2 สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินนโยบายที่ส่งเสริมการเข้าถึงการศึกษาของพระสงฆ์ สามเณร และเยาวชน โดยใช้กลไกการพัฒนาการศึกษาของสถาบันสงฆ์ในการสร้างโอกาสการเข้าถึงทางการศึกษาและการเรียนรู้ ทั้งในด้านพระพุทธศาสนาและด้านการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในขณะเดียวกันควรมีการกำหนดนโยบายต่อยอดที่มุ่งสร้างแรงจูงใจในการตัดสินใจบวชเป็นพระสงฆ์ในระยะยาว ผ่านมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ อาทิ การจัดสวัสดิการขั้นพื้นฐานสำหรับพระสงฆ์อย่างเหมาะสม การเปิดโอกาสในการเข้าถึงการพัฒนาทักษะและการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ตลอดจนมีการส่งเสริมบทบาทของพระสงฆ์ให้มีโอกาสทำงานในฐานะการเป็นผู้นำทางจิตวิญญาณและเป็นที่พึ่งของชุมชนและสังคม ผ่านกลไกองค์กรคณะสงฆ์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 งานศึกษาชิ้นนี้มุ่งเน้นไปที่การสำรวจพระสงฆ์ที่จำพรรษาในพื้นที่จังหวัดลำพูน ทำให้ทราบข้อมูลของพระสงฆ์ที่ตัดสินใจบวชและดำรงสมณเพศได้อย่างยาวนาน ในพื้นที่จังหวัดลำพูนเท่านั้น หากมีการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการขยายการศึกษาไปในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้เกิดมุมมองต่อการตัดสินใจบวชและดำรงสมณเพศได้อย่างยาวนานที่หลากหลายด้านมากยิ่งขึ้น

2.2 งานศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณถึงอิทธิพลทางสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจบวชและดำรงสมณเพศได้อย่างยาวนาน ซึ่งหากมีการศึกษาในเชิงคุณภาพเจาะลึก ในประเด็นการตัดสินใจที่จะดำรงสมณเพศเป็นพระสงฆ์ได้อย่างยาวนาน จะยิ่งทำให้เห็นถึงมูลเหตุปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจครองสมณเพศเป็นพระสงฆ์ได้อย่างยาวนานได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2.3 จากงานศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับประเด็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการรู้ผิดชอบชั่วดีของพระสงฆ์ ซึ่งมีส่วนสำคัญในการไม่ประพฤติดนให้ต้องอาบัติปาราชิก รวมถึงการดำรงตนครองสมณเพศให้อยู่ในกรอบของพระธรรมวินัยอย่างเคร่งครัด โดยอาจดำเนินการเปรียบเทียบลักษณะพฤติกรรมของพระสงฆ์ในแต่ละภูมิภาคหรือตามระดับพรรษา เพื่อให้เข้าใจมิติของการประพฤติปฏิบัติตนตามพระธรรมวินัยในบริบททางสังคมที่แตกต่างกัน

เอกสารอ้างอิง

- กรรณิการ์ ตั้งตุลานนท์. (2561). คุรุบาวงศ์กับการสร้างเสริมชุมชนเข้มแข็งตามแนวคิด 5. วารสาร มจร ปรัชญาปริทรรศน์, 1(1), 56-68.
- จักรดาว ศิริวรรณ. (2546). ปัจจัยที่มีผลต่อการบวชพระภิกษุและครองสมณเพศได้ยาวนานในกรุงเทพมหานคร. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันราชภัฏพระนคร).
- เจนจิรา มะลาศรี. (2565). ทศศนคติ อิทธิพลทางสังคม และการตัดสินใจซื้อสินค้ามูลค่าสูงประเภทอิเล็กทรอนิกส์ระหว่างผู้บริโภคที่มีพื้นฐานการศึกษาทางวิทยาศาสตร์และสังคมศาสตร์. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- ธีระ สันเดชารักษ์. (2558). สถิติประยุกต์: ปฐมบทแห่งการวิจัยทางสังคม. กรุงเทพฯ: คณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- พงศ์พัฒน์ อิศรกุล, นฤมล อินทวิเชียร, สมศักดิ์ ลีลา, สมพงษ์ ปันหุ่น และ ดุษฎี ศุขวัฒน์. (2559). การเปรียบเทียบความแม่นยำและประสิทธิภาพระหว่างการสุ่มแบบชั้นภูมิสองขั้นตอนและการสุ่มแบบกริด. วารสารวิชาการ โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า, 14(1), 171-191.
- พระครูอรัญชัยธช. (2568). ประเพณีการบวชในล้านนา : ความสำคัญและคุณค่าในเชิงศาสนาและสังคม. วารสาร มจร ทรัพยากรปริทรรศน์, 9(2), 653-665.
- พระมหาทวี วิสารโท. (2560). การบวชเป็นศาสนทายาทในพุทธศาสนาแบบเถรวาท. วารสารมจรสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 1(6), 15-26.
- พระมหาบุญศรี ญาณวุฑฒ, สันติราษฎร์ พวงมลิ, สุมานพ ศิวรัตน์ และ วณิชญา ชัยยา. (2564). บทบาทของพระสงฆ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งทางจิตใจแก่คนไทยในยุคเปลี่ยนผ่านฉับพลัน (รายงานวิจัย). นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

- พระมหากษัตริย์ ก้องเสียง, หอมหวล บัวระภา และ วิเชียร แสนมี. (2563). บทบาทที่พึงประสงค์ของพระสงฆ์ไทยในปัจจุบันและอนาคต. *วารสารมานุษยวิทยาเชิงพุทธ*, 5(1), 1–15.
- พระมหาสมณีก หอมรีน. (2550). *สาเหตุและผลกระทบของการอุปสมบทระยะสั้นในสังคมไทยปัจจุบัน*. (ศิลปศาสตรมหาบัณฑิตมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์).
- พระวิทยา พรหมพิงค์. (2566). ปัจจัยที่ส่งเสริมในการดำรงสมณะเพศให้ยั่งยืน. *วารสารศาสตร์แห่งพุทธ*, 2(1), 79–90.
- พระสนธยา อธิจิตโต (แฝกสูงเนิน). (2564). *ปัจจัยที่ส่งเสริมต่อการบวชของพุทธศาสนิกชนในอำเภอสว่างเนิน จังหวัดนครราชสีมา*. (พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ภาชิต สุขวรรณดี. (2560). แรงจูงใจในการบวชเรียนของพระภิกษุและสามเณรโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดนครปฐม. *วารสาร สถาบันวิจัยญาณสังวร มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 8(1), 118–124.
- วรดิษฐ์ธรรมสาร อุทัยเรือง (ชาติปณโย) และ เกียรติศักดิ์ บังเพลิง. (2566). พลวัตการบวชแบบลาวในชุมชนบ้านลาดพัฒนา อำเภอมือง จังหวัดมหาสารคาม. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 49(2), 89–98.
- สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ. (2560). *ข้อมูลพื้นฐานทางพระพุทธศาสนา ปี พ.ศ. 2560*. นครปฐม: สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.
- Bourdieu, P. (1977). *Outline of a theory of practice*. Cambridge: Cambridge University Press.

Factors Affecting Job Happiness of Large Corporate Credit Division Employees in a Thai Commercial Bank

Chananya Kunjitjuawong^{1*} and Nattanicha Chairassamee²

¹ Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

² Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand

* Corresponding author. E-mail: chananya.kunj@ku.th

ABSTRACT

This research aimed to (1) examine the levels of job happiness, motivating factors, and hygiene factors among employees in the corporate lending division of a Thai commercial bank, and (2) investigate the factors influencing job happiness of these employees. This study employed a quantitative research approach utilizing structured questionnaires as the primary data collection instrument. The sample comprised 170 employees from the corporate lending division of a Thai commercial bank. Data analysis employed descriptive statistics, including means and standard deviations, complemented by multiple regression analysis. The findings revealed that employees demonstrated high levels of job happiness, alongside elevated overall assessments of both motivating and hygiene factors. The multiple regression analysis identified five factors that significantly influenced job happiness: personal life (demonstrating the strongest influence), recognition, nature of work, policies and administration, and career advancement. These findings suggest that organizations should consider implementing comprehensive strategies including flexible work-life balance policies, robust recognition programs, job enrichment initiatives, transparent administrative procedures, and structured career development pathways to enhance employee well-being and organizational effectiveness.

Keywords: Commercial Bank, Job Happiness, Motivating and Hygiene Factors

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานในการทำงาน กลุ่มงานด้านงานสินเชื่อในธนาคารพาณิชย์

ชญัญญา กุลจิตต์เจืองวงศ์^{1*} และ ณัฏฐณิชา ฉายรัมย์²

¹ เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: chananya.kunj@ku.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความสุข ปัจจัยเชิงจิต และปัจจัยอนามัยในการทำงานของพนักงานกลุ่มงานสินเชื่อธุรกิจขนาดใหญ่ในธนาคารพาณิชย์ไทย และ (2) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานกลุ่มดังกล่าว การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยพนักงานกลุ่มงานสินเชื่อธุรกิจขนาดใหญ่ในธนาคารพาณิชย์ไทยจำนวน 170 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่าพนักงานมีความสุขในการทำงานและมีคะแนนการประเมินปัจจัยเชิงจิตและปัจจัยอนามัยโดยรวมอยู่ในระดับสูงจากการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ พบปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 5 ปัจจัย ได้แก่ ด้านชีวิตส่วนตัว (มีอิทธิพลสูงสุด) ด้านการเป็นที่ยอมรับ ด้านลักษณะงาน ด้านนโยบายและการบริหาร และด้านความก้าวหน้าในงาน ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า องค์กรควรพิจารณาการนำนโยบายสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน โปรแกรมการยอมรับและชื่นชม การพัฒนาลักษณะงาน ระบบการบริหารที่โปร่งใส และเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพที่มีโครงสร้างชัดเจนมาใช้ เพื่อเสริมสร้างความเป็นอยู่ที่ดีของพนักงานและประสิทธิผลขององค์กร

คำสำคัญ: ธนาคารพาณิชย์, ความสุขในการทำงาน, ปัจจัยเชิงจิตและปัจจัยอนามัย

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ในยุคของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมที่รวดเร็ว ความสุขในการทำงานได้รับความสนใจเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีความสัมพันธ์โดยตรงกับประสิทธิภาพการทำงานและคุณภาพชีวิตของพนักงาน จากข้อมูลของสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน (2566) พบว่า ประเทศไทยมีประชากรวัยแรงงานจำนวน 58.92 ล้านคน และคนไทยมีชั่วโมงการทำงานเฉลี่ยถึง 50.9 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ สูงกว่าค่าเฉลี่ยทั่วโลกที่อยู่ที่ 40-44 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ (ประชาชาติธุรกิจ, 2566) สถานการณ์นี้ชี้ให้เห็นถึงความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาด้านสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่เกิดจากการขาดสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ข้อมูลจากมติชนออนไลน์ (2565) พบว่า วัยแรงงานมีการโทรขอรับคำปรึกษาเกี่ยวกับความเครียด ความวิตกกังวล และความไม่มีความสุขในการทำงานรวม 392 ราย จากจำนวนสายทั้งหมด 5,978 สาย นอกจากนี้ การศึกษาของวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล (2562) พบว่า คนวัยทำงานในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 12 อยู่ในภาวะหมดไฟในการทำงาน (Burnout Syndrome) และร้อยละ 57 อยู่ในกลุ่มเสี่ยงสูง สะท้อนให้เห็นว่า การดูแลสุขภาพจิตของพนักงานกลายเป็นเรื่องเร่งด่วนที่องค์กรต้องให้ความสำคัญ

ภาวะหมดไฟจากการไม่มีความสุขในการทำงานส่งผลให้พนักงานมีทัศนคติในแง่ลบ ขาดแรงจูงใจ ประสิทธิภาพในการทำงานลดลง และส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและบุคคลรอบข้าง อีกทั้งอาจพัฒนาเป็นโรคเครียดนอนไม่หลับ หรือโรคซึมเศร้าในระยะยาว ผลการศึกษาโดย Oswald et al. (2015) จาก University of Warwick พบว่าพนักงานที่มีความสุขในการทำงานสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้ถึงร้อยละ 12 ขณะที่ผู้ที่ไม่มีความสุขมีประสิทธิผลลดลงถึงร้อยละ 10 นอกจากนี้ Fisher (2010) ระบุว่า ความสุขในการทำงานช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความผูกพัน

ของพนักงาน และการตัดสินใจที่ดีขึ้น รายงาน World Happiness Report ของ The University of Oxford's Wellbeing Research Centre (2023) ยังพบว่า ในช่วงการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ความยืดหยุ่นในการทำงาน การได้รับการสนับสนุน และการมีส่วนร่วมของพนักงานกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความอยู่ดีมีสุขในสถานที่ทำงาน ปัจจัยที่กำหนดความสุขในการทำงานมีหลายด้าน เช่น การมีวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการชื่นชม การให้ความยืดหยุ่นในการทำงาน การสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนา การจัดสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัย การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี การสื่อสารอย่างเปิดเผย การให้อำนาจในการตัดสินใจ การตั้งเป้าหมายที่มีความท้าทาย และการให้ผลตอบแทนที่เหมาะสม (SAKID, 2567)

การทำงานด้านธนาคาร กลุ่มงาน ธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสินเชื่อธนาคารพาณิชย์เป็นงานด้านสินเชื่อธุรกิจที่ต้องให้บริการลูกค้าและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อดึงดูดการใช้สินเชื่อ (Utilization) ให้ได้มากที่สุด แข่งขันกับธนาคารคู่แข่ง ซึ่งการปฏิบัติงานดังกล่าวอาจเป็นสาเหตุให้เกิดความเครียดและความกดดันในงานเป็นอย่างมาก ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นวิจัยเรื่องความสุขในการทำงานภายในองค์กรดังกล่าว เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานในกลุ่มงาน และเพื่อเป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงพัฒนา และต่อยอด ในเนื้อหาของงานด้านสินเชื่อ ให้พนักงานปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุข นำพามาซึ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลของงาน อีกทั้งยังสามารถดึงดูดพนักงานใหม่ที่มีความสามารถเข้ามาทำงานในสายงาน ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรในอนาคตอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความสุข ปัจจัยเชิงใจ และปัจจัยอนามัย ในการทำงานกลุ่มงาน ธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
2. เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของ ปัจจัยเชิงใจ และปัจจัยอนามัย ที่มีต่อความสุขในการทำงานของพนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ด้านสินเชื่อ ธนาคารพาณิชย์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสินเชื่อ ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งสิ้น 294 คน โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโรว์ ยามาเน่ (ฉัฐวิณัณ ฉายสุวรรณ, 2564) กำหนดความคลาดเคลื่อน 0.05 ได้ขนาดกลุ่มประชากรตัวอย่าง จำนวน 170 คน ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างพนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสินเชื่อ ธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่งในกรุงเทพมหานคร จำนวน 170 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ผ่านการส่งแบบสอบถามออนไลน์ไปยังพนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ด้านงานสินเชื่อทั้งหมด และได้รับการตอบกลับจำนวน 170 คน โดยตรวจสอบให้แน่ใจว่ากลุ่มตัวอย่างมีความหลากหลายในด้านอายุ เพศ ตำแหน่งงาน และอายุงาน เพื่อให้เป็นตัวแทนของประชากรที่ดี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน โดยแบ่งเป็น 3 ตอน จำนวนรวม 69 ข้อ ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน (เบญจมาศ ดวงเด่น, 2563)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยเชิงใจและปัจจัยอนามัย จำนวน 52 ข้อ ซึ่งเป็นการสอบถามความคิดเห็น 5 ระดับ (Likert Scale) โดยแต่ละปัจจัยมีจำนวนข้อคำถาม 4 ข้อ แบ่งตามปัจจัยที่ทำการศึกษา 13 ปัจจัย ได้แก่ การบังคับ

ปัญญา ลักษณะงาน ความก้าวหน้าในงาน การเป็นที่ยอมรับ สัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน สัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา สภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี เงินเดือนและค่าตอบแทน ความสำเร็จในการทำงาน นโยบายและการบริหาร สถานะอาชีพ ความมั่นคงในงาน และชีวิตส่วนตัว (วิธยา ศิริจรราชพงษ์, 2556); อรรถพร คงเขียว, 2554)

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับความสุขในการทำงานของพนักงาน จำนวน 9 ข้อ ซึ่งเป็นการสอบถามความคิดเห็น 5 ระดับ โดยแต่ละด้านมีจำนวนข้อคำถาม 3 ข้อ แบ่งตามด้านที่ทำการศึกษาค้นคว้า 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความรื่นรมย์ในงาน ด้านความพึงพอใจในงาน ด้านความกระตือรือร้นในการทำงาน (ฉัฐวิณ ฉายสุวรรณ, 2564)

ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงของแบบสอบถามในหลายรูปแบบ ดังนี้ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยใช้ค่า IOC (Item Objective Congruence) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ≥ 0.5 อีกทั้งการทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือ ก่อนการนำไปใช้เก็บข้อมูลจริง โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งผลที่ได้มีค่ามากกว่า 0.7 จึงถือว่าแบบสอบถามนี้มีความน่าเชื่อถือ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ผู้วิจัยได้รับความร่วมมือจากฝ่ายทรัพยากรบุคคลในการส่งแบบสอบถามออนไลน์ผ่าน Google Forms ไปยังพนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ด้านงานสินเชื่อทั้งหมด 294 คน

3.2 ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) มีการศึกษาข้อมูลจากทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงบทความจากทางเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ทำการวิจัย ทั้งข้อมูลภายในและต่างประเทศ รวมถึงข้อมูลจำนวนพนักงาน กลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสินเชื่อ ของธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาระดับความสุข ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยยับยั้งในการทำงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสินเชื่อ ในธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic Analysis) โดยใช้ตารางแสดงจำนวนและร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายถึงข้อมูลด้านลักษณะของประชากร เพื่ออธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง สำหรับข้อคำถามในแบบสอบถามตอนที่ 2 ปัจจัยจูงใจและปัจจัยยับยั้ง และตอนที่ 3 ความสุขในการทำงานของพนักงาน เป็นข้อคำถามแสดงความคิดเห็น 5 ระดับ นำเสนอสถิติเชิงพรรณนาเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงมาตรฐาน (Standard Deviation) และค่าสูงสุด-ต่ำสุด (Maximum-Minimum) โดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนโดยใช้มาตรวัดระดับความถี่แบบ Rating Scale 5 ระดับ ดังนี้

เห็นด้วยมากที่สุด	หมายถึง	5	คะแนน
เห็นด้วยมาก	หมายถึง	4	คะแนน
เห็นด้วยปานกลาง	หมายถึง	3	คะแนน
เห็นด้วยน้อย	หมายถึง	2	คะแนน
เห็นด้วยน้อยที่สุด	หมายถึง	1	คะแนน

การกำหนดค่าเฉลี่ยใช้สูตรการหาค่าอันตรภาคชั้น ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ความกว้างของอันตรภาคชั้น} &= \frac{\text{ข้อมูลที่มีค่าสูงสุด} - \text{ข้อมูลที่มีค่าต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{5 - 1}{5} \\ &= 0.80 \end{aligned}$$

หลังจากคำนวณความกว้างของอันตรภาคชั้นดังกล่าว จากนั้นนำค่าที่ได้จากการมาแบ่งเป็นระดับความพึงพอใจ 5 ระดับดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 4.21 –5.00	หมายถึง	มากที่สุด
คะแนนเฉลี่ย 3.41 –4.20	หมายถึง	มาก
คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40	หมายถึง	ปานกลาง
คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60	หมายถึง	น้อย
คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80	หมายถึง	น้อยที่สุด

4.2 ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสินเชื่อในธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง ใช้แบบจำลองทางเศรษฐมิติโดยการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และปัจจัยกำหนดความสุขในการทำงาน ด้านการบังคับบัญชา ด้านลักษณะงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับ ด้านสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน ด้านสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านสถานะอาชีพ ด้านความมั่นคงในงาน และด้านชีวิตส่วนตัว ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อตัวแปรตาม คือ ความสุขในการทำงานของพนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสินเชื่อ ในธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง โดยเขียนในรูปสมการดังนี้

$$Y_i = \beta_0 + \beta_1 \text{Gender}_i + \beta_2 \text{Age}_i + \beta_3 \text{Status}_i + \beta_4 \text{Edu}_i + \beta_5 \text{Level}_i + \beta_6 \text{Period}_i + \beta_7 \text{Chief}_i + \beta_8 \text{Jop}_i + \beta_9 \text{Prog}_i + \beta_{10} \text{Recog}_i + \beta_{11} \text{Relat}(\text{Friend})_i + \beta_{12} \text{Relat}(\text{Superior})_i + \beta_{13} \text{Envir}_i + \beta_{14} \text{Compen}_i + \beta_{15} \text{Success}_i + \beta_{16} \text{Policy}_i + \beta_{17} \text{Career}_i + \beta_{18} \text{Security}_i + \beta_{19} \text{Life}_i + \varepsilon_i$$

โดย Y_i คือ คะแนนความสุขในการทำงานในภาพรวมของผู้ตอบแบบสอบถาม (i) ซึ่งจำแนกออกเป็นคะแนนเฉลี่ยของด้านความมั่นคงในงาน ความกระตือรือร้น และความพึงพอใจในงาน โดย i คือ ลำดับที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม
 $\beta_1 - \beta_{19}$ คือ ค่าสัมประสิทธิ์หน้าตัวแปรที่พิจารณา

ก่อนการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบสมมติฐานพื้นฐานของการวิเคราะห์ถดถอยดังนี้

- 1) การตรวจสอบความเป็นเส้นตรง (Linearity) โดยการพิจารณา Scatterplot ระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม
- 2) การตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรง (Multicollinearity) โดยการหาค่า Variance Inflation Factor (VIF) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยกำหนดเกณฑ์ว่า ค่า VIF ไม่ควรเกิน 10 และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระไม่ควรเกิน 0.80
- 3) การตรวจสอบการกระจายแบบปกติของค่าความคลาดเคลื่อน (Normality of Residuals) โดยใช้ Kolmogorov-Smirnov Test และ Histogram
- 4) การตรวจสอบความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวน (Homoscedasticity) โดยการพิจารณา Scatterplot ระหว่าง Predicted Values และ Residuals

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้ใช้ตัวแปรอิสระจำนวนมาก (21 ตัวแปร) กับขนาดตัวอย่าง 170 คน จึงมีความเสี่ยงต่อการเกิดปัญหาภาวะร่วมเส้นตรง ดังนั้น หากพบปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจะดำเนินการแก้ไขโดยการตัดตัวแปรที่มีค่า VIF สูงออกจากสมการ หรือใช้วิธี Ridge Regression หรือ Principal Component Analysis เพื่อลดปัญหานี้

ตารางที่ 1 ตัวแปรต้นและคำอธิบายตัวแปร

ตัวแปรต้น	คำอธิบายตัวแปร
เพศ Gender _i	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้เท่ากับ 1 หากผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง และเท่ากับ “ศูนย์” หากเป็นเพศชาย
อายุ Age _i	แบ่งแยกออกเป็น 5 ช่วงและกำหนดให้แต่ละช่วง เป็นตัวแปรช่วงของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้ (1) อายุต่ำกว่า 25 ปีกำหนดให้เท่ากับ 1 (2) อายุตั้งแต่ 25 ปี - 34 ปี กำหนดให้เท่ากับ 2 (3) อายุตั้งแต่ 35 ปี - 44 ปี กำหนดให้เท่ากับ 3 (4) อายุตั้งแต่ 45 ปี - 54 ปี กำหนดให้เท่ากับ 4 (5) อายุตั้งแต่ 55 ปีขึ้นไป กำหนดให้เท่ากับ 5
สถานภาพ Status _i	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้เท่ากับ 1 หากผู้ตอบแบบสอบถามมีสถานภาพโสด และเท่ากับ “ศูนย์” หากมีสถานภาพอื่น
ระดับการศึกษา Edu _i	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้เท่ากับ 1 หากผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาปริญญาตรี และเท่ากับ “ศูนย์” หากมีระดับการศึกษาอื่น
ตำแหน่งงาน Level _i	เป็นตัวแปรหุ่น กำหนดให้เท่ากับ 1 หากผู้ตอบแบบสอบถามมีตำแหน่งงานระดับปฏิบัติการ และเท่ากับ “ศูนย์” หากมีระดับตำแหน่งงานอื่น
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน Period _i	แบ่งแยกออกเป็น 5 ช่วงและกำหนดให้แต่ละช่วง เป็นตัวแปรช่วงของผู้ตอบแบบสอบถาม ดังนี้ (1) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี กำหนดให้เท่ากับ 1 (2) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 5 ปี - 10 ปี กำหนดให้เท่ากับ 2 (3) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 11 ปี - 20 ปี กำหนดให้เท่ากับ 3 (4) ระยะเวลาในการปฏิบัติงานตั้งแต่ 20 ปี ขึ้นไป กำหนดให้เท่ากับ 4
ด้านการบังคับบัญชา Chief _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านลักษณะงาน Jop _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านความก้าวหน้าในงาน Prog _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านการเป็นที่ยอมรับ Recog _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน Relat(Friend) _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา Relat(Superior) _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี Envir _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน Compen _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านความสำเร็จในการทำงาน Success _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านนโยบายและการบริหาร Policy _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านสถานะอาชีพ Career _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านความมั่นคงในงาน Security _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5
ด้านชีวิตส่วนตัว Life _i	คะแนนเฉลี่ยของการตอบแบบสอบถาม 4 ข้อ ระดับคะแนนระหว่าง 1-5

กรอบแนวคิดในการวิจัย

แนวคิดเรื่องความสุขในการทำงานมีพัฒนาการที่สำคัญจากหลายนักวิชาการ โดย Herzberg (1991) เป็นผู้บุกเบิกที่เสนอทฤษฎีสองปัจจัย (Two-Factor Theory) ซึ่งแบ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการทำงานเป็นสองกลุ่ม คือ ปัจจัยจูงใจ (Motivating Factors) ได้แก่ ความสำเร็จในงาน การได้รับการยอมรับ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้า และปัจจัยอนามัย (Hygiene Factors) ได้แก่ นโยบายองค์กร ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา เงินเดือน ความมั่นคงในงาน และสภาพแวดล้อมการทำงาน ทฤษฎีนี้ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยจูงใจจะนำไปสู่ความพึงพอใจ ขณะที่การขาดปัจจัยอนามัยจะนำไปสู่ความไม่พึงพอใจ ซึ่งต่อมาได้ขยายแนวคิดโดยเสนอมิติใหม่ของความสุขในการทำงาน (Job-related Well-being) ที่ประกอบด้วยสามองค์ประกอบหลัก คือ ความรื่นรมย์ในงาน (Job-related Pleasure) ความพึงพอใจในงาน (Job Satisfaction) และความกระตือรือร้นในการทำงาน (Job-related Enthusiasm) แนวคิดนี้เน้นมิติด้านอารมณ์และจิตใจของพนักงานมากกว่าเพียงแค่ความพึงพอใจเพียงอย่างเดียว

นอกจากนี้ Seligman (2011) ได้เสนอ PERMA Model ที่อธิบายความสุขในชีวิตและการทำงาน ประกอบด้วย ความพึงพอใจ (P: Positive Emotions) การมีส่วนร่วม (E: Engagement) ความสัมพันธ์ที่ดี (R: Relationships)

ความหมายในชีวิต (M: Meaning) และความสำเร็จ (A: Achievement) ซึ่งเป็นแนวคิดที่ครอบคลุมมิติทั้งในงานและชีวิตส่วนตัว

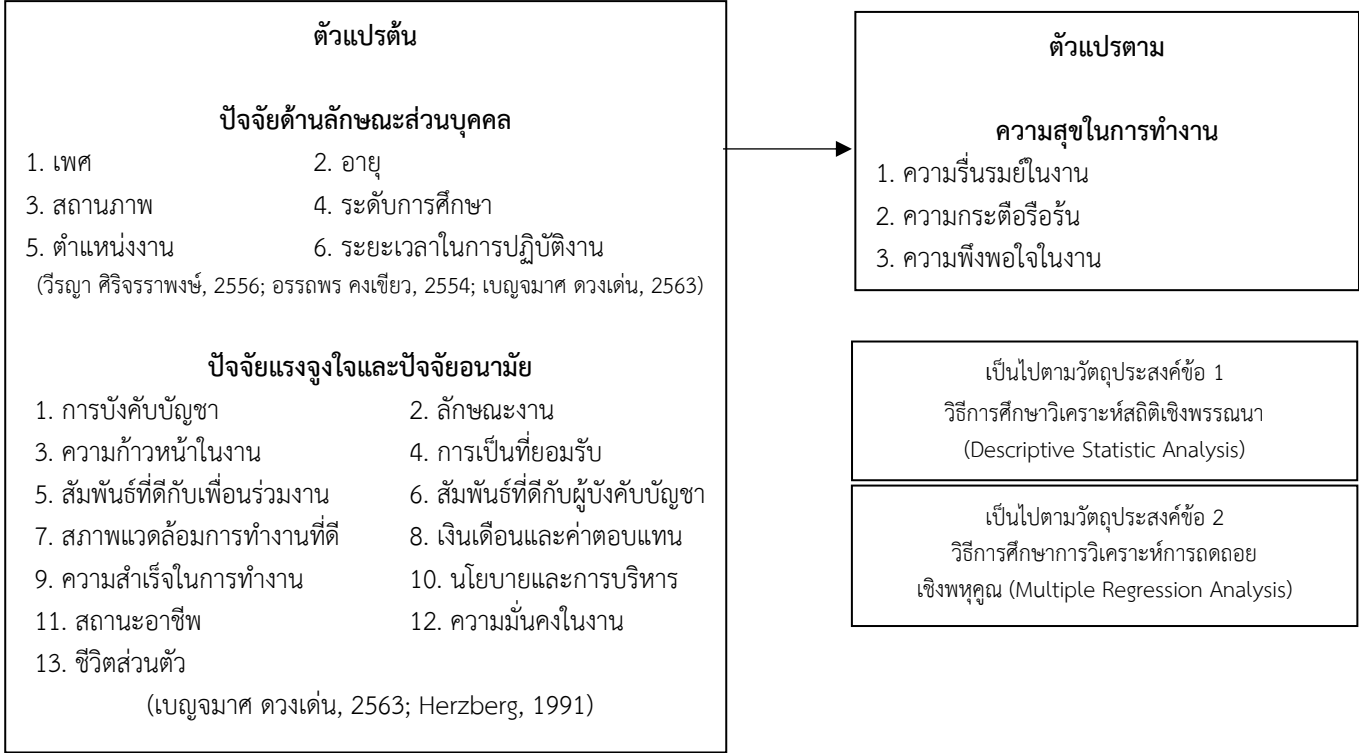
งานวิจัยหลายชิ้นได้ยืนยันความสัมพันธ์ระหว่างความสุขในการทำงานกับประสิทธิภาพขององค์กร ผลการศึกษาโดย Oswald et al. (2015) จาก University of Warwick พบว่า พนักงานที่มีความสุขในการทำงานสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้ถึงร้อยละ 12 ขณะที่ผู้ที่ไม่มีความสุขมีประสิทธิภาพลดลงถึงร้อยละ 10 นอกจากนี้ Fisher (2010) ระบุว่าความสุขในการทำงานช่วยส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ ความผูกพันของพนักงาน และการตัดสินใจที่ดีขึ้น

Greenhaus & Allen (2011) เสนอแนวคิดความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Work-Life Balance) ที่กลายเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความสุข โดยเฉพาะในยุคที่เทคโนโลยีทำให้เส้นแบ่งระหว่างงานและชีวิตส่วนตัวเบลอลง การมี Work-Life Balance ที่ดีจะช่วยลดความเครียด เพิ่มความพึงพอใจในชีวิต และส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงาน

แม้ว่าจะมีการศึกษาเรื่องความสุขในการทำงานในหลายบริบทและอุตสาหกรรม แต่เมื่อพิจารณาถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มพนักงานธุรกิจขนาดใหญ่ด้านสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ยังพบช่องว่างทางวิชาการที่สำคัญหลายประการ ประการแรก การศึกษาส่วนใหญ่เน้นไปที่พนักงานในระดับปฏิบัติการทั่วไปหรือพนักงานในแผนกต่าง ๆ แบบรวม เช่น การศึกษาของ วีรญา ศิริจรรพวงษ์ (2556) ที่ศึกษาพยาบาลวิชาชีพ อรรถพร คงเขียว (2554) ที่ศึกษาในบริษัทเอกชนทั่วไป และ เบญจมาศ ดวงเด่น (2563) ที่ศึกษาในธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ ขาดการศึกษาเจาะจงในกลุ่มพนักงานที่มีลักษณะงานพิเศษ อย่างพนักงานสินเชื่อธุรกิจขนาดใหญ่ ซึ่งมีความรับผิดชอบต่อความเสี่ยงสูง ต้องรับแรงกดดันจากเป้าหมายยอดขาย และต้องการทักษะเฉพาะทางในการวิเคราะห์ความเสี่ยงทางการเงิน

ในบริบทประเทศไทย มีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความสุขในการทำงานในหลายอุตสาหกรรม โดย วีรญา ศิริจรรพวงษ์ (2556) ศึกษาความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพ พบว่าปัจจัยด้านลักษณะงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน มีผลสำคัญ ส่วน อรรถพร คงเขียว (2554) ศึกษาในบริษัทเอกชน พบว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการและสภาพแวดล้อมการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงาน ทั้งยังมีการศึกษาของนักวิชาการ เบญจมาศ ดวงเด่น (2563) ศึกษาในธุรกิจโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่าปัจจัยด้านความมั่นคงในงานและการพัฒนาตนเองมีความสำคัญ ขณะที่ ฉัฐวิทย์ ฉายสุวรรณ (2564) ศึกษาในองค์กรบริหารส่วนตำบล พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมการทำงานส่งผลต่อความสุข

จากข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมมาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ได้ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความสุข ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยอนามัย ในการทำงานกลุ่มงาน ธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสินเชื่อ ในธนาคารพาณิชย์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

ตารางที่ 2 ค่าความถี่และค่าร้อยละของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ปัจจัยส่วนบุคคล		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	58	34.1
	หญิง	112	65.9
อายุ	ต่ำกว่า 25 ปี	13	7.6
	25 - 34 ปี	46	27.1
	35 - 44 ปี	52	30.6
	45 - 54 ปี	49	28.8
	55 ปีขึ้นไป	10	5.9
สถานภาพ	โสด	97	57.1
	สมรส/อยู่ด้วยกัน	65	38.2
	หย่าร้าง/แยกกันอยู่/หม้าย	8	4.7
การศึกษา	ต่ำกว่าปริญญาตรี	2	1.2
	ปริญญาตรี	102	60.0
	ปริญญาโท	65	38.2
	ปริญญาเอก	1	0.6
ตำแหน่ง	พนักงานระดับปฏิบัติการ	108	63.5
	พนักงานระดับหัวหน้างาน/ระดับผู้จัดการ	48	28.2
	พนักงานระดับผู้บริหารขึ้นไป	14	8.2
อายุงาน	ต่ำกว่า 5 ปี	39	22.9
	5-10 ปี	59	34.7
	11-20 ปี	49	28.8
	20 ปีขึ้นไป	23	13.5
รวม		170	100.0

จากผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 170 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 65.9) ในขณะที่เพศชายมีสัดส่วนน้อยกว่า (ร้อยละ 34.1) กลุ่มตัวอย่างมีการกระจายตัวในช่วงวัยผู้ใหญ่ตอนต้นถึงวัยผู้ใหญ่ตอนกลาง โดยส่วนใหญ่มีอายุระหว่าง 35-44 ปี (ร้อยละ 30.6) รองลงมาคืออายุระหว่าง 45-54 ปี (ร้อยละ 28.8) และอายุระหว่าง 25-34 ปี (ร้อยละ 27.1) มีเพียงส่วนน้อยที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี หรืออายุ 55 ปีขึ้นไป ด้านสถานภาพ พบว่าส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด (ร้อยละ 57.1) รองลงมาคือสมรส/อยู่ด้วยกัน (ร้อยละ 38.2) ในด้านการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามเกือบทั้งหมดจบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่า โดยส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 60.0) รองลงมาคือระดับปริญญาโท (ร้อยละ 38.2) ส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งเป็นพนักงานระดับปฏิบัติการ (ร้อยละ 63.5) รองลงมาคือระดับหัวหน้างาน/ผู้จัดการ (ร้อยละ 28.2) และมีระยะเวลาการทำงานอยู่ในช่วง 5-10 ปี มากที่สุด (ร้อยละ 34.7) รองลงมาคือ 11-20 ปี (ร้อยละ 28.8)

พนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ด้านงานสินเชื่อในธนาคารพาณิชย์มีความสุขในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.55) เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความพึงพอใจในงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.63)

พนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ด้านงานสินเชื่อในธนาคารพาณิชย์มีความคิดเห็นต่อปัจจัยจูงใจและปัจจัยอนามัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.86) เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านความมั่นคงในงาน (ค่าเฉลี่ย = 4.07)

ตารางที่ 3 สรุปค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของปัจจัยจุดใจและปัจจัยอนามัย เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ลำดับ	ปัจจัยจุดใจและปัจจัยอนามัย	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านความมั่นคงในงาน	4.07	0.64	มาก
2	ด้านเพื่อนร่วมงาน	3.99	0.66	มาก
3	ด้านความสำเร็จในการทำงาน	3.94	0.67	มาก
4	ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี	3.94	0.72	มาก
5	ด้านชีวิตส่วนตัว	3.90	0.74	มาก
6	ด้านนโยบายและการบริหาร	3.89	0.70	มาก
7	ด้านผู้บังคับบัญชา	3.87	0.68	มาก
8	ด้านบังคับบัญชา	3.85	0.72	มาก
9	ด้านเป็นที่ยอมรับ	3.85	0.72	มาก
10	ด้านเงินเดือน	3.74	0.80	มาก
11	ด้านสถานะอาชีพ	3.71	0.73	มาก
12	ด้านก้าวหน้า	3.71	0.72	มาก
13	ด้านลักษณะงาน	3.67	0.67	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.86	0.70	มาก

ตารางที่ 4 สรุปค่าเฉลี่ยและระดับความคิดเห็นของความสุขในการทำงาน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย

ลำดับ	ความสุขในการทำงาน	คะแนนเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ระดับความคิดเห็น
1	ด้านความพึงพอใจในงาน	3.63	0.79	มาก
2	ด้านความกระตือรือร้น	3.54	0.84	มาก
3	ด้านความรื่นรมย์ในงาน	3.47	0.91	มาก
ค่าเฉลี่ยรวม		3.55	0.85	มาก

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานกลุ่มงาน ธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสิ้นเชื้อ ในธนาคารพาณิชย์

ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานส่งผลต่อความสุขในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสถานภาพ มีผลต่อความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นค่าลบ หมายความว่า เมื่อเปรียบเทียบกับพนักงานที่มีสถานภาพโสด กับพนักงานที่มีสถานภาพอื่นจะมีระดับความสุขในการทำงานลดลง เมื่อควบคุมปัจจัยอื่นคงที่ ซึ่งอาจอธิบายได้ว่า พนักงานที่มีสถานภาพโสดมักมีความยืดหยุ่นในการบริหารเวลา และภาระผูกพันส่วนตัวน้อยกว่า จึงสามารถมีสมาธิและพลังงานในการทำงานมากกว่า สอดคล้องกับแนวคิดเรื่อง work-life balance ของ Greenhaus & Allen, (2011) ระดับการศึกษา มีผลต่อความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นค่าบวก แสดงว่าเมื่อระดับการศึกษาเพิ่มขึ้น จะส่งผลให้ระดับความสุขในการทำงานเพิ่มขึ้น ซึ่งอาจสะท้อนถึงการมีโอกาสนำก้าวหน้าในงาน การเข้าใจบทบาทงาน และทักษะในการจัดการอารมณ์ที่ดีขึ้นในกลุ่มผู้ที่มีการศึกษาสูงขึ้นระยะเวลาในการปฏิบัติงาน มีผลต่อความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 ซึ่งเป็นค่าลบ แสดงให้เห็นว่า เมื่อพนักงานมีระยะเวลาทำงานเพิ่มขึ้น 1 กลุ่ม (ตามช่วงอายุงาน) จะมีระดับความสุขในการทำงานลดลง โดยอาจเป็นเพราะความรู้สึกเบื่อหน่าย ความท้อถอยลดลง หรือความคาดหวังที่ไม่ได้รับการตอบสนองในระยะยาว (สอดคล้องกับงานวิจัยของ Maslach & Leiter, 2016 เกี่ยวกับ burnout ในช่วงกลางอาชีพ) ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลอื่น ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งงาน ไม่มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจหมายความว่า ความสุขในการทำงานไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพศโดยตรง แต่อาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านจิตวิทยา แรงจูงใจ และสิ่งแวดล้อมในการทำงานมากกว่า

ปัจจัยจุดใจและปัจจัยอนามัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านชีวิตส่วนตัว ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อความสุขในการทำงาน (ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01) รองลงมาคือด้านการเป็นที่ยอมรับ (ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) ด้านลักษณะงาน (ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) ด้านนโยบายและการบริหาร (ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05) และด้านความก้าวหน้าในงาน (ที่ระดับนัยสำคัญ 0.10)

ผลการตรวจสอบภาวะร่วมเส้นตรง พบว่า ค่า VIF ของตัวแปรอิสระทุกตัวมีค่าอยู่ระหว่าง 1.24-3.87 ซึ่งน้อยกว่าเกณฑ์ที่กำหนด ($VIF < 10$) แสดงว่าไม่มีปัญหาภาวะร่วมเส้นตรงรุนแรง นอกจากนี้ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระส่วนใหญ่มีค่าต่ำกว่า 0.70 ยกเว้น “ด้านสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน” และ “ด้านสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา” ที่มีค่าสหสัมพันธ์ 0.72 ซึ่งยังคงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้

ผลการตรวจสอบการกระจายแบบปกติของค่าความคลาดเคลื่อน พบว่า มีการกระจายแบบปกติ (Kolmogorov-Smirnov Test, $p > 0.05$) และไม่พบปัญหาความเป็นเอกพันธ์ของความแปรปรวนจากการพิจารณา Scatterplot

ตารางที่ 5 ค่าการถดถอยพหุคูณ ของตัวแปรอิสระด้านต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงาน

ตัวแปรอิสระ	Coefficients		t	Sig.
	β	Std. Error		
Constant	-1.075	0.447	-2.402	0.018**
เพศ	-0.034	0.074	-0.460	0.646
อายุ	-0.014	0.057	-0.240	0.810
สถานภาพ	-0.195	0.079	-2.462	0.015**
ระดับการศึกษา	0.173	0.076	2.271	0.025**
ตำแหน่งงาน	0.109	0.101	1.074	0.285
ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน	-0.097	0.054	-1.801	0.074*
ด้านการบังคับบัญชา	0.040	0.060	0.673	0.502
ด้านลักษณะงาน	0.153	0.070	2.184	0.031**
ด้านความก้าวหน้าในงาน	0.113	0.067	1.680	0.095*
ด้านการเป็นที่ยอมรับ	0.166	0.078	2.144	0.034**
ด้านสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน	-0.074	0.057	-1.295	0.197
ด้านสัมพันธ์ที่ดีกับผู้บังคับบัญชา	0.023	0.064	0.367	0.714
ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี	0.065	0.055	1.170	0.244
ด้านเงินเดือนและค่าตอบแทน	0.040	0.059	0.673	0.502
ด้านความสำเร็จในการทำงาน	0.016	0.066	0.238	0.812
ด้านนโยบายและการบริหาร	0.132	0.065	2.028	0.044**
ด้านสถานะอาชีพ	-0.038	0.055	-0.690	0.491
ด้านความมั่นคงในงาน	0.081	0.069	1.180	0.240
ด้านชีวิตส่วนตัว	0.381	0.065	5.853	0.001***

R = 0.833; R Square = 0.694; Adjust R Square = 0.651

หมายเหตุ: *มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10, **มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยจิตใจและปัจจัยอนามัย พบว่า พนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ด้านงานสินเชื่อในธนาคารพาณิชย์แห่งหนึ่ง มีความคิดเห็นต่อปัจจัยจิตใจและปัจจัยอนามัยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.86) ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1991) ในแง่ที่พนักงานให้ความสำคัญกับทั้งปัจจัยจิตใจและปัจจัยอนามัย อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยเผยให้เห็นรูปแบบที่น่าสนใจคือ ปัจจัยอนามัยมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าปัจจัยจิตใจโดยปัจจัยอนามัย 5 อันดับแรก (ความมั่นคงในงาน เพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อมการทำงาน ชีวิตส่วนตัว และนโยบายการบริหาร) มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.89-4.07 ขณะที่ปัจจัยจิตใจหลายด้าน เช่น ลักษณะงาน (3.67) และความก้าวหน้า (3.71) มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า ซึ่งแสดงให้เห็นว่าองค์กรสามารถตอบสนองความต้องการพื้นฐาน (ปัจจัยอนามัย) ได้ดี แต่ยังมีโอกาสพัฒนาในด้านการสร้างแรงจูงใจภายใน (ปัจจัยจิตใจ) ให้มากขึ้น โดยพบว่า ด้านความมั่นคงในงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.07) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าพนักงานมีความเชื่อมั่นอย่างสูงต่อความมั่นคงขององค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเด็น “องค์กรมีความมั่นคง” ที่มีค่าเฉลี่ยสูงถึง 4.47 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์กที่ระบุว่าความมั่นคงในงานเป็นปัจจัยอนามัย (Hygiene Factor) ที่มีความสำคัญในการป้องกันความไม่พึงพอใจในการทำงาน

และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบญจมาศ ดวงเด่น (2563) พบว่า ปัจจัยด้านความมั่นคงในงานมีความสำคัญต่อความสุขในการทำงาน

ระดับความสุขในการทำงาน พบว่า พนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ด้านงานสินเชื่อบริการทางการเงินมีความสุขในการทำงานโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.55) พบว่า ผลการวิจัยสะท้อนความแตกต่างที่น่าสนใจระหว่างแต่ละมิติ โดยความพึงพอใจในงานมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด (3.63) แสดงว่า พนักงานมีความพอใจต่อสิ่งที่ได้รับจากงาน รองลงมา คือ ความกระตือรือร้น (3.54) ซึ่งสะท้อนพลังงานในการทำงาน ส่วนความรื่นรมย์ในงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (3.47) โดยเฉพาะในประเด็น 'รู้สึกไม่วิตกกังวลในการทำงาน' ที่มีค่าต่ำ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับลักษณะงานสินเชื่อที่ต้องรับผิดชอบต่อความเสี่ยงสูง และมีแรงกดดันจากเป้าหมาย รูปแบบนี้แสดงให้เห็นว่าแม้พนักงานจะพอใจและมีพลังงานในการทำงาน แต่ยังคงมีความกังวลด้านอารมณ์ในการปฏิบัติงาน

ผลการทดสอบสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่าปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ ด้านงานสินเชื่อบริการทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ประเด็นที่น่าสนใจคือ เพศ ไม่พบว่าเป็นตัวแปรที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ อาจสะท้อนถึงความเท่าเทียมทางเพศในสภาพแวดล้อมการทำงานปัจจุบัน ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในหลายด้าน อาทิ การบังคับใช้พระราชบัญญัติความเท่าเทียมระหว่างเพศ พ.ศ. 2558 ที่ห้ามการเลือกปฏิบัติ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของสังคมไทยที่ยอมรับบทบาทของสตรีในตำแหน่งงานระดับต่าง ๆ มากขึ้น รวมถึงนโยบายความหลากหลายและการรวมทุกคน (Diversity & Inclusion) ที่หลายองค์กรนำมาใช้ ทำให้พนักงานทั้งสองเพศได้รับโอกาสและการยอมรับที่เท่าเทียมกัน ส่งผลให้ความกดดันหรือความรู้สึกถูกเลือกปฏิบัติที่อาจส่งผลต่อความสุขในการทำงานลดลง นอกจากนี้ในวงการธนาคารซึ่งเป็นอุตสาหกรรมบริการที่ใช้ทักษะด้านการสื่อสารและการจัดการความสัมพันธ์เป็นหลัก ความแตกต่างทางเพศอาจไม่ใช่ปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิภาพและความสุขในการทำงาน

ผลการวิจัยในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคลสะท้อนให้เห็นว่า ความสุขในการทำงานได้รับอิทธิพลจากปัจจัยส่วนบุคคลหลายด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉัฐวิทย์ ฉายสุวรรณ (2564) บางส่วนพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลและสภาพแวดล้อมการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงาน ซึ่งองค์กรควรให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสในการพัฒนาและความก้าวหน้าในอาชีพสำหรับพนักงานทุกกลุ่ม รวมถึงการส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสุขในการทำงานของพนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Work-Life Balance) ของ Greenhaus & Allen (2011) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยด้านชีวิตส่วนตัวมีอิทธิพลสูงสุดต่อความสุขในการทำงาน ($\beta = 0.381$) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพนักงานในยุคปัจจุบันให้ความสำคัญกับการมีเวลาส่วนตัว การดูแลสุขภาพ และการใช้ชีวิตนอกเหนือจากงาน การที่องค์กรสามารถสนับสนุนให้พนักงานมีความสมดุลดังกล่าวจะส่งผลโดยตรงต่อความสุขในการทำงาน นอกจากนี้ การที่สถานภาพโสดมีผลเชิงบวกต่อความสุขในการทำงานก็อาจเกี่ยวข้องกับความยืดหยุ่นในการจัดการเวลาและพลังงานที่มีมากกว่า ซึ่งสะท้อนความสำคัญของการสร้างสมดุลชีวิตที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของแต่ละบุคคล

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ด้านงานสินเชื่อบริการทางการเงินอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านลักษณะงาน ซึ่งสอดคล้องกับ วีรญา ศิริจรรยา พงษ์ (2556) พบว่า ปัจจัยด้านลักษณะงานและความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานมีผลสำคัญ ด้านความก้าวหน้าในงานด้านการเป็นที่ยอมรับ ด้านนโยบายและการบริหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพร คงเขียว (2554) พบว่า ปัจจัยด้านการบริหารจัดการและสภาพแวดล้อมการทำงานส่งผลต่อความสุขในการทำงาน และด้านชีวิตส่วนตัว ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านชีวิตส่วนตัวเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงที่สุดต่อความสุขในการทำงานทุกด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Work-Life Balance) ในการสร้างความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับแนวคิด HAPPY 8 ที่มองความสุขเป็นสามส่วนคือ ความสุขของตัวเอง ความสุขของครอบครัว ความสุขขององค์กร และสังคม นอกจากนี้ ด้านลักษณะงาน ด้านความก้าวหน้าในงาน ด้านการเป็นที่ยอมรับ และด้านนโยบายและการบริหารก็มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานในระดับต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่ได้ทบทวนไว้ในบทที่ 2 โดยตัวแปร

อิสระทั้ง 13 ตัวสามารถอธิบายความผันแปรของความสุขในการทำงานได้ในระดับที่ค่อนข้างสูงจากค่า R Square = 0.694 ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยจิตใจและปัจจัยอนามัยตามทฤษฎีสองปัจจัยของเฮิร์ซเบิร์กมีความสำคัญต่อการสร้างความสุขในการทำงานของพนักงาน

ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าความสุขในการทำงานประกอบด้วยความรื่นรมย์ ความพึงพอใจ และความกระตือรือร้น ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยจิตใจและปัจจัยอนามัยที่ส่งผลต่อความสุขโดยรวม องค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาปัจจัยเหล่านี้เพื่อเสริมสร้างความสุขในการทำงานอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับแนวคิด Happy Workplace ที่เน้นการจัดการ “คน” เพื่อการเติบโตอย่างยั่งยืน

องค์ความรู้ใหม่

การศึกษานี้เสนอองค์ความรู้ใหม่ว่า ในบริบทของพนักงานกลุ่มงานธุรกิจขนาดใหญ่ด้านสินเชื่อธนาคารพาณิชย์ไทย ปัจจัยด้านชีวิตส่วนตัวมีอิทธิพลสูงสุดต่อความสุขในการทำงาน ($\beta = 0.381, p < 0.01$) มากกว่าปัจจัยจิตใจและปัจจัยอนามัยตามทฤษฎี Herzberg ทั้งหมด ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงของความต้องการของพนักงานในยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Work-Life Balance) เป็นอันดับแรก

ในบริบทงานสินเชื่อธุรกิจขนาดใหญ่ที่มีความเสี่ยงสูง ปัจจัยอนามัย (Hygiene Factors) มีค่าเฉลี่ยโดยรวม (3.86) สูงกว่าปัจจัยจิตใจ (Motivating Factors) โดยเฉพาะด้านความมั่นคงในงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด (4.07) ซึ่งแตกต่างจากทฤษฎี Herzberg ที่เสนอว่าปัจจัยจิตใจควรมีความสำคัญมากกว่าในการสร้างความสุข แสดงให้เห็นว่าในงานที่มีความไม่แน่นอนสูง พนักงานให้ความสำคัญกับปัจจัยพื้นฐานที่สร้างความมั่นใจก่อน

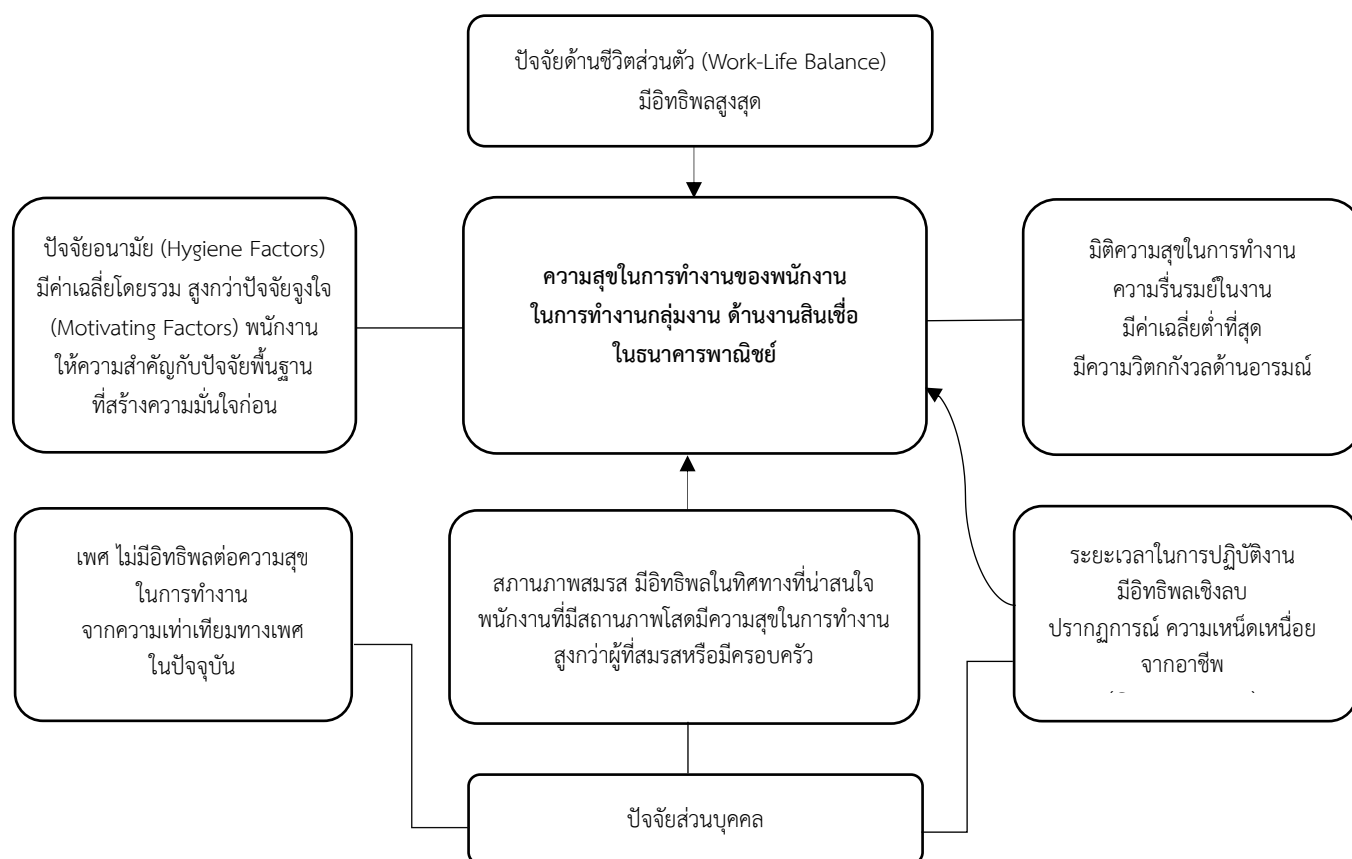
เมื่อวิเคราะห์ตามมิติความสุขในการทำงานพบรูปแบบที่แตกต่างจากงานวิจัยทั่วไป คือ ความรื่นรมย์ในงานมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด (3.47) เมื่อเทียบกับความพึงพอใจ (3.63) และความกระตือรือร้น (3.54) โดยเฉพาะในประเด็น “รู้สึกไม่วิตกกังวลในการทำงาน” ที่มีค่าต่ำ ซึ่งสะท้อนลักษณะเฉพาะของงานสินเชื่อที่ต้องรับผิดชอบต่อความเสี่ยงทางการเงินสูง และมีแรงกดดันจากเป้าหมาย ทำให้แม้พนักงานจะพอใจและมีพลังงานในการทำงาน แต่ยังคงมีความวิตกกังวลด้านอารมณ์

ปัจจัยด้านเพศไม่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นองค์ความรู้ใหม่ที่แสดงถึงความเท่าเทียมทางเพศในสภาพแวดล้อมการทำงานปัจจุบัน เป็นผลจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและการบังคับใช้กฎหมายความเท่าเทียมระหว่างเพศ รวมถึงนโยบาย Diversity & Inclusion ของธนาคาร ทำให้ความกดดันหรือการเลือกปฏิบัติที่อาจส่งผลต่อความสุขในการทำงานลดลง

สถานภาพการสมรสมีอิทธิพลในทิศทางที่น่าสนใจ คือ พนักงานที่มีสถานภาพโสดมีความสุขในการทำงานสูงกว่าผู้ที่สมรสหรือมีครอบครัว ($\beta = -0.195, p < 0.05$) ซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานทั่วไปที่ว่าการมีครอบครัวจะสร้างความมั่นคงและความสุข แต่ในบริบทที่มีความเครียดสูงนี้ กลับพบว่าภาระครอบครัวและความรับผิดชอบส่วนตัวอาจส่งผลลบต่อความสุขในการทำงาน สะท้อนความท้าทายในการสร้างสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงานสำหรับพนักงานที่มีครอบครัว

ระยะเวลาในการปฏิบัติงานมีอิทธิพลเชิงลบต่อความสุขในการทำงาน ($\beta = -0.097, p < 0.10$) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงปรากฏการณ์ “ความเหน็ดเหนื่อยจากอาชีพ” (Career Fatigue) ในงานที่มีความเครียดสูง โดยพนักงานที่ทำงานนานขึ้นจะมีความสุขลดลง อาจเนื่องจากความรู้สึกเบื่อหน่าย ความท้าทายที่ลดลง หรือความคาดหวังที่ไม่ได้รับการตอบสนองในระยะยาว

องค์ความรู้ใหม่เหล่านี้มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาทฤษฎี ในแง่ที่แสดงให้เห็นว่าทฤษฎี Herzberg ที่พัฒนาในยุค 1960s จำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้สอดคล้องกับบริบทการทำงานในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการรวมแนวคิด Work-Life Balance เป็นปัจจัยหลักในการสร้างความสุข และมีนัยสำคัญต่อการปฏิบัติ ในแง่ที่องค์กรควรปรับกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เน้นการสนับสนุนความสมดุลชีวิต การจัดการความเครียด และการสร้างความยืดหยุ่นในการทำงาน มากกว่าการเน้นเพียงปัจจัยจิตใจหรือปัจจัยอนามัยตามแนวทางดั้งเดิม

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

สรุปผลการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้จำนวน 170 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุระหว่าง 35-44 ปี มีสถานภาพโสด จบการศึกษาระดับปริญญาตรี ทำงานในระดับปฏิบัติการ และมีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 5-10 ปี เมื่อพิจารณา ระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยจูงใจและปัจจัยอนามัย พบว่าอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความมั่นคงในงาน รองลงมาคือ ความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงาน และสภาพแวดล้อมในการทำงาน ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ลักษณะงาน โดยเฉพาะในประเด็นปริมาณงานที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนบุคลากรในทีม อย่างไรก็ตาม โดยรวมแล้วปัจจัยอนามัย (Hygiene Factors) มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) สะท้อนว่าองค์กรสามารถตอบสนองความต้องการขั้นพื้นฐานได้ดี แต่ยังมีโอกาสในการพัฒนาแรงจูงใจภายในให้สูงขึ้น ส่วนระดับความสุขในการทำงานของพนักงานอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ความพึงพอใจในงาน รองลงมาคือ ความกระตือรือร้น และความรื่นรมย์ในงาน ตามลำดับ ทั้งนี้ แม้ความรื่นรมย์ในงานจะมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังคงอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าพนักงานมีความสุขในการทำงานในระดับที่ดี แต่ยังคงมีความวิตกกังวลในการทำงานบางประการ

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพิ่มเติมพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่มีอิทธิพลต่อความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ สถานภาพ ระดับการศึกษา และระยะเวลาในการทำงาน โดยสถานภาพสมรสมีผลเชิงลบต่อความสุขในการทำงาน ในขณะที่ระดับการศึกษาสูงมีผลเชิงบวก และระยะเวลาทำงานที่ยาวนานมีผลเชิงลบ ซึ่งอาจสะท้อนถึง ความเบื่อหน่ายหรือความคาดหวังที่ไม่สมหวังในระยะยาว

ปัจจัยจูงใจและอนามัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านชีวิตส่วนตัว (มีอิทธิพลมากที่สุด), การเป็นที่ยอมรับ, ลักษณะงาน, นโยบายและการบริหาร และความก้าวหน้าในงาน แสดงให้เห็นว่าความสุขในการทำงานของพนักงานได้รับอิทธิพลจากทั้งปัจจัยภายนอกและภายใน โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการใช้ชีวิต การได้รับการยอมรับ และโอกาสในการพัฒนาตนเองในสายอาชีพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 จากผลการวิจัยที่พบว่าปัจจัยด้านชีวิตส่วนตัวมีอิทธิพลสูงที่สุดต่อความสุขในการทำงานทุกด้าน องค์กรควรกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Work-Life Balance) อย่างเป็นรูปธรรม เช่น นโยบายการทำงานแบบยืดหยุ่น (Flexible Work Arrangement)

1.2 องค์กรควรกำหนดนโยบายเสริมสร้างวัฒนธรรมการยอมรับและให้การยกย่องในผลงาน (Recognition Culture) โดยอาจกำหนดนโยบายการมอบรางวัลแก่พนักงานดีเด่น

1.3 องค์กรควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารเรื่องความมั่นคงและความก้าวหน้าในองค์กรอย่างชัดเจน โดยกำหนดนโยบายการวางแผนสืบทอดตำแหน่ง (Succession Planning) และเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพ (Career Path) ที่ชัดเจนและโปร่งใส นโยบายการพัฒนาศักยภาพพนักงาน (Employee Development) ที่ส่งเสริมให้พนักงานได้เรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และนโยบายการประเมินผลการปฏิบัติงานที่เป็นธรรมและอิงกับผลงานอย่างแท้จริง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้พนักงานเห็นโอกาสในการเติบโตและพัฒนาตนเองในองค์กร

1.4 องค์กรควรมีนโยบายการบริหารจัดการความเครียดและความวิตกกังวลในการทำงาน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าประเด็น “รู้สึกไม่วิตกกังวลใด ๆ ในการทำงาน” มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านความรื่นรมย์ในงาน โดยอาจกำหนดนโยบายการจัดโปรแกรมสุขภาพจิตองค์กร (Corporate Mental Health Program)

1.5 องค์กรควรพัฒนาสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างความสุขในการทำงาน โดยจัดพื้นที่ทำงานให้มีบรรยากาศผ่อนคลาย มีแสงสว่างเพียงพอ อุณหภูมิที่เหมาะสม และมีพื้นที่สำหรับพักผ่อนหรือผ่อนคลายความเครียดระหว่างวัน เช่น ห้องพักผ่อน (Relaxation Room) หรือมุมกาแฟ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีและอุปกรณ์ที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและลดภาระงานที่ซ้ำซากจำเจ รวมทั้งจัดสวัสดิการด้านสุขภาพที่ครอบคลุมทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิต เช่น ประกันสุขภาพที่ครอบคลุมการรักษาสุขภาพจิต บริการให้คำปรึกษาด้านจิตวิทยา (Counseling Service) หรือโปรแกรมช่วยเหลือพนักงาน (Employee Assistance Program)

1.6 องค์กรควรจัดกิจกรรมส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าด้านสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานมีค่าเฉลี่ยสูงเป็นอันดับสอง (ค่าเฉลี่ย = 3.99) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพนักงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนร่วมงาน กิจกรรมที่ควรส่งเสริมได้แก่ กิจกรรมทีมบิลด์ิง (Team Building) ทั้งที่เกี่ยวข้องและไม่เกี่ยวข้องกับงาน เช่น การจัดประชุมทีมประจำสัปดาห์ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ (Knowledge Sharing) หรือการสร้างชุมชนนักปฏิบัติ (Community of Practice)

1.7 องค์กรควรบริหารจัดการปริมาณงานให้เหมาะสมกับจำนวนบุคลากร เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าประเด็น “ปริมาณงานมีความเหมาะสมกับจำนวนบุคลากรในทีม” มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในด้านลักษณะงาน (ค่าเฉลี่ย = 3.36) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าพนักงานอาจรู้สึกว่ามีปริมาณงานมากเกินไปเมื่อเทียบกับจำนวนคนในทีม วิธีการที่องค์กรควรดำเนินการ ได้แก่ การวิเคราะห์ภาระงาน (Workload Analysis) เพื่อประเมินปริมาณงานและจำนวนบุคลากรที่เหมาะสม การปรับปรุงกระบวนการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นโดยใช้เทคโนโลยีหรือระบบอัตโนมัติ และการกระจายงานอย่างเท่าเทียมและเหมาะสมกับความสามารถของพนักงานแต่ละคน นอกจากนี้ องค์กรอาจพิจารณาจ้างพนักงานเพิ่มหรือใช้บริการจากภายนอก (Outsourcing) สำหรับงานที่มีปริมาณมากหรือต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสุขในการทำงานระหว่างพนักงานกลุ่มธุรกิจขนาดใหญ่กับกลุ่มธุรกิจอื่น ๆ ในธนาคารพาณิชย์ เช่น กลุ่มธุรกิจรายย่อย กลุ่มธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม หรือกลุ่มธุรกิจเข้าซื้อ เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของระดับความสุขในการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานในแต่ละกลุ่มธุรกิจ ซึ่งจะช่วยให้องค์กรสามารถกำหนดนโยบายและมาตรการที่เหมาะสมกับพนักงานในแต่ละกลุ่มธุรกิจ นอกจากนี้ ยังควรมีการศึกษาเปรียบเทียบความสุขในการทำงานระหว่างพนักงานในธนาคารพาณิชย์กับธนาคารของรัฐหรือสถาบันการเงินอื่น ๆ

เพื่อให้ทราบถึงความแตกต่างของระดับความสุขในการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานในบริบทองค์กรที่แตกต่างกัน

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เพิ่มเติม เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความสุขในการทำงานและปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงาน การวิจัยเชิงคุณภาพจะช่วยให้เข้าใจถึงความรู้สึก ทศนคติ และประสบการณ์ของพนักงานได้ลึกซึ้งมากขึ้น นำไปสู่การพัฒนาแนวทางการเสริมสร้างความสุขในการทำงานที่ตรงกับความต้องการและความคาดหวังของพนักงานอย่างแท้จริง ทั้งนี้ อาจเจาะลึกในประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำ เช่น ความวิตกกังวลในการทำงาน หรือปริมาณงานที่ไม่เหมาะสมกับจำนวนบุคลากร เพื่อค้นหาสาเหตุที่แท้จริงและแนวทางการแก้ไขที่มีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- ณัฐวิณัฏ ฉายสุวรรณ. (2564). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความสุขในการทำงานของพนักงานองค์การบริหารส่วนตำบลเขาคนทรง อำเภอสรีราชา จังหวัดชลบุรี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- เบญจมาศ ดวงเด่น. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานในธุรกิจ ผู้ให้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ในเขตกรุงเทพมหานคร. (การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- ประชาชาติธุรกิจ. (2567). รพ.วิมุต เปิด 4 คลินิกเฉพาะทาง รับโรคยอดฮิตในกลุ่มวัยทำงาน. สืบค้นจาก <https://www.prachachat.net/marketing/news-1589223>.
- มติชนออนไลน์. (2566). แร้งงานไทยเครียดจัด ปริมาณสายด่วนสุขภาพจิตอันดับ 1 สสส.พัฒนาโปรแกรม MIO ช่วยเหลือ!. สืบค้นจาก https://www.matichon.co.th/local/quality-life/news_3951876.
- วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. (2562). Burnout in the city: งานวิจัยชี้คนวัยทำงานในกรุงเทพฯ 12% อยู่ในภาวะหมดไฟ และอีก 57% มีความเสี่ยงสูงต่อภาวะหมดไฟ. สืบค้นจาก <https://www.blockdit.com/posts/646982d97261bf09ba4ba144>.
- วีรญา ศิริจรรยาพงษ์. (2556). ความสุขในการทำงานของพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วยในโรงพยาบาลรามาริบัติ. (วิทยาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).
- สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน. (2566). สถานการณ์ด้านแรงงานประจำปี 2566 (มกราคม - ธันวาคม 2566). สืบค้นจาก <https://www.mol.go.th/wp-content/uploads/sites/2/2024/04/%E0%B8%AA%E0%B8%96%E0%B8%B2%E0%B8%99%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%93%E0%B9%8C%E0%B9%81%E0%B8%A3%E0%B8%87%E0%B8%87%E0%B8%B2%E0%B8%99-%E0%B8%A3%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B8%9B%E0%B8%B5-2566.pdf>.
- อรรถพร คงเขียว. (2554). ปัจจัยที่มีผลต่อระดับความสุขในการทำงานของพนักงาน : กรณีศึกษา บริษัท ดี.อี.เอ็ม คอนกรีต จำกัด. (บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี).
- Fisher, C. D. (2010). Happiness at work. *International journal of management reviews*, 12(4), 384-412.
- Greenhaus, J. H., & Allen, T. D. (2011). Work-family balance: A review and extension of the literature. In J. C. Quick & L. E. Tetrick (Eds.). *Handbook of occupational health psychology* (pp. 165-183). Washington, DC: The American Psychological Association.
- Herzberg, F. (1991). *Work and the nature of man*. Tulsa: World Publishing Company.
- Maslach, C., & Leiter, M. P. (2016). Understanding the burnout experience: recent research and its implications for psychiatry. *World psychiatry*, 15(2), 103-111.
- Oswald, A. J., Proto, E., & Sgroi, D. (2015). Happiness and productivity. *Journal of labor economics*, 33(4), 789-822.

- Oswald, A. J., Proto, E., & Sgroi, D. (2015). Happiness and productivity. *Journal of labor economics*, 33(4), 789-822.
- SAKID. (2024). *องค์กรแห่งความสุข ฉบับคนทำงาน: 10 เคล็ดลับสร้างสถานที่ทำงานแห่งความสุข*. สืบค้นจาก <https://www.sakid.app/blog/10-things-happiness-at-work/>.
- Seligman, M. E. (2011). *Flourish: A visionary new understanding of happiness and well-being*. New York: Simon and Schuster.
- The University of Oxford's Wellbeing Research Centre. (2023). *The World Happiness Report 2023*. Retrieved from <https://www.worldhappiness.report/ed/2023/world-happiness-trust-and-social-connections-in-times-of-crisis/>.

A Feasibility Study of Hotel Business Development in Chonburi Province

Varitsara Charoensuk^{1*} and Sommai Udomwitid²

¹ *Master of Economics (Business Economics), Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

² *Department of Economics, Faculty of Economics, Kasetsart University, Thailand*

* *Corresponding author. E-mail: varitsara.yu@ku.th*

ABSTRACT

The objective of this research is to examine the financial feasibility of hotel business development in Mueang District, Chonburi Province. Both secondary and primary data were utilized, with primary data collected through in-depth interviews with three businesses. This study aims to provide valuable information for investors, hotel entrepreneurs, and individuals interested in the hotel industry in Chonburi Province. A cost-benefit analysis was conducted over a 20-year project horizon, and the results indicate that hotel development in Mueang District, Chonburi, is financially viable. The project site shows strong potential for real estate development, and the financial indicators confirm investment feasibility: the Net Present Value (NPV) is 8,403,023 Baht, the Benefit-Cost Ratio (B/C ratio) is 1.03, and the Internal Rate of Return (IRR) is 6.78 percent. Compared with the discount rate of 6.36 percent, these findings meet the investment decision criteria. Therefore, the financial feasibility analysis confirms that hotel business development in Mueang District, Chonburi Province, presents an attractive investment opportunity.

Keywords: Hotel Business, Visitor, Real estate Project

การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาธุรกิจโรงแรม จังหวัดชลบุรี

วริศรา เจริญสุข^{1*} และ สมหมาย อุดมวิทิต²

¹ เศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต (เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ) คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

² ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: varitsara.yu@ku.th

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงินของการพัฒนาธุรกิจโรงแรม ในพื้นที่อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 3 ธุรกิจ เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจแก่นักลงทุน ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม และบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจจะลงทุนธุรกิจโรงแรม ในจังหวัดชลบุรี ได้ดำเนินการวิเคราะห์ต้นทุน และผลประโยชน์ โดยกำหนดระยะเวลาโครงการ 20 ปี ผลการศึกษาความเป็นไปได้ทางการเงิน พบว่า การพัฒนาธุรกิจโรงแรม ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีความคุ้มค่าในการลงทุน เนื่องจาก ที่ดินของโครงการในอำเภอเมืองชลบุรีมีศักยภาพในการนำมาพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์ รวมถึงโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 8,403,023 บาท อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) เท่ากับ 1.03 เท่า และอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 6.78 เมื่อเทียบกับอัตราคิดลดที่ ร้อยละ 6.36 ทำให้ผ่านเกณฑ์การตัดสินใจในการลงทุน ดังนั้น ความเป็นไปได้ในการพัฒนาธุรกิจโรงแรม ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ทางด้านการเงิน จึงมีความน่าสนใจในการลงทุน

คำสำคัญ: ธุรกิจโรงแรม, ผู้เยี่ยมเยือน, โครงการอสังหาริมทรัพย์

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (สกพอ.) ได้พัฒนาศักยภาพความพร้อมสำหรับการลงทุนในอนาคต ส่งเสริมให้เกิดการลงทุนในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ในจังหวัดชลบุรี ประกอบด้วย การแพทย์ สุขภาพ ดิจิทัล ยานยนต์ไฟฟ้า เกษตร อาหาร และบริการ รวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานหลัก และสาธารณูปโภคที่สำคัญ ๆ พร้อมเชื่อมโยงการลงทุนไปสู่การยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนจังหวัดชลบุรี จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดหนึ่งในภาคตะวันออกของประเทศไทย ที่ตั้งของจังหวัดเหมาะสำหรับการค้าขายทางทะเล ส่งผลให้ปัจจุบันชลบุรีได้รับการวางแผนให้เป็นเมืองหลักทางด้านอุตสาหกรรม และการค้าขายของภาคตะวันออก มีท่าเรือแหลมฉบังเป็นท่าเรือพาณิชย์สำคัญของประเทศไทย จังหวัดชลบุรีเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวหลักสำคัญอันดับต้น ๆ ของประเทศไทย มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและต่างประเทศมาเยือนเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีโรงงานอุตสาหกรรมมากมาย อาทิ โรงกลั่นน้ำมัน โรงงานประกอบรถยนต์ โรงงานน้ำตาลทราย โรงงานมันสำปะหลังอัดเส้นและอัดเม็ด โรงงานผลิตชิ้นส่วนอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก, 2567) ซึ่งจากข้อมูลของสำนักงานแรงงานจังหวัดชลบุรี ได้รายงานสถานการณ์ของกลุ่มอุตสาหกรรมที่มีเงินลงทุนมากที่สุดของจังหวัดชลบุรี 4 อันดับ ใน ไตรมาส 1 ปี 2567 (มกราคม - มีนาคม 2567) ได้แก่ (1) กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์ปิโตรเลียม เงินลงทุน 58,374.82 ล้านบาท (2) กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์ เงินลงทุน 24,690.75 ล้านบาท (3) กลุ่มอุตสาหกรรมผลิตยานพาหนะและอุปกรณ์ รวมทั้งการซ่อมยานพาหนะและอุปกรณ์ เงินลงทุน 18,388.75 ล้านบาท และ (4) กลุ่มอุตสาหกรรมสิ่งทอเงินลงทุน 7,614.72 ล้านบาท เช่นเดียวกับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวที่เติบโตอย่างต่อเนื่อง การที่จังหวัดชลบุรีเป็นจังหวัดที่ประชากรมีรายได้เฉลี่ยต่อหัวสูง เนื่องมาจากการขยายตัวของเศรษฐกิจ ส่งผลให้มีประชากรแฝงในรูปแบบของแรงงานไทยต่างจังหวัดและแรงงานต่างชาติที่มีทักษะการทำงานดี อาจเป็นการส่งต่อมาจากบริษัทต่างประเทศที่ได้ลงทุนในประเทศไทย

หรือบางกรณีต้องใช้ทักษะเฉพาะจำพวกเทคโนโลยีขั้นสูง งานช่างเฉพาะทาง งานด้านการสื่อสารภาษา รวมถึงการทำงานจากเงินลงทุนของตนเอง หรือกิจการร่วมทุน ด้วยเหตุนี้ สถานที่พักแรม เช่น โรงแรม จึงมีความสำคัญสำหรับนักท่องเที่ยวผู้เยี่ยมชม รวมถึงประชากรแฝงที่กล่าวมาข้างต้น (สำนักงานแรงงานจังหวัดชลบุรี, 2567)

จากสถานการณ์การท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรีหลังเหตุการณ์ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) จำนวนผู้เยี่ยมชมในจังหวัดชลบุรีมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น จาก 24,525,215 ล้านคน ในปี 2566 เป็น 28,156,302 ล้านคน ในปี 2567 และหลังเหตุการณ์การระบาดของโรค COVID-19 อัตราการเข้าพักแรมในจังหวัดชลบุรีเพิ่มสูงขึ้น จากร้อยละ 75.09 ในปี 2566 เป็นร้อยละ 80.42 ในปี 2567 (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2567)

งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการเงินของการพัฒนาธุรกิจโรงแรม ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่รองรับการเป็นเมืองแห่งการท่องเที่ยว นวัตกรรม และอุตสาหกรรม จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการพัฒนาธุรกิจโรงแรมสำหรับนักท่องเที่ยวและผู้มาเยี่ยมชมในอนาคต โดยได้เลือกที่ดินบริเวณตำบลห้วยกะปิ ซึ่งอยู่บนถนนข้าวหลาม ขนาดพื้นที่ 7 ไร่ 1 งาน 74.7 ตารางวา เป็นแปลงที่ดินกรณีศึกษาในครั้งนี้ ซึ่งยังไม่มี การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ทางการเงินอย่างละเอียดในพื้นที่เป้าหมาย ผลการวิจัยจะช่วยเป็นแนวทางในการพิจารณาประกอบการตัดสินใจ แก่นักลงทุน ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม และบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจจะลงทุนธุรกิจโรงแรมในจังหวัดชลบุรี

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการเงิน และวิเคราะห์ความอ่อนไหวของการพัฒนาธุรกิจโรงแรม ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิและข้อมูลเชิงลึกจากการสัมภาษณ์ผู้ที่ประกอบธุรกิจการท่องเที่ยวในพื้นที่ศึกษา เพื่อนำข้อมูลดังกล่าวมาประกอบการศึกษาความเป็นไปได้ทางด้านการเงินของการพัฒนาธุรกิจโรงแรม โดยเน้นศึกษาในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์

1.1 ข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งรวบรวมจากงานวิจัย ทฤษฎี แนวคิด รวมถึงเอกสารทางวิชาการเกี่ยวกับสถานการณ์เศรษฐกิจและการท่องเที่ยวในประเทศ ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับประชากรในจังหวัดชลบุรี เช่น จำนวนนักท่องเที่ยวหรือผู้เยี่ยมชม อัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยว

1.2 ข้อมูลปฐมภูมิ จากการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม 3 แห่ง ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับรายได้และต้นทุนในการบริหารและดำเนินงานของธุรกิจโรงแรม รวมถึงสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเรื่องการประมาณการต้นทุนและค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างอาคาร จำนวน 2 ท่าน ประกอบไปด้วยตำแหน่ง ผู้เชี่ยวชาญด้านงานอาคาร และสถาปนิก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ คือ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลตรงตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรมระหว่างเดือน ธันวาคม 2567 ถึง มกราคม 2568 จำนวน 3 ราย โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่มีโครงสร้าง (Structured Interview Form) จำนวน 3 ส่วน ประกอบด้วย (1) ข้อมูลเกี่ยวกับการให้บริการของสถานประกอบการ (2) ข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานด้านการตลาด ด้านเทคนิค ด้านสถาบัน และด้านการเงิน (3) ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาธุรกิจโรงแรม

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ต้นทุน และผลประโยชน์ของการวิจัยนี้ ประกอบด้วย

3.1 การวิเคราะห์ต้นทุน เป็นการศึกษาด้านทุนที่เกิดขึ้นในพัฒนาโครงการ โดยแบ่งออกเป็นประเภทหลัก ได้แก่ ต้นทุนในการลงทุนเริ่มแรก และค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

3.1.1 ต้นทุนในการลงทุนเริ่มแรก (Start-up Costs) ต้นทุนการลงทุนเริ่มแรก เช่น ค่าซื้อที่ดิน ค่าอาคาร และการตกแต่ง ค่าเฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ ค่าเครื่องใช้ไฟฟ้า

3.1.2 ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ (Variable Cost) ต้นทุนผันแปร เช่น ค่าอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ในโรงแรม ค่าอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ในสปา ค่าจ้างบุคลากร ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำประปา

3.2 การวิเคราะห์ผลประโยชน์ เป็นการคำนวณผลประโยชน์ที่ผู้ประกอบการจะได้รับจากการดำเนินกิจการ

3.2.1 รายได้จากค่าเช่าห้องพักของโรงแรม = อัตราค่าเช่า $\times$ ระยะเวลาการเช่า (วันหรือเดือน) และ $\times$ อัตราการเช่าในแต่ละปี

3.2.2 รายได้จากบริการเสริม = อัตราค่าบริการสปาหรือนวด $\times$ จำนวนครั้งของการใช้บริการต่อวัน และ $\times$ อัตราการใช้บริการในแต่ละปี

3.2.3 รายได้จากค่าเช่าพื้นที่เชิงพาณิชย์ = อัตราค่าเช่า $\times$ จำนวนพื้นที่ (ตารางเมตร) $\times$ ระยะเวลาการเช่า (เดือน) และ $\times$ การเช่าในแต่ละปี

หลังจากรวบรวมข้อมูลต้นทุน และผลประโยชน์ในการดำเนินงานของธุรกิจโรงแรมแล้ว จะทำการเปรียบเทียบต้นทุน และผลประโยชน์ เพื่อจัดทำตารางประมาณการกระแสเงินสด และประมาณการกำไรขาดทุนตลอดระยะเวลาโครงการ โดยใช้อัตราคิดลดที่ร้อยละ 6.36 โดยคำนวณจากสัดส่วนเงินลงทุนจากเจ้าของธุรกิจ ร้อยละ 40 ของเงินลงทุน สัดส่วนเงินลงทุนจากการกู้ยืมเงิน ร้อยละ 60 ของเงินลงทุน ต้นทุนการกู้ยืมจากอัตราดอกเบี้ย MLR+1 คิดเป็นร้อยละ 8.27 ต่อปี และอัตราภาษีเงินได้นิติบุคคล ร้อยละ 20 ต่อปี รวมถึงวิเคราะห์ตัวชี้วัดความคุ้มค่าทางการเงินเพื่อนำมาเป็นเกณฑ์การตัดสินใจการลงทุน โดยกำหนดระยะเวลาโครงการที่ 20 ปี ทำการวิเคราะห์ผ่านตัวชี้วัดทั้ง 4 ตัว ได้แก่ NPV, B/C ratio, IRR และ Payback Period สมการแสดงความสัมพันธ์ได้ (กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย, 2562) ดังนี้

1) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV)

$$NPV = \sum_{t=0}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t}$$

ดังนี้

2) อัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C ratio) สมการแสดงความสัมพันธ์ได้

$$BCR = \frac{PVB}{PVC}$$

3) อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) สมการแสดงความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

$$IRR = \sum_{t=0}^n \frac{B_t - C_t}{(1+i)^t} = 0$$

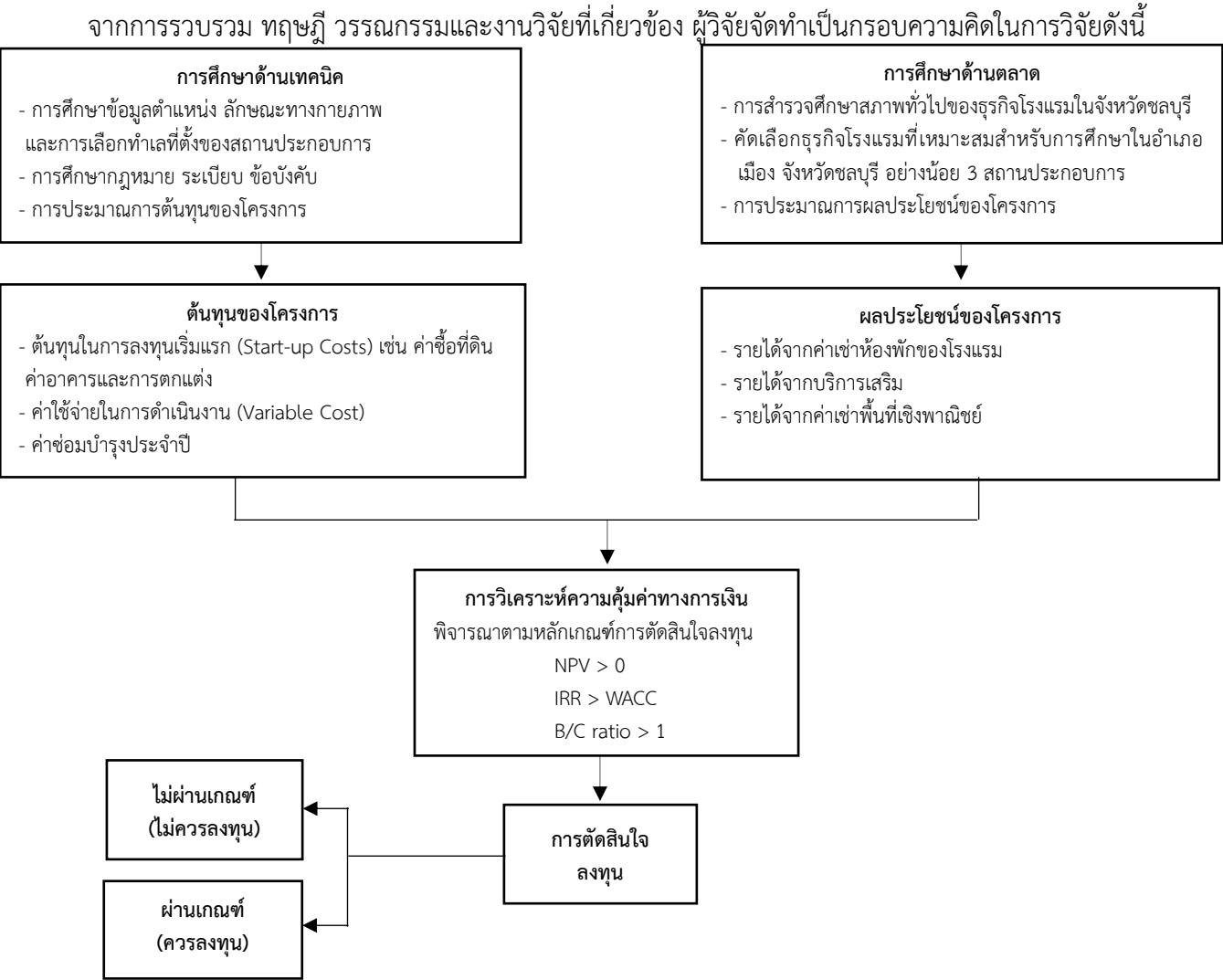
4) ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) สมการแสดงความสัมพันธ์ได้ ดังนี้

$$Payback\ Period = \frac{Initial\ investment}{Annual\ Average\ Benefit}$$

นอกจากนี้ยังทำการวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ ใน 2 กรณี ได้แก่

- 1) กรณีอัตราการเข้าพักเพิ่มขึ้นจากเดิม อยู่ที่ร้อยละ 80 ตลอดอายุโครงการ
- 2) กรณีอัตราการเข้าพักลดลงจากเดิม อยู่ที่ร้อยละ 70 ตลอดอายุโครงการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์สามารถแสดงผลการศึกษาในแต่ละส่วน ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ต้นทุนในการลงทุนเริ่มแรก

ตารางที่ 1 ประมาณการต้นทุนในการลงทุนเริ่มแรก

รายละเอียด	รวมต้นทุน (บาท)
ค่าซื้อที่ดิน	103,530,000
ค่าอาคารและการตกแต่ง	77,877,900
ค่าดำเนินการ (10%) ภาษีมูลค่าเพิ่ม (7%) และค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ของการก่อสร้างอาคารและตกแต่ง	13,832,388
ค่าเฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์	4,748,500
ค่าเครื่องใช้ไฟฟ้า	1,725,000
รวมค่าลงทุนเริ่มแรก	201,713,788

ที่มา: จากการคำนวณ

จากตารางที่ 1 ได้กำหนดข้อสมมติต่าง ๆ จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญด้านงานอาคาร และสถาปนิก โดยกำหนดลักษณะโรงแรมเป็นอาคาร 6 ชั้น พื้นที่ใช้งานอาคารรวม 5,400 ตารางเมตร ชั้นที่ 1 เป็นที่จอดรถ ชั้นที่ 2 ถึงชั้นที่ 6 เป็นห้องพัก จำนวนห้องพักทั้งหมด 73 ห้อง อาคารมีพื้นที่เช่าพาณิชย์กรรม พื้นที่ Co-working Space สระว่ายน้ำ น้ำ ห้องประชุม รวมค่าลงทุนเริ่มแรก จำนวน 201,713,788 บาท ประกอบด้วย (1) ค่าที่ดิน อ้างอิงราคาที่ดินจากกรมที่ดิน และปรับเป็นราคาตลาดโดยการนำราคาจากกรมที่ดิน บวก ร้อยละ 20 ของราคาที่ดิน (2) ค่าอาคารและการตกแต่ง (3) ค่าเครื่องใช้ไฟฟ้า (4) ค่าเฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ (รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 1)

2. ผลการวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

ได้กำหนดข้อสมมติของค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและบำรุงรักษา จากข้อมูลการสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจ โรงแรม จำนวน 3 ราย รายการค่าใช้จ่ายในการดำเนินการและบำรุงรักษา ดังนี้

- ค่าจ้างบุคลากร 192,250 บาท ต่อเดือน ประกอบด้วย ผู้บริหาร/ผู้จัดการ จำนวน 2 คน พนักงานต้อนรับ จำนวน 2 คน พนักงานบัญชี จำนวน 1 คน พนักงานนวด/สปา จำนวน 2 คน แม่บ้านทำความสะอาด จำนวน 4 คน
- ค่าอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ในโรงแรม 259,150 บาท ต่อเดือน ประกอบด้วย ผ้าขนหนู ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดเท้า ชุดคลุมอาบน้ำ หมวกคลุมอาบน้ำ แชมพู ครีมนวดน้ำ เครื่องดื่ม กระดาษทิชชู
- ค่าอุปกรณ์และผลิตภัณฑ์ในสปา 14,750 บาท ต่อเดือน ประกอบด้วย ผ้าขนหนู ผ้าเช็ดหน้า ผ้าเช็ดเท้า ชุดคลุมอาบน้ำ ถ้วยสครับ ตะเกียงจุดน้ำมันหอมระเหย รองเท้าสำหรับใส่ในสปา ชุดยูนิฟอร์มพนักงาน หมวกคลุมอาบน้ำ น้ำมันโรม่า สครับขัดผิว น้ำมันนวดฝ่าเท้า ครีมนวดเท้า ลูกประคบสมุนไพร กระดาษทิชชู แชมพู ครีมนวดน้ำ เครื่องดื่มสมุนไพร
- ค่าไฟฟ้า และค่าน้ำประปา จำนวน 80,000 บาทต่อเดือน
- ค่าส่งเสริมการตลาด จำนวน 50,000 บาทต่อปี
- ค่าซ่อมบำรุงรักษาทุกปี ร้อยละ 2 ของค่าลงทุนก่อสร้างอาคาร ปีที่ 1-10 ค่าซ่อมบำรุงเท่ากับ 3,210,800 บาท และปีที่ 11 ถึง ปีที่ 20 เท่ากับ 3,210,800 บาท
- ค่าธรรมเนียมต่าง ๆ ประกอบด้วย ค่าจัดตั้งบริษัท ค่าธรรมเนียมใบอนุญาตโรงแรมประเภทที่ 4 และค่าต่อใบอนุญาตโรงแรมประเภทที่ 4
- ภาษีป้าย จำนวน 500 บาท ต่อปี
- ภาษีเงินได้นิติบุคคล ร้อยละ 20 ของกำไรก่อนหักภาษี

เมื่อพิจารณาในภาพรวมของโครงการ พบว่า โครงการมีต้นทุนในการลงทุนเริ่มแรก 201,713,788 บาท ค่าเปลี่ยนทดแทนเครื่องใช้ไฟฟ้า ในปีที่ 7 เท่ากับ 1,725,000 บาท และค่าเปลี่ยนทดแทนเครื่องใช้ไฟฟ้า ในปีที่ 14 เท่ากับ 1,725,000 บาท ค่าเปลี่ยนทดแทนเฟอร์นิเจอร์และอุปกรณ์ ปีที่ 10 เท่ากับ 4,748,500 บาท ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน และบำรุงรักษา ปีที่ 1 เท่ากับ 7,597,980 บาท ซึ่งค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและบำรุงรักษามีการปรับเพิ่มขึ้นทุกปี ร้อยละ 3 ต่อปี โดยมีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานและบำรุงรักษา ปีที่ 2 ถึง ปีที่ 20 เท่ากับ 194,436,648 บาท

3. ผลการวิเคราะห์ผลประโยชน์ของโครงการ

ได้กำหนดข้อสมมติ ดังนี้

- รายได้จากค่าเช่าห้องพักของโรงแรม ประเภทห้องพักของโรงแรมประกอบด้วย ห้อง Superior จำนวน 40 ห้อง ห้อง Deluxe จำนวน 30 ห้อง และห้อง Suite จำนวน 3 ห้อง ซึ่งรายได้มาจากการอัตราค่าเช่า คูณด้วย ระยะเวลาการเช่า (วันหรือเดือน) และคูณด้วยอัตราการเช่าในแต่ละปี ซึ่งอัตราค่าเช่าห้องพักเติบโตร้อยละ 10 ทุก ๆ 5 ปี โดยในปีที่ 1 ได้กำหนดข้อสมมติของอัตราค่าเช่า Superior เท่ากับ 1,100 บาท ต่อคืน อัตราค่าเช่า Deluxe เท่ากับ 1,430 บาท ต่อคืน อัตราค่าเช่า Suite 2,600 บาท ต่อคืน โดยกำหนดให้ปีที่ 1 อัตราการเข้าพักเท่ากับ ร้อยละ 20 ปีที่ 2 ถึง ปีที่ 4 อัตราการเข้าพัก เท่ากับ ร้อยละ 50 และปีที่ 5 ถึง ปีที่ 20 อัตราการเข้าพัก เท่ากับ ร้อยละ 75 ซึ่งรายได้จากค่าเช่าห้องพักของโรงแรม ตลอดอายุโครงการ เท่ากับ 569,212,722 บาท

- รายได้จากบริการเสริม ได้มาจากอัตราค่าบริการสปา/นวด คุณด้วย จำนวนครั้งของการใช้บริการต่อวัน และคูณด้วยอัตราการใช้บริการในแต่ละปี ซึ่งอัตราค่าบริการสปาหรือนวด เติบโตในอัตราร้อยละ 10 ทุก ๆ 5 ปี โดยในปีที่ 1 ได้กำหนดข้อสมมติของอัตราสปาหรือนวด เท่ากับ 900 บาท ต่อ 2 ชั่วโมง ซึ่งรายได้จากบริการเสริม ตลอดอายุโครงการ เท่ากับ 13,870,440 บาท

- รายได้จากค่าเช่าพื้นที่เชิงพาณิชย์ ได้มาจากอัตราค่าเช่า (400 บาท/ตารางเมตร/เดือน) ซึ่งอัตราค่าเช่าเติบโตในอัตราร้อยละ 10 ทุก ๆ 5 ปี คูณด้วยจำนวนพื้นที่ (ตารางเมตร) คูณด้วยระยะเวลาการเช่า (เดือน) และคูณด้วยการเช่าในแต่ละปี ซึ่งอัตราค่าเช่าในปีที่ 1 ถึงปีที่ 3 เท่ากับ ร้อยละ 50 ของพื้นที่ให้เช่าทั้งหมด และอัตราค่าเช่าในปีถัดไป คือปีที่ 4 ถึงปีที่ 20 เท่ากับ ร้อยละ 70 ของพื้นที่ให้เช่าทั้งหมด ซึ่งพื้นที่ให้เช่าเชิงพาณิชย์ทั้งหมด เท่ากับ 600 ตารางเมตร ซึ่งรายได้จากค่าเช่าพื้นที่เชิงพาณิชย์ ตลอดอายุโครงการ เท่ากับ 45,043,200 บาท

เมื่อพิจารณาในภาพรวมของโครงการ พบว่า ผลประโยชน์รวม ตลอดอายุโครงการ เท่ากับ 628,126,362 บาท

ตารางที่ 2 ประมาณการต้นทุน และผลประโยชน์ กรณีฐาน

หน่วย : บาท

ปีที่	ต้นทุนรวม	ผลประโยชน์รวม	ผลประโยชน์สุทธิ
0	201,713,788	-	-201,713,788
1	7,597,980	8,892,000	1,294,020
2	7,816,287	19,213,200	11,396,913
3	8,041,143	19,213,200	11,172,057
4	8,272,745	20,178,000	11,905,255
5	8,531,295	29,192,400	20,661,105
6	8,757,002	32,111,640	23,354,638
7	10,735,079	32,111,640	21,376,561
8	9,270,749	32,111,640	22,840,891
9	9,539,239	32,111,640	22,572,401
10	14,584,284	32,111,640	17,527,356
11	10,100,625	35,322,804	25,222,179
12	10,394,011	35,322,804	24,928,793
13	10,696,199	35,322,804	24,626,605
14	12,732,453	35,322,804	22,590,351
15	11,348,044	35,322,804	23,974,760
16	11,658,253	38,853,068	27,194,815
17	11,998,368	38,853,068	26,854,700
18	12,348,687	38,853,068	26,504,381
19	12,709,515	38,853,068	26,143,553
20	13,101,168	38,853,068	25,751,900
รวม	411,946,916	628,126,362	216,179,446

ที่มา: จากการคำนวณ

4. ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางการเงินของโครงการ

จากการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ด้านการเงินของโครงการ ในกรณีฐาน โดยการจัดทำประมาณการต้นทุนและผลประโยชน์ (รายละเอียดดังตารางที่ 2) พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 8,403,023 บาท หลักเกณฑ์การตัดสินใจจะพิจารณาจาก NPV มีค่าเป็นบวก แสดงว่าการพัฒนาโครงการมีความเหมาะสมในการลงทุน จากการคำนวณอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) พบว่า มีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 1.03 เท่า ซึ่งหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจจะพิจารณาจากค่า B/C ratio ที่มีค่ามากกว่า 1 แสดงว่าเมื่อพิจารณาจากค่า B/C ratio แล้ว การพัฒนาโครงการมีความเหมาะสมในการลงทุน และอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) ผลการวิเคราะห์พบว่า IRR ที่คำนวณได้ เท่ากับ ร้อยละ

6.78 เทียบกับอัตราคิดลด ถ้า IRR ที่คำนวณได้สูงกว่าอัตราคิดลด แสดงว่าโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุน ซึ่งในที่นี้ได้ใช้อัตราคิดลดที่ ร้อยละ 6.36 เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจ ดังนั้น การพัฒนาธุรกิจโรงแรม ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี มีความคุ้มค่าในการลงทุน

จากการศึกษาครั้งนี้ยังได้วิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ แบ่งการวิเคราะห์เป็น 2 กรณี คือ กรณีที่ 1 กำหนดให้อัตราการเข้าพักเพิ่มขึ้นจากเดิม อยู่ที่ร้อยละ 80 ตลอดอายุโครงการ พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิเพิ่มขึ้น จากกรณีฐานเป็นอย่างมาก โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ 45,735,479 บาท เมื่อพิจารณา IRR ที่คำนวณได้ เท่ากับ ร้อยละ 8.76 มีความคุ้มค่าในการลงทุน กรณีที่ 2 กำหนดให้อัตราการเข้าพักลดลงจากเดิม อยู่ที่ร้อยละ 70 ตลอดอายุโครงการ พบว่า มูลค่าปัจจุบันสุทธิลดลง โดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ เท่ากับ -5,207,535.65 บาท เมื่อพิจารณา IRR ที่คำนวณได้ เท่ากับ ร้อยละ 6.09 ไม่มีความคุ้มค่าในการลงทุน (รายละเอียดดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ทางการเงิน ทั้ง 3 กรณี

ตัวชี้วัดทางการเงิน	1. กรณีฐาน (Baseline)	2. กรณีอัตราการเข้าพักเพิ่มขึ้นจากเดิม อยู่ที่ร้อยละ 80 ตลอดอายุโครงการ	3. กรณีอัตราการเข้าพักลดลงจากเดิม อยู่ที่ร้อยละ 70 ตลอดอายุโครงการ
WACC (ร้อยละ)	6.36	6.36	6.36
NPV (ล้านบาท)	8,403,023	45,735,479	-5,207,535
IRR (ร้อยละ)	6.78	8.76	6.09
B/C ratio	1.03	1.15	0.98
ระยะเวลาคืนทุน	12 ปี	10 ปี	13 ปี

ที่มา: จากการคำนวณ

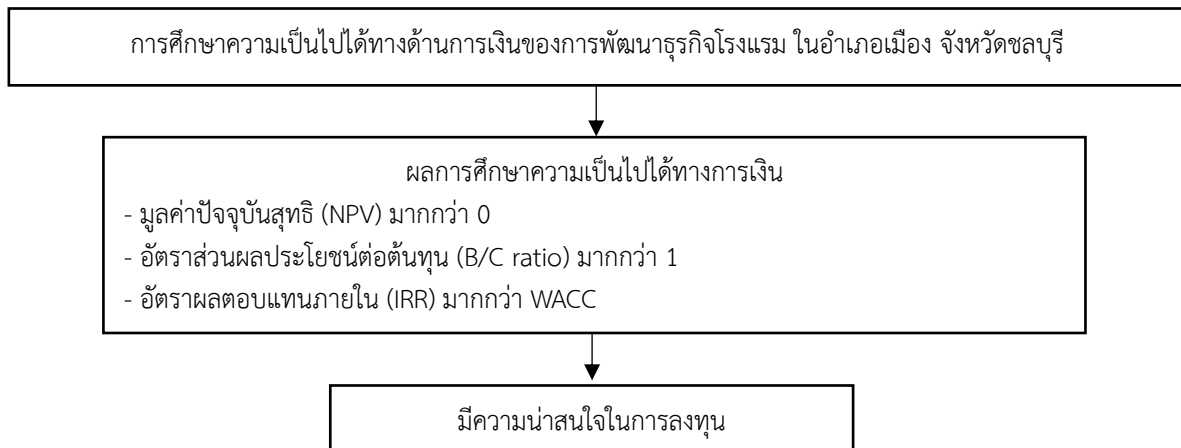
อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ทางการเงินของการลงทุนธุรกิจโรงแรม ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่เขตภาคตะวันออกของประเทศไทย เมื่อพิจารณาจากอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 6.78 เทียบกับอัตราคิดลด ที่ ร้อยละ 6.36 ผลการวิเคราะห์ IRR ที่คำนวณได้สูงกว่าอัตราคิดลด แสดงว่าโครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุน ที่เป็นเช่นนี้เพราะอัตราการเข้าพักเฉลี่ยของโรงแรมส่วนใหญ่ในพื้นที่ภาคตะวันออก มากกว่าร้อยละ 70 ซึ่งทำให้รายรับของธุรกิจโรงแรมเพียงพอที่จะทำให้มีความคุ้มค่าในการลงทุน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปารณีย์ เทวะรัตน์ (2556) ที่ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนโครงการโรงแรม สิริ ระยอง ในเขตเทศบาลเมืองระยอง ซึ่งการศึกษาพบว่า ผลการวิเคราะห์ IRR ที่คำนวณได้มากกว่าอัตราคิดลด ซึ่งโครงการเป็นอาคารสูง 6 ชั้น เช่นเดียวกันกับการศึกษาในครั้งนี้ รวมถึงมีความสอดคล้องในเรื่องที่โครงการต้องพึ่งพาอัตราการเข้าพักเฉลี่ยของผู้เยี่ยมชมเป็นอย่างมาก

ในด้านสภาพคล่องของกระแสเงินสดที่ใช้ในธุรกิจ สามารถขาดสภาพคล่องได้ในช่วงแรกของการดำเนินงาน หากจำนวนผู้เข้าพักไม่ได้เป็นไปตามที่ประมาณการไว้ ที่เป็นเช่นนี้เพราะผลการวิเคราะห์ พบว่า สถานประกอบการโรงแรมมีอัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน เท่ากับ 1.03 มากกว่าหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจไม่มากนัก ซึ่งหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจจะพิจารณาจากค่า B/C ratio ที่มีค่ามากกว่า 1 ดังนั้น สถานประกอบการโรงแรมมีความเสี่ยงที่จะขาดสภาพคล่องได้ในช่วงแรกของการดำเนินงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษณ์กุล วัฒนพันธุ์ (2566) ที่ได้ศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาธุรกิจบูติกโฮเทล ในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี พบว่า การจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับจำนวนนักท่องเที่ยวหรือผู้เยี่ยมชมที่เข้ามาพักเป็นสิ่งสำคัญ ในกรณีที่นักท่องเที่ยวน้อย อาจมีการจัดการลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินการ

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษา สามารถสรุปเป็นองค์ความรู้ได้ว่า การพัฒนาธุรกิจโรงแรม ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี สำหรับ อาคาร 6 ชั้น ขนาดพื้นที่ใช้งานอาคารรวม 5,400 ตารางเมตร พบว่า โครงการมีความคุ้มค่าทางการเงิน เนื่องจากลงทุน ธุรกิจโรงแรมในทำเลที่มีศักยภาพ รวมถึงโครงการมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เป็นบวก และอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 6.78 เทียบกับอัตราคิดลด ที่ร้อยละ 6.36 ผลการวิเคราะห์ IRR ที่คำนวณได้สูงกว่าอัตราคิดลด ดังนั้น จึงมีความน่าสนใจในการลงทุน แม้ว่าอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) จะมากกว่าหลักเกณฑ์ในการตัดสินใจ แต่อัตรา ผลตอบแทนภายใน (IRR) ที่คำนวณได้ อยู่ในระดับที่มากกว่าต้นทุนทางการเงินไม่มากนัก และมีความอ่อนไหวต่ออัตรา การเข้าพักร้อยละ

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษา พบว่า การพัฒนาธุรกิจโรงแรม ในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ภายใต้ข้อสมมติฐาน อายุโครงการ 20 ปี โดยในปีที่ 0 ถึงปีที่ 1 เป็นปีที่ก่อสร้าง และตั้งแต่วันที่ 2 จะเปิดให้บริการ ไปจนถึงสิ้นปีที่ 20 จึงถือว่าหมดอายุโครงการ อัตราคิดลดร้อยละ 6.36 ต่อปี เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดในการลงทุน พบว่า โครงการมีความคุ้มค่าในการลงทุน เนื่องจาก อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 6.78 ซึ่งมากกว่าอัตราคิดลดของโครงการ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (NPV) เท่ากับ 8,403,023 บาท และ อัตราส่วนผลตอบแทนต่อต้นทุน (B/C ratio) เท่ากับ 1.03 นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความอ่อนไหว แสดงให้เห็นว่า หากเกิดการเปลี่ยนแปลงของผลประโยชน์ที่ลดลง โครงการจะมีความสามารถในการรองรับความเสี่ยงได้น้อย ทำให้เห็นว่าการพัฒนาโครงการให้มีความน่าสนใจในการลงทุน จำเป็นต้องพึ่งพาจำนวนนักท่องเที่ยวหรือผู้เยี่ยมชมในการเดินทางเข้ามาใช้บริการห้องพักในอัตราที่มากกว่า ร้อยละ 70 ของจำนวนห้องพักทั้งหมด ดังนั้น จึงควรพิจารณาและวางแผนเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่ออัตราการเข้าพักของนักท่องเที่ยวหรือผู้เยี่ยมชมให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับโครงการ

1.1 เมื่อพิจารณาการวิเคราะห์ทางการเงินของการพัฒนาโครงการ กรณีฐาน พบว่า อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เท่ากับ ร้อยละ 6.78 เมื่อเทียบกับอัตราคิดลดที่ ร้อยละ 6.36 ทำให้มีความคุ้มค่าในการลงทุน เนื่องจาก อัตราการเปลี่ยนแปลงในแต่ละปีของผลประโยชน์เพียงพอที่จะทำให้มีความคุ้มค่าในการลงทุน แต่โครงการมีความอ่อนไหวต่ออัตราการเข้าพัก ผู้ประกอบการควรวางแผนเรื่องค่าใช้จ่ายส่งเสริมการขายให้รอบคอบและเหมาะสม เพื่อไม่ให้นำไปสู่การเกิดเหตุการณ์กระแสเงินสดรับของกิจการมีมูลค่าต่ำกว่ากระแสเงินสดจ่ายได้

1.2 เมื่อพิจารณาจากความเป็นที่พึ่งพาจำนวนนักท่องเที่ยวหรือผู้เยี่ยมชมในการเดินทางเข้ามาใช้บริการห้องพักในอัตราที่มากกว่า ร้อยละ 70 ของจำนวนห้องพักทั้งหมดแล้ว ผู้ประกอบการธุรกิจโรงแรม ในจังหวัดชลบุรี

ควรใช้กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด โดยเน้นในด้านการส่งเสริมการขาย ลงทุนในสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโรงแรม กระจายบนเว็บไซต์การท่องเที่ยวชั้นนำให้ครบถ้วน อาทิ Trip.com Trip advisor Axes by Traveloka และ Klook เป็นต้น เพื่อเพิ่มจำนวนผู้ใช้บริการได้อย่างกว้างขวาง ส่งผลต่อผลตอบแทนที่ได้รับที่เพิ่มมากขึ้น เพราะหากนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ มีการแนะนำในสื่อออนไลน์ ก็จะทำให้กิจการสามารถเติบโตได้อย่างต่อเนื่อง และเมื่อพิจารณาการวิเคราะห์ความอ่อนไหวทางการเงิน กรณีอัตราค่าเช่าพักลดลงจากเดิม อยู่ที่ร้อยละ 70 ตลอดอายุโครงการ พบว่า โครงการให้อัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) ที่ไม่คุ้มค่าในการลงทุน แสดงให้เห็นว่าจำเป็นต้องพึ่งพาจำนวนนักท่องเที่ยวหรือผู้เยี่ยมชมเยื่อนในการเดินทางเข้ามาใช้บริการห้องพักในอัตราที่มากกว่า ร้อยละ 70 ของจำนวนห้องพักทั้งหมด หมายความว่า หากปีใดปีหนึ่ง อัตราค่าเช่าที่พักเริ่มลดลงจนถึงระดับที่ร้อยละ 70 ผู้ประกอบการควรเร่งดำเนินการส่งเสริมการขายทันที รวมถึงวางแผนการลงทุนให้รอบคอบเหมาะสมกับช่วงเวลา เพื่อป้องกันปัญหาขาดสภาพคล่องในอนาคต ไม่ให้เกิดเหตุการณ์กระแสเงินสดรับของกิจการมีมูลค่าต่ำกว่ากระแสเงินสดจ่าย

1.3 สำหรับค่าดำเนินการที่มีมูลค่าสูง เช่น ค่าไฟ ค่าอุปกรณ์ ค่าผลิตภัณฑ์ในโรงแรมและสปา มีความเสี่ยงที่จะมีมูลค่าสูงในแต่ละปี หากผู้ประกอบการบริหารจัดการไม่ดีเท่าที่ควร บัณฑิตเหล่านี้จะส่งผลทำให้ค่าดำเนินการสูงขึ้นกว่าที่ประมาณการไว้ นำไปสู่การเกิดเหตุการณ์กระแสเงินสดรับของกิจการมีมูลค่าต่ำกว่ากระแสเงินสดจ่ายได้

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การลงทุนธุรกิจโรงแรมบนที่ดินอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี เป็นการลงทุนระยะยาวซึ่งมีมูลค่าการลงทุนสูง และการศึกษาครั้งนี้เป็นเพียงการวิเคราะห์ความเหมาะสมและคุ้มค่าทางทำเลที่ตั้ง ด้านตลาด และการเงินเท่านั้น ในการศึกษาครั้งต่อไปหากไม่มีข้อจำกัดในด้านเวลาและงบประมาณ ควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ในด้านอื่น ๆ ได้แก่ ด้านเทคนิควิศวกรรม ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านสถาบัน และด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาเพื่อให้สามารถมีตัวชี้วัดที่สามารถสะท้อนให้เห็นถึงความคุ้มค่าเศรษฐกิจ จึงควรมีการศึกษาถึงผลกระทบจากการพัฒนาโครงการในเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความคุ้มค่าของสังคมโดยรวม

2.2 การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาธุรกิจโรงแรม ในจังหวัดชลบุรีครั้งนี้ เป็นการศึกษาเฉพาะในกรณีของการซื้อที่ดินเท่านั้น ในการศึกษาครั้งถัดไป หากมีการเจรจากับเจ้าของกรรมสิทธิ์ที่ดินและยอมรับในข้อตกลงเงื่อนไขอื่น ๆ ร่วมกันได้ ควรศึกษาในกรณีเช่าที่ดินเพิ่มเติม เพื่อประกอบการพิจารณาในการลงทุนโครงการ อาจได้รับผลตอบแทนที่มากกว่าการซื้อที่ดินเพียงอย่างเดียว

2.3 การศึกษาในครั้งถัดไป ควรพิจารณาต้นทุนแต่ละพื้นที่และเปรียบเทียบมูลค่าในการลงทุนในแต่ละพื้นที่ เนื่องจากต้นทุนแต่ละพื้นที่มีความแตกต่างกัน เช่น ทำเลของที่ดิน ดังนั้น จึงควรพิจารณาเปรียบเทียบมูลค่าในการลงทุนแต่ละพื้นที่เพื่อประกอบการตัดสินใจ

เอกสารอ้างอิง

กนกวรรณ จันทร์เจริญชัย. (2562). *หลักการวิเคราะห์ความเป็นไปได้เชิงเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ*. กรุงเทพฯ:

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2567). *สถิติด้านการท่องเที่ยว*. สืบค้นจาก <https://www.mots.go.th/>.

กฤษณ์กุล วัฒนพันธุ์. (2566). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาธุรกิจบูติกโฮเทล ในอำเภอเมือง จังหวัดอุทัยธานี*. (การ จัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล).

ปารณีย์ เทวะรัตน์. (2556). *การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนโครงการโรงแรม ศิริ ระยอง ในเขตเทศบาลเมืองระยอง*. (เศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์).

สำนักงานคณะกรรมการนโยบายเขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก. (2567). *ภาพรวมการพัฒนา*. สืบค้นจาก <https://www.eeco.or.th/th/business-opportunities>.

สำนักงานแรงงานจังหวัดชลบุรี. (2567). *สถานการณ์แรงงานจังหวัด*. สืบค้นจาก <https://chonburi.mol.go.th/>.

Buddhist Integration for Promotion of the Role of Local Government Officials in Narcotic Drugs Prevention and Suppression in Phak Khuang Subdistrict, Thong Saen Khan District, Uttaradit Province

Chayanee Taiylumyong^{1*} Sayan Innunjai² and Phrakhrusophonkittibanthit²

¹ Master's degree students, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

² Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: preawpreaw100140@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the role of local government officials in the prevention and suppression of narcotic drugs, (2) examine the relationship between the principles of Papanikadhamma and the role of local government officials in narcotic drugs prevention and suppression, and (3) present a Buddhist integrated approach to the principles of Papanikadhamma to enhance the role of local government officials in narcotic drugs prevention and suppression in Pak Kwang Subdistrict, Thong Saen Khan District, Uttaradit Province. This study employs a mixed-methods approach: (1) Quantitative research involved collecting data through questionnaires from a sample group of 382 people, with data analyzed using descriptive statistics, including mean and standard deviation, and (2) qualitative research was conducted using structured in-depth interviews, with data analyzed descriptively. The study's results found that 1) the overall level of the role of local government officials in narcotic drugs prevention and suppression was high, 2) the relationship between the principles of Papanikadhamma and the promotion of the role of local government officials in narcotic drugs prevention and suppression was overall positively correlated at a high level with statistical significance, and 3) guidelines for promoting the role of local government officials in narcotic drugs prevention and suppression include: (1) Chakkhuma, which emphasizes a clear vision and foresight; (2) Vithuro, focusing on effective administration; and (3) Nissayasampanno, which highlights the importance of good human relations, caring, and clear and sincere communication to engage with the public in a friendly manner and listen to their opinions openly.

Keywords: Papanikdhamma Principles, Role Promotion, Narcotic Drug Prevention and Suppression

พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

ชญาณี ต่ายลำยงค์^{1*} สายัณห์ อินันใจ² และ พระครูโสภณกิตติบัณฑิต²

¹ นิติระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: preawpreaw100140@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (3) เพื่อนำเสนอแนวทางพุทธบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน ดังนี้ (1) การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 382 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยแบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการพรรณนาความ ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ดังนี้ (1) จักขุม วิสัยทัศน์มองการณ์ไกลที่ชัดเจน (2) วิธูโร การบริหาร และ (3) นิสสยสัมปันโน มนุษย์สัมพันธ์ดี ความเอาใจใส่ การสื่อสารอย่างชัดเจนและจริงใจ เพื่อเข้าหาประชาชนด้วยท่าทีที่เป็นมิตรและรับฟังความคิดเห็นอย่างเปิดกว้าง

คำสำคัญ: หลักปาปนิกรรม, การส่งเสริมบทบาท, การป้องกันและปราบปรามยาเสพติด

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

ยาเสพติดเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อสุขภาพ สังคม เศรษฐกิจ และความมั่นคงของประเทศอย่างต่อเนื่อง (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) โดยสถานการณ์ในประเทศไทยยังมีความรุนแรงเพิ่มขึ้น เนื่องจากขบวนการลำเลียงยาเสพติดได้ปรับเปลี่ยนเส้นทางการขนส่งจากรัฐฉาน ประเทศเมียนมา ผ่านสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ก่อนเข้าประเทศไทย (กฤษฎา จุลจันทร์ และอภินิษฐา นาเลาะห์, 2566) ยาเสพติดไม่เพียงแต่ก่อให้เกิดอาชญากรรมและปัญหาสุขภาพ แต่ยังเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาเยาวชนและทรัพยากรมนุษย์ (กรณทิศา มุณีแนม, 2562) แม้ว่าประเทศไทยจะมีนโยบายป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง แต่ยังไม่สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างยั่งยืน เนื่องจากการพัฒนาของขบวนการค้ายาเสพติดที่ซับซ้อนและเจาะกลุ่มเป้าหมายอ่อนแอ เช่น เด็กและเยาวชน การป้องกันจึงต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน โดยเฉพาะผู้นำชุมชนที่มีบทบาทสำคัญในการสอดส่องและรายงานข้อมูลเพื่อป้องกันการแพร่ระบาดของยาเสพติดในชุมชน

การส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด โดยไม่เพียงแต่เน้นการให้ความรู้และทักษะในการตรวจสอบและป้องกัน แต่ยังรวมถึงการสร้างขวัญกำลังใจและเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจตามบริบทของแต่ละชุมชน เนื่องจากการแก้ไขปัญหา ยาเสพติดต้องใช้แนวทางที่ยืดหยุ่นและตอบสนองต่อบริบทท้องถิ่น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองท้องถิ่นที่ช่วยลดช่องว่างในการสื่อสารระหว่างประชาชนกับหน่วยงานรัฐ และเพิ่มความไว้วางใจในการแก้ไขปัญหา ร่วมกัน ตัวอย่างเช่น โครงการ “หมู่บ้านสีขาว” และ “หมู่บ้านปลอดยาเสพติด”

ที่อาศัยความร่วมมือของผู้นำชุมชนในการสร้างกลไกป้องกันภายในหมู่บ้าน ส่งผลให้ลดจำนวนผู้เสพและผู้ค้าได้อย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม บทบาทนี้ยังเผชิญกับอุปสรรค เช่น ขาดความรู้เฉพาะด้านและงบประมาณสนับสนุน การสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น การอบรมเชิงลึกและการจัดตั้งเครือข่ายระดับพื้นที่ จึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติดในระดับชุมชน การศึกษาบทบาทและแนวทางการส่งเสริมผู้ปกครองท้องถิ่นที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนานโยบายและกลไกการป้องกันยาเสพติดในระยะยาว (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565)

จากความสำคัญและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ การศึกษาหัวข้อนี้ในตำบลฝักขวง เป็นพื้นที่ชนบทที่มีช่องว่างทางการควบคุมและขาดการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ การเข้าถึงยาเสพติดทำได้ง่ายและขาดภูมิคุ้มกันทางสังคม จึงเล็งเห็นว่าการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่น เช่น กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และผู้นำชุมชน เป็นแนวทางสำคัญในการป้องกันปัญหาอย่างยั่งยืน โดยการประยุกต์ใช้หลักปาปนิกรรม (จักขุมา วิรุโธ นิสสยสัมปันโน) ซึ่งประกอบด้วยคามิวิสัยทัศน์มองการณ์ไกล ความสามารถในการบริหารและมนุษยสัมพันธ์ดี มาเป็นแนวทางเสริมสร้างจิตสำนึกทางศีลธรรมให้กับผู้นำและคนในชุมชน แนวทางดำเนินการคือการบูรณาการหลักธรรมเข้ากับกิจกรรมพัฒนาชุมชน สามารถนำผลการศึกษาเสนอหน่วยงานท้องถิ่นและท้องถิ่น เช่น ที่ว่าการอำเภอ อบต. กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำชุมชนและหน่วยงานด้านป้องกันยาเสพติด เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางป้องกันและแก้ไขปัญหาได้อย่างเหมาะสมและเป็นรูปธรรมอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์
3. เพื่อนำเสนอแนวทางพุทธบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ได้แก่ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ จำนวน 8,434 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลฝักขวง, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้จากการคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ดังนั้น จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ได้แก่ 1) นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 2) กลุ่มผู้บริหารข้าราชการ และเจ้าหน้าที่ จำนวน 4 คน 3) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 1 คน 4) กลุ่มผู้ปกครองท้องถิ่น จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 9 รูปหรือคน ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีขั้นตอนการสร้าง การตรวจสอบ และการพัฒนาคุณภาพของเครื่องมือ ดังนี้

2.1.1 การสร้างเครื่องมือ

1) ศึกษาวรรณกรรม หลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากเอกสาร ตำรา และสร้างเครื่องมือเป็นแบบบันทึกเอกสาร เพื่อใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลและนำมาวิเคราะห์ เก็บผลการวิเคราะห์ไว้ในแบบบันทึกเอกสาร

2) นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาประมวลผลเพื่อกำหนดโครงสร้างของเครื่องมือและขอบเขตเนื้อหา โดยการสร้างแบบสอบถามเพื่อใช้สอบถามเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขวง อำเภอนาทม จังหวัดอุดรธานี โดยนำข้อมูลมาสรุปประเด็นจากการวิเคราะห์ สังเคราะห์มาจัดทำเป็นข้อคำถามในแบบสอบถาม จำแนกตามตัวแปรทั้ง 7 ตัวแปร รวมข้อคำถามทั้งสิ้น 35 ข้อคำถาม ภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา แล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยใช้เทคนิค IOC (Index of Item Objective Congruence) พิจารณาจากค่า IOC มากกว่า 0.60 ขึ้นไป

3) นำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและผลการวิเคราะห์องค์ประกอบมาเป็นฐานในการสร้างแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อใช้ในการเก็บข้อมูลและนำมาวิเคราะห์เพื่อหาคุณภาพ ความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ

2.1.2 การพัฒนาคุณภาพเครื่องมือเชิงปริมาณ

โดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 ท่าน หาค่าความเชื่อมั่นของเครื่องมือ (Reliability) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยจำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1971) โดยเครื่องมือการวิจัยได้ค่าของแบบสอบถาม เท่ากับ 0.94 ซึ่งมีความเหมาะสมในการนำแบบสอบถามไปใช้

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์ เป็นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยทำการสัมภาษณ์เชิงลึก (In - depth Interview) แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) จำนวน 9 รูปหรือคน แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นการวิจัยดังนี้ กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 1 คน, กลุ่มผู้นำ ท้องที่ จำนวน 3 คน และกลุ่มผู้บริหารท้องที่ จำนวน 4 คน

2.2.1 การสร้างเครื่องมือ

1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสัมภาษณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำราและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์

2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ โดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่กำหนดไว้

3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์

4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์

2.2.2 การพัฒนาคุณภาพเครื่องเชิงคุณภาพ

โดยการนำแบบสัมภาษณ์ ที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอประธานและกรรมการที่ปรึกษาสารนิพนธ์ เพื่อขอความเห็นชอบและนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขให้เหมาะสม จำนวน 5 ท่าน

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 หลักปาปนิกรรมมีความสัมพันธ์ต่อการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

สมมติฐานที่ 2 ด้านจักษุมหา วิสัยทัศน์มองการณ์ไกล มีความสัมพันธ์ต่อการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

สมมติฐานที่ 3 ด้านวิรุโ ความสามารถด้านการบริหาร มีความสัมพันธ์ต่อการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

สมมติฐานที่ 4 ด้านนิสยสัมพันธ์ดี มนุษย์สัมพันธ์ดี มีความสัมพันธ์ต่อการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลแบบสอบถามตามขั้นตอน ดังนี้

1) ผู้วิจัยทำหนังสือถึงกำนันตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ถึงนายอำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ และผู้ใหญ่บ้านตำบลฝักขวง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนเกี่ยวกับพุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

2) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้วไปเก็บข้อมูล โดยนำแบบสอบถามจำนวน 382 ฉบับ แจกกับประชาชนที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

3) ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสังคมศาสตร์

4.2 ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีขั้นตอน ดังนี้

1) ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์

2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้

3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลาและสถานที่ที่กำหนดนัดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึก บันทึกเสียงและถ่ายภาพประกอบการสัมภาษณ์

4) นำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

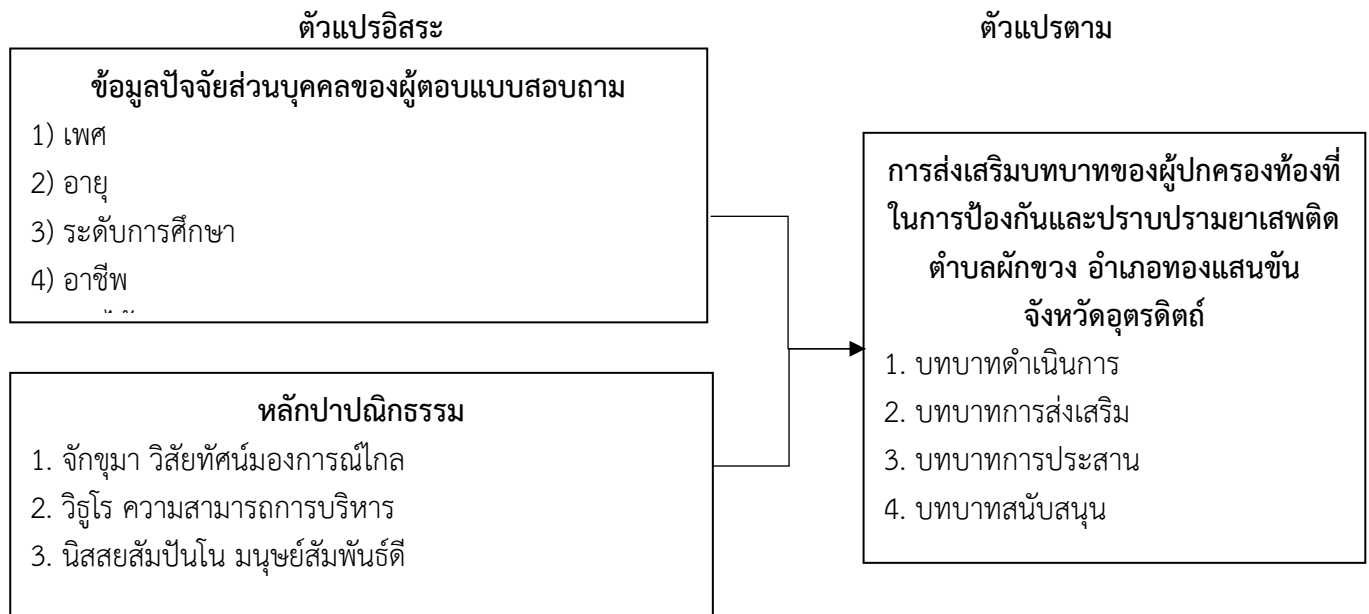
5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา ระดับบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ สถิติที่ใช้ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การโยงเข้ากับกรอบแนวคิดการวิจัยเพื่อการวิเคราะห์ข้อมูลให้มีความกว้างขึ้น และนำไปสู่การอ้างอิงกับข้อมูลอื่น ๆ ได้

5.2 สถิติอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้สำหรับการวิเคราะห์ความสัมพันธ์และการทดสอบสมมติฐาน โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ว่ามีมากน้อยเพียงใด โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์หากค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการไม่สัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย

5.3 การวิเคราะห์ข้อมูลจากคำถามปลายเปิด (Open ended Question) ที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะ แนวทางพุทธบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ วิเคราะห์โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) นำเสนอเป็นความเรียงประกอบตาราง โดยการแจกแจงความถี่ของผู้ตอบคำถามปลายเปิดตามลำดับความสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

(n = 382)

ข้อ	ระดับบทบาทของผู้ปกครองท้องที่	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านบทบาทการดำเนินการ	3.79	0.46	มาก
2	ด้านบทบาทการส่งเสริม	3.83	0.50	มาก
3	ด้านบทบาทการประสาน	3.77	0.47	มาก
4	ด้านบทบาทการสนับสนุน	3.77	0.47	มาก
ภาพรวม		3.79	0.43	มาก

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.79$, S.D. = 0.43) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน บทบาทการส่งเสริม ($\bar{X} = 3.83$, S.D.=0.50), รองลงมา คือ ด้านบทบาทการดำเนินการ ($\bar{X} = 3.79$, S.D.=0.46) ด้านบทบาทการประสาน ($\bar{X} = 3.77$, S.D.=0.47) และน้อยที่สุด คือ ด้านบทบาทการสนับสนุน ($\bar{X} = 3.77$, S.D.=0.47)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับมาก ($R = 0.809^{**}$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบทบาทการดำเนินการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($R = 0.778^{**}$) ด้านบทบาทการส่งเสริม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($R = 0.733^{**}$) ด้านบทบาทการประสาน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($R = 0.726^{**}$) ด้านบทบาทการสนับสนุน มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($R = 0.725^{**}$)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขันจังหวัดอุตรดิตถ์

ตัวแปร	การส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด				
	Y1	Y2	Y3	Y4	Y
X1	.633**	.624**	.625**	.613**	.681**
X2	.700**	.612**	.599**	.603**	.686**
X3	.693**	.666**	.658**	.663**	.732**
X	.778**	.733**	.726**	.725**	.809**

3. แนวทางพุทธบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

ผลการวิเคราะห์แนวทางพุทธบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์

1) จักขุมา คือ วิสัยทัศน์มองการณ์ไกล การดำเนินงานเป็นแบบแผนและขั้นตอนเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประกอบด้วย การกำหนดแผนการดำเนินงานชัดเจน การดำเนินงานเป็นขั้นตอน และดำเนินการจัดทำโครงการให้ประสบผลสำเร็จโดยเกิดจากการมีส่วนร่วมของประชาชน และการเตรียมข้อมูล ทักษะ ทศนคติ และทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อให้ผู้ปกครองท้องที่มีความพร้อมในการรับมือกับปัญหา ยาเสพติดในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

2) วิธูโร คือ ความสามารถในการบริหาร ความเสียสละในการบริหารเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประกอบด้วย การเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เสนอปัญหา มีความกระตือรือร้น ดำเนินการแก้ไขปัญหา ทุ่มเทในการออกพื้นที่ สละเวลา การคิดอย่างมีเหตุผล ไตร่ตรอง ก่อนตัดสินใจ ไม่ตัดสินใจหรือใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา ควบคุมใจให้มั่นคงและมีเมตตาต่อผู้เกี่ยวข้องปฏิบัติตามกฎหมาย ควบคู่กับความเข้าใจ ใช้การเจรจาไกล่เกลี่ยก่อนการลงโทษ โดยยึดหลักพุทธธรรมเป็นที่พึ่ง และปฏิบัติตามข้อบังคับของกฎหมาย และได้มีการกำหนดตารางในการติดตามและประเมินผลในการการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ประสบผลสำเร็จ

3) นิสสัยสัมพันธ์ คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ดี ความเอาใจใส่เพื่อบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ประกอบด้วยความเอาใจใส่และสร้างความเชื่อมั่น ความมุ่งมั่นอย่างเต็มที่ มีความตั้งใจ มีความสามารถในการสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นกับประชาชน รู้จักเข้าหาประชาชนด้วยท่าทีที่เป็นมิตร อ่อนน้อม และรับฟังความคิดเห็น มีทักษะในการสื่อสารอย่างชัดเจนและจริงใจ ทำให้เกิดความร่วมมือจากทุกภาคส่วนสามารถประสานความสัมพันธ์กับวัด โรงเรียน หน่วยงานรัฐ และเยาวชนได้อย่างต่อเนื่อง ใช้นโยบายสัมพันธ์เป็นเครื่องมือในการโน้มน้าวและสร้างพลังชุมชนต้านยาเสพติด ส่งผลให้เกิดความสามัคคีและการทำงานเชิงรุกที่มีพลังร่วมกันในระดับท้องที่ และได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนได้มีบทบาทในการร่วมกันแก้ไขการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดให้ประสบผลสำเร็จ

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์พุทธบูรณาการเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้นำท้องที่นำหลักปณิธานมาบูรณาการใช้กับการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ส่งผลให้การส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นและผู้ปกครองท้องที่ลงพื้นที่ศึกษาพื้นที่เสี่ยงกลุ่มเป้าหมาย พฤติกรรมกลุ่มเสี่ยงเพื่อวิเคราะห์ปัญหาวางแผนและจัดการได้ตรงจุด สอดคล้องกับ สุจิต กิ่งเกล้า และคณะ (2562) ที่พบว่า การบูรณาการหลักปณิธานเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

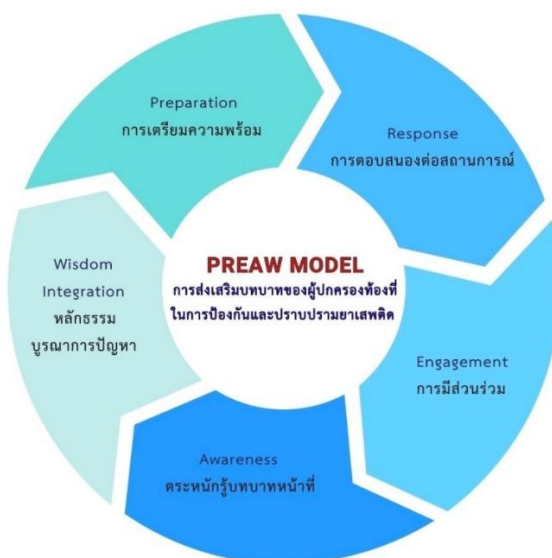
จากผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุดรธานี พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ปกครองท้องที่สร้างฐานข้อมูลกลุ่มเสี่ยงและผู้ที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้วิเคราะห์และวางแผนแก้ไขอย่างตรงจุด และผู้ปกครองท้องที่สนับสนุนการบำบัดและฟื้นฟูผู้เสพให้คืนสู่สังคม ไม่เน้นจับอย่างเดียว แต่มองถึงการแก้ไขปัญหายาและบูรณาการร่วมกับตำรวจและฝ่ายปกครอง เพื่อสร้างกลไกการทำงานร่วมกันที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้ปกครองท้องที่ส่งเสริมกิจกรรมเยาวชนอย่างต่อเนื่อง ไม่ปล่อยให้เด็กว่างงาน หันไปหายาเสพติด เช่น กิจกรรมกีฬา ดนตรี และกิจกรรมจิตอาสา เห็นได้ว่า สอดคล้องกับ พระภุชชา ธมฺมสาโร (สาระวิท) (2565) ศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ พบว่า บุคลากรมีความรู้ด้านการให้บริการหรือช่วยเหลือผู้ติดยาเสพติดอย่างต่อเนื่อง ให้สามารถให้คำแนะนำหรือการช่วยเหลือในเบื้องต้นได้อย่างดี สืบเนื่องจากผู้ที่ได้รับการบำบัดจะให้คำชมบุคลากรทุก ๆ ด้านเสมอ มีการสอนงานกันอย่างต่อเนื่อง พี่สอนน้อง พัฒนาทีมงานกันขึ้นมา ร่วมกันทำงานให้เกิดพลังมุ่งประโยชน์คือฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติดให้หายขาดและมีอาชีพหลังการฟื้นฟู และสอดคล้องกับ ธีรวัฒน์ ณ ระนอง (2558) ที่พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด รวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อันดับแรก ด้านการป้องกัน รองลงมา คือ ด้านการให้ความช่วยเหลือ และด้านการฟื้นฟู และยังสอดคล้องกับ นพดล ศาลาคาม และคณะ (2567) ศึกษาบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน พบว่า การดำเนินการในการแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\mu = 4.10$) โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านการแก้ไขปัญหายาเสพติดผู้ติดยาเสพติด มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\mu = 4.27$) เมื่อพิจารณาข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การให้ผู้เสพผู้ติดยาเข้าถึงบริการด้านการ บำบัดฟื้นฟูสมรรถภาพที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาข้อย่อยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ตั้งจุดตรวจ จุดสกัดในชุมชนเพื่อป้องปรามการกระทำผิด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\mu = 3.88$) และ พงษ์ศักดิ์ มุกตามวง (2563) ศึกษาบทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อประสิทธิภาพตามนโยบาย ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม พบว่า บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านในการดำเนินงานตามนโยบายด้านการป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีบทบาทในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด คือ ด้านการป้องกัน รองลงมา คือ ด้านการบูรณาการ ด้านการปราบปราม และด้านการบำบัดรักษา ตามลำดับ

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง ($r = .809^{**}$) กล่าวคือ เมื่อนำหลักปาปนิกรรมมาส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ก็จะส่งผลให้บทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น จึงยอมรับสมมติฐาน สอดคล้องกับ สุจิต กิ่งเกล้า และคณะ (2562) พบว่า หลักปาปนิกรรม โดยภาพรวม กับหลักธรรมาภิบาลสากลเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($R=.925^{**}$) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐาน

จากผลการวิเคราะห์แนวทางพุทธบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ การมองปัญหาเสพติดเป็นภัยระยะยาวที่ต้องป้องกันตั้งแต่รากฐาน มีวิสัยทัศน์จะไม่รอให้เกิดปัญหา ยาเสพติดแล้วค่อยแก้ไข แต่จะเริ่มตั้งแต่การป้องกันการให้ความรู้ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจแก่เยาวชนและปลูกฝังคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาอาชีพ เพื่อไม่ให้คนในชุมชนหันไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และทำให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง มีแนวทางการวางแผนเชิงรุกอย่างมีระบบ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติด คือ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การตั้งเป้าหมายชัดเจน เช่น ลดจำนวนผู้เสพ กลุ่มเสี่ยง และเพิ่มกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันภายในชุมชน เพราะการวางแผนที่ดีจะช่วยให้การดำเนินงานมีทิศทาง ประหยัดเวลา งบประมาณ และทรัพยากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุจิต กิ่งเกล้า และคณะ (2562) ที่พบว่า 1) จักขุมา เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารหรือผู้นำที่ต้องมีวิสัยทัศน์และคุณธรรมจริยธรรม กับการทำงานตามหลักธรรมาภิบาลสากล 9 2) วิธโร เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารหรือผู้นำที่ต้องมีความสามารถในการจัดกิจการของตนและองค์กรให้สำเร็จลุล่วงไปด้วยดีตามหลักธรรมาภิบาลสากล 9 3) นิสยสัมปันโน เป็นคุณลักษณะของผู้บริหารหรือผู้นำที่ต้องมี การพึ่งพาอาศัยคนอื่นได้เพราะเป็นคนมีมนุษยสัมพันธ์ดี มีการยอมรับการเปลี่ยนแปลง/ปรับตัว/ยืดหยุ่นให้เหมาะสม เพื่อความสัมพันธ์อันดีต่อบุคลากรในองค์กรและหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ตามหลักธรรมาภิบาลสากล 9

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาการส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องถิ่นในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลผักขง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ หลักปาปนิกรรม ประกอบด้วยประกอบด้วย 1.จักขุมา คือ วิสัยทัศน์มองการณ์ไกล 2. วิธโร คือ ความสามารถในการบริหาร 3. นิสยสัมปันโน คือ มนุษย์สัมพันธ์ดี จึงสังเคราะห์องค์ความรู้เป็น PREAW MODEL

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย โดยการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี การสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ให้ข้อมูลสำคัญ สามารถอธิบายได้ดังนี้

1. Preparation (การเตรียมความพร้อม) ได้แก่ การเตรียมความพร้อมคือขั้นตอนแรกของการดำเนินงานซึ่งหมายถึง การเตรียมข้อมูล ทักษะ ทศนคติ และทรัพยากรที่จำเป็น เพื่อให้ผู้ปกครองท้องที่มีความพร้อมในการรับมือกับปัญหา ยาเสพติดในชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้แนวทางในการเตรียมความพร้อม เตรียมองค์ความรู้ เพื่อทำความเข้าใจ และการเตรียมการอย่างเป็นระบบ

2. Response (การตอบสนองต่อสถานการณ์) ได้แก่ การที่ผู้ปกครองท้องที่ ดำเนินการทันทีอย่างเหมาะสม ต่อสถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ไม่ว่าจะเป็นการพบเห็นพฤติกรรมเสี่ยง การรับแจ้งเหตุ หรือการเกิดขึ้นจริงในชุมชน โดยใช้แนวทางการตอบสนองที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองด้วยสติและปัญญา คิดอย่างมีเหตุผล ไตร่ตรองก่อนตัดสินใจ ไม่ตัดสินใจหรือใช้อารมณ์ในการแก้ปัญหา

3. Engagement (การมีส่วนร่วม) ได้แก่ การที่ผู้ปกครองท้องที่ดึงภาคส่วนต่าง ๆ ในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมคิด ร่วมทำ และร่วมรับผิดชอบต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ไม่ใช่การทำงานฝ่ายเดียว แต่เป็นการสร้างพลังร่วมจากทุกกลุ่ม ในสังคม โดยใช้แนวทางการมีส่วนร่วมในชุมชน เพื่อแก้ไขปัญหาร่วมกัน เมื่อทุกฝ่ายในชุมชนมีส่วนร่วม

4. Awareness (ตระหนักรู้) ได้แก่ การรับรู้ การมีสติรู้ตัว มีจิตสำนึก และความเข้าใจ ถึงผลกระทบของปัญหายาเสพติดที่มีต่อบุคคล ครอบครัว และสังคม รวมถึงตระหนักถึงบทบาท หน้าที่ และความรับผิดชอบของตนเอง และส่วนรวม ในการร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหายา โดยมีแนวทางตระหนักถึงความรุนแรงของปัญหา

5. Wisdom Integration (หลักธรรมมาบูรณาการปัญหา) ได้แก่ การนำหลักธรรมคำสอนในพระพุทธศาสนา มาผสมผสานกับแนวคิดการบริหาร การแก้ไขปัญหายา และการพัฒนาชุมชนอย่างสร้างสรรค์ เพื่อใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่ มาผสมผสานกับการแก้ไขปัญหายาและการพัฒนาชุมชน

สรุปผลการวิจัย

ระดับบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ด้านหลักปาปนิกรรม โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ ทั้ง 4 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักปาปนิกรรมกับบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ตำบลฝักขวง อำเภอทองแสนขัน จังหวัดอุตรดิตถ์ จักขุม่า คือ วิสัยทัศน์มองการณ์ไกล โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($R = 0.681^{**}$) วิรุโร คือ ความสามารถด้านการบริหาร โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($R = 0.686^{**}$) นิสยสัมปโน คือ การมีมนุษยสัมพันธ์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูง ($R = 0.732^{**}$)

พุทธบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด เป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหายาเสพติด ผู้ปกครองท้องที่มองปัญหา ยาเสพติดเป็นภัยระยะยาวที่ต้องป้องกันตั้งแต่รากฐาน มีวิสัยทัศน์จะไม่รอให้เกิดปัญหายาเสพติดแล้วค่อยแก้ไข แต่จะเริ่มตั้งแต่การป้องกัน เช่น การให้ความรู้ในครอบครัว โรงเรียน และชุมชน การสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจแก่เยาวชนและปลูกฝังคุณธรรมควบคู่กับการพัฒนาอาชีพ เพื่อไม่ให้คนในชุมชนหันไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และทำให้การพัฒนาชุมชนเป็นไปได้อย่างยั่งยืนและมั่นคง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การนำหลักปาปนิกรรม เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้ปกครองท้องที่ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด ผู้ปกครองท้องที่มีแนวทางการวางแผนเชิงรุกอย่างมีระบบ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด คือ การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี การตั้งเป้าหมายชัดเจน เช่น ลดจำนวนผู้เสพ กลุ่มเสี่ยง และเพิ่มกิจกรรมสร้างภูมิคุ้มกันชุมชน เพราะการวางแผนที่ดีจะช่วยให้การดำเนินงานมีทิศทาง ประหยัดเวลา งบประมาณ และทรัพยากร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1.1 ผู้ปกครองท้องที่ควรมีการส่งเสริมให้ชุมชนจัดกิจกรรมเชิงป้องกันที่มีคุณธรรมหรือโครงการเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างสม่ำเสมอ โดยนำหลักธรรมไปใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวทาง หรือนโยบายการแก้ไขปัญหาาร่วมกันเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทในชุมชนกับความต้องการของประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึง

1.2 ผู้ปกครองท้องที่ควรมีการประเมินผลและติดตามการดำเนินงานตามหลักพุทธบูรณาการในชุมชน โดยใช้เกณฑ์การประเมินที่เหมาะสม เช่น การสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในพื้นที่หรือการวัดผลในด้านจิตใจและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติด เพื่อนำข้อมูลมาใช้ในการปรับปรุงและพัฒนา นโยบายในอนาคตต่อไป

1.3 ผู้ปกครองท้องที่ควรมีการจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ภายในชุมชน เพื่อให้ประชาชน สามารถศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมในด้านที่เป็นประโยชน์หรือให้คำปรึกษาแก่ประชาชนผู้ที่ติดยาเสพติด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาเรื่องสภาพปัญหา และอุปสรรคในการปฏิบัติงาน วิเคราะห์ปัญหาเชิงลึกรวมทั้งแนวทางแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานของผู้ปกครองท้องที่ในการสร้างความร่วมมือกับประชาชนในการแก้ไขปัญหา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงพัฒนาต่อไป

2.2 ควรศึกษาเรื่องทักษะการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติหน้าที่ การเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้ปกครองท้องที่เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหา ยาเสพติด

เอกสารอ้างอิง

- กรรณทิวา มุณีแถม. (2562). แนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติดโดยผู้นำชุมชนและประชาชนในพื้นที่ตำบลบาราเฮาะ อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์).
- กระทรวงสาธารณสุข. (2564). แผนยุทธศาสตร์ด้านการบำบัดรักษาและฟื้นฟูผู้ป่วยยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564-2566. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- กฤษฎา จุลจันทร์ และ อภินิษฐา นาเลาะห์. (2566). มูลเหตุจูงใจในการเข้าสู่วงจรยาเสพติดของผู้ต้องขังคดียาเสพติดในเรือนจำ : กรณีศึกษากลุ่มจังหวัดภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน 2 และจังหวัดบึงกาฬ. วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒนา, 5(4), 147-160.
- ถิรวัฒน์ ณ ระนอง (2558). บทบาทของผู้ใหญ่บ้านในการแก้ไขปัญหายาเสพติด อำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา).
- นพดล ศาลาคาม, โชติ บดีรัฐ และ ภาสกร ดอกจันทร์. (2567) บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในการแก้ไขปัญหายาเสพติดพื้นที่อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน. วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 13(2), 52-66.
- พงษ์ศักดิ์ มุกตาม่วง. (2563). บทบาทกำนันผู้ใหญ่บ้านที่มีต่อประสิทธิผลตามนโยบาย ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร).
- พระกฤษฎา ธมมสาโร (สาระวิท). (2565). การมีส่วนร่วมของผู้นำชุมชนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2565). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.
- สุจิต กิ่งเกล้า, อธิวุฒิ หนัมนี และ เกียรติศักดิ์ สุขเหลือ. (2562). การบูรณาการหลักปาปนิกรรมเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะผู้นำที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสำนักงานประกันสังคมจังหวัดสมุทรสาคร. วารสารสหวิทยาการนวัตกรรม, 2(2), 34-43.
- องค์การบริหารส่วนตำบลฝักขวง. (2566). ข้อมูลพื้นฐาน. สืบค้นจาก <https://www.pksao.go.th/condition>.

Cronbach, L. J. (1971). *Essentials of psychological testing*. (4th ed.). New York: Harper & Row.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

Integrating Sāṛāṇīya Dhamma to Promote the Roles of Local Administrators in Community Development of Tamnak Tham Subdistrict Administrative Organization, Nong Muang Khai District, Phrae Province

Korawit Pumpuang^{1*} Phrakrusoponkittibundit² and Sayan Innunjai²

¹ Master's degree students, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

² Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: korawitpumpuang@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the level of local administrators' roles in community development; (2) examine the relationship between Sāṛāṇīya Dhamma and the roles of local administrators in community development; and (3) present the integration of Sāṛāṇīya Dhamma to promote the roles of local administrators in the community development of Tamnak Tham Subdistrict Administrative Organization, Nong Muang Khai District, Phrae Province. The study employed a mixed-methods approach, comprising (1) quantitative research utilizing a questionnaire with 358 participants, analyzing data through frequency, standard deviation, and Pearson correlation coefficient; and (2) qualitative research involving in-depth interviews with 12 key informants, analyzed using content analysis. The findings revealed that (1) the overall level of local administrators' roles in community development had a high average; (2) there was a statistically significant positive relationship between the six principles of Sāṛāṇīya Dhamma and the roles of local administrators in community development; and (3) the integration of Sāṛāṇīya Dhamma to promote local administrators' roles in community development indicated that local administrators honored and assisted the community in its development, fostering unity through constructive communication to build strong relationships with community members. Furthermore, they demonstrated a creative mindset in driving community development, allocated resources and benefits equitably and justly, and integrated the perspectives of all stakeholders into the community development process.

Keywords: Integration, Sāṛāṇīya Dhamma, Roles of Local Administrators

การบูรณาการหลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

กรวิทย์ พุ่มพวง^{1*} พระครูโสภณกิตติบัณฑิต² และ สายัณห์ อินันใจ²

¹ นิสิตระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: korawitpumpuang@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรมกับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน และ (3) เพื่อการนำเสนอการบูรณาการหลักสาราณียธรรม เพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (1) การวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม จำนวน 358 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาความถี่ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 12 รูปหรือคน และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงเนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนโดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสาราณียธรรม 6 มีความสัมพันธ์กับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) แนวทางการบูรณาการหลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นได้ให้เกียรติอีกทั้งช่วยเหลือชุมชนในการพัฒนาชุมชน อีกทั้งใช้คำพูดให้เกิดความสามัคคีในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน นอกจากนี้ยังมีจิตใจความคิดสร้างสรรค์ในการพัฒนาชุมชน อีกทั้งจัดสรรผลประโยชน์อย่างเท่าเทียมในชุมชนอย่างถูกต้องชอบธรรม และนำเอาความคิดเห็นของทุก ๆ ฝ่ายมาบูรณาการในการพัฒนาชุมชน

คำสำคัญ: การบูรณาการ, หลักสาราณียธรรม, บทบาทผู้บริหารท้องถิ่น

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

การบริหารงานแบบรวมศูนย์ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการที่หลากหลายของประชาชนในด้านบริการได้ จึงเกิดแนวคิดการกระจายอำนาจการบริหารให้ประชาชนในท้องถิ่นเพื่อแบ่งเบาภาระรัฐบาลในการให้บริการอย่างทั่วถึง (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2560) ตามมาตรา 16 องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล เทศบาล เมืองพัทยา และกรุงเทพมหานคร มีอำนาจในการจัดระบบบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น (วุฒิสารต้นไชย, 2564) อำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีผลเมื่อมีการดำเนินการตามแผนการกระจายอำนาจที่กำหนด และประชาชนมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่นอย่างอิสระ โดยปราศจากการแทรกแซงจากรัฐบาลตามมาตรา 7 เมื่อท้องถิ่นมีคุณสมบัติเหมาะสมให้จัดตั้งเป็นเทศบาลตามที่กฎหมายกำหนด (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2549)

ผู้บริหารท้องถิ่น เป็นบุคลากรที่มีความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เนื่องจากเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารงาน โดยจะเป็นผู้ที่มีอำนาจหน้าที่ตามกฎหมาย ในการตัดสินใจ กำหนดนโยบายในการจัดทำบริการสาธารณะด้านต่าง ๆ เป็นกลไกสำคัญในการบริหารและขับเคลื่อนการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (สถาบันพระปกเกล้า, 2564) “บูรณาการ” ไปใช้นั้นมีหลากหลายลักษณะ ซึ่งก็แล้วแต่การตีความให้เหมาะสมกับการใช้งาน แต่โดยรวมแล้วมีจุดประสงค์ร่วมกันคือ “การบูรณาการ” เป็นการผสมผสานทรัพยากรที่มีอยู่มาบริหารจัดการร่วมกัน เพื่อให้เกิดการพัฒนา หรือทำให้ดีขึ้น คุณลักษณะของผู้บริหารแบบบูรณาการจึงต้องมีทั้งศาสตร์ คือความรู้ ภูมิปัญญา

ความชำนาญ และมีศิลป์คือความสามารถในการประสานความสัมพันธ์ของคนและทรัพยากรในหน่วยงานอย่างเหมาะสม ให้สามารถปฏิบัติงานไปได้ด้วยความราบรื่นมีประสิทธิภาพ (efficiency) และเกิดประสิทธิผล (effective) (จรีวัลย์ ภักดีวุฒิ, 2566)

หลักสารณียธรรม 6 ประกอบด้วย (1) เมตตาการุณยธรรม ปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้อง (2) เมตตาจริยธรรม สื่อสารเข้าใจกัน (3) เมตตาเมตตากรรม เคารพในความคิดผู้อื่น (4) สาธารณโภคี เห็นประโยชน์ส่วนร่วม (5) สีสสามัญญตา รู้บทบาทหน้าที่ และ (6) ทิฏฐิสามัญญตา เชื่อมมั่นหลักการร่วมกัน (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) นั้นเป็นหลักธรรมที่วางด้วยแนวทางปฏิบัติของผู้ที่อยู่ร่วมกันและแนวทางการเป็นต้นแบบผู้นำผู้บริหาร ตั้งแต่ครอบครัวไปจนถึงระดับประเทศ สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้จริงในชีวิตประจำวัน และนำมาใช้ในการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น การบริหารจัดการการทำงานขององค์กร การบริหารจัดการของภาครัฐและเอกชน และยังพบว่าการประยุกต์ใช้หลักสารณียธรรม 6 นั้นสามารถนำมาใช้จัดการปัญหาความขัดแย้ง และทำให้เกิดความรักความสามัคคี ความเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกันในองค์กร ช่วยให้คนในองค์กรมีส่วนร่วมในการกำหนดกติกาในองค์กรร่วมกัน ความมีจิต คิดเมตตาต่อกัน นำมาซึ่งการแสดงออกด้วยความเคารพ ให้เกียรติ เห็นอกเห็นใจกัน พร้อมทั้งจะแบ่งปัน ผลประโยชน์ด้วยความเป็นธรรม ซึ่งจะนำไปสู่องค์กร สังคม อันอุดมด้วยสันติสุข ซึ่งหลักสารณียธรรม เป็นพุทธวิธีที่สามารถนำมาใช้ในการอยู่ร่วมกันให้เกิดความรัก ความสามัคคี ความเห็นอกเห็นใจซึ่งกันและกัน การนำหลักสารณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างความปรองดองในการทำงาน และลดปัญหาความขัดแย้งในองค์กร ทำให้องค์กรเกิดสันติสุขให้อภัยกันและกัน

ปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม จึงได้จัดทำแผนพัฒนาชุมชน ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย และด้านการศึกษา ศิลปวัฒนธรรม จารีต ประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่น (วุฒิสภา, 2556) การพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรมยังมีปัญหาหลายประการ เนื่องจากการจัดทำโครงการในแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม ยังไม่ครอบคลุม และยังมีคามจำเป็นที่จะต้องแก้ไขเปลี่ยนแปลงให้สอดคล้องเป็นไปตามข้อเท็จจริงและสถานการณ์ปัจจุบัน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชนโดยรวม (องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม, 2567) โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัญหาด้านการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น ปัญหาขยะยังดำเนินการไม่ครอบคลุมในชุมชนครบทุกด้านโดยเฉพาะปัญหาการจัดการเก็บขยะ ยังไม่มีรถขนย้ายขยะอย่างต่อเนื่องจึงทำให้ขยะล้นที่เก็บแล้วยังส่งผลต่อมลพิษทางกลิ่นต่อชุมชนจึงมีความจำเป็นต้องจัดจ้างเหมาบริการขนย้ายขยะมูลฝอยเอกชนเข้ามาขนย้ายขยะเป็นสัญญาทุกเดือนหรือ 12 เดือน(องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม, 2566) ทำให้การจัดซื้อรถบรรทุกขนย้ายขยะจึงมีความเหมาะสมในการจัดซื้อรถบรรทุกขนย้ายขยะ ฉะนั้นการที่จะทำให้อาเภอหนองม่วงไข่ผู้บริหารท้องถิ่นควรนำเอาหลักสารณียธรรมมาบูรณาการใช้ในการพัฒนาชุมชน ในด้านต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการพัฒนาให้บรรลุเป้าหมายที่ได้ตกลงร่วมกันไว้

ดังนั้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาและความจำเป็นดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบูรณาการหลักสารณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยการบูรณาการหลักสารณียธรรมในการส่งเสริมบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นให้มีประสิทธิภาพ และเกิดความมั่นคงในการดำรงชีวิตอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารณียธรรมกับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่
3. เพื่อนำเสนอการบูรณาการหลักสารณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ระเบียบวิธีวิจัย

การศึกษานี้ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) โดยมีขั้นตอนการดำเนินวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากร ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ตั้งแต่อายุ 18 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป จำนวน 3,348 คน (องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม, 2565)

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง (Sample Size) และวิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) ได้ประชากรจากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) จำนวน 358 คน

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) ได้แก่ ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 2 รูป 2) กลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์ จำนวน 2 คน 3) กลุ่มผู้ปกครองท้องที่ จำนวน 8 คน รวมทั้งสิ้น 12 รูปหรือคน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยมีกระบวนการสร้างและการพัฒนาเครื่องมือดังนี้

2.1.1 การสร้างเครื่องมือ ดังนี้ 1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง 2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารการวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย 3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาในการสร้างแบบสอบถาม 4) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

2.1.2 การพัฒนาและตรวจสอบ คุณภาพเครื่องมือ นำเสนอร่างแบบสอบถามต่ออาจารย์ที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข ทั้งสิ้น 5 ท่าน 6) นำเครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้ (Try out) กับประชาชนที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Reliability) 7) นำเครื่องมือที่ได้จากการไปทดลองแจก (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจริง จำนวน 30 ชุด มีค่าความเชื่อมั่น ของเครื่องมือเท่ากับ 0.951 แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา 8) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับจริง แล้วนำไปแจกกับกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 9) รวบรวมแบบสอบถามแล้วนำมาวิเคราะห์

2.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยใช้แบบสัมภาษณ์ (1) ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถามที่ใช้ในการเก็บข้อมูลจากเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบความคิดในการสร้างแบบสัมภาษณ์ (2) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องโดยพิจารณาถึงรายละเอียดต่าง ๆ เพื่อให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนดไว้ (3) ขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยพิจารณาทั้งในด้านเนื้อหาสาระและโครงสร้างของคำถาม ตลอดจนภาษาที่ใช้ และตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม และวัตถุประสงค์ เท่ากับ 0.8-1.0 ซึ่งถือว่าเป็นเครื่องมือใช้ได้ (4) สร้างแบบสัมภาษณ์ให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) เพื่อนำมาวิเคราะห์ 2) ลักษณะของเครื่องมือแบบสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ให้สัมภาษณ์ ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการบูรณาการหลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนของการองค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 หลักสราณียธรรม มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 2 หลักเมตตาทายกรรมด้านปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 3 หลักเมตตาวจิกกรรมด้านสื่อสารเข้าใจกันมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 4 หลักเมตตามโนกรรมด้านเคารพในความคิดผู้อื่นมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 5 หลักสาธารณโภคีด้านเห็นแก่ประโยชน์ส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 6 หลักศีลสามัญญตาด้านรับบทบาทหน้าที่ที่มีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 7 หลักทฤษฎีสามัญญตาด้านเชื่อมั่นในหลักการร่วมกันมีความสัมพันธ์กับบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ มีความเห็นอย่างน้อย 1 ด้าน มีความสัมพันธ์กับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วน ตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

4.1.1 ทำหนังสือ ถึงกำนันตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่

4.1.2 นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 358 ชุด

4.1.3 รวบรวมแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

4.2.1 ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์ 12 ชุด

4.2.2 ข้อมูลทฤษฎี ใช้การเก็บรวบรวมข้อมูลเอกสาร

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 การวิจัยเชิงปริมาณ

5.1.1 การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง และพรรณนา โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.1.2 การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) เป็นสถิติสัมพันธ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation coefficient) ด้วยวิธีแบบ Stepwise เพื่อพยากรณ์ตัวแปรตามหนึ่งตัว ซึ่งส่งผลมาจากตัวแปรอิสระตั้งแต่สองตัวขึ้นไป

5.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ

5.2.1 นำข้อมูลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ

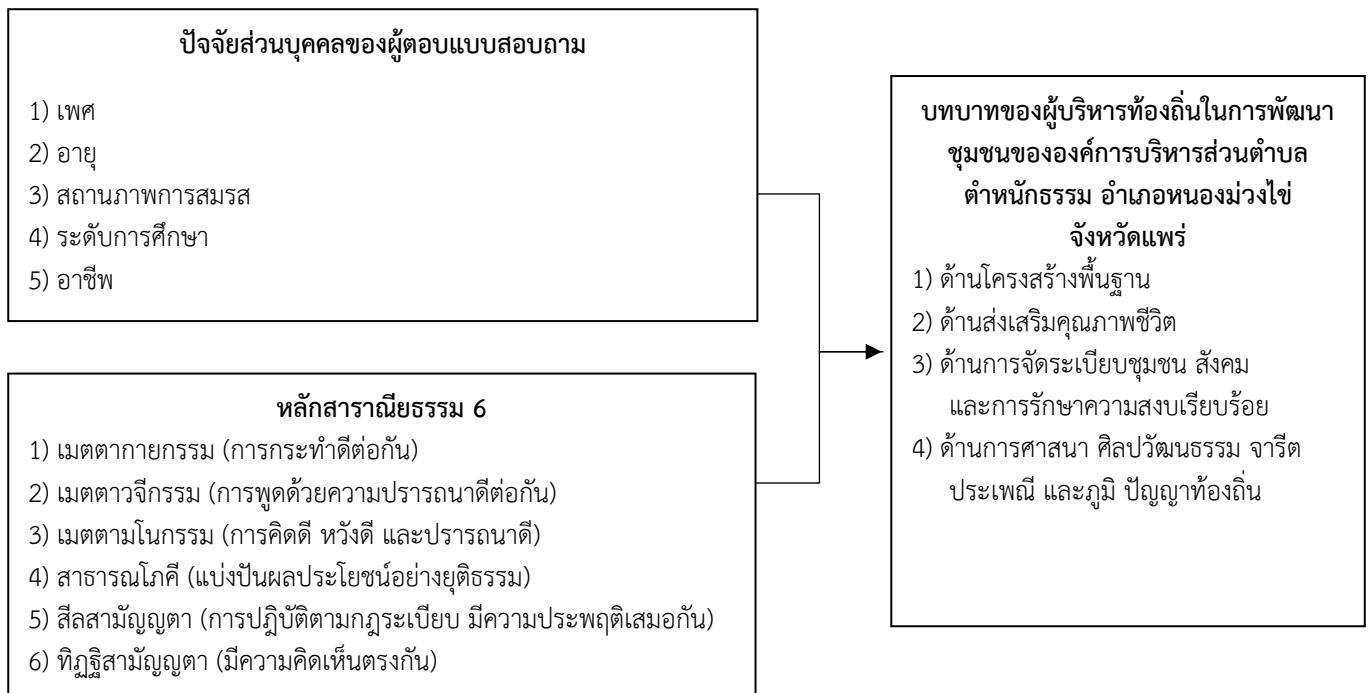
5.2.2 นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

5.2.3 วิเคราะห์คำสัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context)

5.2.4 สังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย ประกอบไปด้วย ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) ประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา และอาชีพ ด้านหลักธรรมสาราณียธรรม 6 ไปใช้ในการบริหาร ได้แก่ 1) เมตตากรรม การกระทำดีต่อกันด้วยความเมตตา 2) เมตตาจักรม การพูดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน 3) เมตตาโมกรรม การคิดดี หวังดี และปรารถนาดี 4) สาธารณโคธิ แบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม 5) สีสสามัญญตา การปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความประพฤติเสมอกัน 6) ทิฏฐิสามัญญตา มีความคิดเห็นตรงกัน ตัวแปรตาม (Dependent Variable) การวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ แนวคิดทฤษฎีบทบาทนักการเมืองท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน แบ่งออกเป็น 4 ด้านได้แก่ 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย 4) ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิ ปัญญาท้องถิ่น ซึ่งประกอบด้วย ตัวแปร ดังต่อไปนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการวิจัย พบว่า

1. ระดับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ระดับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.73$, S.D.= 0.83)เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านเมตตากรรม : การกระทำดีต่อกันด้วยความเมตตา ($\bar{X} = 3.91$, S.D.= 0.75) รองลงมา คือ ด้านเมตตาจักรม : การพูดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน ($\bar{X} = 3.78$, S.D.= 0.79) ด้านเมตตาโมกรรม : การคิดดี หวังดี และปรารถนาดี ($\bar{X} = 3.77$, S.D.= 0.80) ด้านสาธารณโคธิ : แบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม ($\bar{X} = 3.75$, S.D.= 0.82) ด้านสีสสามัญญตา: การปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความประพฤติเสมอกัน ($\bar{X} = 3.69$, S.D.= 0.86) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านทิฏฐิสามัญญตา : มีความคิดเห็นตรงกัน ($\bar{X} = 3.50$, S.D.= 0.96) ตามลำดับตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานหลักสารานุกรม 6 โดยภาพรวม

(n = 358)

หลักสารานุกรม 6	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. เมตตากายกรรม (การกระทำดีต่อกัน)	3.91	0.75	มาก
2. เมตตาวจีกรรม (การพูดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน)	3.78	0.79	มาก
3. เมตตามโนกรรม (การคิดดี หวังดี และปรารถนาดี)	3.77	0.80	มาก
4. สาธารณโภคี (แบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม)	3.75	0.82	มาก
5. สีสสามัญญาตา (การปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความประพฤติเสมอกัน)	3.69	0.86	มาก
6. ทิฏฐิสามัญญาตา (มีความคิดเห็นตรงกัน)	3.50	0.96	ปานกลาง
ภาพรวม	3.73	0.83	มาก

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม

(n = 358)

บทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านโครงสร้างพื้นฐาน	4.03	0.80	มาก
2. ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต	3.59	0.93	มาก
3. ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษา ความสงบเรียบร้อย	3.80	0.81	มาก
4. ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	3.56	0.90	มาก
รวม	3.74	0.86	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า บทบาทผู้บริหารท้องถิ่น โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D.= 0.86) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการโครงสร้างพื้นฐาน ($\bar{X} = 4.03$, S.D.= 0.80) รองลงมา คือ ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษา ความสงบเรียบร้อย ($\bar{X} = 3.80$, S.D.= 0.81) ด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต ($\bar{X} = 3.59$, S.D.= 0.93) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ($\bar{X} = 3.56$, S.D.= 0.90) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารานุกรมกับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสารานุกรมกับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ มีความสัมพันธ์กัน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($R = 0.873^{**}$) ตามตารางที่ 3

หลักสารานุกรม 6 โดยภาพรวม หลักสารานุกรมกับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ด้านการโครงสร้างพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($R = 0.610^{**}$)

หลักสารานุกรม 6 โดยภาพรวม หลักสารานุกรมกับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงมาก ($R = 0.832^{**}$)

หลักสราณียธรรม 6 โดยภาพรวม หลักสราณียธรรมกับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($R = 0.627^{**}$)

หลักสราณียธรรม 6 โดยภาพรวม หลักสราณียธรรมกับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($R = 0.729^{**}$)

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสราณียธรรมกับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตามการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาชุมชน				
ตัวแปรอิสระ	Y1	Y2	Y3	Y4	Y
X1	.627**	.640**	.518**	.578**	.714**
X2	.476**	.740**	.557**	.718**	.763**
X3	.528**	.717**	.570**	.686**	.771**
X4	.622**	.748**	.582**	.716**	.812**
X5	.528**	.806**	.546**	.740**	.804**
X6	.455*	.787**	.584	.782	.801*
x	.610**	.832**	.627**	.792**	.873**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการวิเคราะห์การนำเสนอการบูรณาการหลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

แนวทางการบูรณาการหลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทของผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ได้แก่

1) เมตตาการุณกรรม การกระทำดีต่อกันด้วยความเมตตา ไม่ใช่ความรุนแรงทางกายในการแก้ไขปัญหาหรือการบริหาร ผู้บริหารท้องถิ่นต้องให้เกียรติผู้อื่น ไม่ใช่อำนาจข่มเหงและทำสิ่งที่ถูกต้องเพื่อความเป็นธรรมในชุมชน การช่วยเหลือซึ่งกันและกันต้องมาจากการคิดบวกและหวังผลประโยชน์ที่ไม่ใช่เพื่อตัวเอง แต่เพื่อพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

2) เมตตาจริกรรม การใช้คำพูดที่ดีและมีคุณค่าจะช่วยเสริมสร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้นำและประชาชน คำพูดที่เต็มไปด้วยความรักและการเคารพจะช่วยสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เป็นมิตรและส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

3) เมตตาโมกกรรม การคิดดีในด้านโมกกรรมของผู้บริหารท้องถิ่นมีความสำคัญ เนื่องจากการตัดสินใจต้องตั้งอยู่บนความปรารถนาดีและคำนึงถึงประโยชน์ของชุมชนเป็นหลัก การคิดดีช่วยลดความขัดแย้งและสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้นำและประชาชน ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาอย่างยั่งยืน การคิดดี หัวดี และปรารถนาดีของผู้นำท้องถิ่นจะช่วยสร้างความสมานฉันท์และความร่วมมือในชุมชน

4) สาธารณโภคี การแบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรมเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหารท้องถิ่นต้องยึดถือและปฏิบัติอย่างจริงจัง เพื่อให้การพัฒนาและการจัดการทรัพยากรในชุมชนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โปร่งใส และเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ทุกฝ่ายในชุมชน การบริหารที่มีความยุติธรรมจะสร้างความเข้มแข็งและความยั่งยืนให้กับการพัฒนาท้องถิ่นในระยะยาว

5) สีสามัญญตา ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องดำเนินงานอย่างโปร่งใส มีจริยธรรม และปฏิบัติต่อประชาชนอย่างเสมอภาค โดยปราศจากอคติหรือการเลือกปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อสร้างความไว้วางใจให้กับประชาชนและส่งเสริมความร่วมมือในชุมชน

6) ทฤษฎีสамัญญาตา การมีความคิดเห็นตรงกันเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้สังคมดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารท้องถิ่นต้องมีความสามารถในการรับฟังและบูรณาการความคิดเห็นของประชาชนเพื่อนำไปใช้ในการพัฒนาให้เกิดประโยชน์สูงสุด นอกจากนี้ การเคารพในหลักการประชาธิปไตยและการสร้างความสมานฉันท์ในหมู่ประชาชนจะช่วยให้การบริหารเป็นไปอย่างราบรื่น ลดความขัดแย้ง และนำไปสู่การพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์หลักสาราณียธรรม 6 กับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารท้องถิ่นได้มีการให้ความสำคัญในการนำเอาหลักสาราณียธรรมมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ เห็นได้ว่าสอดคล้องกับ พระครูธรรมธชบุญเที่ยง พุทธสาโร (ลักษณะพลวงค์) (2564) พบว่า การนำหลักสาราณียธรรมมาบูรณาการกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยแบ่งเป็นการบูรณาการหลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ 4 ด้าน โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารได้มีความมุ่งมั่นในการพัฒนาชุมชนมีการตัดสินใจดำเนินการแก้ปัญหาทั้งหลาย ๆ ด้านในการพัฒนาชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ อารยา ยอดโอวาท (2564) พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการจัด ระเบียบชุมชน สังคม และรักษาความสงบเรียบร้อย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์หลักสาราณียธรรม 6 โดยภาพรวม หลักสาราณียธรรมกับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณารายด้านดังนี้ ด้านการโครงสร้างพื้นฐานมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูงด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงมากด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษา ความสงบเรียบร้อย มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูงด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญา ท้องถิ่น มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญในการนำเอาหลักสาราณียธรรมมาพัฒนาชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุดในดำเนินการแก้ปัญหาในหลาย ๆ ด้านโดยนำหลักสาราณียธรรมมาใช้ในการดำเนินการบริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนซึ่งสอดคล้องกับ กษิตีศ รอดน้อย (2566) พบว่า หลักสาราณียธรรม 6 ที่นำมาเสนอประยุกต์ใช้ในการลดความขัดแย้งเนื่องจากความทันสมัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชนในการเลือกตั้งผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์ ได้ดังต่อไปนี้ 1) เมตตาการุณกรรม (ทำดีต่อกัน) 2) เมตตาจักรม (พูดดีต่อกัน) 3) เมตตาโมกรรม (คิดดีต่อกัน) 4) สาธารณโภคี(รู้จักแบ่งปัน) 5) สีสามัญญาตา (ประพฤติดีเหมือนเขา) 6) ทฤษฎีสามัญญาตา (ปรับตัวเข้าหากัน)

ผลการวิเคราะห์แนวทางการบูรณาการหลักสาราณียธรรม 6 ที่ส่งผลต่อบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ ทั้ง 6 ด้าน สามารถอภิปรายได้ดังนี้ 1) เมตตาการุณกรรม : การกระทำดีต่อกันด้วยความเมตตา ผู้บริหารเต็มใจในการวางแผนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารให้ประชาชนร่วมประชุมในการรับฟังปัญหาและวิธีการดำเนินการเพื่อนำมาเป็นแนวทางในการพัฒนาชุมชน 2) เมตตาจักรม : การพูดด้วยความปรารถนาดีต่อกัน ผู้บริหารมีการชี้แจงถึงวัตถุประสงค์ในการพัฒนาชุมชนด้วยความสุภาพและอธิบายเข้าใจง่าย ผู้บริหารช่วยชี้แนะในการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดระเบียบชุมชนในการพัฒนาชุมชน 3) เมตตาโมกรรม : การคิดดี หัวดี และปรารถนาดี ผู้บริหารท้องถิ่นมีวิสัยทัศน์ในการวางแผนและพัฒนาชุมชน

อย่างเป็นระบบ ผู้บริหารมีทัศนคติที่ดีในการสนับสนุนงบประมาณในโครงการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการพัฒนาชุมชนเป็นประจำทุกปี 4) สาธารณโภคี : แบ่งปันผลประโยชน์อย่างยุติธรรม ผู้บริหารมีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาชุมชนอย่างทั่วถึง ผู้บริหารได้สนับสนุนเจ้าหน้าที่ของ อบต.ไปช่วยเหลือในการพัฒนาชุมชนอย่างสม่ำเสมอ 5) สีสสามัญญตา : การปฏิบัติตามกฎระเบียบ มีความประพฤติเสมอกัน ผู้บริหารควรรักษากฎและกติกาที่ตกลงร่วมกันในชุมชน ความเป็นระเบียบ มีวินัย ผู้บริหารได้จัดทำระเบียบข้อตกลงในการพัฒนาชุมชนอย่างเป็นระบบร่วมกับชุมชนผู้บริหารได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับในการพัฒนาชุมชนอย่างเข้มแข็ง 6) ทิฐีสสามัญญตา : มีความคิดเห็นตรงกัน ผู้บริหารต้องดำเนินการจัดทำโครงการในการพัฒนาชุมชนอย่างเต็มศักยภาพ ผู้บริหารได้จัดทำแผนอย่างเป็นระบบในการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารท้องถิ่นมีการวางแผนเพื่อส่งเสริมการพัฒนาชุมชนได้มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและสนับสนุนงบประมาณในโครงการต่าง ๆ เพื่อวางระเบียบในการพัฒนาชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้มแข็ง ซึ่งสอดคล้องกับ ไพวรรณ ปริมาตร (2564) พบว่าการประยุกต์หลักธรรมในการ เสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองใน ระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น ประกอบด้วย 1)หลักกายกรรมแสดงกิริยาอาการสุภาพ 2) หลักกรรมเลือกใช้คำพูดภาษาที่สุภาพ 3)หลักมโนกรรม ทำแต่ในสิ่งที่ถูกต้อง 4)หลักสาธารณะโภคีรู้จักแบ่งปันผลประโยชน์ร่วมกันด้วยความยุติธรรม 5)หลักสีสสามัญญตา ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับหรือวินัยต่าง ๆ 6) หลักทิฐีสสามัญญตา ใช้ในนโยบายข้อกฎหมายเป็นอย่างเดียวกัน

องค์ความรู้ใหม่

จากผลการศึกษาการบูรณาการหลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยนำหลักสราณียธรรม คือเป็นหลักธรรมหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ร่วมกับการพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาที่จะช่วยให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและเพื่อให้เกิดความระลึกรู้ถึงต่อกัน ซึ่งมี จึงสังเคราะห์องค์ความรู้เป็น KORAWIT MODEL ได้แก่

1) K=Knowledge ข้อมูลและความเข้าใจที่ได้รับจากการเรียนรู้ เรียนรู้ ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นมีความรู้หมายถึงการรับข้อมูลและความเข้าใจที่เกิดจากการเรียนรู้ ประสบการณ์ และการค้นคว้าวิจัย ซึ่งรวมถึงข้อมูล ทฤษฎี แนวคิด และทักษะต่าง ๆ ที่ถูกสั่งสมและถ่ายทอดต่อกัน

2) O = Organization การบริหารอย่างเป็นระบบ ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นต้องดำเนินงานอย่างเป็นระบบการแบ่งหน้าที่ในการปฏิบัติอย่างชัดเจน และ ถูกต้อง เน้นการมีส่วนร่วมของคนในองค์กรและผู้ปฏิบัติงานร่วมกันให้เป็นไปในทางเดียวกันนำไปสู่การพัฒนางาน พัฒนาคน และพัฒนาองค์กรอย่างยั่งยืน มั่งคั่ง

3) N = Networks การสร้างเครือข่าย ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นควรสร้างภาคีเครือข่ายในการติดต่อประสานงาน ร่วมกันในการพัฒนาชุมชน

4) M = Morality การยึดมั่นในหลักคุณธรรม ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นควรยึดหลักความโปร่งใสในการปฏิบัติงานร่วมกับ องค์กร และ ชุมชน ควรมีมุมมอง หรือ ทัศนคติที่กว้าง เพื่อนำไปสู่การทำงานที่ปราศจากปัญหา การนำหลักสราณียธรรม เป็นหลักธรรมหนึ่งที่เหมาะสมสำหรับนำมาใช้ร่วมกับการพัฒนาชุมชนเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาที่จะช่วยให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลกันและเพื่อให้เกิดความระลึกรู้ถึงต่อกัน

5) W = Way Forward การวางแผน ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นมีการวางแผนในการพัฒนาชุมชน อย่างเป็นระบบเป็นขั้นเป็นตอนเพื่อทำให้บรรลุเป้าหมายในการพัฒนาชุมชน ต้องการแบ่งหน้าที่กันตามความถนัดของแต่ละคนเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการปฏิบัติงาน

6) I = Information ข้อมูลข่าวสาร ได้แก่ ผู้บริหารท้องถิ่นมีข้อมูลรับทราบข่าวสารผ่านสื่อบุคคล เอกสาร เป็นข้อมูลที่ทันสมัย และเป็นกลาง และสามารถกระตุ้นประชาชนให้มีความสนใจการรับรู้ข่าวสารที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนนำไปสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน

7) T = Technology เทคโนโลยี ได้แก่ การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้กับการพัฒนาชุมชน อำนวยความสะดวกให้กับประชาชนที่ต้องเดินทางมาประชุมร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบลแต่อยู่ห่างไกล เป็นต้น

การบูรณาการหลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน (KORAWIT MODEL)

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

สรุปผลการวิจัย

หลักสราณียธรรมกับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ระดับการปฏิบัติบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่จังหวัดแพร่ ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์หลักสราณียธรรม 6 โดยภาพรวม หลักสราณียธรรมกับบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ พบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านโครงสร้างพื้นฐานมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การปลูกสร้าง เช่น ถนน หรือ ร้างส่งน้ำ การเกษตร มีอิทธิพลอย่างมากต่อความรู้สึกของประชาชนอย่างน่ามีนัยสำคัญทางสถิติ สะท้อนให้เห็นถึงการพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรมที่สามารถจับต้องและใช้งานได้จริงในชุมชน

แนวทางการนำเสนอการบูรณาการหลักสราณียธรรมเพื่อส่งเสริมผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชน ล้วนถูกถ่ายทอดอย่างเป็นรูปธรรมที่เห็นได้ชัดทั้งในด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านส่งเสริมคุณภาพชีวิตและนามธรรมที่รับรู้ได้จากความรู้สึก ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษา ความสงบเรียบร้อย และ ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ในการสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนในชุมชนและแรงบันดาลใจจากบุคคลต้นแบบในชุมชน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นรากฐานที่เอื้อต่อการมีพัฒนาชุมชนให้มั่นคงและยั่งยืนภายใต้ความเชื่อมั่นของชุมชนในการบริหารงานของผู้บริหารท้องถิ่นในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

- 1.1 ผู้บริหารควรมีนโยบายถึงในการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนในโอกาสต่าง ๆ
- 1.2 ผู้บริหารควรมีนโยบายส่งเสริมการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดทำแผนในการสร้างประโยชน์ต่อชุมชน

ต่อชุมชน

1.3 ผู้บริหารควรมีนโยบายการจัดสรรโครงการอย่างต่อเนื่องในการพัฒนาชุมชนด้วยความสุภาพและอธิบายเข้าใจง่ายผู้บริหารท้องถิ่น ไม่ปฏิบัติให้เสื่อมเสียต่อการเป็นบริหาร

- 1.4 ผู้บริหารควรมีนโยบายสนับสนุนการประชาคมในการพัฒนาอย่างสม่ำเสมอ

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการบูรณาการหลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนในหลักอื่น ๆ ที่นอกเหนือจากหลักสราณียธรรม

2.2 ควรศึกษาความสัมพันธ์ที่ส่งเสริมบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่

2.3 ควรขยายขอบเขตการวิจัยการบูรณาการหลักสาราณียธรรมเพื่อส่งเสริมบทบาทผู้บริหารท้องถิ่นในการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารท้องถิ่นส่วนตำบลตำหนักธรรม อำเภอหนองม่วงไข่ จังหวัดแพร่ เปรียบเทียบกับตำบลอื่น ๆ

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2549). พระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 และที่แก้ไขเพิ่มเติมถึงฉบับที่ 14 พ.ศ. 2549. สืบค้นจาก <https://www.dla.go.th/upload/regulation/type1/2551/06/reg1214469023976.pdf>.
- กษิดิศ รอดน้อย. (2566). ความทันสมัยทางการเมืองที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของประชาชน ในการเลือกตั้ง ผู้บริหารและสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบล จังหวัดเพชรบูรณ์. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- จุรีวัลย์ ภักดีวุฒิ. (2566). บูรณาการคืออะไร. สืบค้นจาก <https://www.gotoknow.org/posts/74693>.
- พระครูธรรมธะบุญเที่ยง พุทธสวโก (ลักษณะพลวงค์). (2564). การบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการสื่อสารทางการเมืองเพื่อเสริมสร้างความสมานฉันท์. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ไพวรรณ ปุริมาต. (2564). พลวัตทางการเมืองกับการเสริมสร้างวัฒนธรรมทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนักการเมืองท้องถิ่น. (ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วุฒิสภา. (2556). พระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล. (2537). (แก้ไขเพิ่มเติม). สืบค้นจาก <https://www.senate.go.th/assets/portals/28/fileups/146/files/%E0%B8%AA%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%95%E0%B8%B3%E0%B8%9A%E0%B8%A5.pdf>.
- วุฒิสาร ตันไชย. (2564). การกระจายภารกิจหน้าที่ไปสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยุคใหม่. สืบค้นจาก www.moi.go.th.
- สถาบันพระปกเกล้า. (2564). กฎหมายเบื้องต้นสำหรับผู้บริหารท้องถิ่นและสมาชิกสภาท้องถิ่น. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2560). รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. สืบค้นจาก <https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2560/A/040/1.PDF>.
- องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม. (2566). แผนดำเนินงานประจำปีงบประมาณ (พ.ศ. 2566-2567).แพร่: กองวิชาการและแผนงาน องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม.
- _____. (2567). แผนพัฒนาท้องถิ่น พ.ศ. 2566 - 2567) เพิ่มเติม ครั้งที่ 3 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.แพร่: กองวิชาการและแผนงาน องค์การบริหารส่วนตำบลตำหนักธรรม.
- อารยา ยอดโอวาท. (2564). บทบาทของนักการเมืองท้องถิ่นที่มีต่อการพัฒนาชุมชน ตำบลวังธง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

The application of Buddhist principles to promote the leadership of local administrators in water management within the community of Lampang Municipality, Lampang Province

Phattarapon Boonmun^{1*} Sayan Innunjai² and Somjit Konwong²

¹ Master's degree students, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

² Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: phattarapol.19@gmail.com

ABSTRACT

This research article aims to (1) study the level of leadership among local administrators in water management within the community of Lampang Municipality, Lampang Province; (2) examine the relationship between the principles of Iddhipāda and the promotion of leadership among local administrators; and (3) propose the application of Iddhipāda to enhance leadership. This study employs a mixed-methods research approach as follows: (1) Quantitative research was conducted by distributing questionnaires to a sample of 397 participants, determined using Taro Yamane's formula and stratified random sampling. The data were analyzed using descriptive statistics and Pearson's correlation coefficient. (2) Qualitative research was carried out through in-depth interviews with 10 key informants, guided by an interview protocol. The interviews were conducted, transcribed, and documented, with the data categorized and organized by relevant themes, and subsequently analyzed using content analysis. The study results indicate that: 1) the overall level of opinions regarding the principles of Idappaccayata is high, and the level of leadership among local administrators in water management is also high; 2) there is a fairly strong positive correlation between the principles of Idappaccayata and the leadership of local administrators that is statistically significant; and 3) the application of Iddhipāda to promote leadership among local administrators includes: (1) Chanda: administrators should have genuine motivation and commitment to solving problems; (2) Viriya: they should demonstrate perseverance and resilience in the face of obstacles; (3) Citta: they should be attentive and mindful in all aspects of their work while being open to public feedback; and (4) Vimamsa: they should possess analytical skills and make decisions based on data, utilizing technology to support management.

Keywords: Iddhipāda, Leadership, Water Management

การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ภัทรพล บุญมั่น^{1*} และ สายัณห์ อินันใจ² และ สมจิต ขอนวงศ์²

¹ นิติระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: phattarapol.19@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น (3) เสนอการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำ การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี ดังนี้ 1) การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 397 คน โดยใช้สูตรของทาร์โร ยามาเน่ และการสุ่มแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน ด้วยแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ นำข้อมูลมาถอดเสียง บันทึกข้อความ จำแนกประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักอิทธิบาทธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำ โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นมีค่าสหสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) การประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ได้แก่ (1) ฉันทะ ผู้บริหารควรมีแรงบันดาลใจและความมุ่งมั่นจริงใจในการแก้ปัญหา (2) วิริยะ ควรแสดงความเพียร อุตุน ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (3) จิตตะ ควรตั้งใจและใส่ใจในทุกมิติของงาน พร้อมรับฟังความคิดเห็นของประชาชน (4) วิมังสา ควรมีความสามารถในการวิเคราะห์ ตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูล และใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการจัดการ

คำสำคัญ: หลักอิทธิบาทธรรม, ภาวะผู้นำ, การบริหารจัดการน้ำ

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

การบริหารท้องถิ่น หมายถึง การบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ในระดับท้องถิ่น โดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินการ เพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ และส่งเสริมการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน การบริหารท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการกระจายอำนาจ ซึ่งเป็นบุคคลที่ได้รับการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน มีหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในการบริหารจัดการและพัฒนาท้องถิ่น ทั้งการบริหารจัดการทรัพยากร การประสานงานกับภาคีเครือข่าย และการตอบสนองต่อปัญหาของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม ตลอดจนมีคุณธรรม จริยธรรมในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในภาวะผู้นำ ปัจจุบันพบว่าผู้บริหารท้องถิ่นบางส่วนอาจขาดหลักการด้านคุณธรรม และมุ่งเน้นผลประโยชน์ส่วนตนมากกว่าส่วนรวม (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2561)

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในระดับชุมชนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของประชาชนโดยตรง ทั้งในด้านสุขภาพ เศรษฐกิจ และสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในช่วงฤดูแล้งและฤดูฝนที่มักเกิดปัญหาน้ำท่วมหรือขาดแคลนน้ำสะอาดอย่างต่อเนื่อง เทศบาลในหลายพื้นที่จึงจำเป็นต้องมีแนวทางบริหารจัดการน้ำที่มีประสิทธิภาพ โดยอาศัยผู้นำท้องถิ่นที่มีภาวะผู้นำที่สามารถประสานงาน บริหารจัดการ และสร้างความร่วมมือกับภาคส่วนต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ (สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ, 2567)

ในขณะเดียวกัน หลักพุทธธรรม เช่น หลักอิทธิบาทธรรม ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา สามารถประยุกต์ใช้ในการเสริมสร้างภาวะผู้นำให้กับผู้บริหารท้องถิ่น เพื่อให้มีความพอใจในการทำงาน มีความเพียร เอาใจใส่ และไตร่ตรองรอบคอบต่อการตัดสินใจในการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีคุณภาพ (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต), 2562) การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรม เพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะช่วยเสริมให้ผู้ผู้นำไม่พึ่งพาเพียงทักษะด้านเทคนิคหรือการบริหารเท่านั้น แต่ยังผสมผสานคุณธรรม คุณธรรมจริยธรรม และแรงขับภายในให้มั่นคง ส่งผลให้การบริหารงานมีจิตสำนึกเพื่อประโยชน์ส่วนรวม สร้างความไว้วางใจในชุมชน และเพิ่มประสิทธิภาพการแก้ปัญหาในระดับท้องถิ่นอย่างยั่งยืน (ปรีมจิต ลาภอุดมเลิศ, 2568)

ปัจจุบันแม่น้ำวังกำลังเผชิญกับปัญหาความเสื่อมโทรม ทั้งในแง่ของนิเวศวิทยา ปริมาณและคุณภาพของแหล่งน้ำ โดยเฉพาะในส่วนที่ไหลผ่านเขตเมืองและชุมชน ที่มีการตั้งถิ่นฐานหนาแน่นและมีกิจกรรมการใช้น้ำอย่างเข้มข้น ทั้งโรงพยาบาลลำปาง ซึ่งเป็นโรงพยาบาลประจำจังหวัด โรงเรียนประจำจังหวัด ตลาดสดเทศบาล โดยจะพบปัญหาที่สามารถแบ่งออกได้ ประเด็นปัญหาหลัก คือ 1) การตื้นเขินของแม่น้ำวัง ส่งผลต่อการไหลเวียนของน้ำและพื้นที่อยู่อาศัยของสัตว์น้ำ 2) น้ำเน่าเสีย เกิดจากการทิ้งขยะและการปล่อยน้ำเสียจากชุมชนและหน่วยงานริมแม่น้ำ 3) แหล่งผสมพันธุ์และวางไข่ของปลาเสื่อมโทรม ถูกทำลาย ทำให้สัตว์น้ำลดจำนวนลง 4) ระบบบำบัดน้ำเสียไม่ครอบคลุม โดยครอบคลุมเพียงร้อยละ 30 ของพื้นที่ทั้งหมดในเขตเทศบาลนครลำปาง 5) ปัญหาด้านบุคลากรและงบประมาณ ขาดผู้เชี่ยวชาญและงบประมาณในการดำเนินงานและบำรุงรักษาระบบบำบัดน้ำเสีย 6) ปริมาณน้ำน้อยในฤดูแล้ง ทำให้ความสามารถในการรองรับน้ำเสียดำ 7) คุณภาพน้ำเสื่อมโทรมมาก พบออกซิเจนละลายในน้ำต่ำ (1–3 มก./ลิตร) และค่าโคลิฟอร์มแบคทีเรียสูง จนทำให้ปลาในแม่น้ำวังขาดอากาศและตายจำนวนมาก (อนันต์ อุปสอด และคณะ, 2565)

จากประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาเรื่องการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง โดยศึกษาว่าการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาทธรรมสามารถส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นได้อย่างไร เพื่อให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดการน้ำในชุมชนให้มีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์สูงสุด อันจะนำไปสู่แนวทางพัฒนาและยกระดับการบริหารจัดการน้ำในชุมชนได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง
3. เพื่อนำเสนอการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครลำปาง จำนวน 50,401 คน เทศบาลนครลำปาง (2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครลำปาง จำนวน 397 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Yamane, 1973) และ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2561)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 10 รูปหรือคน 1) ผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนาจำนวน 1 รูป 2) กลุ่มนักวิชาการด้านรัฐศาสตร์จำนวน 1 คน 3) ผู้บริหารท้องถิ่นจำนวน 2 คน 4) ผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน 5) ประชาชนในท้องถิ่น จำนวน 2 คน เลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำ โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้ง 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อแนวทางในประยุกต์หลัก สัปปุริสธรรมกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนอำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ก่อนการใช้งานจริง แบบสอบถามถูกทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach, 1971) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นรวม 0.910

ส่วนแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Intertive) มีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมกับการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ในเขตเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 หลักอิทธิบาทธรรม มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 2 ด้านฉันทะ(ความพอใจ) มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 3 ด้านวิริยะ(ความเพียร) มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 4 ด้านจิตตะ(ความเอาใจใส่) มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

สมมติฐานที่ 5 ด้านวิมังสา(ความไตร่ตรอง) มีความสัมพันธ์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

1) ทำหนังสือถึงนายกเทศมนตรีนครลำปาง จังหวัดลำปาง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่

- 2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 397 ชุด
- 3) รวบรวมแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

- 1) ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์
- 2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้
- 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

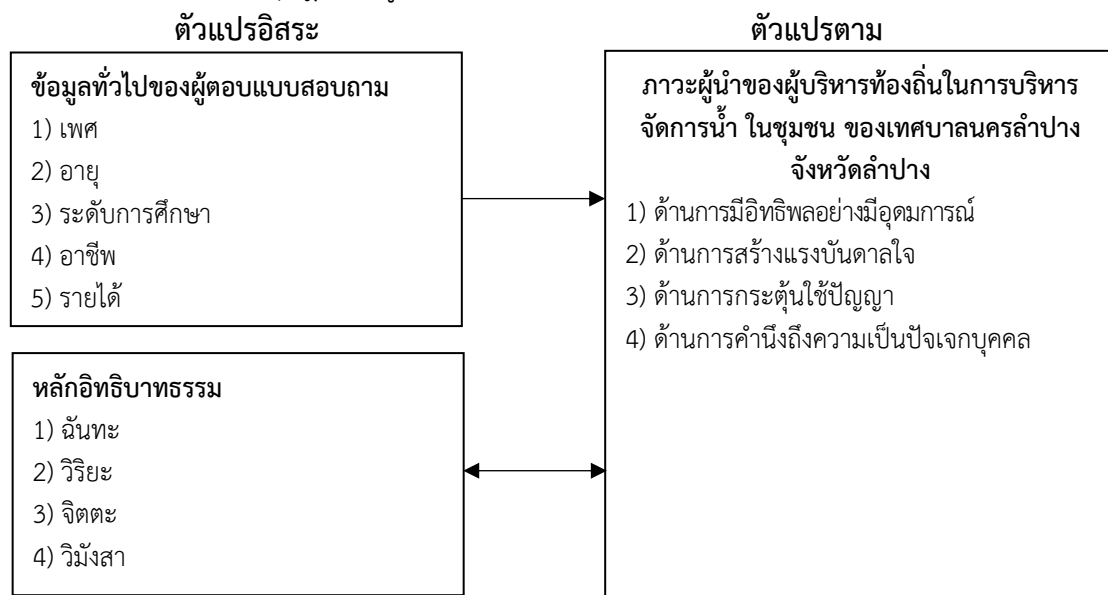
5.1 การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา การประยุกต์หลักหลักสัปรีธรรมกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมะนัง จังหวัดแพร่ โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

5.2 การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ใช้เกณฑ์ดังนี้

- ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ 0.81 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับมาก
- ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ 0.51 – 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง
- ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ 0.21 – 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย
- ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ 0.01 – 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อยมาก

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล หลักจริยธรรม (พระไตรปิฎกภาษาภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย (2539), ที.ปา. (ไทย) 11/306/198) และแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Bass & Avolio, 1994)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามหลักจริยธรรมโดยภาพรวม

(n = 397)

หลักจริยธรรม		ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ฉันทะ (ความพอใจ)	3.64	0.63	มาก
2.	วิริยะ (ความเพียร)	3.58	0.59	มาก
3.	จิตตะ (ความเอาใจใส่)	3.80	0.49	มาก
4.	วิมังสา (ความไตร่ตรอง)	3.74	0.44	มาก
ภาพรวม		3.70	0.36	มาก

ระดับการปฏิบัติตามหลักจริยธรรม พบว่า โดยภาพรวม อยู่ระดับมาก ($\bar{X} = 3.70$, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ จิตตะ (ความเอาใจใส่) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.80$, S.D. = 0.49) รองลงมา ได้แก่ วิมังสา (ความไตร่ตรอง) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.74$, S.D. = 0.44) ฉันทะ (ความพอใจ) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$, S.D. = 0.63) และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิริยะ (ความเพียร) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.58$, S.D. = 0.59) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น โดยภาพรวม (n = 397)

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง		ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์	3.65	0.52	มาก
2.	ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ	3.78	0.47	มาก
3.	ด้านการกระตุ้นทางปัญญา	3.77	0.44	มาก
4.	ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล	3.65	0.57	มาก
ภาพรวม		3.71	0.40	มาก

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.71, S.D. = 0.40) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย แสดงให้เห็นว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.78, S.D. = 0.47) รองลงมา ได้แก่ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.77, S.D. = 0.44), ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.52) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.65, S.D. = 0.57) ตามลำดับ

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง (n = 397)

ค่าสัมประสิทธิ์ สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม				ภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ใน การบริหารจัดการน้ำในชุมชน
ตัวแปรต้น	Y1	Y2	Y3	Y4	Y
หลักอิทธิบาทธรรม					
X1	.430**	.617**	.500**	.337**	.505**
X2	.210**	.042	-.013	-.057	.578**
X3	.516**	.386**	.420**	.388**	.057
X4	.295**	.381**	.545**	.416**	.534**
X	.531**	.549**	.563**	.416**	.636**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง (R = .636**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำ ในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง

ผลการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง พบว่า 1) ด้านฉันทะ ผู้บริหารท้องถิ่นควรเต็มใจ ตั้งใจในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีความพอใจในการให้ความรู้ความเข้าใจต่อการบริหารจัดการน้ำในชุมชน 2) ด้านวิริยะ ผู้บริหารท้องถิ่นควรไม่ย่อท้อต่อความ

ลำบากในการติดตามผลการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีการตรวจตราการบริหารจัดการน้ำในชุมชนได้อย่างสม่ำเสมอ 3) ด้านจิตตะ ผู้บริหารท้องถิ่นควรมีความใส่ใจ ความเต็มใจปฏิบัติตามกฎกติกาในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีความตั้งใจแสวงหาความรู้ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านวิมังสา ผู้บริหารท้องถิ่นควรทบทวนถึงการบริหารจัดการน้ำในชุมชน มีการตรวจสอบติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ และการตรึงครองพิจารณาคุณสมบัติของคณะทำงานในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน

อภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติตามหลักอิทธิบาทธรรม ของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ย มากที่สุด ได้แก่ จิตตะ (ความเอาใจใส่) อยู่ในระดับมาก รองลงมา ได้แก่ วิมังสา (ความไตร่ตรอง) อยู่ในระดับมาก ฉันทะ (ความพอใจ) อยู่ในระดับมาก และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิริยะ (ความเพียร) อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่และติดตามงานด้วยตนเองอย่างใกล้ชิด จึงสะท้อนถึงความเอาใจใส่และการไตร่ตรองอย่างรอบคอบในการบริหารจัดการน้ำ ขณะที่ด้านความเพียรอาจมีข้อจำกัดจากภาระงานและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกนุช นิยนันท์ (2566) พบว่า ระดับอิทธิบาท 4 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารท้องถิ่นมีประสบการณ์ในการบริหารพื้นที่จริง มีความสามารถในการประสานความร่วมมือจากหน่วยงานและประชาชน อีกทั้งมีจิตสำนึกต่อชุมชน จึงทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระเกียรติศักดิ์ กิตติธมโม (มีอาจ) (2564) พบว่า ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งโฮ้ง อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ทั้ง 3 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง เมื่อพิจารณาผลจาก การวิจัยสามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้ หลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง ($R = .636^{**}$) ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง ในเชิงบวกระดับความสัมพันธ์ค่อนข้างสูง กล่าวคือผู้บริหารท้องถิ่นนำหลักอิทธิบาทธรรม มาประยุกต์กับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนของเทศบาลนครลำปาง จึงส่งผลในการพัฒนา ดีมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ วิณา ขำคง (2565) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการปฏิบัติงานตามหลักอิทธิบาทธรรมกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในทิศทางเดียวกัน อยู่ในระดับสูง ได้แก่ หลักจิตตะ หลักวิมังสา หลักฉันทะ และหลักวิริยะ ตามลำดับ

แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง พบว่า ผู้บริหารท้องถิ่นมีความพึงพอใจและแรงบันดาลใจในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน เห็นได้จากความรักในบ้านเกิด ความตั้งใจในการลงพื้นที่ และการฟังเสียงประชาชนอย่างจริงใจ และการมีความมุ่งมั่นในการลงพื้นที่ ติดตามงาน และประสานความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายอย่างใกล้ชิด รวมถึงแสดงออกถึงความเอาใจใส่ในทุกขั้นตอนของการบริหารจัดการน้ำ โดยติดตามผลการดำเนินงานอย่างใกล้ชิด ทั้งนี้ยังมีการวิเคราะห์ ข้อมูล ประเมินผล และการพิจารณาทางเลือกอย่างรอบคอบก่อนตัดสินใจ โดยใช้ข้อมูลย้อนหลัง เวทีประชาคม และเทคโนโลยีสมัยใหม่ เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจให้มีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีระพล บุญตาระวะ และคณะ (2567) พบว่า ผลการวิจัยแนวทางการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในพื้นที่จังหวัดปทุมธานี โดยการ นำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ มีการปฏิบัติงานด้วยความมุ่งมั่น พยายาม มีความกระตือรือร้น

ในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับ มอบหมายเอาใจใส่หน้าที่ และมีการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนที่ได้วางไว้ มีการรับฟังปัญหาเพื่อนำมาปรับปรุง การปฏิบัติงาน

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากผลการศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง โดยจัดทำในรูปแบบ Model CHAMP ซึ่งเป็นการสรุปแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำผ่าน 5 หัวข้อหลัก ดังนี้

C – Commitment (ความมุ่งมั่น) ผู้บริหารท้องถิ่นมีความตั้งใจจริงในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน โดยแสดงให้เห็นผ่านความรักในบ้านเกิดและความเต็มใจในการทำงานอย่างใกล้ชิดกับประชาชน ความมุ่งมั่นนี้สะท้อนถึง ฉันทะ ที่เป็นแรงบันดาลใจในการผลักดันงานด้านการจัดการน้ำอย่างต่อเนื่อง

H – Hard-working (ความเพียร) ผู้บริหารท้องถิ่นมีความขยันหมั่นเพียร ลงมือปฏิบัติด้วยตนเอง ติดตามงานอย่างต่อเนื่อง ไม่ย่อท้อต่อปัญหา แม้จะเผชิญกับข้อจำกัดหรืออุปสรรคต่าง ๆ ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน สะท้อนถึง วิริยะ ที่แสดงให้เห็นถึงความอุตสาหะเพื่อประโยชน์ของชุมชน

A – Attention (ความเอาใจใส่) ผู้บริหารท้องถิ่นให้ความสำคัญกับรายละเอียดในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ใส่ใจทั้งด้านเทคนิคและความคิดเห็นของประชาชน ติดตามงานอย่างใกล้ชิดและปรับปรุงแนวทางให้เหมาะสม มีความทันสมัย และความตั้งใจแสวงหาความรู้ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนสอดคล้องกับหลักจิตตะ ซึ่งแสดงถึงการทำงานด้วยความตั้งใจและใส่ใจงานในทุกมิติ

M – Morality (คุณธรรม) ผู้บริหารยึดมั่นในคุณธรรมแห่งความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ และการทำงานโดยยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง ไม่ตัดสินใจตามแรงกดดันหรืออคติ ยึดมั่นในความถูกต้อง ใช้ข้อมูลและเหตุผลในการตัดสินใจในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน เป็นการแสดงออกถึง วิมังสา ที่มาจากการใคร่ครวญอย่างมีจริยธรรม

P – Participation (การมีส่วนร่วม) ผู้บริหารท้องถิ่นเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน ใช้เวทีประชาคม รับฟังความคิดเห็นอย่างจริงจัง และส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบเพื่อจัดการบริหารจัดการน้ำในชุมชน สะท้อนถึงภาวะผู้นำเชิงพุทธที่สร้างความร่วมมือและความเป็นเจ้าของร่วมในชุมชน

สรุปผลการวิจัย

ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง โดยภาพรวม อยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ จิตตะ (ความเอาใจใส่) รองลงมา ได้แก่ วิมังสา (ความไตร่ตรอง) ฉันทะ (ความพอใจ และ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ วิริยะ (ความเพียร) ตามลำดับ

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักอิทธิบาทธรรมกับภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ซึ่งเป็นตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ผลการประยุกต์หลักอิทธิบาทธรรมส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่น ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน ของเทศบาลนครลำปาง พบว่า 1) ผู้บริหารท้องถิ่นควรเต็มใจ ตั้งใจในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีความพอใจ ในการให้ความรู้ความเข้าใจต่อการบริหารจัดการน้ำในชุมชน 2) ผู้บริหารท้องถิ่นควรไม่ย่อท้อต่อความลำบากในการติดตาม ผลการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีการตรวจตราการบริหารจัดการน้ำในชุมชนได้อย่างสม่ำเสมอ 3) ผู้บริหารท้องถิ่น ควรมีความใส่ใจ ความเต็มใจปฏิบัติตามกฎกติกาในการบริหารจัดการน้ำในชุมชน และมีความตั้งใจแสวงหาความรู้ ในการบริหารจัดการน้ำในชุมชนอย่างต่อเนื่อง 4) วิมังสา ผู้บริหารท้องถิ่นควรทบทวนถึงการบริหารจัดการน้ำในชุมชน มีการตรวจสอบติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ และการตรึงตรองพิจารณาคุณสมบัติของคณะทำงานในการบริหารจัดการน้ำ ในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

- 1.1 ผู้บริหารท้องถิ่นควรไม่ย่อท้อต่อความลำบากและติดตามผลการบริหารจัดการน้ำในชุมชนอย่างสม่ำเสมอ
- 1.2 ผู้บริหารท้องถิ่นควรประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่น่าเคารพและเป็นที่ยอมรับ มีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ยึดมั่น ในอุดมการณ์ และปฏิบัติงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม ทำให้ผู้ตาม เกิดความเชื่อมั่นและไว้วางใจ
- 1.3 ผู้บริหารท้องถิ่นควรมอบหมายงานอย่างเหมาะสม พิจารณาความรู้ ความสามารถ และศักยภาพ ของแต่ละบุคคล เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

- 2.1 ควรศึกษาเปรียบเทียบการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมในการเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารท้องถิ่นในเขต เทศบาลอื่น ๆ เพื่อพัฒนาเป็นแนวทางเชิงนโยบายระดับจังหวัด
- 2.2 ควรศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างภาวะผู้นำตามหลักพุทธธรรมกับประสิทธิภาพการจัดการ ทรัพยากรธรรมชาติอื่น ๆ เช่น ป่าไม้ ดิน และพลังงาน ในระดับท้องถิ่น
- 2.3 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งเสริมหรือเป็นอุปสรรคต่อการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในระบบบริหาร ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
- 2.4 ควรมีการวิจัยเชิงปฏิบัติการที่เน้นการออกแบบกิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำด้วยหลักธรรมในสถานการณ์จริง เพื่อประเมินผลลัพธ์เชิงรูปธรรมในการจัดการทรัพยากรน้ำอย่างมีส่วนร่วม

เอกสารอ้างอิง

- กนกนุช นิยนันท์. (2566). การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 เพื่อพัฒนาสมรรถนะบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลคลอง หก อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2561). ภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารองค์กร : แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.
- เทศบาลนครลำปาง. (2566). แผนพัฒนาท้องถิ่นจังหวัดลำปาง พ.ศ. 2566–2570. สืบค้นจาก <https://shorturl.asia/Qnpux>.

- ธีระพล บุญตารวะ, สมาน งามสนิท และ สุรินทร์ นิยมางกูร. (2566). การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำในจังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 11(4), 69–80.
- ปลื้มจิต ลาภอุดมเลิศ. (2568). อิทธิบาท 4 กับการพัฒนาการปกครองท้องถิ่น: แนวทางสู่ความร่วมมือกัน. *วารสารบัณฑิตศึกษาวิชาการ*, 3(1), 122–133.
- พระเกรียงศักดิ์ กิตติธมโม (มีอาจ). (2564). *ภาวะผู้นำทางการเมืองตามหลักพุทธธรรมของผู้บริหารเทศบาลตำบลทุ่งไผ่ อำเภอมะนัง จังหวัดยะลา*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). *การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- วีณา ขำคง. (2564). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอศรีประจันต์ จังหวัดสุพรรณบุรี*. (รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตโต). (2562). *พุทธธรรม (ฉบับปรับปรุง)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.
- สำนักงานทรัพยากรน้ำแห่งชาติ. (2567). *คู่มือการจัดการและวางแผนบริหารทรัพยากรน้ำระดับชุมชน*. สืบค้นจาก <https://ebook.onwr.go.th/read/290/pdf>.
- อนันต์ อุปสอด, สุวรัฐ แลสันกลาง, เอกสิทธิ์ ไชยปิ่น และ พิบูลย์ ชัยโอวสกุล. (2565). การบริหารจัดการน้ำเสียในชุมชนแบบมีส่วนร่วม : กรณีศึกษาเทศบาลนครลำปาง จังหวัดลำปาง. *วารสารวิชาการวิทยาลัยบริหารศาสตร์*, 5(1), 29–43.
- Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1994). Transformational leadership and organizational culture. *The International journal of public administration*, 17(3-4), 541-554.
- Cronbach, L. J. (1971). *Essentials of psychological testing*. (4th ed.). New York: Harper & Row.
- Yamane, T. (1973). *Statistic: An Introductory Analysis*. (3rd ed.). New York: Harper & Row.

Promotion of citizenship in a democratic regime according to Buddhist principles for the people of Kanjana Subdistrict, Mueang Phrae District, Phrae Province

Phrakhrubaidika Phadet Samredpol^{1*} Somjit Konwong² and Sayan Innunjai²

¹ Master's degree students, Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

² Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Phrae Campus, Thailand

* Corresponding author. E-mail: Phadet2717@gmail.com

ABSTRACT

The research article aims to (1) investigate the level of citizenship in the democratic regime among the residents of Kanjana Subdistrict, (2) examine the relationship between the Seven Principles of a Good Person (Sappurisdhamma) and democratic citizenship in Kanjana Subdistrict, and (3) propose ways to promote democratic citizenship according to Buddhist principles among the people of Kanjana Subdistrict, Mueang Phrae District, Phrae Province. This study employs a mixed-methods research approach, which includes (1) quantitative research involving the distribution of questionnaires to a sample of 363 individuals, utilizing Yamane's formula and stratified random sampling, with data analyzed through descriptive statistics and Pearson correlation coefficients, and (2) qualitative research through in-depth interviews with nine key informants, where interviews were transcribed, coded, and thematically analyzed. The findings indicate that 1) the overall level of democratic citizenship according to the Seven Principles of a Good Person is high, with all six dimensions of citizenship also rated as high, 2) there is a moderate positive correlation between the Seven Principles of a Good Person and democratic citizenship that is statistically significant, and 3) promoting citizenship based on these principles reveals that (1) Dhammānyutta (knowledge of the Dhamma) should emphasize critical thinking and public participation, (2) Attānyutta (knowledge of purpose) should focus on helping citizens understand their rights and responsibilities, (3) Attānyutta (self-awareness) should promote awareness of rights within a democratic framework, (4) Mātānyutta (sense of moderation) should encourage the appropriate use of freedoms and resources, (5) Kālānyutta (sense of timing) should enhance knowledge about citizens' rights and responsibilities to stimulate political participation, (6) Parisaṇṇā (understanding of society) should emphasize public involvement, and (7) Pukkhānyutta (knowledge of individuals) should focus on building community networks and selecting good leaders.

Keywords: Sappurisa Dhamma, Citizenship, Democracy

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรม ของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

พระครูใบฎีกาเผด็จ สำเร็จผล^{1*} สมจิต ขอนวงศ์² และ สายัณห์ อินันใจ²

¹ นิติระดับปริญญาโท คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

² คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่ ประเทศไทย

* Corresponding author. E-mail: Phadet2717@gmail.com

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา (2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา และ (3) นำเสนอการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ การศึกษานี้ใช้วิธีวิจัยแบบผสมวิธี (1) การวิจัยเชิงปริมาณ แจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 คน โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ และ การสุ่มแบบแบ่งชั้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และ (2) การวิจัยเชิงคุณภาพ ได้สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 9 ราย ด้วยแบบสัมภาษณ์ ดำเนินการสัมภาษณ์ นำข้อมูลมาถอดเสียง บันทึกข้อความ จำแนกประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้อง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการศึกษาพบว่า 1) ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนทั้ง 6 ด้าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) หลักสัปปุริสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3) การส่งเสริมความเป็นพลเมืองโดยหลักสัปปุริสธรรม พบว่า (1) อัมมัญญตา ควรมุ่งเน้นการคิดวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน (2) อุตตัญญตา มุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง (3) อุตตัญญตา ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักสิทธิในระบอบประชาธิปไตย (4) มัตตัญญตา ส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิเสรีภาพ และทรัพยากรอย่างเหมาะสม (5) กาลัญญตา ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง กระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง (6) ปริสัญญตา ควรมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน และ (7) ปุคคัลญตา ควรมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายชุมชน รู้จักและเลือกผู้นำที่ดี

คำสำคัญ: หลักสัปปุริสธรรม, ความเป็นพลเมือง, ระบอบประชาธิปไตย

© 2025 JSDP: Journal of Spatial Development and Policy

บทนำ

การเป็นพลเมืองมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาระบอบประชาธิปไตย โดยพลเมืองต้องมีส่วนร่วมทางการเมืองผ่านการแสดงออกซึ่งสิทธิและเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยควรมีสำนึกความรับผิดชอบ ชื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะ และใช้สิทธิเสรีภาพอย่างเหมาะสม โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น (ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์, 2558) การปกครองในระบอบประชาธิปไตยจำเป็นต้องให้ประชาชนทุกคนมีส่วนร่วมในการบริหารประเทศ เพื่อสร้างความเป็นพลเมืองที่สามารถปกครองตนเองได้ ซึ่งมีคุณลักษณะสำคัญในการแสดงบทบาทและความรับผิดชอบต่อสังคม การพัฒนาประเทศในระบอบประชาธิปไตยจึงไม่เพียงแต่ต้องมีรัฐธรรมนูญที่ดี แต่ยังต้องมีพลเมืองที่มีความรับผิดชอบ เคารพสิทธิของผู้อื่น และเคารพความแตกต่าง (ถวิลวดี บุรีกุล และรัชต์ แสงมเหหมัต, 2568) อย่างไรก็ตาม ประชาชนในประเทศอาจยังไม่เข้าใจลึกซึ้งถึงหลักการและวิถีชีวิตในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งการมีประสบการณ์ในกระบวนการปกครองนี้เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากการศึกษาและการรับรู้จากประเทศอื่นไม่เพียงพอในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมไทยที่มีพื้นฐานทางการเมืองการปกครองที่แตกต่างกัน (ปรีชา เรืองจันทร์, 2560)

การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยเป็นสิ่งที่จำเป็นในการชี้วัดการพัฒนาการของประชาธิปไตยในแต่ละสังคม ได้มีนักวิชาการทางด้านรัฐศาสตร์ ได้ศึกษาค้นคว้าในประเด็นดังกล่าวอย่างแพร่หลาย ผ่านมาทางอิทธิพลทางการเมืองจากประเทศสหรัฐอเมริกาที่เป็นแม่แบบในรูปแบบการปกครองแบบประชาธิปไตยสมัยใหม่ ซึ่งในระยะหลังมานี้ การศึกษาในประเด็นดังกล่าวนี้ได้ลดความสำคัญลงไป เนื่องจากนักวิชาการมีความสนใจในประเด็นอื่นที่เข้ามาแทนที่ในวงวิชาการทางรัฐศาสตร์ไทยในปัจจุบันกลุ่มคนในสังคมไทยบางส่วนมีการเรียนรู้ต่อต้านอำนาจและการมีพฤติกรรมการเมืองในรูปแบบอริยะขัดขึ้นมากขึ้น อันเป็นผลจากการเข้าใจในสภาพของการเรียนรู้ทางการเมืองและการให้เสรีภาพภายในระบบการเมือง (วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, ปิยะนันต์ จันทรแหกล้ำ และสุเชาว์ ชยมชัย, 2561) และด้วยประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ยังขาดการส่งเสริมความเป็นพลเมืองที่เป็นระบบ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนยังมีไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม การสื่อสารยังแสดงข้อมูลไม่ครบถ้วนทำให้เกิดความสับสนในการทำความเข้าใจทางการเมืองในชุมชน และยังส่งผลให้ประชาชนในตำบลกาญจนาไม่มีแรงจูงใจในการพัฒนาความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ดังนั้น การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักสัปปริสธรรม เป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย เป็นหลักธรรมของสัตบุรุษ เป็นธรรมสำหรับคนดี ธรรมที่ทำให้เป็นสัตบุรุษ 7 ประการ คือ 1. ธัมมัญญตา รู้จักเหตุ 2. อัตถัญญตา รู้จักผล 3. อตตัญญตา รู้จักตน 4. มัตตัญญตา รู้จักประมาณ 5. กาลัญญตา รู้จักการ 6. ปริสสัญญตา รู้จักชุมชน 7. ปุคคลัญญตา รู้จักบุคคล (สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตโต), 2561)

สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนาอำเภอมืองแพร่จังหวัดแพร่และสนใจที่จะนำหลักสัปปริสธรรม 7 ซึ่งเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเข้ามาช่วยส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย ซึ่งผลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนาอำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ อย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปริสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่
3. เพื่อนำเสนอการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยมีวิธีการดำเนินการวิจัย ดังนี้

1. ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 18 ปี ขึ้นไป ที่อาศัยอยู่ในชุมชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ จำนวน 3,848 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 363 คน ได้มาจากการสุ่มตัวอย่างจากสูตรของ ทาโร่ ยามานะ (Taro Yamane) และ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักการสุ่มแบบแบ่งชั้น (วัลลภ สุขสวัสดิ์, 2561)

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) จำนวน 9 รูปหรือคน 1) นักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านพระพุทธศาสนา จำนวน 1 รูป 2) กลุ่มนักวิชาการหรือผู้ปฏิบัติงานด้านรัฐศาสตร์จำนวน 2 คน 3) กลุ่มผู้บริหารตำบลกาญจนาจำนวน 2 คน 4) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน 5) กลุ่มประชาชนทั่วไปในตำบลกาญจนาจำนวน 2 คน เลือกแบบเจาะจง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามกรอบของ “การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่” โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับหลักสัปปุริสธรรม โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถาม ทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้ง 7 ด้าน จำนวน 35 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยได้กำหนดให้ผู้ตอบแบบสอบถามทำเครื่องหมาย (✓) ลงในช่องปริมาณความคิดเห็นที่ผู้ตอบเห็นว่าตรงกับตนเองเพียงระดับเดียวจาก 5 ระดับ (Rating Scale) ทั้ง 6 ด้าน จำนวน 30 ข้อ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended Questionnaire) ให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งข้อเสนอแนะต่อแนวทางในประยุกต์หลัก สัปปุริสธรรมกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนาอำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ก่อนการใช้งานจริง แบบสอบถามถูกทดลองใช้กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อคำนวณค่าความเชื่อมั่นโดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's Alpha) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นรวม 0.964

ส่วนแบบสัมภาษณ์ที่สร้างขึ้นเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structure Intertie) มีสาระสำคัญของการสัมภาษณ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการประยุกต์หลักหลักสัปปุริสธรรมกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

3. สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 หลักสัปปุริสธรรม 7 มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 2 อัมมัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 3 อัถถัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 4 อัถตัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 5 มัตตัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 6 กาลัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 7 ปริสัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

สมมติฐานที่ 8 ปุคคัลัญญา มีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

4.1 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณ

- 1) ทำหนังสือถึงนายกองค์การบริหารตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบแบบสอบถามจากประชาชนในพื้นที่
- 2) นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ไปเก็บข้อมูลกับประชาชนในพื้นที่ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างจำนวน 363 ชุด
- 3) รวบรวมแบบสอบถามเพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ต่อไป

4.2 การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

- 1) ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการให้สัมภาษณ์
- 2) ทำการนัดวัน เวลา และสถานที่กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) เพื่อสัมภาษณ์ตามที่กำหนดไว้
- 3) ดำเนินการสัมภาษณ์ตามวัน เวลา และสถานที่ที่กำหนดไว้ จนครบทุกประเด็น โดยขออนุญาตใช้วิธีการจดบันทึกและการบันทึกเสียงประกอบการสัมภาษณ์ และนำข้อมูลดิบที่ได้มารวบรวมเพื่อวิเคราะห์โดยวิธีการที่เหมาะสมและนำเสนอต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาวิเคราะห์และประมวลผลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Software) เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

- 1) การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) ดังนี้ ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) สำหรับอธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างและพรรณนา การประยุกต์หลักหลักสัปปุริสธรรมกับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ การหาค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- 2) การวิเคราะห์เชิงสถิติอนุมาน (Inferential Statistics Analysis) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหพันธ์ (Correlation Coefficient) วัดระดับความสัมพันธ์ของตัวแปร และผู้วิจัยได้เลือกใช้สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยทั่วไปนิยมใช้สัญลักษณ์ (r) แทนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของกลุ่มการบอกระดับหรือขนาดของความสัมพันธ์ จะใช้ตัวเลขของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ หากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีค่าเข้าใกล้ -1 หรือ +1 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง แต่หากมีค่าเข้าใกล้ 0 แสดงถึงการมีความสัมพันธ์กันในระดับน้อย หรือไม่มีเลย สำหรับการพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ใช้เกณฑ์ดังนี้

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.81 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับมาก

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.51 – 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.21 – 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อย

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.01 – 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์ในระดับน้อยมาก

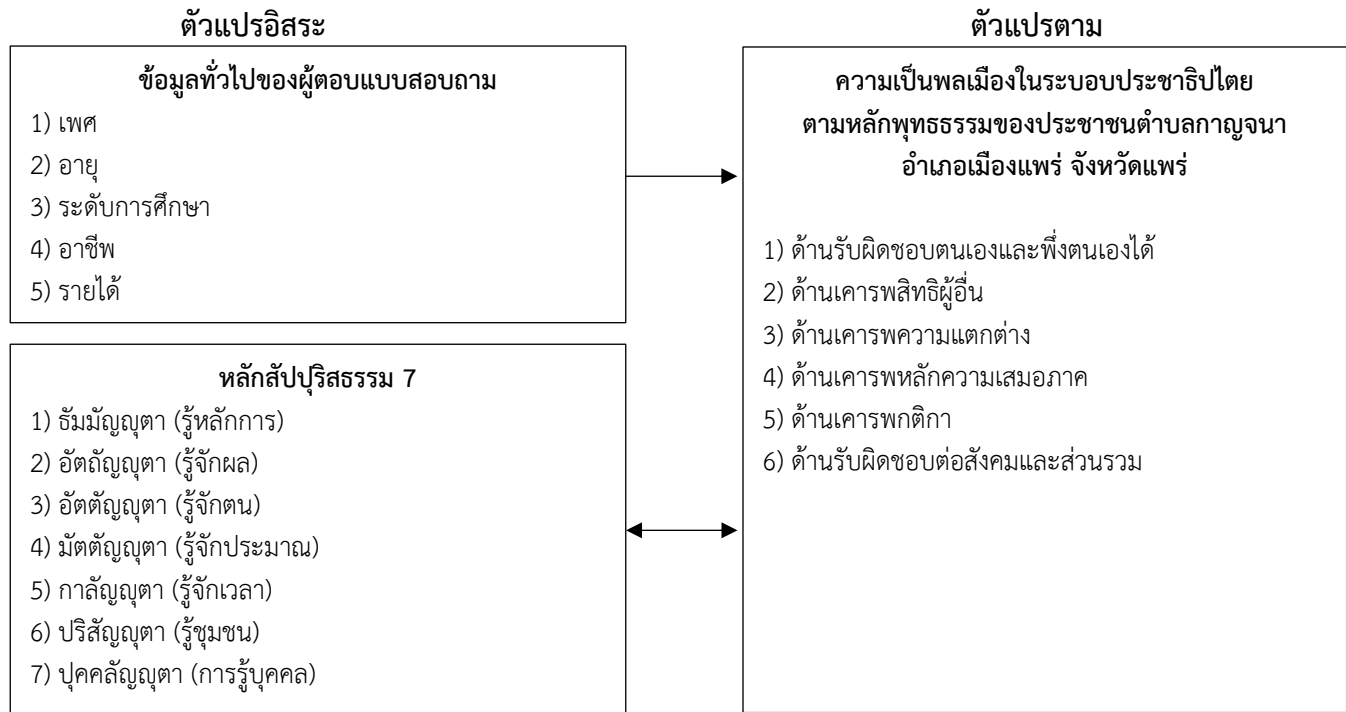
ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ โดยวิธีการดังนี้

- 1) นำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาถอดเสียงและบันทึกเป็นข้อความ นำข้อความจากการสัมภาษณ์และการจดบันทึกมาจำแนกเป็นประเด็นและเรียบเรียงเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย

- 2) วิเคราะห์คำให้สัมภาษณ์ของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ตามวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis Technique) ประกอบบริบท (Context) และสังเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอต่อไป

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ประกอบด้วย ข้อมูลทั่วไปส่วนบุคคล หลักสัปปุริสธรรม 7 (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539, อภ.สตตท. (ไทย) 23/65/143) และแนวคิดแนวคิดทฤษฎีคุณลักษณะความเป็นพลเมืองตามวิถีประชาธิปไตย (สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2555) ดังนี้

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัย พบว่า

1. ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการปฏิบัติตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม

(n = 363)

ข้อ	หลักสัปปุริสธรรม 7	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ฉัณฺณมยฺหา (รู้หลักการ)	3.74	0.51	มาก
2	อุตฺถมยฺหา (รู้จักผล)	3.70	0.48	มาก
3	อุตฺตมยฺหา (รู้จักตน)	3.72	0.47	มาก
4	มัตตมยฺหา (รู้จักประมาณ)	3.71	0.45	มาก
5	กาลมยฺหา (รู้จักเวลา)	3.79	0.49	มาก
6	ปริสฺสมยฺหา (รู้ชุมชน)	3.79	0.47	มาก
7	ปุคฺคสมยฺหา (รู้บุคคล)	3.86	0.51	มาก
ภาพรวม		3.76	0.38	มาก

จากตารางที่ 1 หลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.76$, S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ปุคฺคสมยฺหา คือ การรู้บุคคล

รู้ประเภทของบุคคลมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.86, S.D. = 0.51) รองลงมาได้แก่ด้านกัลยัญดา คือ รู้จักเวลา รู้คุณค่าของเวลามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.79, S.D. =0.48) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อุตัญญดา คือ รู้จักผล รู้จุดมุ่งหมายระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.70, S.D. =0.48) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วน เบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

(n = 363)

ข้อ	ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย	ระดับการปฏิบัติ		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านรับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้	3.72	0.51	มาก
2	ด้านเคารพสิทธิผู้อื่น	3.69	0.49	มาก
3	ด้านเคารพความแตกต่าง	3.76	0.48	มาก
4	ด้านเคารพหลักความเสมอภาค	3.73	0.56	มาก
5	ด้านเคารพกติกา	3.73	0.55	มาก
6	ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวม	3.74	0.51	มาก
ภาพรวม		3.73	0.44	มาก

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.73, S.D. = 0.44) เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดด้านเคารพความแตกต่างระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.76, S.D. = 0.48) รองลงมาได้แก่ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.74, S.D. = 0.51) และมีค่าเฉลี่ย น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านเคารพสิทธิผู้อื่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.69, S.D. = 0.49)

2. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปฐิสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบล กาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ตารางที่ 3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปฐิสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์	ตัวแปรตาม = ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชน						
ตัวแปรอิสระ	Y1	Y2	Y3	Y4	Y5	Y6	y
X1	.394**	.457**	.601**	.583**	.603**	.618**	.639**
X2	.551**	.632**	.624**	.626**	.614**	.541**	.703**
X3	.633**	.676**	.561**	.567**	.548**	.393**	.660**
X4	.592**	.617**	.512**	.425**	.418**	.351**	.567**
X5	.577**	.601**	.558**	.472**	.438**	.366**	.587**
X6	.539**	.561**	.485**	.378**	.368**	.336**	.518**
X7	.669**	.720**	.590**	.462**	.448**	.351**	.630**
X	.726**	.784**	.724**	.647**	.633**	.546**	.792**

หมายเหตุ: ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปฐิสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ดังนี้

หลักสัปปริสธรรม 7 โดยภาพรวม กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .792^{**}$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ด้านรับผิดชอบตนเองและพึ่งตนเองได้ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .726^{**}$)

ด้านเคารพสิทธิผู้อื่นมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ($R = .784^{**}$)

ด้านเคารพความแตกต่าง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .724^{**}$)

ด้านเคารพหลักความเสมอภาคมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .647^{**}$)

ด้านเคารพกติกามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .633^{**}$)

ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ($R = .546^{**}$)

3. การส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

การประยุกต์หลักสัปปริสธรรม 7 เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่

1) อัมมัญญา คือ รู้หลักการควรมุ่งเน้นที่ ความรู้ ความคิดวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนคิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

2) อัตถัญญา คือ รู้จักผลควรมุ่งเน้นให้ประชาชนเข้าใจสิทธิและหน้าที่ของตนเอง ผ่านการอบรมและสื่อประชาสัมพันธ์ ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในกิจกรรมสาธารณะ และสร้างวัฒนธรรมการเลือกตั้งที่โปร่งใส

3) อัตตัญญา คือ รู้จักตน ส่งเสริมให้ประชาชนรู้จักสิทธิ หน้าที่ และความรับผิดชอบในระบอบประชาธิปไตย พร้อมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และจิตสำนึกพลเมืองที่ดี จัดกิจกรรมให้มีส่วนร่วมทางการเมือง ตรวจสอบภาครัฐ และพัฒนาเยาวชนให้มีบทบาทในการพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืน

4) มัตตัญญา คือ รู้จักประมาณ ส่งเสริมให้ประชาชนใช้สิทธิ เสรีภาพ และทรัพยากรอย่างพอเหมาะพอควร โดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น ปลูกฝังการคิดวิเคราะห์ การบริโภคข้อมูลที่ถูกต้อง และการใช้ชีวิตอย่างสมดุล ส่งเสริมความสามัคคี การมีส่วนร่วมทางสังคม และการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม

5) กาลัญญา คือ รู้จักเวลา ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง กระตุ้นการมีส่วนร่วมทางการเมือง และพัฒนาวัฒนธรรมประชาธิปไตยที่โปร่งใส เน้นการสื่อสารที่สร้างสรรค์ รับฟังความคิดเห็นที่แตกต่าง และผลักดันผู้นำท้องถิ่นที่มีคุณธรรม พร้อมส่งเสริมกิจกรรมอาสาสมัครและนโยบายที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน

6) ปริสัญญญา คือ รู้ชุมชน การส่งเสริมให้ผู้นำชุมชนและประชาชนตระหนักถึงความซื่อสัตย์ การจัดตั้งกลไกให้ประชาชนสามารถติดตามและตรวจสอบ การใช้สื่อสารมวลชนเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารที่ถูกต้อง 7) บุคคลัญญา คือ การรู้บุคคล การให้ความรู้เรื่องประชาธิปไตยผ่านบุคคลต้นแบบนำบุคคลที่มีคุณธรรม การสนับสนุนให้คนรุ่นใหม่รู้จักบุคคลสำคัญในชุมชนการพัฒนาเครือข่ายพลเมืองเข้มแข็งสนับสนุนให้ประชาชนรวมกลุ่มเพื่อเฝ้าระวังและติดตามการทำงานของภาครัฐ

อภิปรายผล

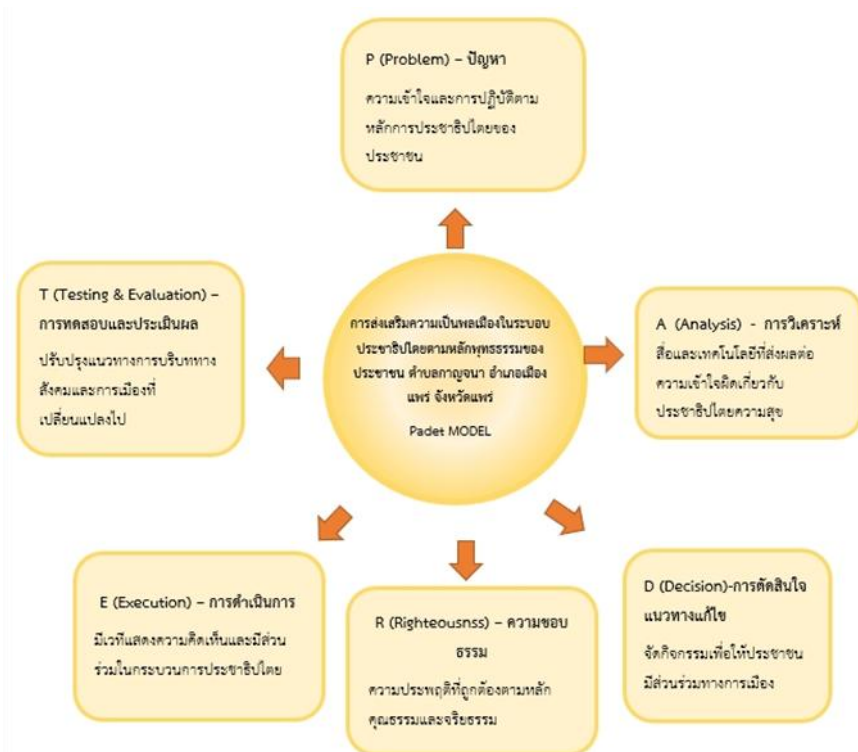
จากผลการวิเคราะห์ ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายละเอียดเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดด้านเคารพความแตกต่างระดับมาก รองลงมา ได้แก่ ด้านรับผิดชอบต่อสังคมและส่วนรวมความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก และมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในด้านเคารพสิทธิผู้อื่นมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า ประชาชนยังมีความตื่นตัวในความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตยในระดับหนึ่ง และมีพื้นฐานเกี่ยวกับการปกครองในระบอบประชาธิปไตย และยังต้องได้รับการส่งเสริมความเข้าใจในเรื่องรับผิดชอบต่อตนเองและพึ่งตนเองได้

การเคารพสิทธิผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การเคารพหลักความเสมอภาค การเคารพกติกา และด้านรับผิดชอบต่อสังคม และส่วนรวม เห็นได้ว่าสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรัณย์กร สังข์สิงห์ (2567) ได้ศึกษาการประยุกต์หลักพุทธธรรม เพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า 1) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยค่าเฉลี่ยมากที่สุดได้แก่ ด้านการพหุหลักความเสมอภาค

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = .792^{**}$) ทั้งที่เป็นเช่นนี้เพราะการส่งเสริมความเป็นพลเมืองตามระบอบประชาธิปไตย ให้ประชาชนได้ตระหนักรู้ถึงความสำคัญของหน้าที่ของความเป็นพลเมืองด้วยการหล่อหลอมคุณธรรมทางพระพุทธศาสนาในวิถีชีวิตของประชาชน สามารถส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนในตำบลกาญจนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร สีเทา (2564) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับการส่งเสริมการกล่อมเกลากฎหมายทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของตำรวจภูธรจังหวัดแพร่ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก ($r=.890^{**}$) จากการทดสอบสมมติฐาน พบว่า หลักสัปปุริสธรรม 7 กับการส่งเสริมการกล่อมเกลากฎหมายทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของตำรวจภูธรจังหวัดแพร่มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แนวทางการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจนา อำเภอเมืองแพร่ จังหวัดแพร่ พบว่า การรับฟังเหตุผลของผู้อื่นในการปฏิบัติตนของความเป็นพลเมืองที่ดีในชุมชนตามระบอบประชาธิปไตยการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การได้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดีอย่างสม่ำเสมอในระบอบประชาธิปไตยการมีความพอดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การรักษาเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนได้เหมาะสมเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นในชุมชนเพื่อรักษาความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การได้ให้ข้อเสนอแนะที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย สอดคล้องกับ ศรัณย์กร สังข์สิงห์ (2567) การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของ เยาวชนในจังหวัดนครปฐม พบว่า หลักอัมมัญญูตาคือการรู้จักเหตุส่งเสริมให้เยาวชนพิจารณาเหตุ ปัจจัยอย่างรอบคอบ หลักอัตถัญญูตา รู้ความมุ่งหมายหรือรู้เหตุผลด้วยการส่งเสริมให้เยาวชนได้รู้และ เข้าใจผลของการปฏิบัติตนเป็นพลเมืองที่ดีหลักอิตถัญญูตา รู้จักตนส่งเสริมให้เยาวชนได้รู้จักและ เข้าใจคุณค่าตนเอง หลักมัตถัญญูตา รู้จักประมาณด้วยการปลูกฝังให้เยาวชนมีความคิดพอเพียงไม่ อยากได้อะไรมีเงินมากเกินไป หลักกาลัญญูตา รู้จักกาลเวลาควรส่งเสริมให้รู้จักช่วงเวลาทำหน้าที่ที่ เหมาะสมเป็นการปฏิบัติตนให้เหมาะสมกับกาลเทศะ หลักปริสัญญูตา รู้จักชุมชนและสังคมต้องเข้าใจ บริบทชุมชนของตนเอง หลักบุคคสัญญูตา รู้จักบุคคลต้องรู้จักการวิเคราะห์ลักษณะบุคคล เข้าใจใน ความแตกต่างของแต่ละคน และการเลือกคนมาสนับสนุนอย่างเหมาะสม

องค์ความรู้ใหม่

ภาพที่ 2 องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

จากผลการศึกษาการส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรมของประชาชน ตำบลกาญจน อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ หลักสัปปุริสธรรม 7 ประกอบด้วยประกอบด้วย (1) ฉัฌมัญญตา คือ รู้หลักการ (2) อัตถัญญตา คือ รู้จักผล (3) อัตตัญญตา คือ รู้จักตน (4) มัตตัญญตา รู้จักประมาณ (5) กาลัญญตา คือ รู้จักเวลา (6) ปริสสัญญตา คือ รู้ชุมชน (7) ปุคคลัญญตา คือ การรู้จักบุคคล จึงสังเคราะห์องค์ความรู้เป็น PADET MODEL

1. ปัญหา ได้แก่ ประชาชนในพื้นที่ยังไม่เข้มแข็งเท่าที่ควรในระบอบประชาธิปไตย
2. การวิเคราะห์ ได้แก่ สื่อและเทคโนโลยีในปัจจุบันมีบทบาทอย่างมากในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย
3. การตัดสินใจแนวทางแก้ไข การจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมเรียนรู้และแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักการประชาธิปไตย
4. ความประพฤติที่ถูกต้องตามหลักคุณธรรมและจริยธรรม ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมระบอบประชาธิปไตย เพราะประชาธิปไตยไม่ได้เป็นเพียงระบบการปกครอง แต่ยังเน้นที่ความยุติธรรม ความโปร่งใส และการเคารพสิทธิเสรีภาพของประชาชน
- 5 การดำเนินการ ได้แก่ การดำเนินการตามแนวทางแก้ไขนี้จะมุ่งเน้นไปที่การจัดเวทีที่หลากหลายเพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ
6. กระบวนการทดสอบและประเมินผลจะเป็นไปอย่างต่อเนื่อง โดยจะมีการติดตามและวิเคราะห์ผลลัพธ์ของการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ

สรุปผลการวิจัย

ระดับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ด้านหลักตามหลักสัปปุริสธรรม 7 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ทั้ง 6 ด้าน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักสัปปุริสธรรม 7 กับความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของประชาชนตำบลกาญจนา อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่ ซึ่งมีัญญา คือ รู้หลักการ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อัตถัญญา คือ รู้จักผล รู้จุดมุ่งหมาย โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง อัตตัญญา คือ รู้จักตน รู้ว่าตนเองมีคุณสมบัติ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง มัตตัญญา คือ รู้จักประมาณ รู้จักความพอดี โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง กาลัญญา คือ รู้จักเวลา โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง ปริสสัญญา คือ รู้ชุมชน รู้สังคม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง บุคคลัญญา คือ การรู้จักคน รู้ประเภทของบุคคล มีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง

ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยตามหลักพุทธธรรม การรับฟังเหตุผลของผู้อื่นในการปฏิบัติตนของความเป็นพลเมืองที่ดีในชุมชนตามระบอบประชาธิปไตยการปฏิบัติตนอย่างถูกต้องในการปฏิบัติหน้าที่ของความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การได้แสวงหาความรู้เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองที่ดีอย่างสม่ำเสมอในระบอบประชาธิปไตยการมีความพอดีในการปฏิบัติตามกฎระเบียบของชุมชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การรักษาเวลาในการปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายจากชุมชนได้เหมาะสมเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่นในชุมชนเพื่อรักษาความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย การได้ให้ข้อเสนอแนะที่ดีที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชนเพื่อความเป็นพลเมืองที่ดีในระบอบประชาธิปไตย

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ผู้บริหารควรมุ่งเน้นที่ ความรู้ ความคิดวิเคราะห์ และการมีส่วนร่วมของประชาชน โดยเริ่มจากการให้ความรู้เกี่ยวกับประชาธิปไตยและสิทธิหน้าที่ของพลเมือง ส่งเสริมให้ประชาชนคิดอย่างมีเหตุผล ตัดสินใจโดยใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม เช่น การเลือกตั้งและเวทีประชาคมควรปลูกฝัง จริยธรรม ความรับผิดชอบ และความโปร่งใส ในสังคมธรรมบิสุทธิยกย่องบุคคลที่มีคุณธรรมในชุมชนเป็นการสร้างแรงบันดาลใจให้ผู้อื่นทำความดี และกระตุ้นให้ชุมชนมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

1.2 ผู้บริหารท้องถิ่น ควรมีส่วนร่วมทางการเมืองให้กับประชาชนด้วยการบูรณาการหลักพุทธธรรมกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบล ในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ข้อเสนอแนะด้านการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ผู้สนใจควรศึกษา “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลเหมืองหม้อ อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่”

2.2 ผู้สนใจควรศึกษา “การประยุกต์หลักอปริหานิยธรรมเพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลเหมืองหม้อ อำเภอมืองแพร่ จังหวัดแพร่”

เอกสารอ้างอิง

- ถวิลวดี บุรีกุล และ รัชวดี แสงมเหหมัด. (2568). *ความเป็นพลเมืองในประเทศไทย*. สืบค้นจาก <http://thaiciviceducation.org/wp-content/uploads>.
- ปรีชา เรืองจันทร์. (2560). *การเมือง เศรษฐกิจ และสังคม*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, ปิยะนันต์ จันทร์แขกหล้า และ สุเชาว์ ชยมชัย. (2561). ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างการกล่อมเกลาก่อนการเมืองและความรู้เกี่ยวกับการเมืองการปกครองไทยกับวัฒนธรรมทางการเมืองแบบประชาธิปไตยของนิสิตนักศึกษาในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารรัฐศาสตร์ปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, 5(1), 165-186.
- วัลลภ สุขสวัสดิ์. (2561). *การวิจัยเชิงปริมาณทางรัฐศาสตร์*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- ศรัณย์กร สังข์สิงห์. (2567). *การประยุกต์หลักพุทธธรรมเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตยของเยาวชนในจังหวัดนครปฐม*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ศิริพร สีเทา. (2564). *การส่งเสริมการกล่อมเกลาก่อนการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของตำรวจภูธรจังหวัดแพร่*. (รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย).
- ศุภณัฐ เพิ่มพูนวิวัฒน์. (2558). *การสร้างสำนึกพลเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป. อ. ปยุตฺโต). (2561). *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*. (พิมพ์ครั้งที่ 33). กรุงเทพฯ: ผลิธัมม์.
- สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2555). *ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.